ז׳ בכסלו תשמ״ט, 16.11.1988 מיספר 2672 שנה 53 המחיר: 5.00 שקלים (כולל מע״מ), באילת: 4.35 שקלים

העולם הזה

האם יכניס שמיר

את המערך?

חדש
Vogue
SUPERSLIMS 100s
Vogue
Filter
Vogue
IMPORTED
SUPERSLIMS
100s
ווג - אלגנטית, דקיקה וייחודית
SEE... FEEL... TASTE THE DIFFERENCE
אזהרה: משרד הבריאות קובע כי – העישון מזיק לבריאות

מיכתבים

כה אמר מחפוז

על תוצאות הבחירות לכנסת ה־12 („השבר הגדול", העולם הזה 2.11.88).

על אזרחי ישראל, אשר הביאו עלינו ועל עצמם, בראשון לנובמבר, את השבר הגדול, בנותנם את קולותיהם לחרדים, ללאומנים ולטרנספריסטים, אפשר רק לומר מה שקראתי פעם בספרו של נגיב מחפוז המצרי: „יש אנשים שאינם מבחינים בין סולת לפסולת!"

דוד כהנא, תל־אביב

● ● ●

ענן שחור

עוד על תוצאות הבחירות.

הזדהיתי עם מאמרו של אורי אבנרי בהנדון — „השבר הגדול":

כשהעם אינו יודע במי לבחור/בהרכב הממשלה נוצר חור/והמצב הוא מעורפל, ענן שחור/במקום קרימה, צועדים כולם אחור!

שמואל אילון, תל־אביב

● ● ●

לצאת לרחובות

ועוד על תוצאות הבחירות.

המאבק בין החוזרים בשאלה לבין החוזרים בתשובה יחמיר. שואלי־השאלות חייבים לצאת לרחובות (כל עוד מותר הדבר) ולשאול־למחות בקול רם: „באיזו זכות מיעוט בעלי־התשובות כופה עלינו את אורח־חייו?"

ומכיוון שבעלי־השאלה הם עדיין הרוב הגדול במדינת ישראל הדמוקרטית (לעת עתה), הרי זכותם היא לקבוע את צביונה.

יוסי מרכוס, תל־אביב

● ● ●

צפוף

על מיספר האנשים ששרתו בכנסות ישראל.

מחוסר־תעסוקה ביום־הבחירות עסקתי קצת בסטטיסטיקה, ואלה מימצאיי: ב־40 שנותיה היו למדינת ישראל שישה נשיאים, שמונה ראשי־ממשלה, תישעה יו"ר־כנסת, 37 חותמים על מגילת־העצמאות, אבל כאשר מגיעים לכנסת, נהיה קצת צפוף: עד כה (ב־11 הכנסות הראשונות) איישו את ספסלי־הכנסת 516 איש (ז.א. שהח"כ הממוצע שרת כשתי קדנציות וחצי).

חיים לוביצקי, ראשון־לציון

● ● ●

פיפטי־פיפטי

על סיכויו של רמטכ"ל לשעבר להיות שר בממשלת־ישראל („אנשים", העולם הזה 2.11.88).

שעה שרפול עסוק במתן שמות לאתונותיו, די ברור שלעתיד לבוא יהיו לו עסקים יותר מכובדים: חברות בממשלת־ישראל.

התפתחות זאת מאשרת עובדה מעניינת: כל מי שמגיע להיות רמטכ"ל בצה"ל, יש לו סיכוי של פיפטי־פיפטי להיות לימים גם שר בממשלת־ישראל. מתוך 12 הרמטכ"לים לשעבר כבר הגיעו חמישה לשולחן־הממשלה (משה דיין, חיים בר־לב, יצחק רבין, ייגאל ידין, מוטה גור) ורפול יהיה, ככל הנראה, השישי.

נאווה ברג, ירושלים

● ● ●

חדשות מן החזית

עוד על מכת ראשי התיבות בצה"ל („מיכתבים", העולם הזה 10.2.88 והלאה).

חזרתי משרות־מילואים בשטחים ואלה הן החדשות האחרונות מן החזית, חזית ראשי־התיבות הצה"ליים:

אין בצה"ל בקבוקי־תבערה — יש בקת"רים. ואת רוב הבקת"רים מטילים באיזור הנתון לשליטת הפקמ"ז, שהוא, בוודאי כבר ניחשתם, פיקוד־המרכז.

אהוד דקל, רמת־השרון

● ● ●

הצעה מגונה

על יידוע בנות למעשי־אבותיהן („נא לתרגם", „רחל המרחלת", העולם הזה 2.11.88).

ההצעה לדווח לצעירה צרפתיה בת 18, שהזדמנה לארץ, על עסקי־האהבים הישראליים של אביה מלפני שנים רבות, היא הצעה מגונה.

להיכן נגיע אם כל בת תקבל לידיה רשימה

(המשך בעמוד 4)

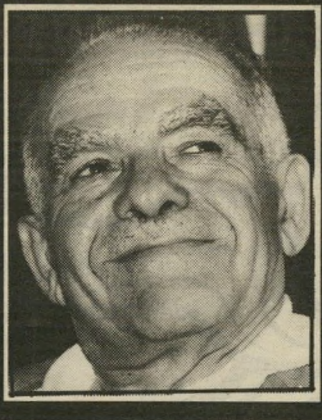

כתבת השער הקדמי:

קח־תן

כדי לכרות ברית פוליטית המבוססת על אינטרסים ועל מישחק של קח־ותן, אין צורך בהתרפסות לפני הדתיים. מותר בהחלט לקבוע את מחיר הסחיטה גם ללא כל קישקושים קדושים, התייעצויות עם חכמי תורה וגדולי תורה וברכות מבאבות ורבני פלא. אף אחד לא היה נעלב. **5**

כתבת השער האחורי:

הכל נשאר במישפחה

בשנים 1986־1988 עסקה אילנה אטיאס (26) בזנות. בעלה, לא רק שידע על כך, אלא גם שיתף איתה פעולה בסחיטת באיומים מלקוחותיה. עד שאחד מהם פנה למישטרה. בימים אלה מתנהל מישפטם. **40**

קוליץ — חשיפה

דויד קוליץ, איש־עסקים שגייס את המימון להפגנה שנערכה במוצאי השבת, בעד חוקה וממשלת אחדות לאומית, מגדיר את עצמו כ„איש יהדות". הוא הולך לבית־כנסת, ומניח תפילין בכל בוקר. העסקנים הדתיים חטאו, לדעתו, לדת ישראל והפכו אותה מדת סוציאליסטית לדת של מגיה שחורה. **8**

שני צדדים למטבע

קיטי דוקאקיס, יומיים אחרי הכישלון, עייפה, מנסה להתאושש. הבעל, מייקל, כבר חזר ללישכת המושל. ואילו מהעבר השני, ג'ק שטיין, „היהודי של בוש", נח על זרי הדפנה של הנשיא החדש של ארצות־הברית, ומספר על היכרות של 18 שנה ולמה הוא מצפה בתמורה. **6**

הפיל והבעייה היהודית

על לימור ליבנת כמריה מגדלנה, על צילום וציור, במיוחד בביינאלה, על אולימפיאדת חלם המונצחת בווידיאו של יגאל תומרקין, על הפיל והבעייה היהודית, על האין־קיוד של שני דורות טורטן ועל יואל סלע שהפסיד מדליה אולימפית, בגלל חשבונות של יום־כיפורים שבין האדם למקום. **27**

הוא חזר בתשובה

זוהי מציאות ישראלית – האב, יצחק ג'יבלי, לוחם ותיק, חייל ב־101, ידיד של אריק שרון. שנפל בשבי הירדני, בן דור שהולך ונכחד; הבן, אמן, קריקטוריסט וחוזר בתשובה, שחיפש וחיפש ולבסוף אף מצא. **39**

אתה והשקל

בל"ל משפץ מאזנים

בנק לאומי טראסט ניו־יורק **שיפץ את מאזניו** ● **איך מרוויחים ללא מאמץ יותר ממיליון דולר?** ● **מי ויתר למי בחברת ישרס?** ● **איך הצליח זכריה דרוקר לבנות שכונה של־מה בשמונה מחודשים?** ● **איך ישפיעו משה ניסים על הפיחות ואבנר שאקי על בנק המיזרחי?** ● **מהי יתרת השקלים של עמידר?** ● **האם יגיע דונלד טראמפ לארץ?** **18**

דף חדש

הבטחות הבטחות

שמעון ישראלי גזר ושמר כותרת מתוך עיתון ישן. עכשיו שימשה אותו לכתיבת שיר בחירות ● אגודת סופרי ישראל מביעה חרדה סלקטיבית ואמנון אחינעמי על תורת הישרדות שאולי תהיה נחוצה לכולנו. אמן, יהי רצון! **24**

מיבחן כוח למוח

איש אינו מתייחס ברצינות גדולה מדי לחברי מנס"א, אירגון בינלאומי המקבל אל שורותיו אנשים בעלי מנת־מישכל גבוהה. כל גאון יכול עוד היום להצטרף לסניף הישראלי. צריך רק לעבור את המיבחן. **42**

כחול עמוק

כתב העולם הזה נכנס בעובי הקורה של הפורנוגרפיה הישראלית. והפעם, חוויות מקולנוע אוריון. על סרטים חסרי עלילה, על סכס מכל סוג, ועל הצופים – צעירים, דתיים, וגם אנשי־עסקים מכופתרים ומעונבים. **28**

אהבה נוסח גרוזיה

קטינה גרוזית, שהתארסה בגיל 14, תובעת את חתנה המיועד, שהספיק בינתיים להתחתן עם אחרת, על הפרת הבטחת נישואין ועל בעילת קטינה. לבירור התביעה ייאלץ בית־המישפט לרדת לנבכי מינהגי העדה הגרוזית. **26**

עושים הסטוריה

שום דבר לא השתנה השבוע בגדה המערבית וברצועת־עזה, למעט ריכוז אדיר של כוחות צבא, שלא היה כדוגמתו. אך בכל זאת היה שינוי יסודי מאוד. ההכרזה על ייסוד מדינה הפכה עובדה. דורות של פלסטיניים יחגגו מעתה את ה־15 בנובמבר כיום שבו קמה המדינה הפלסטינית. **6**

זר לא יבין

ג'ורג' פיישוטו, עיתונאי פורטוגלי הגיע לארץ כדי לערוך כתבה על הסיכסוך הישראלי־הפלסטיני ועל הרכבת הקואליציה. היום הוא מבין קצת יותר את הפוליטיקה המקומית. השאלה היא איך יבהיר לקוראיו את ההבדל בין חכמי תורה לגדולי תורה. **38**

עלייתה ונפילתה של הרשימה המתקדמת

איך נוסדה הרשימה? מי היו חברים בה בראשית הדרך? מה קרה לשתי הזרועות שלה, היהודית והערבית? ואיך הגיעה לבחירות האחרונות במצב קשה, כשהצד היהודי כמעט נעלם, והצד הערבי נמצא בירידה? **14**

בעיקבות ההימנון

מעטים מאוד מכירים את כל מילות ההימנון. מעטים עוד יותר מכירים את תולדות הלחן והשיר, שחברו יום אחד והפכו להימנון הלאומי. כל מה שרצית לדעת ולא העזת לשאול על „עוד לא אבדה". **16**

רחל המרחלת מדווחת:

על הפגישות הליליות של שרונה מארש (בתמונה) ● **בילי גורביץ** – מנחה שהיא גם מרצה ● **יוסי רידר, ליבנת רידר** והתיסכולים של אלכסיס ● סוף־סוף נסיכה ספרדיה בארץ ● האם עסוק **דודו טופז** בקניית מתנות לתינוק? ● מי יוצא עם מי ומי נגד מי? ● מה עשו **צפנת ירון** ו**דני תמיר** ביחד? ● וחיים אחרי גיל 30. **34**

המדורים הקבועים:

מיכתבים — רפול בעיקבות שאול	3
איגרת העורך — עוד חיזוק לסכירה	4
הנדון — מיטריות הכיכר	5
במדינה — מים שחורים	6
חשבון נפש — דויד קוליץ	8
תשקיף — חנייה סובייטית	10
אנשים — יד מושטת	12
אתה והשקל — בל"ל משפץ מאזנים	18
יומן אישי — מחיר הכלב	19
קולנוע — רודולף על רודולף	20
זה תם זה — ניסלאיח בפעולה	21
לילות ישראל — החוקה והטרנספר	22
דף חדש — המחברת הגדולה	24
מה הם אומרים — רות סירקיס, אמנון לוי, צחי נוה, שבח וייס, ששון סרון, ייגאל סוסיזון	30
תשבץ	32
מיכתבים לרותי — בעל אדיוט	32
הורוסקופ — קשתים 1989	33
רחל מרחלת — על כל העולם	34
תמרורים — מסיבה תת־קרקעית	40

קורא יקר,

כאשר התקשר בני קירמאייר (העולם הזה 2.11.88) עם המערכת וביקש למצוא כתבה משנת 1956, שבה מדובר על מכירתו כתינוק ברחם אמו, לא זכר איש במערכת כתבה כזו. היו שחשדו כי אין כלל כתבה כזו כנמצא, מכיוון שלא יתכן שבמדינת־ישראל של 1956 נמכר תינוק על־ידי מודעה בעיתון במחיר 880 לירות, ואיש לא פצה פה ולא ציפצף. אולם למרבית הפלא נמצאה הכתבה, בדיוק כפי שבני קירמאייר אמר. הכתבה המקורית על מכירתו התפרסמה בגליון העולם הזה מתאריך 28.4.56.

שער „העולם הזה" (25.2.70)
אפוטרופוס מטעם מישרד־הסעד

בעוד אנו מתאוששים מהסיפור המוזר והמרגש של הילד שנמכר לפני 32 שנה, התקבלה במערכת בקשתו של פסיכולוג המשרת בצה"ל. הוא ביקש למצוא כתבה משנת 1970, המדברת על מכירת תינוק על־ידי הוריו.

מספרת אילנה אלון:

מי שלא האמין כי קיימת כתבה אחת כזו, הופתע מאוד כאשר התברר לו כי אמנם קיים עוד מיקרה, משנת 1970, שבו פירסמה מישפחה עניה מודעה בעיתון, וכה נאמר: „לחינוך, תינוק ממישפחה בריאה. אימוץ אפשרי. מיספר־טלפון..." המודעה התפרסמה בעיתונים היומיים כמה פעמים, והטלפון שאליו הופנו הקוראים היה מיספר־הטלפון של עורך־דין תל־אביבי, שייצג את המישפחה.

כתבת העולם הזה, שביקרה אצל ההורים ב־25 בפברואר 1970 שמעה מהם סיפור הדומה לזה של הוריו הביולוגיים של בני קירמאייר. ההורים, שנישאו בגיל 16, חיו בתנאי־מצוקה קשים. היו להם כבר שני ילדים, שגדלו אצל הסבתא. כאשר נכנסה האשה הצעירה להריון בפעם השלישית, נתפסו ליאוש. הם ידעו כי לעולם לא יוכלו לגדל שלושה ילדים ולקנות דירה. על כן החליטו למסור את התינוק ל„חינוך".

„אני פוחד שמישרד־הסעד יכניס את הילד לאיזה מוסד, והוא יגדל כמו יתום," אמר האב, והצהיר כי אינו מתכוון לכסף, וכי אינו מוכן למסור את התינוק לאימוץ, אלא לחינוך למשך שנתיים. אם ישתפר מצבה של המישפחה, יחזיר אליו אז את בנו.

שלא כמו ב־1956, התערבה מדינת־ישראל ב־1970 בתהליך מסירת הילד, מיד עם פירסום הכתבה והמודעות בעיתונות. מישרד־הסעד מינה לילד אפוטרופוס, והעניין הועבר לטיפולו של בית־המישפט. השופט יצחק שילה התבקש להחליט מה דורשת טובת התינוק, ולבחור באחת מהמישפחות שהציעו לאמץ את התינוק. גם סכום־הכסף בשנת 1970 היה שונה. האב ביקש תמורת ילדו 3000 לירות.

שני מיקרים

מאחר שענייני־אימוץ הם חסויים, לא ידוע להעולם הזה מה היה גורלו של התינוק שנמכר ב־1970. מה שברור הוא כי התינוק, כיום בן 18, התגייס לצה"ל ונתקל בקשיים נפשיים

הכתבה ב„העולם הזה" (25.2.70)
3000 לירות תמורת ילד

והסתגלותיים. הוא הופנה לפסיכולוג וסיפר לו את סיפורו.

גם הוא, כמו קירמאייר לפניו, שמע כי כתבה מלאה על מכירתו פורסמה בהעולם הזה, והפסיכולוג הוא שפנה אלינו כדי לקבלה.

מכירת ילדים בישראל היא דבר נדיר ביותר, ועל כן היה זה מוזר וקשה להסבר מדוע הגיעו שתי הפניות הדומות כל־כך למערכת העולם הזה תוך שבוע אחד. האם יש משמעות כלשהי לתיזמון זה?

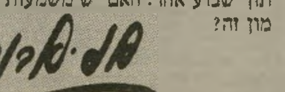

מיכתבים

(המשך מעמוד 3)

מעודכנת של פרשיות־האהבים של אביה (שלא לדבר ככר על אפשרות הפוכה).

אריק קניג, חיפה

● ● ●

האסולינים מאלג'יריה

על פזוריהם של האסולינים („רחל המרחלת", העולם הזה 2.11.88).

לשבט אסולין יש נציגים רבים לא רק בעיר־האורות פאריס, אלא גם בארץ. מבחינה זאת אנט פלאטו־שרון לבית אסולין איננה בודדה. גם ח"כ הליכוד אוריאל לין הוא אסולין במקורו ובספר־הטלפונים של תל־אביב וגוש־דן בלבד מצויים כמעט 300 אסולינים — מאסולין אביגדור, תושב חולון ועד אסולין תיקווה, תושבת ראשון־ לציון.

ציון צפריר, העולם הזה

לין

דוד פרלון, חולון

● ● ●

המיליארד הראשון

על התנהגותה של מיליארדרית בתום ארוחה („לארח מיליארדרית", „אנשים", העולם הזה 2.11.88).

כשביל מה לגנות את המיליארדרית רובינשטיין, על שלא טרחה לשלם עבור הארוחה רבת־המשתתפים שאליה הוזמנה? הלא כך, כנראה, היא עשתה את המיליארד הראשון.

אילו היא היתה משלמת עבור כל ארוחה שאליה מזמינים אותה לא רק שלא היתה נשארת מיליארדרית, אלא אפילו לא היתה נהיית מיליארדרית.

יגאל תדהר, והריה

● ● ●

פגישה במישרד־פירסום

על אישיותו של מאייר שערי אנשי־השנה של העולם הזה („איגרת־העורך", העולם הזה 2.11.88).

כאב לי לגלות, מעל דפי העולם הזה, כי דב ליף נפטר.

הכרתי את ליף לפני כעשר שנים, כאשר עבד כגרפיקאי במישרד־פירסום של מכרים שלי. ביקשתי ממנו לעזור לי לעצב לי כרטיס־ביקור, כשהאותיות והכרטיס יבטאו את האישיות שלי.

דב, שהיה טיפוס רגיש, קלט אותי בלא הרבה מילים, וכשבאתי בפעם השנייה למישרד, הראה לי סקיצה. בדיוק מה שרציתי.

...שוחחנו על עבודתו, על מגוריו ביפו והכיף לגור במקום כזה ואז אמרתי לו שאני לא מבינה כיצד אדם ברמה שלו לא הפך לאמיד.

זה, כנראה, היה המינוס של דב — הצניעות ואי־הרצון להתבלט.

מאז לא ראיתיו.

חבל שאדם נחמד כמוהו הלך מאיתנו ובגיל צעיר כל־כך.

יהי זיכרו ברוך.

גילה הראל, תל־אביב

● ● ●

המזכ"ל, המנכ"ל והמזכיר

על קורותיו של ח"כ חדש („חשבונות הח"כ החדש", העולם הזה 26.10.88).

הנני מוצא לנכון להביע את פליאתי על הכתבה חסרת־הבסיס שפורסמה בהעולם הזה אודות החבר רענן כהן.

בתקופה המתוארת בכתבה, בראשית שנות ה־70, כיהנתי כיו"ר הנהלת בית־ברל ומשנת 1972 גם כמזכ"ל מיפלגת־העבודה ועל־פי ה־מיסמכים שבידי אני יכול לקבוע:

● כל המוסדות, ש־בדקו את הטענות לגופן, כלפי רענן כהן, ששימש כמזכיר בית־ברל, קבעו בצורה חד־משמעית ש־אין כל בסיס לטענות ולהאשמות שהועלו כ־נגדו.

ראובן יערי

ידלין

● אין יסוד לסיפור שרענן כהן הודח או פוטר מבית־ברל. נהפוך הוא, מזכירות־הלישכה החליטה להטיל עליי, כמזכיר־המיפלגה, לפנות למנכ"ל בית־ברל דאז ולבקשו להימנע מנקיטת כל צעדים שהם העלולים לפגוע בזכויותיו ובסמכויותיו של רענן כהן בבית־ברל, אחרי שנתגלע בינו לבין המנכ"ל ויכוח על מגמותיו הרעיוניות והפונקציונליות של המוסד ודרכי־הזיקה בינו לבין המיפלגה.

● בשנת 1972 החליטה מזכירות לישכת־המיפלגה למנות את רענן כהן לתפקיד מנהל מחלקת־המיעוטים ובעיקבות מינוי זה הוא פרש מעבודתו בבית־ברל.

אהרון ידלין, חצרים

● ● ●

רפול בעיקבות שאול

על המתרחש במישקו של ח"כ צומת, רפאל איתן („אנשים", העולם הזה 2.11.88).

העולם הזה הצליח, בקטע קצר אחד, של מדור אנשים, לפגוע בשלושה אנשים.

מדוע היה העולם הזה צריך לגלות ברבים את העובדה שרפול נתן לאחת מאתונות מישקו בתל־עדשים את שמה של ח"כית נכבדה (שרה לשעבר!) ואחר־כך להוסיף חטא על פשע ולבשר לעם ישראל שלמעשה ציפו הכל שרפול יקרא לאותה אתון בשמה של ח"כית אחרת, נכבדה לא פחות (גם היא שרה לשעבר).

הנפגע השלישי הוא רפול עצמו. לדווח שהוא עוסק במתן שמות לאתונות, שעה שהוא, בדיוק

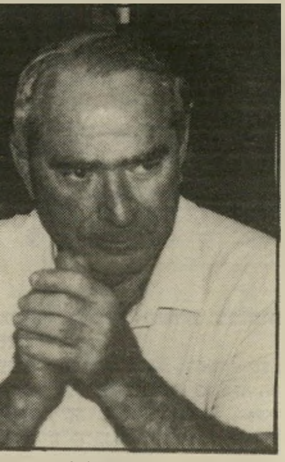

אבי ולדמן, העולם הזה

ח"כ איתן
מצא את המלוכה

כמו שאול בן־קיש, חיפש את האתונות, אבל מצא את המלוכה (בממשלת הימין והחרדים).

דליה לוין, תל־אביב

● ● ●

לך, תבין נשים

על הבחנותיה של שחקנית־קולנוע („המודרנית מכולן", „קולנוע", העולם הזה 2.11.88).

נפלאה ממני גישתה של לינדה פיורנטינו, כוכבת־הקולנוע האמריקאית, שדרשה לקיים סצינת־מין במקום על שולחן־האוכל, כפי שקבע התסריט, דווקא בגיגית של אמבטיה, אבל כאשר מדובר בללבוש חצאית־מיני, היא ממש נרתעת („זה מפחיד אותי!").

לך, תבין נשים.

אפי מלצר, רחובות

● ● ●

הרמב"ם מגיבעת־חיים

על תגובה לשאלה פרובוקטיבית („מה הם אומרים", העולם הזה 2.11.88).

איש גיבעת־חיים יצחק בן־אהרון צדק כאשר טרק את הטלפון למראיינת העולם הזה, הסבורה, כי בן־אהרון אחראי למפולת חברת העובדים ב־1988, מאחר שהיה מזכ"ל ההסתדרות לפני 17 שנים.

זה כמו להאשים את הרמב"ם בהצלחה של ש"ס 1988.

איתן בן־דוד, תל־אביב

כתובת המערכת

קוראים המבקשים לכתוב למערכת העולם הזה מתבקשים לדייק בכתובת המערכת: רחוב גורדון 3, תל־אביב, מיקוד — 63458.

בשעת הצורך ניתן גם לפנות בטלפון — 232262 (03), בפקסימיליה — 972־3־245242. מנוי 2009, ובטלקס — RMYM IL 341667.

הנדון:

הסיסמה: חרדים החוצה, תחי ממשלת־אחדות חילונית

מטריות הכיכר

זה מרגיז. זה מבחיל. זה מבהיל.
ההתחרות הזאת בין שתי המיפלגות הגדולות וגרורותיהן על חסדי החרדים. החנופה. הליקוק. ההתרפסות.

שיחות־הנפש על ערכי הדת והמסורת. הגילוי שהחרדים הם בעצם אנשים נורא נחמדים, נורא ערכיים. שהם בעצם היהודים האמיתיים. שבעצם לא רק כדאי להיכנע לדרישותיהם, אלא שיש בזה גם הנאה צרופה.

שבעצם אין זה אונס, ולא פוגרום, אלא התמסרות שבאהבה.

ההתבטלות. הביזוי העצמי. ההתפרקות מכל יומרה של עקרונות.

מבחיל.

■ ■ ■

על הפרק עומד דבר בלתי־ערכי מאוד: השילטון.

השילטון הגס. כוח. כסף. מישרות.

נניח שראשי מיפלגת־העבודה צדקו בהנחה שבלי הדתיים אין הם יכולים לזכות בכל הדברים הטובים האלה.

נניח שראשי השמאל צדקו בהנחה שמוטב למכור את חצי המדינה לדתיים, וכך לפחות להציל את החצי השני ממלתעות הקנאות הלאומ־נית, מהתנחלות וממילחמה.

אפשר להתווכח על דיעות אלה. אבל הן לגיטימיות. מותר לעסקן לבוא ולומר: מוטב קואליציה עם השחורים, מאשר ממשלה של יצחק שמיר, אריאל שרון ויובל נאמן.

אבל מכאן ועד להתרפסות הבזויה הזאת — הדרך ארוכה.

■ ■ ■

כדי לכרות ברית פוליטית, המבוססת על אינטרסים ועל מישחק של קח־ותן, אין צורך בהתרפסות, אין צורך בהתפלשות בעפר לרגלי הצד השני. ולראייה: הדתיים אינם מתרפסים כלל לפני החילוניים.

מותר בהחלט לבוא ולומר: רבותי, אני מתעב אתכם, אבל המצב הפוליטי מחייב קואליציה איתכם.

אני חושב שאתם עובדי־אלילים מן הסוג הג־רוע ביותר, אבל אני מעדיף עובדי־אלילים כמוכם על פני אוכלי־האדם של הליכוד.

אני חושב שאתם כולירה, אבל אני מעדיף אתכם על פני אחרים, שהם בעיניי נגיפים של איידס.

אז הבה נשב ליד השולחן, נקבע את מחיר הסחיטה ואת אתנן הקואליציה, ונשתדל להגיע לידי הסכם.

ואת כל הקישקושים הקדושים, חכמי־התורה וגדולי־התורה למיניהם ולמועצותיהם, הבאבות ורבני־הפלא מלובאביץ' ועד נתיבות, הברכות והקללות, השאירו נא לעצמכם. איננו רוצים בהם.

האם אפשר לדבר כך? בוודאי. האם מישהו היה נעלב? שטויות.

החכמים האלה יודעים היטב מה שם המישחק. וכאשר החילוניים עומדים בתור לפני דלתותיהם, כשהם חבושי־כיפה וענודי־תפילין, הם צוחקים לעצמם מאחורי הזקנים.

הם צוחקים מפני שהם יודעים כי ההתרפסות הפומבית הזאת שווה יותר מאשר כל הוויתורים שיוותרו להם, החל במיהו יהודי וכלה בשיחרור האוג־דות השחורות מצה"ל. כי בהתרפסות טמון זרע הפורענות של המחנה החי־לוני ההומאניסטי. היא מהווה הודאה בפשיטת־רגל, באובדן כל הערכים, אובדן כל ערך.

את מחירה של התרפסות זו יגבו החרדים ליד הקלפי, בפעם הבאה.

■ ■ ■

למרבה המזל, קורה בארץ מה שקורה בטבע תמיד: הלחץ יוצר לחץ נגדי.

תיאבונם של החרדים, שזכו ב־10% מהקולות והמתנהגים כאילו השיגו 90%, מעורר זעם עמוק בלב הציבור.

אחרת קשה להסביר את המחזה שהתרחש השבוע בכיכר מלכי־ישראל בתל־אביב, כאשר רבבות התכנסו תחת כיפת־השמיים, בגשם, והפגינו נגד הכניעה לדתיים בכלל, ולחרדים בפרט.

להפגנה זו קראה תנועה ציבורית שעד אתמול לא היתה אלא תופעת־שוליים אינטלקטואלית, הדוגלת בדבר מופשט מאוד: חקיקת חוקה ליש־ראל.

הנסיבות הפכו את הדרישה הזאת לקריאה מוחשית ואקטואלית ביותר: להקים ממשלה חילו־נית, ימנית־שמאלית, כדי לשנות את שיטת־הבחירות ולהשאיר את הדתיים בחוץ.

בעיני המפגינים, עניין שיטת־הבחי־רות היה מישני. העניין הבולט, המיידי, שהוציא אותם מהבתים החמים בערב גשום וקריר, היה: להקים ממשלה חילו־נית, לסלק את הדתיים ממרכז הבימה.

כפי שאמרה הסיסמה הפשוטה: „אני חילוני חרד!"

יש חרדה בציבור. החרדה מפני החר־דים, מפני ההתחרדות.

■ ■ ■

החרדה האמיתית הזאת הולידה בלב רבים את ההכרה כי חידוש הקואליציה בין הליכוד והמערך עדיף על האלטרנטיבות — ממשלת ליכוד־חרדים־פאשיסטים או ממשלת מערך־חר־דים־שמאלנים.

התיקווה היא שבקואליציה כזאת, שבה יהיו לשתי המיפלגות הגדולות 79 מבין 120 המושבים בכנסת, לא יהיה מקום לכל 18 הח"כים של הסיעות הדתיות.

אנשים מציאותיים יותר יודעים כי תיקווה זו קלושה. החילונים בגדו בעניינם בפעם שעברה, והם יבגדו בו גם הפעם, במצב דומה. ההתרפסות לפני הדתיים לא תיפסק גם אם תוקם קואליציה ליכוד־מערך. כל צד ירצה לשמור על הדתיים „שלו" — למרות שאף אחד מן הדתיים אינו „שלו".

התרפסות זו חורגת מתחום השיקול הרציונלי. היא נובעת מרבדים בלתי־רציונליים, תת־הכרתיים, עמוקים: ההתבטלות לפני הדתיים, האמונה הכמוסה שבעצם הדתיים שווים בכל זאת יותר. אין זו בגידה שיטחית של עסקנים ציניים. זוהי בגידה עמוקה ברעיונות שבהם דגלו בעבר, בגידה של עסקנים פושטי־רגל, ריקים מערכים ומתוכן כלשהו.

אבל גם קואליציה כזאת, של ליכוד־מערך והדתיים, עדיפה בעיני רבים על פני הממשלות הצרות. כי בקואליציה כזאת לא יהוו הדתיים את לשון־המאזניים. כוחם יהיה בטל בשישים. הם לא יוכלו לסחוט הרבה. כוחם יהיה מוגבל ומתוחם.

וכך, בעוד שהמנהיגים הגדולים התרפסו לפני הרבנים שיכורי־הניצחון, לעיני המצלמות, נולדה במקומות רבים במערכת הפוליטית תנועה נגדית: התנועה למען קואליציה ליכוד־מערך.

רוב התומכים עתה ברעיון זה, בגלוי או בסתר, מאסו בו עוד אתמול. אילו אמר להם מישהו לפני חודש שהם יתגעגעו אל ממשלת־האחדות־הלאומית, היו פורצים בצחוק רם.

על זה נאמר: צחוק צחוק, אבל — —.

■ ■ ■

יש, כמובן, גם חשבונות ציניים מאחורי כמה מן הסיסמות.

אפשר לערוך רשימה ארוכה של אינטרסים גסים, הדוחפים בכיוון זה בלי כל קשר לסחטנות של החרדים.

שימעון פרס ויצחק רבין אינם יכולים להרשות לעצמם את הירידה לאופוזיציה. באופוזיציה תנ־סה מיפלגתם להתנער מהם, לצאת לדרך של שינוי־ערכים פנימי. הצטרפותם לממשלה חדשה, שבה יתפסו מקומות מרכזיים, תציל אותם.

יצחק שמיר ימצא בקואליציה כזאת פיתרון לכמה מבעיותיו. היא תוריד ממנו את הצרה ששמה אריאל שרון, התובע לעצמו את תיק־הביטחון, או לפחות את תיק־החוץ. בעיני שמיר, שר־הביטחון רבין עדיף על שרון. רבין מבצע במילא את מדיניות הליכוד. ואילו שרון עלול בתפקיד זה לעשות דברים נוראים, וגם לאיים על מעמדו של שמיר כראש־הליכוד.

גם בעיות פרסונליות אחרות תיפתרנה בדרך זו. תיק האוצר. (משה נסים? יצחק מודעי?) תיק־החוץ. (דויד לוי, אלוהים ישמור? יצחק מודעי, כנ"ל? אריאל שרון?)

בכלל, קארטל בין שתי מיפלגות גדו־לות עדיף בעיניהן תמיד על מילחמת־התשה, שלא תועיל לאיש.

זה רצוי גם בעיני כמה מן החרדים, שלא איבדו את שפיות־דעתם מרוב שיכרון. הם מבינים כי הסחטנות הדתית הפרועה עלולה להביא לתנועה נגדית, שתהיה הרת־אסון מבחינתם.

יש חשבונות. חשבונות יש תמיד, בפוליטיקה כמו בחיים. אבל החשבונות לבדם אינם יכולים להכריע. אין בהם הסבר למצב־הרוח הלאומי, העולה ממעמקים.

מצב־רוח זה התבטא במיטריות של כיכר מלכי־ישראל: דתיים החוצה, תחי ממשלת־האחדות החילונית!

■ ■ ■

האם קריאה זו היא רציונלית? האם איננה מבטאת רק תיעוב מפני הסחטנות בעלת־הפיאות? האם אין הציבור החילוני, שוחר־השלום והדמוקרטיה, מניח לתיעוב זה לגבור על שיקו־לים חשובים יותר?

יש האומרים כי מוטב לוותר על אומ־צות־חזיר במשך ארבע שנים, אם הד־בר מאפשר את הקמתה של ממשלת־מערך, שתעלה על דרך־השלום. אחרי הכל, השלום חשוב מסטייק לבן.

תיזה זו מבוססת על שתי הנחות, הטעונות בדיקה:

ראשית, שממשלת מערך־חרדים אכן תוכל לעלות על דרך־השלום.

שנית, שממשלת ליכוד־חרדים תחסום את הדרך לשלום.

האם זה נכון?

אני מפקפק מאוד בהנחה הראשונה.

ממשלת מערך־חרדים, כמו ממשלת ליכוד־חרדים, היתה עומדת על בסיס צר מאוד־מאוד. היא היתה תלוייה בתמיכת כל אחת מן המיפלגות הדתיות שתצטרפנה אליה, בתמיכת שלוש המיפלגות ה„שמאליות" (שינוי, ר"ץ, מפ"ם) ובסיוע מידי שלוש המיפלגות הערביות (רק"ח, המתקדמת, דראושה). כל זה ביחד היה יוצר רוב דחוק מאוד.

האם אפשר לקבל החלטות מכריעות על בסיס כזה?

אני מפקפק בכך. ממשלה כזאת היתה מת־

(המשך בעמוד 40)

„למרות שלא היינו בצה"ל, אנחנו יודעים להילחם!"

מאת אורי אבנרי

שבוע אחרי הבחירות באמריקה: דפנה ברק שוחחה טלפונית עם קיטי דוקאקיס והיועץ היהודי של בוש

„באמת מתוק מצידך...”

על קיטי דוקאקיס מרכלים בארץ־האפשרויות שאיננה יודעת איך להפסיד. הפלא־ופלא! במדינה שבה סוגדים ממש להצלחה, מספרים כיצד כמעט התמוטטה קיטי על הבימה בשעה שבעלה נכשל באחד ממירוציו. משהזכירו לה את התמונות המתעדות רגע ראוי־למחיקה זה – ובאמריקה כמעט הכל מתועד! – סיפרה קיטי כיצד עבדה על עצמה, כדי ללמוד איך להתמודד עם כישלון, ובעיקר – איך לפעול כדי שלא לחוות רגע נוסף שכזה. בכל זאת רצה הגורל, שאשוחח עם קיטי, אחרי כישלון נוסף.

ביום החמישי ב־10.30 (שעון בוסטון) עדיין נמה קיטי את שנתה. משהזדהיתי, התבקשתי לטלפן „כשהיא תתעורר – בעוד שעתיים. את יודעת מה! ליתר ביטחון, טלפני ב־13.00.”

בשעה היעודה זינקה קיטי אל הטלפון וצעקה: „אוי, זה כל־כך, כל־כך מתוק מצידך שהתקשרת, אוי!”

● **איך המרגש אחרי הכישלון?**

השתגעת? על מה את מדברת! אנחנו, מייקל ואני, כל־כך עייפים! (השניים סיימו את המירוץ לבית־הלבן במאראתון בן 48 שעות של מסע־בחירות ברחבי ארצות־הברית ללא שינה). כל־כך עסוקים! אני מנסה להתאושש, להשלים שעות־שינה. היו לי חורשים כל־כך עמוסים — כל הטיסות, הנאומים, סדר־היום, הקצב המהיר...

● **את כבר חושבת קדימה?**

בשבוע הקרוב מייקל ואני נהיה כל־כך עמוסים שאני לא חושבת שיהיה לנו זמן לכך. אני זקוקה למנוחה. הייתי רוצה לבקר בישראל. אני מתכוונת לעשות זאת אחרי שאתאושש.

● **אמרת לי מישפט דומה כשנפגשנו לפני שלושה חודשים. אז היית בטוחה שבעת תהיי הגברת הראשונה של ארצות־הברית.**

כמו שנכחת במו עינייך, עבדתי מאוד קשה ו...באמת מתוק מצידך שטילפנת.

מייקל – למי שלא זוכר, הבעל של קיטי – שב ללישכת מושל מדינת מאסאצ'וסטס ביום השישי בבוקר. חזרה לשיגרה.

קיטי דוקאקיס
„הייתי רוצה לבקר בישראל...”

„אין מה לדאוג!”

בלשון גנאי כינו אותו בתיקשורת „היהודי של ג'ורג' בוש”. ג'ק שטיין, ממנהיגי יהדות ארצות־הברית, נמנה על המקורבים ביותר לנשיא־הנבחר.

השבוע נזכרתי איך אמר לי בפשטות, אחרי ראיונותי עם ג'סי ג'קסון, מריו קומו וקיטי דוקאקיס: „יופי, עכשיו, אחרי שסיימת לראיין את כל המפסידנים, בואי נדבר על בוש...”

בוש, צריך לציין, פיגר אז בהרבה, על פי הסקרים, אחרי דוקאקיס. חיוורונו ואפרוריותו רק הובלטו על רקע ססגוניותו של ג'קסון.

מאז עברו שלושה חודשים. שבתי לשוחח עם שטיין 48 שעות אחרי הניצחון הסוחף של מיפלגתו, של מנהיגו, של עצמו.

אני מרגיש נהדר. רק לפני כמה שעות שוחחתי עם סגן־הנשיא, הנשיא־הנבחר. הוא שוהה בפלורידה. הוא נשמע נהדר...

● **אם ניזכר בשיחתנו האחרונה בקיץ — כיצד קרה המהפך בדעת־הקהל האמריקאי?**

קרו כמה דברים: ראשית — בוש נאם נאום־הכתרה משכנע במיוחד בוועידת ניו־אורלינס.

הדבר השני היה, שרבים הבינו שדוקאקיס לא יוכל לפעול ללא התחשבות בג'קסון. שני אלה ביחד מייצגים רוח שמאלנית מדי לטעמו של הבוחר האמריקאי.

את בוודאי יודעת שדוקאקיס התנגד לכל יוזמה או התחזקות צבאית. אנשים התחילו לפחד שבתקופתו תהיה לנו „אמריקה חלשה יותר”. האמריקאים התחילו להיזכר בממשלה הדמוקראטית האחרונה שהיתה להם — ממשלתו של ג'ימי קארטר — ולא רצו באינפלציה מרקיעת־שחקים, לא רצו בכל מיני זיכרונות אחרים.

● **זה באשר לאמריקאים. אבל היהודים שביניהם, בכל זאת, העדיפו ברובם את דוקאקיס.**

על פי הסקרים, 35% מהיהודים הצביעו עבור בוש. נכון שקיוויתי שאחוז המצביעים עבורו יהיה גבוה יותר. לא אכחיש זאת, אבל חייבים לקחת בחשבון את העובדה שבמשך שנים על גבי שנים הצביעו היהודים עבור המועמדים הדמוקראטיים.

אני מעודד מהעובדה שהצעירים בין המצביעים היהודיים אינם מושפעים ממסורת זאת. זה התבטא בהצבעה הפעם, ויש להניח שיתבטא עוד יותר בעתיד.

● **מה פירוש התואר שהוצמד לך, „האיש של בוש”? איך פועלת מערכת־היחסים ביניכם?**

אני מכיר את ג'ורג' בוש 18 שנים. מאז קשרנו ידידות עמוקה. כשעבדתי כיועץ מיוחד בבית־הלבן, התקרבנו זה לזה במיוחד. כשהתקרבו הבחירות האחרונות — נדמה לי שזה היה בחודש מאי — התכנסנו כמה מנהיגים יהודיים, בביתו של בוש. היו שם גורדון („גורדי”) זקס, מקס פישר ואני. הודענו לו אז שנתמוך בו במערכת־הבחירות. התחלנו לתכנן תוכנית־עבודה מפורטת.

אני אישית נסעתי ברחבי המדינה. זה כלל הכנת חוברת עם תצלומים, שתיעדו את ביקורו של בוש בירושלים לפני שנתיים, ביד ושם.

● **ואחרי כל זאת, אתה בוודאי מצפה לתמורה כלשהי. בוש דיבר איתך על משהו ספציפי?**

טוב, עדיין מוקדם מדי. אפילו לא עבר שבוע מאז שהוא זכה. אמנם שוחחתי עימו לפני כמה שעות, אבל השאלה עדיין מוקדמת, מדי מוקדמת.

● **בכל זאת...**

טוב, אנו מעורבים בצוות־ההעברה. זהו הצוות האחראי להעברת השילטון מרגן לבוש. הצוות אחראי לאיוש מישרות, לעיצוב תוכנית עבור 100 הימים הראשונים בשילטון וכד'. בימים אלה אני ממליץ על אנשים למישרות שונות, אבל כרגע כולנו נמצאים בחופשות. בוש נמצא בפלורידה, אני — בקונטיקט, כולם בחופש.

● **במבט לאחור, מה היתה המיכשלה הגדולה ביותר שלך במכירת בוש ליהודים? אולי יהדותה של קיטי דוקאקיס?**

נכון הוא שדוקאקיס הדגיש עובדה זאת שוב ושוב בפורומים המתאימים, אבל לגביי זה לא היה רלוונטי, לא היווה מיכשלה. קיטי היא אשה מאוד נחמדה ומוכשרת. אגב, גם ברברה בוש היא אשה לבבית ומקסימה, אך אסור לשכוח שבעליהן הם־הם שרצו לבית הלבן.

● **בכל אופן, הדאגנים התמידיים בישראל טוענים שלבוש אין מחוייבות ריגשית כלפי ישראל, על אחת כמה וכמה שר־החוץ המיועד, ג'יימס בייקר.**

נו באמת! אני זוכר את הדאגה והחרדה שהובעו בעת כניסתו של ג'ורג' שולץ לתפקיד שר־החוץ — ממש אותן המילים! אני מכיר היטב את ג'יימס בייקר. עבדתי עימו בבית־הלבן. בדיוק כשם שכל הדאגנים טעו בקשר לשולץ, הם טועים בקשר לבוש ולבייקר.

● **הביטחון שלך נובע אולי גם מהבטחה שקיבלת מבוש, כאשר נרתמת לסייע לו?**

לא! לא ביקשנו — זקס, פישר ואני — שום ערבות או הבטחה מבוש, מפני שאנחנו יודעים את עמדותיו, אנחנו בוטחים בו. כשמכירים אדם 18 שנים... מוטב שהדאגנים בארץ יתחילו לדאוג למה שקורה אצלכם. מכאן זה נראה הרבה יותר מדאיג!

ג'ק שטיין (עם גולדה)
קיטי לא היתה רלוונטית!

העם
חור בסכר

איך הגיעו הכיפות לטכס ממלכתי לזכר הציניקן החילוני שתיעב את הדתיים?

הטלוויזיה הקרינה את הטכס. גדולי המדינה התייחדו עם זיכרו של הנשיא הראשון, חיים וייצמן.

היה זה טכס ממלכתי לאישיות ממלכתית. אולם הטכס היה כולו דתי. כל ראשי המדינה חבשו כיפות. גם עזר וייצמן, אחיינו של חיים וייצמן. נאמר קדיש. נישאו דברי־תפילה, כאילו היתה זאת אזכרה לאדמו"ר.

אולם חיים וייצמן, ציניקן מפוכח מעין כמוהו, היה אתיאיסט גמור. הוא סלד מן הדת, כשם שסלד ממנה יריבו הגדול, זאב ז'בוטינסקי, וכשם שסלדו ממנה מוריו, בנימין זאב הרצל ומכס נורדאו.

מים שחורים. אם כן, איך הפך טכס חילוני באתר חילוני, לזכר נושא מישרה חילונית, לטכס דתי? איך זה הפך מובן מאליו?

בתשובה לשאלות אלה טמון סוד ההתרחשויות של השבוע. מה שהתחיל בטכסים כמו זה שנערך ביד וייצמן הביא בהכרח למערכת פוליטית, שבה חולש מיעוט חרדי קטן על הרוב החילוני ורודה בו.

מי ששם בפעם הראשונה כיפה על ראשו בטכס ממלכתי־חילוני קדח את החור הראשון בסכר, שבעדו פורצים עתה המים השחורים.

הממשלה
המאניפולטור

פרס הציע לדתיים הצעה שאי־אפשר היה לסרב לה. אבל הם סירבו.

המאניפולטור הגדול נכשל שוב.

עד הרגע האחרון קיווה שימעון פרס שניתן להקים ממשלה בראשותו, על־ידי מאניפולציות עם העסקנים הדתיים. הוא קיווה לשחד אותם בהצעות שאי־אפשר לסרב להן — עוד חוקים, עוד תקציבים, עוד תיקים. העיקרון: כל מה שהליכוד יכול, המערך יכול יותר.

מבח־נה הגיונית זה היה נכון. מכיוון שהמערך היה זקוק רק למיפלגה דתית אחת — ש"ס — הוא יכול היה לתת לה את אשר צריך היה הליכוד לפזר בין כמה מיפלגות דתיות. יתר על כן, כמה מן האישים הדתיים הבולטים, כמו הרב אלעזר שך, הם בעלי נטיות יוניות מובהקות. לפי ההגיון, ניתן היה להקים ממשלת מערך־דתיים.

אולם מן הרגע הראשון היה זה חלום באספמיה. לא היתה שום אפשרות כזאת. כי ההגיון של העסקנים אינו ההגיון של המציאות.

כמו האיית־אללה. המוני הדתיים בארץ נוטים ימינה.

במידה מסויימת זה נובע מזיקה הדדית טיבעית בין קיצוניות דתית וקיצוניות לאומנית. הדת היהודית היא דת שיבטית, וסמלים לאומניים מתחלפים בנקל עם סמלים דתיים.

החינוך הדתי בארץ, מאז ימי דויד בן־גוריון, הופקר בידי מחנכים לאומניים, ודור בוגרי החינוך הזה שונה מאוד מן הציבור הדתי שהיה פעם „בעל־הברית ההיסטורי” של תנועת־העבודה. עולם שלם מפריד בין משה חיים שפירא המנוח ובין אבנר שאקי וחנן פורת.

את הרוח הזאת מבטאים היטב הרב עובדיה יוסף, לאומן חשוך, מראשי ש"ס, והרבי מלובאביץ', מנהיג חב"ד,

עוזי קרן

הנשיא וראש־הממשלה באזכרה לחיים וייצמן

כיפות, קדיש, מחיר

היושב בברוקלין והמכתיב משם לא־גודת־ישראל קיצוניות לאומנית שאי־נה נופלת מזו של האיית־אללה.

גם העסקנים הדתיים, שהיו מוכנים להושיט יד לפרס, ידעו כי לא יוכלו להופיע למחרת־היום בנתיבות ובש־דרות, בירושלים ובבני־ברק, ולהסביר מדוע העדיפו את פרס ה„שמאלי" על פני שמיר הלאומני. הדבר לא היה אפ־שרי.

משום כך הם סירבו להצעות שאי־אפשר היה לסרב להן.

התיקווה היחידה. זוהי בעייתו של פרס: אין הוא מבין את המיגבלות המצמצמות את תחום המאניפולציות.

מאניפולציה יכולה להיעשות בין עסקנים. אולם העסקנים תלויים ברח־חשי־הלב של הציבור שהם מייצגים. אם רחשי־לב אלה מתנגשים עם המא־ניפולציות, יגברו תמיד רחשי־הלב.

אי־הבנתו של פרס את האמיתות היסודיות האלה גורמת לו להיכשל שוב ושוב. כשם שסבר כי ניתן לטפל בבעייה הערבית באמצעות מאניפולצ־יה עם המלך חוסיין, תוך התעלמות מרחשי־הלב של המוני העם הפלסטיני, כך האמין הפעם כי ניתן לעשות מא־ניפולציה עם עסקני אגודת־ישראל וש"ס, תוך התעלמות מהמוני החרדים. בשני המיקרים העלה חרס.

עתה נותרה לפרס רק תיקווה אחת: שיצחק שמיר ייבהל ברגע האחרון מבריתו הבלתי־קדושה עם הדתיים, ויעדיף על פניה קואליציה עם המערך. הפעם אין זה עניין של מאניפולציה. להיפך: רחשי־הלב העמוקים ביותר של הרוב בישראל, המקיף את המוני הלי־כוד והמערך כאחד, מובילים בכיוון זה (ראה הנדון).

ההתקוממות לקראת היום

צה"ל גוייס באופן מאסיבי. זאת היתה המחמאה הגדולה ביותר.

„עוד מעט תירגע ההתקוממות!" הב־טיח קצין בכיר. הוא גם הסביר: אחרי שהמועצה הלאומית הפלסטינית לא תביא לפיתרון הבעייה, יתייאשו תוש־בי השטחים סופית, והכל יחזור לקד־מותו.

מיספר ההבטחות האלה הוא כמיס־פר ימי האינתיפאדה, המתקרבת ליום־השנה שלה. היא היתה מציאותית כמו כל קודמותיה.

כמו מילחמה. מעשיהם של הק־צין הבכיר ועמיתיו בשטח היו שונים מאוד מן ההבטחות האופטימיות.

מעולם לא גוייס צה"ל נגד ההתקו־ממות כפי שגוייס השבוע. ריכוז אדיר של כוחות, שלא היה כדוגמתו מחוץ לתקופות של מילחמה בגבולות, הופ־על בכל רחבי הגדה והרצועה. צה"ל, שאסר את סיקור המאורעות, הפיץ בעצמו תיאורים שהראו כי כוחות ממו־נעים ורגליים סיירו ממש בכל רחוב בערי הגדה, בכל סימטה במחנות. הפ־קודה היתה להפעיל כוח מירבי כדי למנוע הפגנות, גם שקטות, הנפת דג־לים, ציור סיסמות.

צעיר מג'נין נורה ונהרג ביום שבו אמרה ההודעה הרשמית כי „לא היו אירועים מיוחדים."

מחמאה גדולה. גיוס אדיר זה בא כדי לקדם את פניו של אקט סימלי: ההכרזה של המועצה הלאומית הפלס־טינית על עצמאות פלסטינית.

בעיני הצמרת המדינית־צבאית ב־ישראל, היה לאקט זה כוח רב — אחרת לא היו מגייסים נגדו כוח המספיק למילחמה קטנה. ואכן, היתה זאת מח־מאה מאין־כמוה לשילטון המוחלט של אש"ף בכל רחבי השטחים הכבושים.

למפקדי צה"ל לא היה בעניין זה שום ספק. חרף כל הדיבורים וההב־טחות, היה ברור כי האוכלוסיה הפלס־טינית כולה עומדת מאחורי אש"ף, וכי החלטות אש"ף יקויימו על־ידי הציבור הפלסטיני.

בגדה וברצועה עצמן שררה התרומ־מות־הרוח. הכל ידעו כי עומדת להיע־שות היסטוריה — מעשה שייזכר לדו־רות. הכרזת־עצמאות היא מאורע חד־פעמי בחייו של עם. הפלסטינים היו מודעים לכך היטב.

הניסיון להילחם בתחושה עמוקה זו באמצעות כדורי פלסטיק הוא אווילי, לא פחות מאשר הדיבורים על ה„רגי־עה" העומדת, או־טו־טו, להתרחש.

„אנחנו יכולים להמשיך שנה, שנ־תיים, לנצח," אמר השבוע צעיר, ששוחרר לא־מכבר ממחנה אנצאר 3. הוא ביטא הרגשה כללית.

מעשים מטומטמים. ההחלטה הנחושה של ראשי ישראל שלא לראות את המציאות, המצויירת על הקירות, הובילה לשורה של החלטות, שהתחרו זו בזו באיוולתם.

מישרד־הפנים, שבראשו עומד עד־יין להלכה ראש־הממשלה, בעזרת שר־המישטרה חיים בר־לב, החליט להרוס 15 בתים ערביים בכפר הישראלי טייבה דווקא ערב כינוס המועצה הלאומית הפלסטינית, ובכך הבטיח הזדהות מי־רבית של הפלסטינים אזרחי־ישראל עם אחיהם בשכם ובאלג'יר.

שר־המישפטים אברהם שריר, שחוכמתו כבר הפכה לאגדה, הציע להטיל עונש־מוות על „מחבלים". אחרי הפיגוע ביריחו, ערב הבחירות, נתקף יצחק רבין בהלה מיפלגתית והכריז גם הוא שיש לשקול מחדש הטלת עונש־מוות. הוא נלכד במילים של עצמו, והיה נאלץ להסכים להקמת ועדה שנו־עדה להנחות את התובע הצבאי. בממ־שלה הבאה עלולה ועדה זו להיות מור־כבת כולה מלאומנים קיצוניים, חסרי־שיקול, כמו שריר עצמו.

הטלת עונש־מוות תשפוך שמן על מדורת ההתקוממות, ותלכד את כל העם הפלסטיני סביב אש"ף. קשה להי־עלות על הדעת מעשה מטומטם יותר.

כוח, כוח, כוח. אחרי 11 וחצי חודשים של התקוממות, ברור לחלוטין שהיא השיגה ניצחון גמור, מוסרי ופו־ליטי, על מדיניות־הכיבוש. הגיוס ה־מאסיבי של צה"ל, העניין העולמי בדיוני המועצה הלאומית הפלסטינית, המישמעת הפנימית של האוכלוסיה בגדה וברצועה — הכל העידו על כך.

מול מציאות זו תעמוד הממשלה הבאה בישראל בלי כל תשובה, מלבד התשובה הישנה של שליטים קולוניא־ליים פוסט־רגל: כוח, כוח, כוח.

זהו רק „אקט סימלי" - אבל כאלה עושים היסטוריה

„**באזל יסדתי** את מדינת־היהודים," רשם בנימין זאב הרצל בספר־האורחים של מלונו, אחרי הקונגרס הציוני הראשון.

„באלג'יר יסדתי את מדינת־הפלסטינים," יכול היה יאסר ערפאת לרשום השבוע.

בשני המיקרים, לא היתה לאמירה משמעות מעשית מיידית. הרצל לא הקים מדינה, אלא יצק רק את יסודותיה. גם ערפאת לא הקים השבוע מדינה. הוא רק נתן לה קיום סימלי.

אולם ההיסטוריה נעשית על־ידי סמלים. סמלים מבטאים את רחשי־הלב של בני־אדם, יוצרים כוח.

שום דבר לא השתנה השבוע בגדה המערבית וברצועת־עזה. הכיבוש הישראלי היה איתן. שליטת הצבא היתה מלאה. יחסי־הכוחות לא השתנו.

אך בכל זאת השתנה השבוע משהו יסודי מאוד. הכרזה על ייסוד מדינה, הנובעת מליבם של מיליונים, הופכת עובדה.

ב־14 במאי 1948 הכריז דויד בן־גוריון, בכינוס של אנשי־ציבור במוסיאון תל־אביב, על הקמתה של מדינת־ישראל.

למעשה לא קרה דבר באותו יום. השילטון העברי בחלקים שונים של הארץ קם כבר כמה חודשים לפני כן, עם הסתלקות הבריטים. התהליך נמשך גם אחרי הקמת המדינה, כאשר צה"ל כבש שטחי־ארץ רבים נוספים.

אולם האקט הסימלי של הקמת המדינה הוא שנחרת בזיכרון העם והעולם. אותו חוגגים מדי שנה ביום־העצמאות. כי הוא מסמל את התהליך כולו, שנמשך יותר משנה.

כך גם האקט הפלסטיני. האינתיפאדה, שהפכה את היישות הפלסטינית לעובדה קיימת, החלה כבר לפני כמעט שנה. אין ספק שתימשך עוד זמן ניכר, עד שיימצא הסדר־שלום.

אולם דורות פלסטיניים בעתיד יחוגו את ה־15 בנובמבר כיום שבו קמה המדינה הפלסטינית.

● סופה של האמנה

הקשר בין ממלכתו ובין השטחים הפלסטיניים הכבושים. ההכרזה מאשרת אקט זה סופית וממלאה את החלל הריק שנוצר.

העולם כולו יקבל את ההכרזה כעובדה. תהליך ההכרה במדינה החדשה ובממשלתה בוודאי יארך זמן רב. אולם הכיוון נקבע. אין ספק שכל מדינות־העולם יכירו, בזו אחר זו, במשך הזמן, בקיומה של המדינה הפלסטינית.

בישראל יביא הדבר לתודעת הציבור את העובדה שהכל חשים בה מזמן, אם בבירור, אם במעורפל. המוני החיילים שנתקלו באינתיפאדה יודעים כי בגדה וברצועה, וגם בירושלים המיזרחית, נוצרה כבר ישות אחרת — ישות עויינת, לוחמת, שנואה על רבים, אך קיימת.

לגבי הפלסטינים עצמם מאשרת ההכרזה דבר שהיה ברור להם מזמן. כל העם הפלסטיני רוצה במדינה פלסטינית. רוב הציבור הפלסטיני השלים זה־מכבר עם המציאות, הקובעת שהמדינה הפלסטינית לא תקום במקום ישראל, אלא לצידה.

ההכרזה שמה את הקו תחת תקופה, שהחלה עם חקיקת „האמנה הפלסטינית". זו נוסחה ברגע שהעם הפלסטיני הגיע אל תחתית השפל. לשונה הקיצונית באה לפצות על היעדר כל תיקווה מעשית. דרכם של חלשים היא להתבטא בקיצוניות דווקאית.

ההכרזה של השבוע, שבאה למעשה במקום האמנה הפלסטי־נית, מבטאת את הביטחון העצמי החדש של העם הפלסטיני, שהגיע להישג מרשים. הביטחון העצמי מאפשר לפלסטינים כיום להתמודד עם המציאות, ולדבר בלשון מציאותית.

נותרה רק שאלת הניסוח. איש לא רצה בפילוג. כל הפלגים הפלסטיניים שאינם משועבדים למדינות זרות — ובראשם פת"ח, החזית העממית והחזית הדמוקרטית, בניגוד לאירגוניהם של אבו־נידאל, אחמד ג'בריל ואבו־מוסא — התלכדו סביב ההכרזה.

חילוקי־הדיעות ביניהם נשארו בעינם. ג'ורג' חבש אינו מאמין כי סיגנון פלסטיני מתון יביא להישגים. נאיף חוותמה פוסח על שתי הסעיפים. גם בתוך פת"ח, האירגון הקובע, יש ויכוחים.

אך למעשה השלימו הכל עם הפיתרון הסביר: מדינה פלסטינית בגדה וברצועה, על פי גבולות ה־4

בשלום עם ישראל, שתקיים עימה גבולות פתוחים, שתסכים לסידורי־ביטחון עימה.

השאלה היתה עד כמה להגיד את הדברים האלה בבירור, מרצון, בלי תמורה, ועד כמה לשמור עליהם כקלפים למשא־ומתן. זהו ויכוח טאקטי.

במוקד הוויכוח עמד מיסמך שגם הוא אינו אלא סמל: החלטת מועצת־הביטחון 242. בעיני הפלסטינים, זהו סמל של התנכלות לפלסטינים. בעיני העולם, זהו סמל לנכונות לחיות בשלום עם ישראל.

היה זה אות לבגרות החדשה של המחנה הפלסטי־ני, שהגישה המציאותית גברה על הרגשות.

● רדיפה אחרי רוחות

בשביל העם הפלסטיני היה זה יום גדול, יום של התרוממות־הרוח כפי שידע היישוב העברי בכ"ט בנובמבר 1947.

בחוצות שלט הצבא הישראלי, שהתגייס בהפגנת־כוח אדירה כדי להילחם בסמל — בדגל, בהימנון, בזיקוקין־די־נור.

לכאורה היה זה בבחינת רדיפה אחרי פנטומים. היה משהו מגוחך במילחמתו של צבא מודרני גדול ברוחות־רפאים כמו דגלים וסיסמות. איך אפשר למנוע מעם שלם לשיר את שירו, להתפעם למראה דיגלו?

אולם צמרת ישראל מודעת היטב לכוחם של סמלים. בסתר־ליבה ידעה היטב שאי־אפשר לנצח הימנון בכדורי־פלאסטיק ודגל ברימוני־גאז. אולם נגזר עליה ללכת בדרך זו, בהיעדר פיתרון אחר.

המאבק הישראלי־פלסטיני נכנס השבוע לשלב חדש, השלב האחרון. אין לדעת כמה זמן הוא יימשך, ומה יקרה בדרך. אך התוצאה הסופית כבר היתה השבוע ברורה לגמרי. אין היא תלויה בהרכבה של

מונולוג של דויד קוליץ

היתי חיוור. הייתי מודאג עד מוות. כל מילה נרדפת לדאגה, לחיוורון, לפחד מכישלון, כל מילה שתתאר דאגה — זה מה שהרגשתי לפני ההפגנה.

זה לא רק פרפרים בבטן: לשוני דבקה לחיכי, הרגשתי...

אחרי השבת? אני מרגיש מאוד גא. בתור מי שעמד ליד אירגון המסע — רוצה שאומר — בתור מי שאירגן? — רווח לי, אני מלא גאווה.

עמדתי בכיכר מלכי־ישראל בשבת בערב, ונדהמתי לגלות כל־כך הרבה

את האירגון הטכני של ההפגנה עשה יוסי יסעור, מצוות־החוקה של אוריאל רייכמן. כן, ברור שגם המימון חשוב כאן.

● ההפנה: שבעים ומפוחדים

הכל התחיל יומיים לפני הבחירות. לא אגיד שצפיתי את התוצאות האלה. אני לא מכיר אף אחד כזה: יחד עם זאת, הערכתי שממשלה בראשות המערך בוודאי תהיה בלתי־רצויה בעיני העם.

חשבון נפש עם דפנה ברק

אילו היה גם מישהו אחר. לא יודע. אני פשוט איש לא פאסיבי. אני איש־כלכלה. אני לא שותף שקט בשום עסק שאני פעיל בו. אני מרגיש שאני שותף אקטיבי בגוף הנקרא „ישראל, חברה בע"מ". העובדה שאני בוחר פעם בארבע שנים אינה אומרת שזוהי תרומתי לאסיפה הכללית של בעלי המניות, אחרת — אני עלול להפסיק לבחור.

בשנה 22.05 במוצאי יום־הבחירות הייתי מבסוט. היה הרי תיקו בין המערך והליכוד. זה נראה סביר, לקראת מה שאני צפיתי.

הדתיים? עוד לא הבנתי אז בדיוק מה קורה. זה נראה אז מין אלמנט עב"מי (עצם־בלתי־מזוהה).

למחרת היום טילפנתי לפרופסור אוריאל רייכמן. אמרתי לו: „זה הזמן שצריך להתעורר מחדש!" (רייכמן הוא נושא־הדגל של הרעיון לחוקק חוקה בישראל ולשנות את שיטת־הבחירות). אולי הוא חשב על כך לבד, לפני שיחת־הטלפון שלי.

אחרי־כן הוזמנתי לערב בביתו של רייכמן. חיפשו מתנדב, כדי לממן את העסק של ההפגנה. החיפוש ארך 10

„אני מניח תפילין בכל בוקר!"

אנשים שאני מכיר — אנשים שאני מוכר להם, קונה מהם. לא, לא פוליטיקאים! רבים באו אלי ואמרו לי: „כל הכבוד למי שאירגן את כל זה!" והם לא ידעו שאני בעניין.

נכון, מזה שנים רבות מאוד אני חבר של עזר, ראש־המטה של המערך בבחירות האחרונות. אבל אני חבר־חרות מזה שנים רבות יותר....

אני לא קרוע בין שניהם: אני עדיין חבר של עזר, אבל אינני חבר־חרות.

מניתוח הסקרים והמישאלים, שפורסמו לפני הבחירות, עלה בעליל שהיה כמעט תיקו. לכן, לפני הבחירות, הלכתי לאנשים במטות של שתי המיפלגות הגדולות וניסיתי למכור להם רעיון. הרעיון אמר פשטנית: בליל־הבחירות, בשעה 22.05, שלושים שניות אחרי פירסום המידגם בטלוויזיה, יטלפנו שמיר ופרס זה אל זה ויסבירו כי בהתחשב בתוצאות וברצון הבוחר, הרי שחלום־הבלהות עומד להתגשם, אם לא ייזהרו. התוצאה צריכה להיות — אם יתרגמו את רצון הבוחר — להקים ממשלה, שאליה יוזמנו להשתתף בקואליציה גם מיפלגות אחרות, לפי רצונן.

פניתי לכמה אנשים — וביניהם אורי פורת, מנכ"ל רשות־השידור — ואמרתי להם שיתכוננו להתארגנות כזאת.

מדוע דווקא אני? הייתי מאוד שמח

רחל אבנרי, העולם הזה

דמות של חרדי בהפגנה בכיכר־מלכי־ישראל

„אני בז, מתעב, את העסקנים הדתיים"

רחל אבנרי, העולם הזה

קוליין (משמאל) עם עזר וייצמן בחרות (1977)

„הילד הזה הוא שלי"

האיש שמאחורי ההפגנה

כשדויד קוליץ דיבר איתי במוצאי־שבת, הוא נשמע נרגש, סחוט, גא. רגשות אלה איפיינו את השיחה כשיספר לי, מייד אחרי סיום ההפגנה בכיכר מלכי־ישראל למען ממשלת מערך־ליכוד: „זה נגמר... היה מאוד מוצלח... זה מאוד הצליח... הגיעו כל־כך הרבה אנשים, אנשים שלא מגיעים בדרך־כלל להפגנות בכיכר..."

מצב־רוחו היה דומה למחרת היום, כאשר הציג לפניי את בנו החייל. בשני המיקרים היתה השורה התחתונה: „הילד הזה הוא שלי!"

„הילד" הלך למישחק־הכדורסל בין מכבי והפועל תל־אביב, ואילו קוליץ שוחח על ה„בייבי" החדש שלו: היוזמה למען ממשלת ליכוד־מערך, יוזמה שהתחילה במודעות יקרות בעיתונות, שהמשיכה בהפגנה מרגשת בכיכר מלכי־ישראל בתל־אביב, ועל פי אבי־הרעיון עוד היד נטויה.

דויד קוליץ – בן 45, יפה, בעל מוניטין של יפה – אינו משתגע להתראיין. בארכיוני העיתונות בארץ ניתן למצוא מאמרים עליו, ללא שיתוף־פעולה מצד האיש. במאמרים אלה הוא מצטייר כמצליחן, נקודה. גבוה, מוכשר, מרושת היטב בקרב העסקונה הפוליטית, חכם. די חכם כדי להתרחק מרחק־בטיחות מהזרקורים, ובכל־זאת לכוון אותם מדי פעם לעברו, לגרות, לסקרן, לא יותר.

בכל זאת, בלהט הרגשות של הצלחת ההפגנה, וכמה שעות לפני טיסה לחו"ל, באווירה של בילבול פוליטי, הסכים להיפגש.

חברת „אלול" של קוליץ ממוקמת ב„בית־אמריקה". בחדרו הגדול בולטת מייד „מפת ים־ההלכה, התורה שבעל־פה".

מאחורי כסאו מוצב תצלום־ענק של ירושלים העתיקה.

קוליץ אינו נראה כאיש־עסקים לחוץ, רץ, הממהר לאנשהו. הוא נראה שלוו, בוטח, כמי שיודע את ערכו בשוק־העסקים.

באחד המאמרים עליו אמדו את הונו בשלושה מיליון דולר. במושגים המקומיים זהו איל־הון. אולם בשיחתנו לא עסקנו בענייני עסקים חובקי־עולם, אלא בעניין המשך מסע־המודעות בעיתונות בעד ממשלת מערך־ליכוד.

השם קוליץ מעורר אסוסיאציות עם שמות כמו עזר וייצמן, רמי אונגר. קוליץ התחיל את דרכו בעזרתו של וייצמן, ומשם עלה ופרח בעולם־העסקים כמטאור. כשפרש – והוא תמיד פורש, כך העיד על עצמו – תפס את מקומו אונגר. כלומר, ניסה לתפוס את מקומו, אך לא הצליח כקודמו.

כבר נרמז שהיחסים בין קוליץ לבין אונגר אינם מהמשופרים ושאונגר, אולי, מקנא בקוליץ המצליחן.

קוליץ, בשכל רב, אינו מקפיד רק לשמור על מרחק מהתיקשורת, אלא גם מעולם־הפוליטיקה, על תככיו והרכילות הכרוכה בו.

את עזר וייצמן הוא מזכיר כחבר קרוב, ולא כקרש־קפיצה פוליטי־כלכלי־חברתי.

במהלך השיחה הוא מוזג משקה חריף, מתרווח וחושף טפח מילדותו: רקע דתי, מישפחה חרותניקית. מה שנראה תחילה כצעצוע של ילד מפונק, אולי משועמם מעט, המנסה את כוחו בשטח חדש, מקבל במהלך השיחה מימד של עומק.

רק בתום הראיון נראה קוליץ לפתע משוחרר, רגוע. הוא שיחרר אוויר, כאילו אמר: „אתמול עברתי הפגנה, היום – ראיון!"

אז, רק אז, שבו אליו הגינונים השרמנטיים, וכל הכרוך בלהיות איש־עסקים, מצליחן, מרושת פוליטית.

דקות. שאלו: „מי מוכן? מי מוכן?”

התנדבתי. האם היו מתנדבים נוספים? — — —.

רצינו להוציא לכיכר מלכי־ישראל, לא רק את הרעבים והמפוחדים, אלא גם את השבעים והמפוחדים. אני משוכנע שכל עיתונאי וכל עורך בישראל פגש בשבת, ה־12 בנובמבר, את החברים הקרובים ביותר שלו בהפגנה, האנשים הכי לא־צפויים! אלה היו צעירים, זקנים, מסורתיים ופחות־מסורתיים.

הם לא הגיעו להפגנת ה־400,000 (אחרי צברה ושאתילה), ולא להפגנות אחרות. אבל הם היו בשבת, כשהיה נדמה להם שמדינת־ישראל עומדת לשנות את פניה.

כמה הגיעו? הרבה. אומדים אותם בין ה־50,000 ל־100,000.

● חרות: „יכולתי להיות נסיך!”

מעולם לא הייתי פעיל ממש בפוליטיקה. הייתי מאז ומתמיד קרוב לכך.

נולדתי בתנועת־החרות*. אבא שלי היה פעיל בתנועה, אמא שלי היתה פעילה בה, אני הייתי פעיל בה.

מדובר על תקופה שבה היתה חרות תנועה נרדפת, קטנה, מחוץ למימסד הישראלי. זאת היתה תנועה קטנה כזאת, מישפחתית.

אני זוכר את עצמי ב־1955 — הייתי אז בן 12! — מחלק כרוזים ופתקים. להיות חרותניק אז זה לא היה כבוד גדול.

אלטלנה היתה אז ספינת־פאר לא־מכובדת, מאוד לא־מכובדת.

יכולתי להיות כיום אחד מנסיכי־חרות.

עזבתי את חרות ב־1977. יש לי תמיד מזל מחורבן לעזוב את השילטון ממש לפני שהוא מגיע.

הבחירות של 1977 התנהלו עוד מהמישרד שלי. עזר (וייצמן) ניהל את המערכה (מסע־הבחירות של הליכוד, שהוביל למהפך) מהמישרד שלי.

לא עזבתי את חרות בגדול. פשוט נמוגתי. יותר לא התאים לי, מה שקרה.

יש עדיין רבים שלגביהם לא עזבתי את התנועה. חברים של הוריי לא יודעים שעזבתי. אבל הייתי בסרט הזה.

איך הם קיבלו את היוזמה העכשווית שלי? מי שהאזין למה שאמרתי וניקה את המוץ מהתבן, הסכים איתי.

● „הפכו אותה למגיה שחורה!”

אני בא ממשפחה דתית אורתודוכסית.

גדלתי בשכונת־גאולה בירושלים. אני זוכר את אברהם רביץ הרבה לפני שהפך לרב רביץ (מיספר 1 ברשימת דגל־התורה, ומחזיר־בתשובה ידוע). הוא היה נושא להערצה כמנהל־הריקודים־והשימחה של בית־השואבה. כולם העריצו אותו. נו, מנהל השימחה...

אני גם נמנה עם המאמינים שתלמידי־ישיבות צריכים להיות פטורים משירות צבאי. אני עצמי שירתתי, מפני שאני חושב שהשיחרור הסוחף האוטומטי, השיחרור המחייב של מי שנולד למישפחה אורתודוכסית מהצבא, עומד בניגוד גמור לרוח היהדות, לערכיה, למה שהיא מטיפה.

דויד בן־גוריון, שחתם והיה אבי הרעיון של שיחרור בני־תורה — תדגישי, בני־תורה! — ידע מה שהוא עושה. מה שקרה אחרי־כן הוא שפוליטיקאים דתיים, חמדניים, בעלי דימיון פרוע ללא גבול — בעיקר גבול פיננסי — הצליחו להגיע להסדרים עם פוליטיקאים חילוניים, חמדניים לא פחות, והגיעו לעיסקה מבזה של שיחרור מוחלט מהצבא. הם חטאו לדת־ישראל. כמי שגדל על ברכיה, אני יודע שזוהי דת סוציאלית, מבינה, סובלנית. הפכו אותה לדת שחורה! הפכו אותה למילה נרדפת למגיה השחורה של ימי־הביניים!

כן, אני עדיין שומר־מסורת. אני מניח תפילין בכל בוקר, תמיד!

זאת לא חזרה בתשובה. בכלל, המונח „חזרה בתשובה” מקומם אותי באופן נורא. מי שבאמת רוצה לחזור בתשובה, שיעשה לביתו ויעשה זאת בלי תופים ומחולות. זוהי הצגה מכוערת.

אני מגדיר עצמי כ„איש יהדות”. אני הולך לבית־כנסת. כמה פעמים בשנה? בשבוע? זה ביני לבין האלוהים. אני מקפיד על כשרות: כשרות, כמו שאני מבין...

איך אני מבין? אני לא אוכל חזיר, לא אוכל מאכלי־ים. אני מקיים מסורת של שבת... נאמר כך: שחברים באים אלינו, אבל אנחנו לא נוסעים אליהם בשבתות.

ילדיי? הם יודעים מה זה בית־כנסת, מהי תורה. הם לא יודעים כפי שהייתי רוצה. נאמר, לא כפי שאבא שלי היה רוצה.

לכן, באמת, דברים רבים ממה שנאמר אתמול בהפגנה צרמו לי — הקריאות נגד הדת. אני קרוב בהרבה לערכי היהדות הדתית מאשר — קשה לאמר „ערכים” — לאלה של החילונית. אני מכיר ערכים של יהודים דתיים ומכבד אותם, אבל בז, מתעב, את העסקנים הדתיים. אלה משיגים בדיוק את ההיפך ממה שהדת, במקורה, מתכוונת אליו.

● הלאה: „ממשיך להזרים כסף...”

בבוקר שאחרי? ... צריך להמשיך בלחץ הזה, אבל אני האחרון בעולם שיודע איך. אין לי מושג איך מפעילים לחץ ציבורי. לא הייתי בסרט הזה.

זה הסרט שהייתי בו בשבת? אבל הייתי שם כמתלמד. לקחתי בהחלט את האפשרות שאם לא נצליח — יאמרו עלי שאני תמים, ועל השאר שהם אוסף של אנשים תמימים המאמינים שניתן לשנות.

התייעצתי רבות לפני הצעדים שלי. עם מי לא דיברתי! לא היה פוליטיקאי שלא עודד אותי, שלא אמר שצריך לפעול למען ממשלת־אחדות. כל מי שדיברתי איתו אמר: „עשה!”

חלק מהם דיברו מתוך אינטרסים אישיים? אז מה? זה לא מעניין אותי. בפוליטיקה אינטרס אישי, המשתלב עם הכלל — הוא מבורך.

האם היו גם תגובות שליליות? כן, דווקא מהשמאל. באו ואמרו לי: „קואליציה של הליכוד עם החרדיים — זה אסון!” לגביהם קואליציה של המערך עם ש״ס — זוהי הצלה. הם רואים בש״ס מיפלגה מתקדמת, משום־מה.

אני נזכר עכשיו שבמהלך גיוס ה„שמות” למודעות בעיתונים, נתקלנו בתגובות שליליות. ישבנו, נעמי אשתי ואני, וטילפנו לכל מי שאנחנו מכירים. רובם התלהבו מייד, אבל רבע מהם נתנו אוסף תשובות שליליות/ מתחמקות. דיברנו עם כ־200 אנשים. אלה שהגיבו בשלילה תירצו זאת בשלושה סוגי תירוצים:

● „אני בעיקרון לא חותם על עצומות, לא נותן את שמי ליוזמות כאלה! אבל עלה והצלח במעשיך!” כלומר: הלא־מתלכלכים.

● „אני לא מוכן לשום ממשלה שיצחק שמיר יעמוד בראשה. מצידי שמדינת־ישראל תלך כולה עם שטריימל. העיקר ששמיר לא יהיה ראש־הממשלה!”

● „אני חולה משימעון פרס! כל מה שיעיף את החרא הזה מהממשלה שווה לי הרבה כסף. ש״ס, הרב שך — הכל הולך, רק לא פרס!”

האם קיבלתי הצעות־בצחוק להיכנס לפוליטיקה, אחרי ההפגנה? אני מקבל הצעות־בצחוק להיכנס לפוליטיקה מזה 20 שנים. גם ברצינות! ובכן, אני לא מתאים. אני לא רוצה להיות פוליטיקאי. בינתיים, הולך לי בעסקים.

מכל היוזמה הזאת התגבש מעין מטה. התחלנו אמנם שנינו, אשתי ואני, אבל זה התרחב.

איש מהצוות אינו פוליטיקאי! אחרת זה לא יהיה אמין. פוליטיקאי אחד — והעניין ייאבד מצבעו.

יש לי כבר התוכנית הבאה, מה יבוא אחרי ההפגנה. אבל אני מעדיף לדבר „אחרי” ולא „לפני”.

את מבינה שאני ממשיך להזרים כסף ליוזמה? את מבינה נכון. אל שווימר? הוא לא קשור לעניין. הוא קשור ליוזמה של החוקה, לפרופסור אוריאל רייכמן. האם הוא תרם למימון הפעם? לא, עד כמה שאני יודע.

אני מגייס את המימון. נאמר שאני מרכז את המאמץ הפיננסי.

---

* דודו של קוליץ היה אחד מהוגי הדיעות של המיפלגה הרוויזיוניסטית בטרם קום המדינה, וירד למכסיקו.

ציפי מנשה, העולם הזה

דויד קוליץ (1984)

„יש לי תמיד מזל מחורבן לעזוב את השילטון לפני שהוא מגיע...”

רחל אבנרי, העולם הזה

קהל בהפגנה בכיכר־מלכי־ישראל

„באו האנשים הכי לא־צפויים!”

במדינה

צד״ל
המפקד היחידי

שתיקה מוזרה אופפת את מיטתו של הגנרל לאחד. שצעירה לבנונית ירתה בו בביתו.

שרה ליבוביץ ■

מאבק־כוחות משונה התנהל סביב מיטתו של אנטואן לאחד. כולם, סביבו, שתקו. כל אחד הטיל את רצון־השתיקה על מישהו אחר.

דלתות המחלקה לטיפול־נמרץ בבית־החולים רמב״ם בחיפה, שם מאושפז הגנרל, היו נעולות. בפתח עמדו שלושה שוטרים צבאיים וקצין. לצידם שומר־ראשו של לאחד, ג׳ורג׳ סלים (31), רווק מגושם־גוף מהכפר קליעה.

בתוך המחלקה, בחדר־המישפחות, ישבו בני־מישפחתו של לאחד. אשתו, אחותו, כמה חברים קרובים. הבית במרג׳־עיון נסגר, חייל הופקד על שמירתו. כל בני־המישפחה נמצאו בחיפה, בבית־החולים, בבתי־מלון, בדירות שונות ברחבי העיר.

לשתוק. ביום־השבת בבוקר היתה חיפה גשומה וקרה. מבקרים מיקריים הציצו בסקרנות אל דלתות־הזכוכית הסוגרות את המחלקה. השוטרים הצבאיים חסמו את המעבר. ג׳ורג׳ סלים נקרא אל הדלת.

הוא אמר כי מינרב לאחד, אשת הגנרל, ישנה, אחרי לילה ארוך ללא שינה, ובמילא אינה רוצה להיפגש עם עיתונאים. כמוה גם בני־המישפחה האחרים. אין הם מעוניינים לשוחח עם עיתונאים.

חוץ מזה, אמר סלים, כי הצבא הישראלי אסר על מינרב לאחד להתראיין.

אלי דסה, העולם הזה

הגנרל לאחד

מאבקי־כוח סביב המיטה

אם יהיה אישור צבאי — היא תדבר.

איתן הבר, דוברו של שר־הביטחון: „הכל תלוי באשה. היא שאינה מעוניינת להיפגש עם עיתונאים.”

גם המבקרים האחרים נקלעו אל המאבק הזה. אליאס חאג׳, מורה למתמטיקה ולערבית ממרג׳־עיון, חבר קרוב של מישפחת לאחד, הירבה לחייך, דיבר ברצון.

השוטר הצבאי הביט בו בכעס, הסביר לו בערבית רצוצה ובתנועות־ידיים כי עליו לשתוק. אליאס חאג׳ שתק.

היכן המתנקשת? סלים התקרב בפעם נוספת ואמר כי מצבו של הגנרל הולך ומשתפר. חיילי צד״ל, שהקיפו את חדרו של לאחד, אמרו כי המתנקשת היא קומוניסטית, וכי היא נמצאת כעת בישראל. בינתיים ממלא סגנו של לאחד את מקומו.

הדוברים הישראלים אמרו דברים אחרים. הבר: המתנקשת נמצאת בלבנון, בידי צד״ל. הם חוקרים אותה. לנו אין כל נגיעה לדבר.

האלוף יוסי פלד אמר השבוע כי אין ללאחד מחליף. הוא המפקד היחיד.

תשקיף

קצר בין ביילין לבורג

בישיבת חוג משוב של מיפלגת־העבודה חזר אברהם בורג על כוונתו שלא להצהיר הצהרת־אמונים לכנסת ביומה הראשון, בגלל זהותו של יו״ר־הישיבה, וביקש מיוסי ביילין, חברו לחוג, שיעשה כמוהו.

ביילין בירך על צעדו של בורג, אך סירב להצטרף אליו, בטענה שיש לו קווים אדומים אחרים.

דממה תיקשורתית

ראשי ה„בנקרס טראסט" בניו־יורק הורו לנציגיהם בישראל לשמור על דממה תיקשורתית, ולא למסור לעיתונות שום חומר בעניין תביעתם ל„כור".

צעדם של ראשי הבנק נעשה בשל המגעים השקטים המתנהלים ביניהם לבין ראשי כור, וגם בשל תרעומת קשה של ראשי הבנקים בישראל על מסע יחסי־הציבור שניהל הבנק האמריקאי נגד לקוחו הישראלי.

במיוחד מתחו גורמים בכירים בבנק לאומי ביקורת על הבנקרס טראסט, כאשר התברר כי איש יחסי־הציבור שהבנק שכר בארץ, דויד ברקנסל, שימש בעבר כאיש יחסי־הציבור בתביעה של בני העיר החרדית עימנואל נגד בנק לאומי.

חנייה סובייטית בירושלים

ממשלת ברית־המועצות תהפוך בקרוב לבעלת מיגרש־חנייה פרטי בירושלים.

מדובר במיגרש ברחוב המלך ג׳ורג׳ במרכז ירושלים. המיגרש הוא בין המיגרשים הריקים המעטים שנשארו במרכז־העיר. במשך שנים הוא עמד ריק, והעירייה הכשירה אותו כדי שיוכל לשמש כמיגרש־חנייה.

מסתבר שיש סעיף בחוקי העירייה, המתיר לראש־העיר שימוש במיגרש ריק כמיגרש־חנייה, אבל לפי סעיף זה בעלי הקרקע הם שצריכים להפעיל את המיגרש.

ממשלת ברית־המועצות, שהמיגרש הוא בבעלותה, התעוררה לאחרונה מריבצה ודרשה חזקה על המיגרש.

הרוסים גם מתכוונים להפעיל את המיגרש ובאמצעות נציגם בארץ הם מחפשים קבלן שיפעיל אותו עבורם.

העניין נמצא עדיין בדיון, מאחר והרוסים תובעים מהעירייה תשלום עבור שבע שנות שימוש, ואילו העירייה דורשת דמי הכשרת הקרקע.

יחודש ה„לביא"?

אופטימיות בוועד־העובדים ובהנהלת „התעשייה האווירית" בקשר לחידוש פרוייקט ה„לביא".

בחוגי התעשייה האווירית צופים בתיקווה לחידוש הדיונים על הלביא, אם ייבחר משה ארנס לתפקיד שר־הביטחון.

בדיקות גם בשבת

הקורבן הראשון להרדיזציה במישרדי־הממשלה יהיה, כנראה, יחידת־סמך של מישרד־הפנים. קרוב לוודאי שתיסגר, אם יעמוד בראש המישרד שר דתי.

זוהי רשות לאיכות הסביבה, המבצעת בדיקות ומעקבים אחרי זיהום אוויר ומים בארץ, שבראשה עומד הד"ר אורי מרינוב.

יחידה זו מהווה למעשה יחידה זהה ליחידות שיש במישרדים אחרים, כמו במישרד־הבריאות ומישרד־התחבורה, אך כעסם של חוגים חרדים יצא דווקא על יחידה זו, כאשר התברר שהיא מבצעת בדיקות גם בשבת.

משבר בתיאטרון חיפה

נציגי מישרד־החינוך ידרשו את התפטרות מועצת־המנהלים של תיאטרון חיפה, בראשות יונה להב, כי הם רואים בה אחראי לכך שהתיאטרון הגיע לגרעון מצטבר של שני מיליון שקלים.

כמה מחברי מועצת־המנהלים יתבעו את החזרת נועם סמל, מנכ"ל־התיאטרון לשעבר, המשמש כיום נספח־התרבות של ישראל בניו־יורק, כדי שיבהיר את מקורות הגרעון וגם את העלמת הדיווח על דו"ח סודי, שהוכן על־ידי מבקר פנימי באפריל 1986.

327

ביום השני, ה־14 בנובמבר, היום ה־342 של האינתיפאדה, מסר דובר צה"ל על 240 הרוגים פלסטיניים בשטחים הכבושים. מיספר זה אינו כולל הרוגים מירי מתנחלים.

לפי ספירת „העולם הזה" עומד מיספר ההרוגים הפלסטיניים בשטחים הכבושים על 327.

לעומת זאת, מסרו מקורות פלסטיניים על 417 הרוגים פלסטיניים, לפי הפירוט הבא:

- **279 הרוגים מירי חיילי צה"ל ומתנחלים.**
- **65 הרוגים כתוצאה משאיפת גאז מדמיע.**
- **36 הרוגים ממכות ומהתחשמלות.**
- **37 הרוגים מסיבות אחרות.**

„אלביט" תספק גלאי־גאזים

„אלביט" תספק לצבא ארצות־הברית גלאים לזיהוי גאזים כימיים.

בעיקבות מילחמת איראן־עיראק חלה התפתחות גדולה בעולם בתחום הזיהוי הכימי, וצבא ארצות־הברית הוציא מיכרז להספקת גלאים לגילוי גאזים.

החוזה הראשון נחתם באחרונה עם חברה־בת של אלביט, בסך של 3.8 מיליון דולר. יתכן שהחוזה הבא, אם יהיה, יעמוד על 20 מיליון דולר.

באלביט מקווים, כתוצאה מכך, להיכנס גם לשוק האזרחי בארצות־הברית.

כלכלה טורס

כמה מהכתבים הכלכליים הבכירים יצאו בימים האחרונים במישלחות של עיתונאים לחו"ל.

מישלחת אחת, שאורגנה על־ידי לישכת־המיסחר, יצאה ביום הראשון להונגריה, כאורחת הממשלה שם, ומישלחת שניה יצאה לארצות־הברית, במיסגרת הפעילות של גוף לקידום כלכלה חופשית בישראל, שפעילותו ממומנת מתרומות של יהודים נרבנים בעולם.

במישלחת להונגריה היו ראש לישכת־המיסחר, דני גילרמן, ונציגים של קול ישראל ושל כמה עיתונים יומיים.

במישלחת שיצאה לארצות־הברית היו נציגים של הטלוויזיה, קול ישראל ונציגי עיתונים.

תלונות על חיסון הפוליו

תלונות על תופעות־לוואי לחיסון הפוליו נשמעו באחרונה בארץ.

תלונות על כך הגיעו לבתי־החולים ולרופאי קופת־החולים, ולפיהן מבוגרים, שקיבלו חיסון של תרכיב סייבין מוחלש, סבלו משילשולים, מכאבי־שרירים ומשיעול ממושך.

הרופאים מסרבים להגיב על התלונות. יש גם מי שטוען כי יתכן ומדובר בתופעות פסיכו־סומטיות.

שוחד ומירמה ברישוי

זה יותר משנה מתגלים בעיקביות אי־סדרים במישרדי־הרישוי בחיפה והצפון.

מדובר בפרשות שוחד ומירמה. נעצרו עשרות תלמידים, מורי־נהיגה ובוחנים, והתגלו מעשי־מירמה במיבחני־התיאוריה.

המעצרים לא משמשים, כנראה, כאמצעי־הרתעה, ומיקרים חדשים של שחיתות מתגלים לבקרים.

ישראלים רוכשים עסקים בניו־יורק

שני אנשי־העסקים, מבעלי „הסינרמה", שלום פנסטר ובני וינצלברג, חוזרים בימים אלה לניו־יורק להמשך משא־ומתן על רכישת חברה־בת של „ג׳ורדש", בשם „קיקט".

המשא־ומתן של השניים עם האחים נקש על רכישת החברה מתנהל זה ארבעה חודשים, ורק בימים אלה הגיע לסיומו. עכשיו מבקשים השניים להרחיב את פעילותם ולקבל על עצמם גם ייצור ושיווק באירופה.

מדובר בעיסקה בשווי של כמה מיליוני דולארים.

יו"ר פרלמנט אירופי רכש וילה

יו"ר־הפרלמנט של מדינה אירופית, שהוא ידיד של יו"ר הכנסת, שלמה הילל, רכש באחרונה וילת־מגורים ברמת־אשכול, הנמצאת מעבר לקו הירוק.

הוא מתעתד לבלות בה כמה פעמים בשנה.

אשתו, שביקרה רק באחרונה בירושלים, סיכמה את פרטי הרכישה.

קיטל נשאר ברדיו

שלום קיטל לא יעבור כנראה לגלי־צה"ל, מאחר ולא קיבל חופשה־ללא־תשלום מ„קול ישראל".

מסתבר כי כאשר שימש קיטל, בשנה האחרונה, כמזכיר־המערכת, הוא מנע מאחרים לקבל חופשה־ללא־תשלום. בינתיים התמנה בגלי־צה"ל אורי פז לתפקיד.

רק הקוביה שלהם

רק הקוביה, הניצבת על המידרכה בחזית בניין „כור", שייכת לקונצרן, ואילו הבניין עצמו, ברחוב שאול המלך בתל־אביב, כלל אינו שייך ל„כור", אלא לחברת אחזקות והשקעות של „בנק הפועלים".

כך עולה מביקורת שמתחו השבוע ראשי־ההסתדרות, על יו"ר ועדת־התעסוקה של ההסתדרות, עליזה טמיר, אשר בראיון לעיתון ההסתדרות „דבר" הביעה ביקורת על כך שחברת „כור" אינה מוכרת את הבניין שבבעלותה, ואשר בו, לטענתה, מועסקים יותר מ־500 פקידים ומנהלים.

אחד מראשי ההסתדרות ליגלג על טמיר, באומרו שטוב היתה עושה אילו בדקה מהו המצב האמיתי. הבניין של הנהלת „כור" אינו שייך לחברה, ובכל ההנהלה עובדים פחות מ־100 איש.

מסך לוועידות

הלהיט החדש לימי־עיון, ועידות וכנסים הוא מסך ענק, שעליו מוקרנים סירטי־וידיאו או סרטים בהקרנה ישירה ממחשב.

במערכת־הבחירות האחרונה השתמשו במסך לצורכי־תעמולה, והמיפלגות הדתיות אף הגדילו לעשות והקרינו לאוהדיהם סירטי־תעמולה בתוך בתי־כנסת.

קניון ראשון בגדה

מרכז מיסחרי־קהילתי ענקי, הממוקם על כביש חוצה־שומרון, ואשר בנייתו כבר החלה, נכנס לשלבי־בנייה מתקדמים.

מדובר במיבנה שישתרע על 3000 מטרים ושיהיו בו 27 חנויות, שמהן נמכרו כבר 17.

קופת־החולים של ההסתדרות החליטה לקבוע במקום את מישכנה של המירפאה האיזורית לישובי הסביבה, ולצורך זה קנתה 750 מ"ר. מתנהל גם משא־ומתן עם רשתות־שיווק ובנקים. ונמסר כי באחרונה, כנראה על רקע הבחירות, יש התעוררות ברכישת חנויות במרכז.

הערבים נגד הסמים

אגודת „אל־סם" פנתה באחרונה למועצות מקומיות במיגזר הערבי, כדי שאלה ישתתפו ביום־התרמה שעורכת האגודה. מועצות רבות נענו בחיוב לבקשה, והן אכן יצטרפו ליום־ההתרמה שייערך, כנראה, בינואר.

יש בהצטרפות זאת משום הודאה בבעיית הסמים במיגזר הערבי.

שמונה הבעות־פנים המגלות את עולמו הפנימי של המנהיג

בגין! בגין!

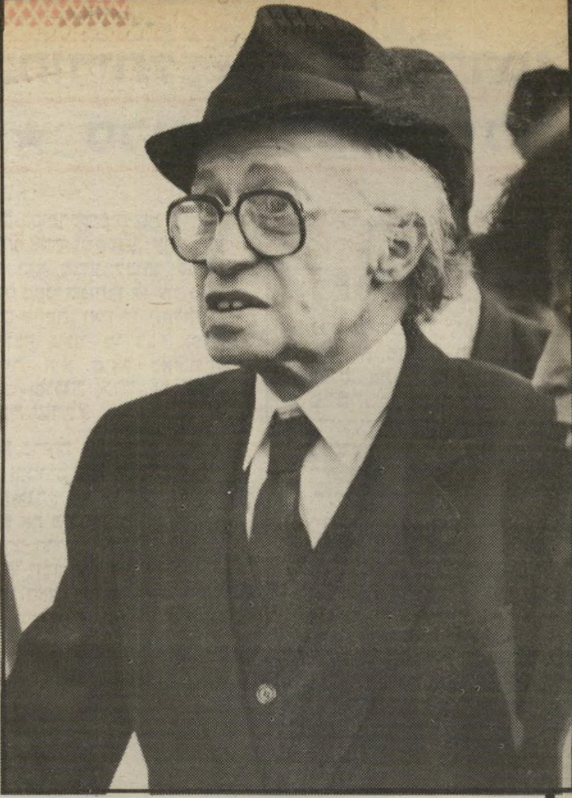
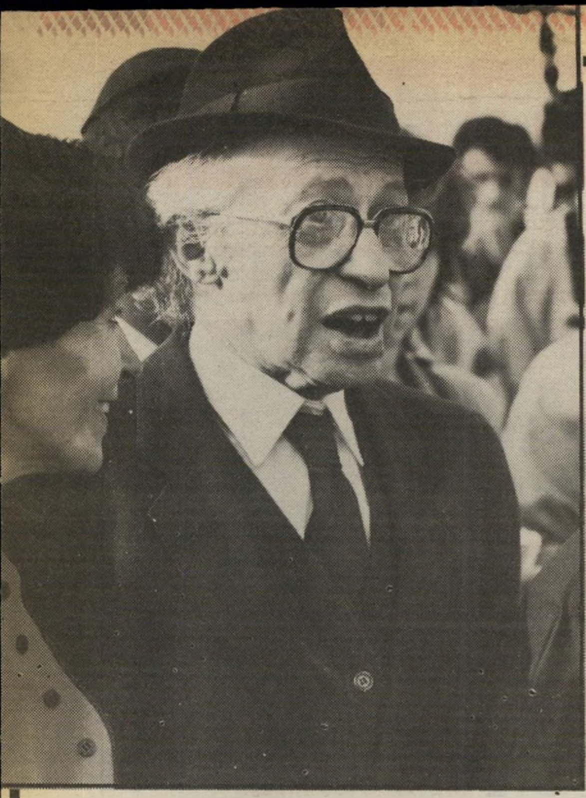

הוא לא יצא מביתו כדי לבחור בעד המיפלגה שהוא הקים במו ידיו. במצב הדיכאון הכרוני,

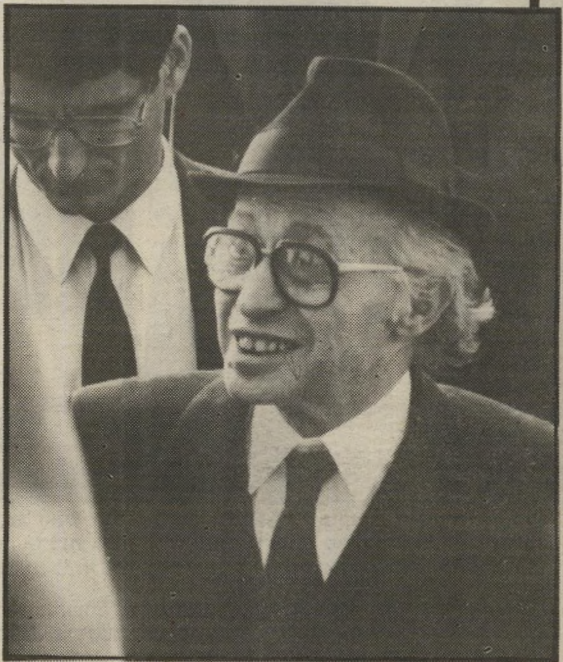
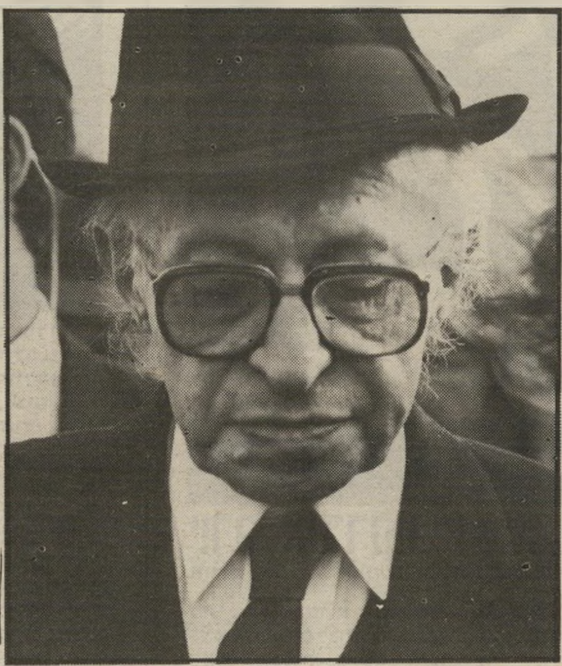

שבו הוא שרוי, זה לא נראה לו, כנראה, די חשוב. אך כמו בכל שנה הוא יצא בשבוע שעבר

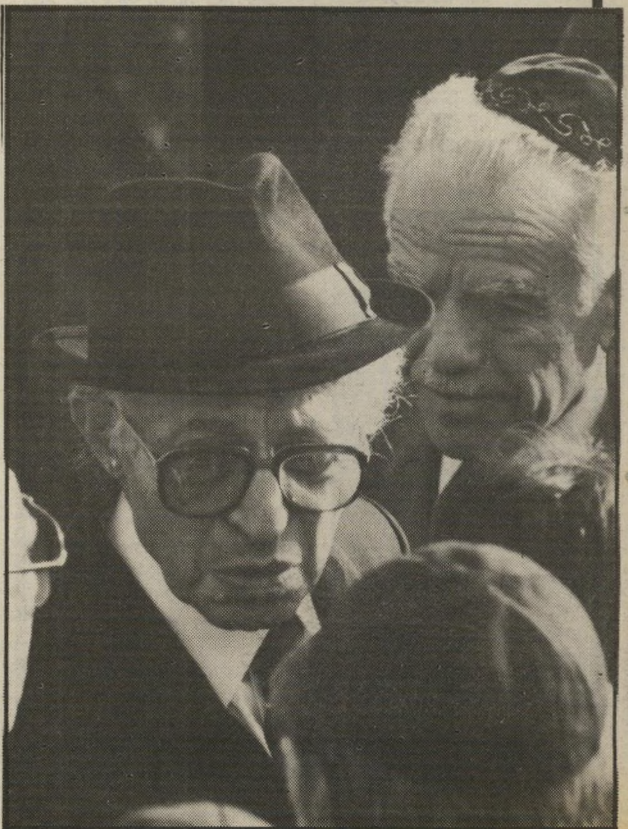

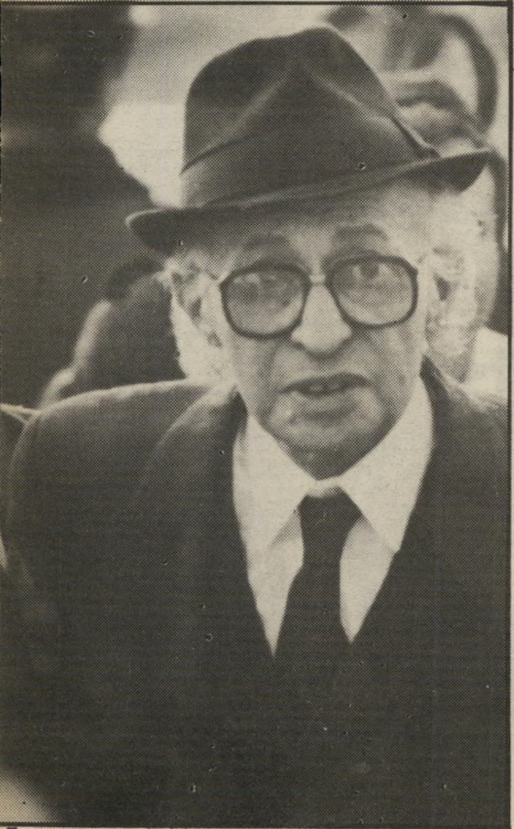

מביתו כדי להתייחד עם זיכרה של אשתו, עליזה, ביום השנה למותה. כך הוא נראה וכך הגיב

צילם: ציון צפריר

אנשים

איך אומרים כהנא בהודית? ★ ז'נט אורדמן לא אוהבת שמנים ★ סליחה, טעות בילד

■ איש־הטלוויזיה **דן שילון**, שהינחה את הדיון של איגוד־הפירסומאים, שעסק בניתוח מערכת־הבחירות מהיבטה הפירסומי, סיפר אנקדוטה: בתקופת מערכת־הבחירות הוא נסע באחד הימים במונית, ובעת הנסיעה האזין הנהג לרדיו שהגיש תוכנית עם שרת־הבריאות **שושנה ארבלי־אלמוזלינו**. אז פנה אליו הנהג ואמר שהוא אוהב מאוד את השרה ואת חבר־הכנסת **צ'רלי ביטון**, וגם את השר **דויד לוי**, אך מבחינה פוליטית הוא מזדהה עם חברי־הכנסת **שולמית אלוני, רן כהן** ו**יוסי שריד**. שילון שאל אותו אם הוא יצביע בעד רשימת ר"צ. השיב לו הנהג בפליאה: „מה פתאום? אני מצביע רק בעד הליכוד!"

אילנית הזמרת, רוקדת בחברת בן־זוגה־לחיים, עורך־הדין אלי טמיר. הזוג בולט באחרונה בחיי־הלילה של תל־אביב. הם נראים בכל המסיבות הגדולות, בעיקר של חוגי האופנה. הפרט הבולט בהופעתם הוא פשטות לבושם. טמיר לבוש תמיד בג'ינס ואילנית מסתפקת במיכנסיים או בחצאית צמודים לגוף.

■ הפרופסור **סטיב כהן** מחברת־הסקרים דסימה עורר ליחשושים וגיחוכים באולם כשסיפר שבתקופת האינתיפאדה היתה לליכוד עליה בסקרים שערכה חברת דסימה, ובזמן החגים היתה עליה לרשימות הדתיות. אז פנה אליו אחד הפירסומאים שישבו באולם, ושאל אותו כיצד זה יתכן שבכל הפירסומים של דסימה לא הופיע אף סקר אחד שהראה יתרון לליכוד. כהן החל מסתבך בכל מיני תשובות שלא־לעניין, שהעלו חיוכים בקרב הנוכחים. את המצב הציל **ניסים זווילי**, ראש מטה־הבחירות של המערך לכנסת, שהגן על כהן בטענה שהיו כמה סקרים, שהוא ואנשי־צוותו החליטו לגנוז משיקולים שונים.

■ במהלך הדיון הוקרן תשדיר־בחירות מטעם מיפלגת־העבודה, שנגנז ולא הובא מעולם להקרנה. בתשדיר זה נראה אלמוני מחולון, כשהוא מנסה לשכנע את הבוחרים לבחור ברשימת־המערך לכנסת. בתשדיר הוא משבח ומהלל את **שימעון פרס** בסופרלטיבים שונים. הכל נשמע אמין ומשכנע, עד לרגע שבו הוא מציע לבוחר לבחור בפרס מפני שנותרו לו עוד מעט שנים לחיות, ואין לו תחליף במיפלגה. עבור מי כבר אפשר לבחור, הוא שואל באירוניה, עבור **מוטה גור** או עבור **משה שחל?**

■ בדיחה המהלכת בארץ: איך אומרים **מאיר כהנא** בהודית? גנדי.

■ את ביקורו המיועד של המשורר הרוסי **איבגני יבטושנקו** יזמה **בקי פריישטדט**, שהיא ראש המרכז לקשרי־תרבות, והמכהנת גם כיועצת לענייני־תרבות־ואמנות של **שימעון פרס**. פריישטדט התקשרה ישירות עם ביתו של המשורר והזמינה אותו לבוא לביקור בישראל. במהלך השיחה באנגלית בין השניים היא ביקשה לקרוא באוזניו את התרגום העברי של יצירתו, באבי יאר. לאחר שהוגשה פנייה רישמית לאגודת־הסופרים הרוסית, החלו המגעים הרישמיים להזמנתו של המשורר לארץ, ולפני כמה ימים קיבלה פריישטדט מיברק מאגודת־הסופרים במוסקבה, המאשר את בואו של יבטושנקו לישראל. הוא ישהה בארץ 18 יום.

יורם אוברקוביץ (מימין) יושב־ראש ועד חברת־החשמל ויושב־ראש איגוד־הכדורסל, קיבל מתנה, בדמות בובה הנושאת את דמותו, מחברו הטוב, איש־התפאורות זאב הלפרין (משמאל). את המתנה העניק לו הלפרין במסיבה רבת־משתתפים ליום־הולדתו ה־50.

■ בבודפשט, בירת הונגריה, נערך הכנס הגדול בעולם לנציגי־תיירות. קרוב ל־6000 נציגים ממרבית מדינות העולם הגיעו לכנס. את ישראל ייצגו **רפי פרבר**, מי שהיה מנכ"ל מישרד־התיירות, והמכהן כיום כנציג מישרד־התיירות בארצות־הברית, ו**רפי עשת**, נציג מישרד־התיירות בשווייץ, האחראי לתיירות באירופה. פרבר הביא עימו לבודפשט את חברו הקרוב, איש־העסקים **ראובן גרוס**, שהגיע אמנם על חשבונו, אך גרם שלא ביודעין לתקרית בין עשת לפרבר. מסתבר ששר־התיירות, **אברהם שריר**, ביטל את השתתפותו, ואת החדר, שהוא אמור היה לקבל, קיבל ראובן גרוס, שאינו נציג רישמי של ישראל. כשהגיע רפי עשת לבודפשט, התברר לו שאין לו מקום־לינה, והוא נאלץ לחזור כלעומת שבא.

■ השמועה עברה מפה לאוזן: **יוסף קריים**, עורך פרוזה, יורד מן הארץ. גם הפרטים היו ידועים: הוא ימכור את ביתו בארץ ב־120 אלף דולר, יעבור לאי קורפו, יקנה שם בית ב־20 אלף

יד מושטת

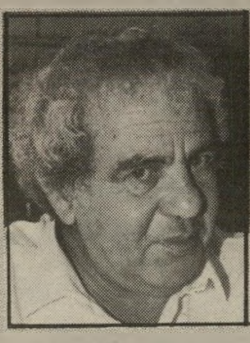

עמוס קינן
ברכה משותפת

דן בן־אמוץ נכנס השבוע לבית־חולים, לניתוח די קשה.

ביום השישי נפגשו בבורנזה בן־אמוץ והצ'ילבה שלו, **עמוס קינן**. היתה שם גם **בתיה אפולו**, אשתו לשעבר של דן, ציירת שהכל אוהבים אותה.

אפולו ניגשה לקינן ואמרה לו שלקראת הניתוח, כדאי לו לעשות שלום עם בן־אמוץ. קינן התרצה, קם וניגש אל בן־אמוץ, אמר כמה מילים והושיט את ידו.

בעיקבות מחווה זאת עשה דן בן־אמוץ שלום עם קינן, והשניים אף החליטו לפרסם ברכה משותפת על החלטות המועצה הלאומית הפלסטינית.

דליה פולדנר (משמאל) אשתו של סיר אלק לרנר ואחת השחקניות בסידרה „ההגדה לבית פורסייט", מוכרת בארץ גם בזכות הכישורים הגסטרונומים שלה, המתפרסמים לעיתים בעיתונות הארצית. כאות־הוקרה על פועלה היא זכתה לתואר־כבוד של אבירי מיסדר הגריל, תואר רם מזה שקיבלה בעבר. ז'אן סומה (מימין), שהיה נרגש ביותר, הכתיר אותה בטכס חגיגי.

דולר, ויחיה מן הריבית על ההפרש בסך 100 אלף דולר. בקירבה יש גם בית־חולים מצויין לבנו החולה. היו שביקשו לשכנע את קריים לוותר על תוכנית זו. אך הם נוכחו לדעת כי דאגו לשווא: קריים הכחיש את השמועה מכל וכל.

■ גם לעיתונאי **אמנון דנקנר** היה מה להכחיש: לשונות זריזות הפיצו שהוא עומד לנטוש את דבר ולעבור לצהרון חדשות.

חרותה הראל (מימין) קצינת־המישטרה לשעבר ועורכת־דין כיום, הגיעה למסיבת יום־הולדת של אחד מחבריה בחברתו של אחיה, משה פרנסיס (משמאל), המנהל את מיסעדת „אולימפיה" התל־אביבית, מקום מיפגשם של פוליטיקאים ואנשי־עסקים רבים. השוני בין שני האחים בולט בכל התחומים, והם נבדלים בסיגנון־הלבוש, באורח־החיים ואף בסיגנון־הדיבור.

דנקנר: לא דובים ולא יער.

■ כאשר עיתונאית התבטאה באוזני דובר תנועת־מולדת, **זאב כרוז**, במילים „המיפלגה שלך", הוא תיקן אותה: „תגידי התנועה שלך, מכיוון שמיפלגה זה מהשורש פלג, ואילו תנועה זה מלשון לנוע קרימה."

■ התל־אביבים מבין חברי הצנזורה (על סרטים והצגות) ייאלצו מעתה לעלות לירושלים, כדי לחזות בהקרנות מוקדמות של סרטים חדשים. הסיבה: מכבי־האש הורו לרכזת הצנזורה, **סוניה דויד**, להפסיק מייד את הקרנות הסרטים במרתף של חברת גולן־גלובוס, המשמש גם כמחסן־הסרטים של החברה. מכבי־האש טוענים שמכיוון שאין למרתף יציאת־חירום, והסרטים עשויים חומר דליק ביותר, המקום עלול לשמש במיקרה של שריפה כמלכודת־אש. ההקרנות יתקיימו מעתה באולם בטוח יותר, במישרדי הצנזורה בירושלים.

■ בהצגה עלובי החיים נאלץ השחקן הראשי, הזמר **דודו פישר**, לשאת על גבו את **אבי טולדנו**, ואחרי פרישתו של טולדנו, את מחליפו **יותם זילברמן**. המאמץ בסחיבה גרם לפישר לכאבי־גב.

■ בהמלצת אחת המשתתפות במחזמר, **ריבקה בכר**, הגיע פישר לכירופרקטור (מומחה לבעיות־גב), הד"ר **דויד נייס**. המומחה, שלא יכול היה להורות לזמר לוותר על קטע הסחיבה, טיפל בגבו הדואב, ונתן לו הנחיות כיצד להמשיך לסחוב אדם על גבו בצורה שתזיק הכי פחות לעמוד־השידרה שלו, כיצד להתכופף ולהרים אותו בצורה הנכונה ביותר, וכיצד להוריד אותו.

■ העיתונאי **עמית לוינסון** שוקד בימים אלה על עריכת ספרו, שייצא לאור באביב של השנה הבאה. הספר עוסק בקורות־חייהן של מישפחות מייסדי־העיר תל־אביב מתקופת יסודה ועד היום. במהלך הכתיבה נסע לוינסון לפאריס ולרומא, והתחקה אחר קורותיהם של רבים מבני־המייסדים שירדו מן הארץ.

■ נשיאת ויצ"ו העולמית, **רעיה יגלום**, ערכה בביתה קבלת־פנים ללורד **מרכוס זיו** ולרעייתו **לילי**. בין הנוכחים היתה **יהודית** („ג'ודי") **שכטרמן**, אחותו של הלורד זיו ואלמנתו של חבר־הכנסת **אברהם שכטרמן**. הגברת שכטרמן הירבתה לשתות ויסקי, ובהיותה במצב־רוח מרומם, ניגשה לעיתונאית מפורסמת ואמרה לה שלדעתה היא הדבר המכוער ביותר שהיא ראתה בימי־חייה.

■ שגריר ארצות־הברית בישראל, **תומס פיקרינג**, ורעייתו **אליס**, הודיעו למארגני הארוחה החגיגית של מיסדר אבירי־הגריל שלצערם הם לא יוכלו להגיע לארוחה. בגלל ביטול השתתפותם שונה סדר־הישיבה בשולחנות, ומקומם ניתן לאחרים. זמן קצר ביותר לפני מועד הארוחה השתנו התוכניות של השגריר ורעייתו, והם הודיעו על בואם, אך לא היה להם מקום. הנהלת־המלון, שאירחה את אבירי המיסדר ואורחיהם, דאגה להם למקומות חילופיים, ובכך נמנעה מהם אי־הנעימות שבעניין.

■ האיש שהכתיר את האבירים החדשים של המיסדר היה **ז'אן סומה**, פנסיונר של עיריית פאריס, שהוא סגן־נשיא של המיסדר בצרפת. סומה היה נרגש ביותר במעמד ההכתרה, וטעה כמה פעמים בהכרזת התואר של המועמדים. באחת הפעמים, כשהוא הניף את החרב כלפי מעלה, היא פגעה בתיקרה שמעליו.

■ הכתב לענייני מיסעדות בחו"ל של הירחון את, **אביטל עינבר**, נכח אמנם בטכס־ההכתרה של המועמדים החדשים, אך לדבריו הוא סירב לקבל את תואר אביר מיסדר הגריל מפני שהשנה היה הטכס המוני מדי לטעמו. עשרות אנשים זכו בתואר, למרות שחלקם אולי לא היו ראויים לו.

■ להקת הריקוד בת דור, מיסודה של הברונית **בת־שבע דה־רוטשילד**, עוברת טלטלות בחודש האחרון. תוך תקופה קצרה פוטרו שני מנהליי הלהקה. הקורבן האחרון הוא **חיים שחם**, שעבר כחצי שנה כמנהל הלהקה ופוטר על־ידי הרקדנית הראשית, **ז'אנט אורדמן**, באופן פתאומי, וללא הודעה מראש. אורדמן הודיעה לו שהוא מפוטר מיידית, וכשנשאלה על־כך, השיבה שאינה מסתדרת איתו מפני שהוא שמן.

אלי דסה, העולם הזה

אירית אלטמן הדוגמנית הוותיקה, נמצאת בימים האחרונים של הריונה. למרות זאת, רקדה במרץ באחת המסיבות הגדולות שנערכו בתל־אביב. אלטמן הזהירה בהומור את חבריה שהלידה אמורה להתרחש בכל רגע.

אלי דסה, העולם הזה

מייקל קרטר שחקן־הכדורסל האמריקאי הגבוה, הגיע למסיבה באחד המועדונים והפתיע את הנוכחים בגמישותו, ובסיגנון הריקוד שלו. הוא נאלץ לוותר על קפיצות, מפני שראשו פגע בתיקרה בכל־פעם שניסה לנתר.

■ באחת החזרות האחרונות של התוכנית הסאטירית שלוש הקוזינות בקברט מדינה אירעה תקרית משעשעת לבימאית **עדינה טל**. הבימאית, שילדה את בתה זמן קצר לפני כן, הביאה את בתה בערסל, שאותו הניחה באחת מפינות האולם. במקביל הגיעה לחזרה השחקנית **ענת ברזילי**, שהביאה אף היא את בנה התינוק, שנולד לפני שלושה שבועות, והשכיבה אותו לישון בסמוך לבתה של טל. במהלך החזרה שמעה הבימאית בכי של תינוק. בחושבה שזאת בתה, היא ניגשה אליה והחלה להסיר את חיתוליה כדי להחליפם. כשהוסרו החיתולים היא גילתה לפתע שזה בנה של ענת ברזילי, ולא בתה שלה. רק בגלל החשיכה התבלבלה.

■ **ליזט היימן**, רעייתו של המלחין **נחצ'ה היימן**, טסה לאיטליה כדי להביא רהיטים לביתם החדש בכרמיאל.

■ הדוגמנית **תמי בן־עמי** שברה את כל הקירות בדירתה, בשיכון למד בתל־אביב, ועסוקה כעת בתיכנון מחודש של דירתה.

■ השחקנית **שושיק שני**, הדוגמנית תמי בן־עמי, **ריבי מאיר** ממישפחת **שלום מאיר** ו**רובי דמלין**, היחצנית של אגודת צער־בעלי־חיים, חברו יחד כדי להקים עמותה לאיסוף כספים. המטרה היא לרכוש אמבולנס, שיאוייש בווטרינרים, שיעסקו בעיקור חתולות עזובות ברחבי־הארץ.

■ למרות מחאותיהם של רופאיו ושל ידידיו הרבים, הפסיק השחקן **יוסי גרבר** את הדיאטה החריפה שנגזרה עליו, בעיקבות אירוע־הלב שעבר לפני שלושה חודשים.

נעמי רון וזוהר אוהליאב ■

עלייתה ונפילתה של הרשימה המתקדמת

סיפור עצוב

הערה אישית:
ערב הבחירות הודעתי ברבים שאינני מתכוון להצביע בעד הרשימה המתקדמת לשלום, וגם רמזתי על כמה מן הנימוקים לכך.

העיתוי לא היה מיקרי. החלטתי להשהות את ההודעה הזאת עד שבית־המישפט העליון התיר לרשימה להופיע בבחירות. לא רציתי לספק נימוקים להחלטה שרירותית.

מאידך, ראיתי חובה להודיע לציבור כי אינני מזדהה עוד עם הרשימה שנולדה בדירתי, ושהייתי מזוהה עימה לגמרי במשך ארבע שנים. לא הייתי מוכן לשאת באחריות הציבורית לתבוסת הרשימה, שאותה חזיתי מראש מזה זמן רב. גם לא הייתי מוכן להשהות את ההודעה עד אחרי הבחירות, שמא ייאמר כי נטשתי אוניה טובעת.

כמה אנשים פנו אלי וביקשו הסבר לצעדי זה. אני חייב להם הסבר כזה, ואני מקווה שימצאו אותו בעמודים אלה.

אני כותב את הדברים בלי כעס או מרירות. אין בליבי לא זה ולא זו. אני רואה בראשי הרשימה ידידים, גם להבא. אולם יש צורך לנתח את דרכה של הרשימה, לראות את הדברים כהווייתם ולהפיק מהם לקחים.

הקמת הרשימה המתקדמת היתה אחד הניסיונות החשובים ביותר בתולדות המדינה. יש לברר היכן הצליח ניסיון זה, היכן נכשל. להלן תרומתי לבירור זה.

● "פושע מילחמה"

באחד הימים, בשעה שכיהנתי כיו"ר ההנהלה של תנועת של"י, פתחתי גליון של על המישמר. לא האמנתי למראה עיניי.

היה שם ראיון קצר עם ידידי מתי פלד, חבר הנהלת של"י, שבו הגדיר חבר אחר של ההנהלה, את רן כהן, כפושע־מילחמה.

עד לאותו רגע ניסיתי בכל כוחי לשמור על אחדות של"י, חרף המתחים הגוברים בין שני מחנות בה. כל ישיבה של ההנהלה עמדה בסימן המתחים האלה, ומדי פעם עלה בידי, תוך שימוש באפשרויות הכרוכות בניהול הישיבות, למנוע פילוג. מתחים אלה גרמו לכישלון של"י בבחירות 1981, שבהן לא עברה את אחוז־החסימה.

הראיון של מתי פלד פוצץ את המיסגרת הזאת ללא תקנה. תחילה סברתי שזוהי פליטת־פה. אולם הסתבר כי פלד בחר את מילותיו בקפידה, וגם עמד על כך שהם יפורסמו כלשונן.

בעיני היתה זאת התקפה מוגזמת מאוד. פגשתי את רן כהן, במיקרה, ביום הרביעי של מילחמת־הלבנון, ליד אסדת־נחיתה מדרום לצידון. הוא הביע אז באוזניי את סלידתו מן המילחמה. לאחר מכן השתתף, כמפקד תותחים, במצור על ביירות. כאשר נפגשתי שם עם יאסר ערפאת, במהלך המצור, תקף אותי רן כהן בשצף־קצף. היתה זאת תקיעת סכין בגב. אך מכאן ועד להגדרה של פושע־מילחמה היתה עדיין הדרך רחוקה.

דבריו של מתי פלד גרמו לפילוג. זה נעשה בלי כל הכנה, בלי כל הידברות מוקדמת. פלד לא התייעץ לפני הפירסום איתי או עם יעקב ארנון (שלושתנו היינו שותפים פוליטיים קרובים מאוד). כדרכו, החליט וביצע, והעמיד את זולתו לפני עובדה מוגמרת.

ח"כים פלד ומיעארי בכנסת
מי במקום הראשון: יהודי או ערבי?

אני סבור גם כיום שזה היה מישגה.

למחרת היום ניגשנו להקמת מיפלגה חדשה, שהיתה מבחינתי השלישית במיספר (אחרי תנועת העולם הזה — כוח חדש ב־1965, ומחנה של"י ב־1977). באו איתנו כמחצית אנשי של"י. הצטרפו אלינו אנשים מחוגים שונים, אנשי־אוניברסיטה, כמו הד"ר רוחמה מרטון, אבי גלזרמן, ואורי רם, כמה חברים־לשעבר בקבוצת מצפן, שהחליטו לעבור לדרך חדשה, יוצרים כמו הבימאי ג'ד נאמן, ועוד ועוד.

הצעתי תחילה ללכת בדרך הירוקים הגרמניים, ולהקים מיפלגה שתרשום על דיגלה את איכות־החיים הפוליטית, החברתית והסביבתית. לא הצלחתי לשכנע בכך את החברים. הקמנו את התנועה שנקראה — על פי הצעתי — „אלטרנטיבה". (גם זה מושג מאוצר־המילים של הירוקים.)

הקדשנו הרבה שעות לחיבור מצע. הוא נועד לתת פיתרונות חדשים לבעיות המדינה והחברה בכל התחומים. דובר בו על הצורך בחקיקת חוקה, על שינוי סידרי־השילטון, על הפרדת הדת מן המדינה, על טיב החינוך, על הצלת הכלכלה, על הפער החברתי והעדתי, על זכויות־האדם וזכויות־האזרח. וכמובן על הבעייה שציינה אותנו במיוחד: הצורך בשלום ישראלי־פלסטיני, תוך הידברות עם ההנהגה הפלסטינית המוסמכת, היא אש"ף.

בדיונים הדגשתי שתי נקודות, שהיו בעיניי חשובות ביותר:

● הצורך לטפל בוזמנית בכל הבעיות המעסיקות את האדם הישראלי בשעה זו, ולא להתרכז בתחום אחד בלבד.

מאת
אורי אבנרי

● הצורך לפרוץ אל המוני הציבור המיזרחי, כדי להוציאם מציפורני הליכוד הלאומני־דתי, ולהעמידם במקום המיועד להם: במרכז המחנה הדוגל בהשתלבות ישראל במרחב.

שתי הנקודות האלה התקבלו, אם כי השניה עוררה ספקנות רבה מאוד. המייסדים, כמעט כולם אנשי האינטליגנציה האשכנזית, לא כל־כך האמינו שניתן להגיע אל הציבור המיזרחי.

כך יצאנו לדרך. פירסמנו את מצע אלטרנטיבה בעיתונים. הקמנו גוף קטן, אך בעל איכות אנושית גבוהה מאוד, חדור אידיאליזם ורצון טוב. קיימנו פגישות תכופות לגיבוש הדדי ולליבון הבעיות. אך לא רצינו להיות מועדון־לוויכוחים. חיפשנו את ההזדמנות לצאת לפעולה מעשית.

בין השאר קיימנו שורה של בירורים עם חוגים ערביים בישראל, ובייחוד עם קבוצה גדולה של אינטלקטואלים, ששיתפו בעבר פעולה עם רק"ח, אך מאסו בה ובשיטותיה. אלה הקימו את התנועה המתקדמת של נצרת. במגעים איתה היו פעילים בעיקר מתי פלד ויוסי אמיתי, המיזרחן איש קיבוץ גבולות.

ואז נחת עלינו עניין הבחירות.

● דעתו של ערפאת

אולי היה מוטב לתנועה החדשה להישאר מחוץ לקלחת הבחירות ולהקדיש עוד זמן־מה לגיבוש פנימי ולביסוס רעיוני. אבל במציאות של ישראל, קשה מאוד לגוף פוליטי דינאמי שלא להיסחף במערבולת הבחירות.

במשך כמה שבועות התנהלו דיונים קדחתניים. היה ברור שכדי להצליח בבחירות יש צורך בחזית יהודית־ערבית משותפת. חיפשנו שותפים, דיברנו עם חוגים שונים, ולבסוף התמקדו האפשרויות בקבוצה של 31 חוגים ערביים, שהתלכדו סביב התנועה המתקדמת של נצרת.

בקרב ציבור ערבי זה נערכו בירורים קשים. היו שתבעו להקים תנועה ערבית בלבדית. אולם ניצחה דעתם של מוחמד מיעארי וחבריו, שרגלו בעיקרון של רשימה יהודית־ערבית, בין היתר מפני שחששו שרשימה ערבית בלבדית עלולה להיאסר, כפי שנאסרה תנועת אל־ארד.

ב־29 במאי 1984 נחתם בדירתי ההסכם להקמת הרשימה המתקדמת לשלום, ולמחרת היום פורסם המצע שלה לגבי הסיכסוך הישראלי־ערבי. הרשימה עמדה להתבסס על ברית בין שני גופים — האחד ערבי („התנועה המתקדמת") והשני יהודי בעיקרו („אלטרנטיבה"), על בסיס פאריטטי.

כבר בשלב הראשון ויתרו החברים היהודיים לחברים הערביים על שלוש נקודות, שפגעו קשה בסיכויי הרשימה בציבור היהודי:

● נקבע כי המועמד הראשון יהיה ערבי, ולא יהודי.

● נקבע כי הרשימה תיקרא „הרשימה המתקדמת לשלום", כך שנוצרה זהות בין הרשימה ובין „התנועה המתקדמת" הערבית — תוך גימוד הצד היהודי.

● נקבע אמנם שהרשימה לכנסת תהיה פאריטטית לגמרי — ערבי־יהודי־ערבי־יהודי וכו' עד 120 — אך נוצר חריג אחד: במקום השלישי והרביעי הועמדו חברים ערביים, ובמקום החמישי והשישי יהודים. פירוש הדבר היה כי בארבעת המקומות הראשונים היה רק יהודי אחד.

הצעתי להעמיד את מתי פלד בראש המועמדים היהודיים, והדבר התקבל בלי ויכוח. לעצמי שמרתי את המקום ה־120 — אותו המקום שהיה לי ברשימת של"י ארבע שנים לפני־כן, אחרי התפטרותי מן הכנסת.

דעתי לא היתה נוחה, בלשון המעטה, מן הוויתורים האלה, שראיתי בהם נזק רב לרשימה.

הסתבר שלא הייתי היחיד שסבר כך. כמה שבועות לפני הבחירות נסעתי לתוניס, ובמהלך שיחה עם יאסר ערפאת סיפרתי לו על הרכב הרשימה. הוא סבר כי מוטב היה להעמיד בראש הרשימה מועמד יהודי דווקא, מכיוון שהמטרה צריכה להיות קודם כל לעשות נפשות ברחוב היהודי ולשכנע את דעת־הקהל היהודית בצורך בשלום ישראלי־פלסטיני. הוא גם תמך במיבנה פאריטטי יהודי־ערבי, בלי חריגות.

אבל אחרי שהושג ההסכם לא המשכנו להתווכח עליו. העסיקו אותנו הניסיון של השר משה ארנס לאסור את הרשימה, החלטת ועדת־הבחירות לפסול אותה וסיכול החלטה זו על־ידי בית־המישפט העליון.

כל זה הועיל לרשימה ברחוב הערבי, אך הזיק לה ברחוב היהודי, שהתחיל לראות במיעארי ובחבריו טיפוסים לאומניים מסוכנים.

הייתי ממונה על ההסברה של הרשימה במערכת־הבחירות. ניהלנו מסע קצר, זול ותכליתי. אולם קשה היה לתקן את הנזק. הרשימה זכתה ב־

מיעארי, אבנרי ופלד בלוד, עם שובם מפגישה עם ערפאת (1985)
זרוע יהודית, זרוע ערבית

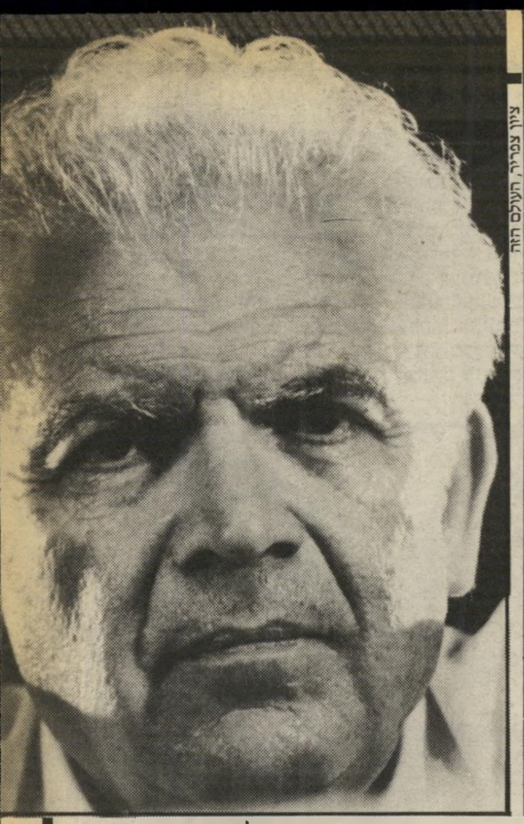

מתי פלד
החליט להתפטר

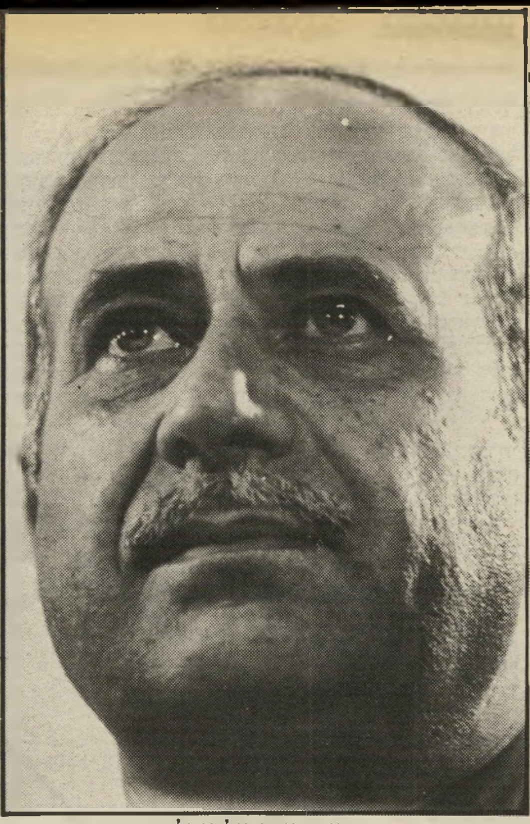

ענת סרגוסטי, העולם הזה

ריאח אבו־אל־עסל
החליט שלא להתפטר

הפגנת „אלטרנטיבה" לפני ביתו של יגאל כהן־אורגד (משמאל) באריאל
גם דברים הנוגעים ליהודים

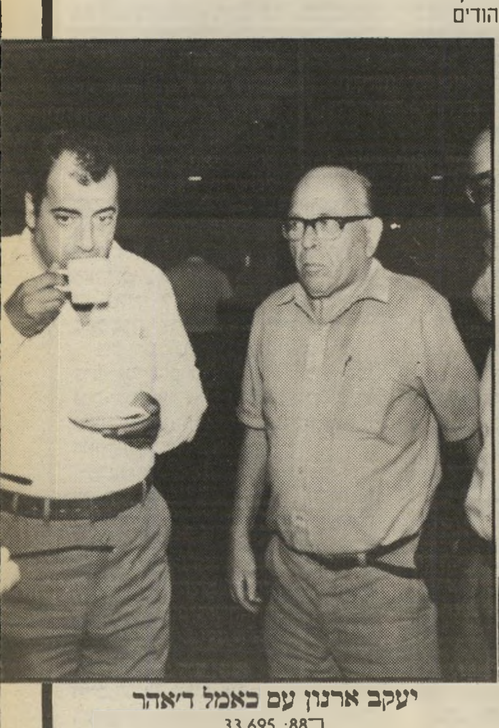

יעקב ארנון עם כמאל ד׳אהר
ב־88: 33,695

ענת סרגוסטי, העולם הזה

מיעארי עם חיים הנגבי
ב־84: 38,012

38,012 קולות — הישג נאה מאוד לרשימה חדשה שקמה בחיפזון. אך על ההישג הזה העיבה העובדה כי רק עשירית מהקולות האלה באה מידי בוחרים יהודיים. (אי־אפשר היה לדעת את המיספר המדוייק, בגלל הקלפיות בערים מעורבות.)

בכל זאת היתה בליבנו הרגשה טובה. במהלך מערכת־הבחירות הבאנו בפעם הראשונה נואמים ערביים בעלי־הכרה לאסיפות בתל־אביב ובירושלים, והופענו אנחנו, כישראלים פטריוטיים, באסיפות ערביות.

אני עצמי הופעתי בעשרות אסיפות בערים ובכפרים הערביים. רוח־האחווה ששררה בהן, יחד עם ההתלהבות שאחזה בציבור הערבי, הפכו אסיפות אלה לחווייה מרנינה.

● דיון בנווה־צדק

אולם למחרת הבחירות היה ברור לי שיש לגשת מייד למיבצע גדול ושיטתי להרחבת התנועה בציבור היהודי, כדי ליצור בה איזון בין שתי הזרועות — הערבית והיהודית. לשם כך הצעתי מיגוון של פעולות הנוגעות לבעיות המטרידות את הציבור היהודי — עניינים של כפייה דתית, מפולת המניות הבנקאיות, ועוד.

רעיונות אלה נתקלו באדישות גמורה בתנועה. חל בה שינוי איטי אך עיקבי: מייסדי אלטרנטיבה נעלמו בשקט, ומקומם לא התמלא. נותרו בה רק אותם יהודים שהבעייה הפלסטינית בוערת בעצמותיהם, תוך התעלמות מכל בעייה אחרת. פשוט אי־אפשר היה להלהיב אותם לכל נושא אחר.

כעבור כמה חודשים אי־אפשר היה עוד להתעלם מן הסחף בתנועה היהודית.

לא זה בלבד שלא התרחבה, ושלא כבשה חוגים חדשים (שלא לדבר כלל על הפריצה לציבור המיזרחי, שחלמתי עליה) אלא שגם הנכס האנושי הקיים הלך והצטמק, עד שלא נותר בה אלא חוג של 20־30 חברים וחברות, שנפגשו אחת לשבוע במעין מסיבת־זיכרונות חברית.

בסוף 1984 תבעתי לקיים יום־עיון של התנועה, כדי לברר באופן עקרוני את דרכה בציבור היהודי. לקראת הדיון חיברתי תזכיר בן 12 עמודים ו־87 סעיפים, שנשא את התאריך 20.12.84, ובו הקביעה החד־משמעית כי התנועה נחלה כישלון. ניתחתי את סיבותיו והצעתי תוכנית מפורטת לשינוי פני הדברים. ניסיתי לשרטט קווים למיפלגה ישראלית מסוג חדש, שתתבסס במידה רבה על הציבור המיזרחי, והצעתי דרכים להשגת יעד זה. הצעתי לפנות אל האזרח הישראלי השלם, ולהציע פיתרונות לכל הבעיות העומדות לפניו.

את הדרך ההפוכה ייצג אריה ארנון בתזכיר קצר של שני עמודים, שבו הציע להתרכז באופן בלעדי בנושא הפלסטיני.

הוויכוח נערך באולם תיאטרון נווה־צדק. הדיעות התחלקו שווה בשווה. מתי פלד ויעקב ארנון התייצבו לצד הטוענים ל„נושא יחיד", חיים הנגבי צידד בטיעון שלי בזכות ריבוי־נושאים. לא התקבלה כל החלטה, אך בנסיבות אלה היה ברור כי חוסר־החלטה פירושו החלטה שלא לבצע את התוכנית שלי. פשוט לא נותרו בתנועה חברים שהיה להם עניין בכל נושא שהוא, מלבד הנושא הפלסטיני (ובמיקצת גם בפמיניזם).

אחרי דיון זה הלכתי הביתה כשליבי כבד מאוד. היה ברור לי כי ביום הזה נחרץ גורלה של התנועה בציבור היהודי, וכי שארית נכסיה יעברו למיפלגות כמו ר"ץ.

● קישוט יהודי

באותו הזמן התפתח גם תהליך שני, שהיה הרסני עוד יותר.

ברגע שהסתיימו הבחירות, כאילו הסתיים גם העניין של התנועה המתקדמת (הערבית) בזרוע היהודית של הרשימה (אלטרנטיבה).

זה לא התבטא בכנסת. שם פעלה הסיעה — מוחמד מיעארי ומתי פלד — בהרמוניה גמורה. מכיוון שמיעארי מיעט מאוד לבוא לכנסת, ופעולתו בה היתה מזערית, התרכזה במילא כמעט כל הפעילות בידי מתי פלד ומזכירו, חיים הנגבי.

במיקרים המעטים שבהם התעוררו חילוקי־דיעות (החברים הערביים התנגדו לעליה מאתיופיה, הם רצו להצביע נגד החוק המכריז על מדינת־ישראל כעל „מדינת העם היהודי", וכו') עלה בידינו לשכנע אותם אחרי ויכוח נוקב.

הצרה היתה שלא היה שום מגע בין שתי הזרועות מחוץ לכנסת.

אמנם, ההנהלה המשותפת המשיכה להיפגש. כיהנתי כיו"ר־המשותף של ההנהלה (לצידי פעל הד"ר סלים ראשיד כיו"ר־משותף ערבי) והשתתפתי כמובן בכל הישיבות. בכולן שררה אווירה נעימה וידידותית. אולם למרבה הצער לא היה לישיבות האלה שום תוכן. כאשר החלטנו על פעולות משותפות, הן לא התבצעו. למשל: הצעה לערוך ביקורים המוניים הדדיים בשבתות — יהודים בכפרים הערביים, ערבים בבתי היהודים. ההצעה לא נתקלה בשום התנגדות. היא פשוט לא בוצעה.

גרוע מזה: בכל ארבע השנים הוזמנתי רק פעם אחת ויחידה לאסיפה במיגזר הערבי. מעולם לא הוזמנתי לכתוב מילה אחת בשבועון הערבי של התנועה, וגם לא הוזכרתי בו מעולם. (רק פעם אחת, אחרי ביקורי בירדן, ביקשו ממני להסביר את מעשיי שם, נוכח ההתקפות הפרועות בביטאוני רק"ח, שקבעו באופן קבוע שאני סוכן המוסד, איש הסי־איי־אי ומה עוד.)

אינני חושב שהיתה אצל החברים הערביים החלטה מודעת להתעלם מן החברים היהודיים. הדבר חשף את הבעייה המהותית הכרוכה בשיתוף־פעולה יהודי־ערבי במחנה פוליטי משותף.

החברים הערביים היו עסוקים בבעיותיהם ובנושאים שעניינו את הציבור שלהם. הבעיות של הציבור היהודי פשוט לא עניינו אותם. המילחמה שהתלקחה ביניהם ובין רק"ח — ביוזמת רק"ח — הגיעה לממדים כמעט־מטורפים, והשפיעה על כל מחשבותיהם ומעשיהם.

מתי פלד ואני העלינו בישיבות ההנהלה המשותפת שוב ושוב את הריחוק בין שני חלקי הרשימה. הדבר התבטא בפירסומים של התנועה הערבית, שהתעלמו לחלוטין מקיום הצד היהודי ברשימה, ושהשתמשו לא־אחת בשפה שהיתה לנו לזרא. היו על כך ויכוחים די נרגשים, שלא הביאו לפיצוץ מפני שהחברים הערביים התנצלו תמיד בחפץ־לב והסבירו את הדברים בהזנחה ובחוסר תשומת־לב.

אולם הריחוק היה ניכר. כמה פעמים אמרתי בישיבות ההנהלה שאינני מתכוון להיות „קישוט יהודי לרשימה ערבית". בכל פעם נעניתי בהתרגשות שאין כל כוונה כזאת, והכל מחשיבים את פעולתנו בציבור היהודי. אך הדברים לא השתנו במאומה.

במשך הזמן שמתי לב לעוד תופעה, שהיא אולי טיבעית בחיים הפוליטיים, אך שלא התאימה למשימות הרשימה. בתנועה הערבית השתלטה קבוצה קטנה של אישים מהעיר נצרת, תוך הרחקתם של אחרים. כמה מן האנשים הבולטים בתנועה הערבית נעלמו מן הישיבות — פעיל־הבדווים העקשני נורי אל־עוקבי, הרופא מכפר־ערה נזיר יוניס (איש נהדר, שהיה נכס אמיתי בהופעותיו בציבור היהודי), פעילים בכפרים רבים במשולש ובגליל.

הגיעו אלינו — ובעיקר אל מתי פלד — תלונות מרות על יצר־ההשתלטות של קבוצת־נצרת, על ניכור הכפרים והרחקת פעילים. ביום־הבחירות התגלה כי לתלונות אלה היה בסיס: הרשימה איבדה קולות רבים בכ־

(המשך בעמוד 16)

(המשך מעמוד 15)

פרים הערביים, והסתבר שהיא הזניחה אותם במשך כל השנים.

● לערבים בלבד

בהיעדר פעולה תנועתית אמיתית ברחוב היהודי, ובגבור הריחוק בין הצד היהודי והצד הערבי, היה תלוי הרבה מאוד בפעולת הסיעה בכנסת. מכיוון שמיעארי לא מצא את מקומו שם, היה הכל תלוי למעשה במתי פלד.

מיעארי עם אל־סייח, יו״ר המועצה הלאומית הפלסטינית

מדינה של מי?

שיתפתי פעולה עם מתי פלד מאז 1974, ובמשך השנים למדתי להעריך אותו מאוד, על מעלותיו ומיגרעותיו. כמו אצל כולנו, המעלות והמיגרעות שלו הן שני הצדדים של אותו המטבע.

מתי פלד הוא אחד האנשים המעטים שהיכרתי בחיי המסוגל לשנות את דיעותיו בכוחות עצמו, בתהליך מחשבתי עצמאי. מאידך אין הוא נתון לחלוטין לשיכנוע על־ידי זולתו. הדבר יוצר לפעמים את הרושם שהוא אדיש לדיעות זולתו.

חשוב לו מאוד לקלוע בעמדותיו לאמת המדוייקת, כפי שהיא נראית לו, מבלי לסטות ממנה ימינה או שמאלה אף במילימטר, עד כדי נוקשות. זהו דבר חיובי מאוד, בהשוואה לחוסר־העקרונות של הפוליטיקאי המצוי. אך זה עלול להגיע לקיצוניות שאינה מאפשרת עוד קשר עם הציבור.

כל התכונות האלה הגיעו לידי ביטוי מושלם בפעולתו של מתי בכנסת. הוא היה חרוץ מאין כמוהו, שקדן ורציני. הוא התכונן לכל נושא במלוא האחריות. הערכתי תכונה זו.

כמו שנהגתי אני, טיפל גם מתי בכנסת בכל הנושאים שעלו, השתתף בכל הדיונים והתכונן לכולם בשקידה רבה. בכל הדיונים אמר בדיוק מה הוא חשב.

אך באותה השעה היה אדיש לגמרי להשפעת הדברים על הציבור. הוא לא טרח להכניס לדבריו סיסמות מושכות או מישפטים היוצרים כותרות (אף כי חיים הנגבי הגניב אותם לפעמים להודעות־לעיתונות). חיש מהר יצא לו שם של נואם רציני, שדבריו מבוססים ואחראיים, אך שאין למצוא בהם חומר לכותרות. מכיוון שהתייחס במילא באדישות רבה לעיתונאים, ומובן שלא התחנף אליהם כפי שעשו ח"כים אחרים, היה מנוכר מהם.

אין זה נכון שמתי פלד עסק בכנסת רק בעניינים של ערבים. אולם הדבר נראה כך, מפני שהעיתונאים התעלמו פחות או יותר מכל שאר הדברים שעשה. מכיוון שתפקידו של חבר־כנסת מטעם סיעה קטנה הוא גם — ובעיקר — להגיע אל דעת־הקהל, לרכוש נפשות (ובוחרים), היתה פעילותו של מתי לוקה בחסר.

בארבע השנים נוצרה לתנועה המתקדמת תדמית ברורה: שזוהי תנועה שאיכפת לה רק מה שקורה לערבים, שאין לה עניין בתיקוות ובדאגות של הציבור היהודי, שהנושא היחיד המעניין אותה הוא להגיע להידברות עם אש"ף. המודעות שלה בעיתונים חיזקו רושם זה.

בהדרגה נוצרה תדמית מזיקה עוד יותר: שזוהי בעצם תנועה ערבית, אשר כמה יהודים נאיביים משרתים אותה ומשמשים לה כקישוט. שימעון פרס אף הפיץ את הדיעה שזוהי תנועה המקבלת את ההוראות מאש"ף, כשם שרק"ח מקבלת את ההוראות ממוסקבה.

התוצאה התגלתה ביום־הבחירות. הרשימה המתקדמת זכתה ב־0.1% של קולות הציבור היהודי. (לשם השוואה: תנועת העולם הזה זכתה ב־1969 ב־1.3% של הציבור היהודי, של"י זכתה ב־1977 ב־1.6% של הקולות, כמעט כולם של בוחרים יהודיים.)

● אתגר רעיוני

בהדרגה נואשתי מן האפשרות לשנות את פני הדברים ברשימה, ואיבדתי את העניין בפעילות בה.

ב־1986 עוד התמסרתי לעניין שנראה לי חשוב. הכנסת קיבלה חוק שאסר את השתתפותן בבחירות של רשימות השוללות את קיומה של מדינת־ישראל „כמדינת העם היהודי".

הדבר העלה בכל חריפותה את בעיית מהותה של מדינת־ישראל. ראיתי בכך אתגר אינטלקטואלי: כיצד ליצור תיאוריה היכולה להתקבל כאחת על דעתם של פלסטינים לאומיים, אזרחי ישראל, ועל דעתם של ישראלים יהודיים.

(אתגרים כאלה היו, בשבילי, אחת התכונות החיוביות שבקיום הרשימה המתקדמת. היא יצרה את הצורך בעימות חיובי של פטריוטיזם ישראלי ולאומיות פלסטינית, וכך הביאה לבירור יסודי של בעיות, שאינו מתנהל בשום מקום אחר במערכת הפוליטית הישראלית.)

גיבשתי תיאוריה (שאותה הסברתי גם מעל עמודי העולם הזה) שבאה להשלים בין שני חלקי מגילת־העצמאות — זה הקובע כי ישראל היא „מדינה יהודית", וזה המבטיח שיוויון לכל האזרחים, בלי הבדל של דת וגזע.

הפיתרון: מבחינה רוחנית והיסטורית, ישראל היא אכן מדינה יהודית, שבאה לבטא את האישיות הלאומית של העם היהודי־הישראלי. ואילו מבחינה חוקתית ומעשית, ישראל היא מדינה השייכת לכל אזרחיה, כיהודים כערבים.

המיסמך שהכנתי עבר כמה מהדורות. לא קל היה לחברים הערביים לקבלו. הנוסח הסופי, שנערך על־ידי יוסי אמיתי ועזיז שחארה, התקבל על־ידי כל התנועה אחרי דחיות של יותר משנה. הוא הציל את הרשימה ברגע המכריע, בדיון בבית־המישפט העליון.

כאשר נדחתה שוב ושוב הוועידה של הרשימה, שבה היה מיסמך זה אמור להתקבל, איבדתי עוד יותר את העניין בפעילותה, שנראתה לי יותר ויותר כחסרת־תוכן וחסרת־סיכוי. לפני שנתיים הפסקתי להשתתף בפגישות החוג היהודי (שכלל למעשה את כל החברים היהודיים של הרשימה, כ־20־30 במיספר), ולפני שנה חדלתי גם להשתתף בישיבות ההנהלה, אף שבאופן רישמי נשאתי עדיין בתואר היו"ר.

לא טרקתי דלת, מפני שזה היה משרת רק את האינטרסים של אויבי־השלום, ועלול היה גם לעזור למזימה לפסול את הרשימה. גם לא כעסתי על איש.

אגב, איש לא שאל אותי מעולם מדוע הפסקתי להשתתף בישיבות.

● להיבחר ולא לשרת

כאשר התקרב המועד של בחירות 1988, כאב ליבי. הייתי בטוח כי הרשימה הולכת לקראת אסון, שיקבור גם את המאמצים הרבים שהשקעתי בה, והעלול להרוס להרבה זמן את הסיכוי להקים בארץ כוח פוליטי יהודי־ערבי משותף. חשבתי שמחובתי לעשות ניסיון אחרון.

עליתי לכנסת ושאלתי את מתי פלד איך הוא רואה את ההיערכות של הרשימה בבחירות. נדהמתי לשמוע מה בפיו.

מתי אמר לי בגילוי־לב שהוא לא ישרת בכנסת הבאה, יהיו התוצאות כאשר יהיו. בגלל הרשימה הפסיק ומנית את הקאריירה האקדמאית שלו (הוא מרצה לספרות ערבית באוניברסיטת תל־אביב), ועתה הגיעה ההזדמנות האחרונה להמשיך בה. הוא החליט לבלות שנת־שבתון באוניברסיטת הרווארד, וכבר שכר שם בית וקבע מועד להתחלת עבודתו שם, מייד אחרי הבחירות.

בכל זאת נעתר לבקשת החברים הערביים, שעמדו על כך שהוא יופיע במקום השני ברשימה לכנסת. על כן הוא יופיע ברשימה כמס' 2, ולמחרת הבחירות הוא יתפטר.

הוא קיווה כי המועמד הבא, הכומר ריאח אבו־אל־עסל, איש חד־לשון וחריף במיוחד, יוותר על מקומו, וכי במקום הרביעי יוצב המועמד היהודי הבא. הוא הציע לי מקום זה.

אמרתי לו שרעיון זה אינו נראה לי לגמרי. הצגת מועמדות, בלי כוונה לשרת, נראית לי כמעשה פסול. לא האמנתי לרגע כי ידידי ריאח אבו־אל־

(המשך בעמוד 18)

על שירו של נפתלי הרץ אימבר (משמאל), שיכור כרוני ונווד עולמי, כמו רבים. איש אינו מכיר את כל מילות שירו. אך הוא חונק את הגרון

„דומני שאין אף אזרח אחד במדינת־ישראל היודע את כל מילות השיר התיקווה," אמר אליהו הכהן, בתוכנית־הטלוויזיה מסך אישי, עם אהוד מנור. אחר־כך הוא ביקש לראות קטע שבו מנגנת התיזמורת הפילהרמונית הישראלית את התיקווה בבריכת־הסולטן בירושלים, ואני, על הכורסה בבית, נחנקתי מדמעות.

למחרת פגשתי את אליהו הכהן, חוקר ארץ־ישראל וזימרתה, בבית־קפה. הכנתי שלוש שאלות שרציתי לשאול אותו בקשר להימנון, אבל כשפוגשים את הכהן ורוצים לדבר על התיקווה, לא צריך לשאול. האיש מספר, ואתה מרגיש שמאחורי כל מישפט שנאמר יש עוד ארבעה מישפטים שלא נאמרו, מחוסר־זמן.

מזה שנים הוא חוקר את התיקווה, אוסף מידע וחתיכות־נייר ישנות, סיפורים שאבדו מן העולם, רושם על מפית בבית־קפה כל דבר שאיכשהו יכול להתקשר להימנון (הבלתי־רישמי).

אומרים על הכהן שהוא אימברולוג חשוב — הידען הגדול בכל מה שקשור לאיש התימהוני ההוא, נפתלי הרץ אימבר, שהשאיר לנו את ההימנון שלנו.

בראשית שנות ה־60 עוד ערך אליהו הכהן שלוש תוכניות בקול ישראל, ובהן סקר את הסיפור המופלא של האיש ושירו. הוא קיבל פניות מקיבוצים ובמשך שנים אחדות ביקר בכ־200 קיבוצים, ובכל אחד מהם סקר את השתלשלות השיר המפורסם ביותר במדינה ואת דרכו למעמד של הימנון, אם כי לא הימנון רישמי עד עצם היום הזה. אבל כיום, בשנות ה־80, מי זוכר?

רשות־הדיבור למומחה:

הלחן של התיקווה שלנו התחיל את דרכו כשיר מולדובאי (חבל מולדבה ברומניה) על עלים ירוקים. באמצע המאה שעברה הותאם השיר למהפכה התעשייתית של אותם הימים, ונקרא העגלה והשוורים. שיר נוסטלגי על הימים הטובים שבהם נסעו בעגלות ובכירכרות. שם, ברומניה במאה שעברה, נשמעו בראשונה צלילי התיקווה, ההימנון של מדינת־ישראל.

דרכן של מילות השיר היתה ארוכה הרבה יותר.

נפתלי הרץ אימבר, יהודי תימהוני, משורר ואינטלקטואל (ראה מיסגרת), ישב, על־פי עדות אחת, בביתו של ברון יהודי בשם משה ולדברג, בעיירה הרומנית יאסי, וכתב את הטיוטה הראשונה של השיר, אשר הצטרפה לשירים אחרים שחיבר אימבר. מיבנה השיר הושפע משיר גרמני מסויים, ויש אומרים שהושפע מעט גם מההימנון הפולני („עוד לא אבדה פולין..."). תוכן השיר, לעומת זאת, היה יהודי מקורי „כל עוד בלבב פנימה / נפש יהודי הומיה / ולפאתי מיזרח...".

מכאן, שאי־שם בשנת 1880 היו קיימות מילות התיקווה במקום אחד, ובאותו הזמן היתה כבר המנגינה, במקום אחר, אבל עברו שנים עד שחוברו שני אלה יחדיו.

נפתלי הרץ אימבר הגיע ארצה ב־1882, ביחד עם סר לורנס אוליפנט, כמזכירו האישי. הוא התיישב בחיפה, אחר־כך בדליית־אל־כרמל, ויותר מאוחר, כשהחלו לקום המושבות, היה עובר מאחת לשניה.

אימבר, שהיה ידוע כבר באותם הימים כחובב גדול של הטיפה המרה, הוזמן על־ידי תושבי המושבה לכוסית משקה, ותמורת הכוסית היה מחבר שיר למושבה. כך התחיל לכתוב שיר או בית של שיר בכל מקום שאליו הגיע. כשראה בראשונה את חומת ירוש־

נפתלי הרץ אימבר

נפתלי הרץ אימבר לעולמו, כתוצאה ממחלת־כליות. אחרי מותו זכה להלווייה רבת־משתתפים, ואנחנו זכינו בהימנון.

נולד ב־1856 בעיר זלוצ'וב בגליציה. כבר מינקותו היה שונה. ילד אינטליגנטי במיוחד, וגם מוזר.

היה בן 3 כשנולדה אחותו נחמה. ברגע שהביאו את התינוקת הביתה, סירב לראותה, לדבר אליה או להתייחס אליה. מאז ועד יום מותו לא החליף איתה מילה, ולא ידע אודותיה דבר.

למד בחדר ובבית־המידרש, אבל את רוב יומו בילה גם אז במיטה, דבר שלא הפריע לו להיות תלמיד־חכם וחריג בעיני חבריו.

בגיל 10 כתב את שירו הראשון, „בית תפילתי", ומאז המשיך לכתוב.

אחרי מות אביו עזב את עיר־מולדתו והתחיל בנדודיו, אשר הביאוהו גם לארץ־ישראל, שעליה חלם רבות, ושבה נשאר שש שנים בלבד. במשך חלק מהזמן היה מזכירו של סר לורנס אוליפנט, דיפלומט, עיתונאי ובעל־חזון, וחלק מזמנו הקדיש לכתיבת שירים ומאמרים ב„חלוצים" וב„חבצלת", ובעיתון „הצבי" של אליעזר בן־יהודה.

הצליח לריב עם רבים, ובשנת 1887 עזב את הארץ. נדד באירופה, באפריקה ובאסיה, ובסוף הגיע לאמריקה, שבה חי במשך 20 שנה כשהוא בודד, חולה, שתיין.

ב־1909, בהיותו בן 53, הלך

• *החומר התגלה בארכיון בווינה ונמסר לארכיון הציוני.*

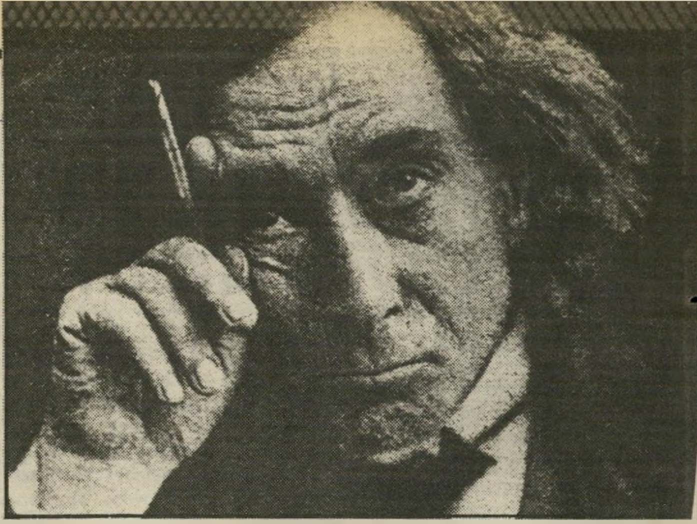

עוד לא אבדה

לים הוסיף עוד בית להתיקווה, שיר שאז נקרא בפי כל „עוד לא אבדה". מול חומת ירושלים כתב אימבר:

„כל עוד חומת מחמדינו
„לעינינו מופעת..."

בביקורו ביסוד־המעלה הוסיף את ה־שורות „כל עוד מי־הירדן בגאון / מלא גדותיו יזילו". מכאן שהתיקווה נכתבה בהמשכים, וב־1886 פורסם השיר על כל בתיו.

ישראל בלקינד, מנהיג הביל"ויים בראשון־לציון, התאהב במילות השיר וביקש מהזמר הרוסי ליאון איגלי, שהיה מדריך חקלאי בארץ, לחבר למילים לחן. איגלי התייחס לבקשת בלקינד ברצינות והתחיל לעבוד. לכל אחד מהבתים הוא חיבר מנגינה אחרת, ובנה מהשיר מעין אורטוריה, שאף אחד לא הצליח לשיר.

בלקינד התעקש. הוא היה יוצא מבי־תו עמוס בחתיכות שוקולד, שאותן היה מחלק לילדים שהסכימו ללמוד את המנגינה הקשה. לא ברור כמה הצליחו ללמוד, אבל העובדה היא שהמנגינה אבדה כנראה לנצח, וגם לפני 30 שנה אף אחד לא זכר אותה.

באותה שנה הגיע לארץ פועל, שמואל כהן, שאהב מאוד את מילות „עוד לא אבדה", אשר הופיעו בקובץ־השירים של אימבר, הקובץ ברקאי. הקובץ נשלח אליו עוד כשהיה בעיירה הרומנית אונגני. שמואל כהן התאהב דווקא בשיר „עוד לא אבדה". הוא גם אהב מאוד את הלחן של השיר הרומני העגלה והשוורים וניסה לשיר את המילים העבריות על־פי הלחן הרומני. הוא אהב את הצירוף. קצת האט את הקצב, הוסיף לו כמה טונים, והפך לא־דם הראשון בעולם ששר את התיקווה, כמעט כמו שאנחנו שרים אותה עכשיו.

באולם של צבי לבונטין בראשון־לציון הוא לימד את נערי המושבה את השיר. המנגינה היתה קלה, ריגשה את הלבבות, ומייד נוצרה הרגשה שהנה נו־לד שיר חשוב. התחילו להתייחס אליו כאל הימנון, למרות שהמילה „הימנון" לא הוזכרה.

כשהיו יוצאים פועלי ראשון־לציון לעבודה ברחובות, היה השיר בפיהם.

כשהיו באים אנשים חשובים לבקר במושבה, היו מקבלים אותם בשירת „עוד לא אבדה".

ב־1905, כשהשיר כבר היה מושר בפי רבים גר בראשון־לציון הד"ר יהו־דה לייב מטמון־כהן, מי שהיה אחר־כך מייסד הגימנסיה הרצליה ומנהלה. כא־שר הקשיב לשיר, לא מצא חן בעיניו הקטע „לשוב לארץ אבותינו / לעיר בה דויד חנה". ומייד שינה את המילים ל„להיות עם חופשי בארצנו / ארץ ציון ירושלים."

השיר שטף את הארץ. כל זמר שכי־בד את עצמו בחר לו בית או שניים, והקליט אותו על תקליט. כל זמר בחר בית אחר, ושר בסיגנון קצת שונה.

אבל ככל שהשיר כבש לו מקום של כבוד כך קמו לו מתנגדים, אשר הבינו שאם לא ייבחר הימנון רישמי לעם היו־שב בציון, יהפוך „עוד לא אבדה" ל־הימנון. על כן פורסמה בעיתון המליץ פנייה ליהודי כל העולם לכתוב שיר שיהיה מיזמור לאומי.

הגיעו עשרות תשובות. אך לא נולד הימנון. כעבור 10 שנים שוב הוכרזה תחרות, ומונתה ועדת־שופטים, ביניהם תיאודור הרצל ומכס נורדאו*. בתום

חוקר אליהו הכהן
„כל עוד חומת מחמדינו / לעינינו מופעת..."

קריאת השירים הרבים שהגיעו, כתב נורדאו להרצל פתק: „יום עגום עבר עלי. חומר כזה דילטאנטי מעולם לא הגיע לידי!"

גם תחרות זו לא הולידה הימנון. יהודי אירופה נשארו בלי שיר לאומי. אבל יהודי ארץ־ישראל המשיכו לשיר את „עוד לא אבדה", וגם עשו לה נפשות בביקוריהם בחו"ל.

אחד ממייסדי ראש־פינה, הד"ר דויד שוב, נסע לתערוכה בברלין והופיע בקהילה כשבפיו השיר. היהודים אהבו אותו, למדו אותו והחלו שרים אותו בכל פגישותיהם.

בקונגרס הציוני הרביעי, בלונדון, היה מעין מיפנה. האנשים קמו באופן ספונטני והתחילו לשיר בלהט. כאשר נתלה נעמן לישנסקי, שרו את התיק־ווה. ואחרי מותו של הרצל, באזכרות, שרו את השיר. אבל עדיין אף אחד לא החליט שאמנם זה השיר הלאומי של התנועה הציונית.

בשנת 1933 התכנס הקונגרס הציוני ה־18, והוחלט שצריך להחליט. היו די־בורים, ויכוחים ולבסוף התקבלה ההחל־טה שבתוקף המסורת, הדגל הכחול־לבן יהיה הדגל של התנועה הציונית והשיר התיקווה יהיה ההימנון.

ב־1948 קמה מדינת־ישראל. הודיעו על הדגל הכחול־לבן. לא הודיעו על התיקווה. ואז החלו שוב הוויכוחים. המיפלגות הדתיות התלוננו שאי־אפשר הימנון אשר נכתב בידי שיכור מופקר. אחריהם באו אנשים רבים, במשך השנים, ולכל אחד מהם היה נימוק טוב מדוע צריך להחליף את „ההימנון הבלתי־רישמי".

אבל השיר נקלט. הוא מושר בפי יהודים בכל רחבי העולם, נוגע בנפשם ומאגד אותם לעם. ואנחנו כאן, גם הצי־ניים שבינינו, גרוננו נחנק למשמע בי־צוע יפה של התיקווה.

מה יותר מזה צריך הימנון?

דניאלה שמי ■

** החומר התגלה בארכיון בווינה ונמסר לארכיון הציוני.*

ילדים, מה אתם יודעים?

● **אדם, כיתה ה':**
– זה שיר עממי כזה.
– אתה יודע לשיר אותו?
– לא.
– למדתם את השיר בבית־הספר?
– לא.

● **יואב, כיתה ג':**
– לא יודע בדיוק.
– אז מה זה בערך?
– לא יודע.
– לא שמעת על שיר כזה?
– שיר? כן, שמעתי על שיר כזה.
– לא למדת אותו בבית־הספר?
– נדמה לי שלמדנו, אבל אני לא זוכר.

● **תמר, כיתה ה':**
– התיקווה זה ההימנון של ישראל.
– את יודעת לשיר אותו?
– כן, כל עוד בלבב פנימה...
– למדת את השיר בבית־הספר?
– לא.
– אז מאיפה את יודעת?
– אני לא יודעת מאיפה, אבל אני יודעת את השיר.

● **יפעת, כיתה ט':**
– התיקווה? את מתכוונת להימנון?
– כן, את יודעת לשיר אותו?
– בוודאי.
– מאיפה את יודעת?
– שומעים אותו פה ושם. אני לא יודעת מאיפה אני יודעת.
– את יודעת מי כתב את מילות „התיקווה"?
– בטח ידעתי פעם, אבל עכשיו אני לא זוכרת.

● **יוסי, כיתה ח':**
– התיקווה? זה מקום של שיפודים.
– אתה צוחק?
– מה מצחיק בשיפודים?
– על שיר „התיקווה" שמעת?
– כן, שיר ישראלי. שמעתי עליו.
– אתה יודע את המילים שלו?
– מה פתאום!

א.

כל־עוד בלבב פנימה
נפש יהודי הומיה,
ולפאתי מזרח קדימה
עין לציון צופיה.
מקהלה: עוד לא אבדה תקותנו
התקוה הנושנה:
לשוב לארץ אבותינו,
לעיר בה דוד חנה.

ב.

כל־עוד דמעות מעינינו
יזלו כגשם נדבות,
ורבבות מבני עמנו
עוד הולכים על קברי אבות;
עוד לא אבדה...

ג.

כל־עוד חומת מחמדינו
לעינינו מופעת...
ועל חרבן מקדשנו
עין אחת עוד דומעת;
עוד לא אבדה...

ד.

כל־עוד מי הירדן בגאון
מלא גדותיו יזלו,
ולים כנרת בשאון
בקול המולה יפלו;
עוד לא אבדה...

ה.

כל־עוד שמה עלי דרכים
שער בת שאיה,
ובין חרבות ירושלים
עוד בת ציון בוכיה;
עוד לא אבדה...

ו.

כל־עוד דמעות טהורות
מעין בת עמי נוזלות
ולבכות לציון בראש אשמורות
עוד תקום בחצי הלילות;
עוד לא אבדה...

ז.

כל־עוד נטפי דם בעורקינו
רצוא ושוב יזלו
ועלי קברות אבותינו
עוד אגלי טל יפלו
עוד לא אבדה...

ח.

כל־עוד רגש אהבת הלאם
בלב היהודי פועם,
עוד נוכל קוה גם היום
כי עוד ירחמנו אל זועם;
עוד לא אבדה...

ט.

שמעו אחי בארצות נודי
את קול אחד חוזינו:
„כי רק עם אחרון היהודי
גם אחרית תקותנו!"
עוד לא אבדה...

„יש לזה חשיבות גבוהה..."

● **תגובת הד"ר שימשון שושני, מנכ"ל מישרד־החינוך:**

אני מצטער מאוד לשמוע שילדים לא יודעים לשיר את ההימנון.

אחת הפעולות הראשונות שעשינו כשנכנסתי למישרד־החינוך היה לבקש ממנהלי בתי־הספר להעביר מערך של שיעור על סמלי המדינה – הדגל, הסמל וההימנון. מלבד זאת הדפסנו כרזה גדולה, ובה מילות „התיקווה", וביקשנו לתלות את הכרזה ב־בתי־הספר.

אחרי מה שאת מספרת לי, אבדוק שוב את הנושא, ו־אולי נצטרך מדי שנה להעביר את השיעור על סמלי המדינה, ולבקש שוב ממנהלי בתי־הספר להורות ללמד את „ה־תיקווה". בעיניי יש לזה חשיבות גבוהה, ואפעל בנדון.

אתה והשקל

מאת יגאל לביב

בל"ל שיפץ את מאזניו באמריקה

הדין־וחשבון המלא של רואי־החשבון של בנק לאומי טראסט ניו־יורק, שאינו מתפרסם בציבור, לשנים 1986 ו־1987, חושף פרשה מביכה ביותר לבנק. לפי הערות רואי־החשבון פעלה הנהלת־הבנק לגבי שנת המאזן 1985 בצורה הנוגדת את דעת רואי־החשבון ואת דעת הפיקוח על הבנקים האמריקאיים.

הפעולות איפשרו לבנק להראות רווחים בשנת 1985. אולם במאזן לשנים 1986 ו־1987, שהוצא כיחידה אחת, חזרה בה הנהלת הבנק מהשיפוצים שנעשו קודם, וערכה את מאזנה לפי הנחיות רואי־החשבון והפיקוח על הבנקים.

הדבר איפשר לרואי־החשבון לחתום על המאזן ללא הסתייגויות.

הערות רואי־החשבון מצביעות בבירור, כי התוצאות העיסקיות של בנק לאומי ניו־יורק לשנת 1985 היו שונות לחלוטין, אילו נהגה הנהלת הבנק כנדרש. שיפוץ התוצאות השפיע, כמובן, גם על הצגה מעוותת של מאזני בנק לאומי בישראל, הכוללים את מאזני החברה־הבת בניו־יורק.

זהו הפירסום הראשון של פרשה זו, שתגרום ללא ספק לשאלות מצד מוסדות ישראליים כמו בנק ישראל, או בעלי־מניות אמריקאיים, ששיפוץ המאזן גרם להם להחלטות שגויות לגבי מניות הבנק.

להלן סיפור המעשה, המופיע במאזן:

בשנים 1976 ו־1980 רכש בנק לאומי טראסט 13 סניפים בניו־יורק של בנקרס טראסט. המחיר ששילם עבורם היה גבוה ב־17.2 מיליון דולר מהשווי הנכסי, לפי שווי השוק. הבנק הגדיר תוספת זו כתשלום עבור מוניטין, והחליט להפחיתה במשך 40 שנה.

בשנת 1981 נענה הבנק לבקשת הפיקוח־על־הבנקים האמריקאי, והקטין את תקופת־ההפחתה מ־40 ל־15 שנה. לתיקון משמעות גדולה: ההשקעה הרשומה כבעלת־מוניטין היא חלק מנכסי הבנק ומהונו. הקטנת הסכום הרשום כמוניטין משמעו הקטנת הסכום של נכסי הבנק והונו.

באמריקה חייב להיות יחס קבוע בין נכסי הבנק והונו לבין היקף המאזן, וככל שהנכסים עולים יכול הבנק להגדיל את מאזנו. נוסף לכך, הפחתת המוניטין בסכום נקוב, מדי שנה, היא הקטנת הרווחים שמהם מקטינים את המוניטין. כך ששינוי ההפחתה מ־40 שנה ל־15 שנה גרמה בשנת 1981 להקטנה ניכרת של סעיף הנכסים וההון, מכיוון שבכל שנה מקטינים בסכום גדול יותר.

רואי־החשבון כותבים בהערה מס׳ 7 כי בשנת 1985 החליטה הנהלת־הבנק לחזור בה מהתיקון שעשתה, ושינתה רטרו־אקטיבית את ההפחתה ל־40 שנה. רואי־החשבון הביעו את דעתם על־כך להנהלה, וכך גם הפיקוח־על־הבנקים. ועתה, במאזן שהוצא במאוחד לשנים 1986 ו־1987, מציינים רואי־החשבון כי הנהלת־הבנק חזרה בה מהחזרה שעשתה, ונענתה סופית לבקשת הפיקוח־על־הבנקים ורואי־החשבון.

התיקון עתה גרם להקטנת שווי נכסי־הבנק והונו לשנים 1986 ו־1987, וכן 1985, ב־3.4 מיליון דולר. המאזן החדש מראה על רווח נקי לשנת 1987 בסך 8.67 מיליון דולר. מזה הושגו 4.9 מיליון דולר ממכירת נכס, ולא מפעולות בנקאיות.

„קנון" לא שילמה ריבית

קנון הודיעה כי לא תשלם את הריבית המגיעה למחזיקי איגרות־החוב שלה בסכום של 11.7 מיליון דולר. החברה הצהירה כי תשלם את הסכום לפני המועד שבו תוכרז כחסרת יכולת־תשלומים.

קנון הנפיקה באפריל 1986 איגרות בסכום 207 מיליון דולר.

„פנטהאוז" גבר על טראמפ

קבוצת פנטהאוז **ניצחה את קבוצת דונלאד טראמפ במאבק על רכישת אתר־בנייה גדול באטלנטיק־סיטי, שהוא חיוני לקזינו במקום. השתיים ביקשו לרכוש באמצעות בית־המישפט נכס גדול של חברה שנקלעה לקשיים. בית־המישפט אישר את הצעת** פנטהאוז.

מנכ"ל פנטהאוז, **דייוויד מאירסון, אמר כי עתה נפתחה הדרך להקמת הקזינו** סאנדס־הוליווד. פנטהאוז **שילמה 17.6 מיליון דולר תמורת הרכישה.**

קבוצת טראמפ בוחנת כניסה לישראל

נציגי קבוצת איל־הבנייה האמריקאי **דונאלד טראמפ** הסכימו עקרונית לבחון כניסה לפרוייקטים בישראל.

עורך־הדין הישראלי **אברהם** („אייבי") **נאמן**, השוהה גם בניו־יורק לצרכי עסקים, מסר כי מישרד־הארכיטקטים האישי של טראמפ, פראנק ויליאמס, יעבוד בשיתוף עם ארכיטקטים ישראליים בהקמת פרוייקטים בעתיד. בין היתר נבדקת האפשרות כי הצד האמריקאי יקח על עצמו את השיווק למשקיעים אמריקאיים, וכן יעמיד את הידע שלו בתחום הבנייה לרשות הפרוייקטים הישראליים. מדובר בפרוייקטים בסיגנון־הבנייה של טראמפ.

יתרת השקלים של „עמידר"

בזמנו נרעש האוצר כאשר נודע לו כי רשות־הנמלים מחזיקה בפיקדונות בבנקים יתרות כספיות בסך 400 מיליון שקל. הוא התחיל ללחוץ על הרשות להעביר אליו את הכספים, וזו, כדי להימנע מכך, החליטה להקים בהשקעה ראוותנית ומיותרת נמל־פחם יקר באשקלון, שיעלה 200 מיליון דולר.

עתה נודע על עוד חברה ממשלתית, שיש לה יתרות ענקיות: עמידר. **זו מוכרת בשקט נכסים רבים, והיתרות בקופתה להיום הן 300 מיליון שקל.**

יונה ובלקין עושים מיליונים

הקבלן **מרדכי יונה** והיזם **פסח בלקין** הרוויחו ללא מאמץ 1.44 מיליון דולר.

קבוצת בלקין ומרדכי יונה יזמו בחלקים שווים הקמת בית־אבות ברמת־השרון. הפרוייקט שבנייתו נגמרת בימים אלה, נמכר לקופת־החולים מכבי ב־3.7 מיליון דולר. כל ההשקעה, וכבלה הבנייה על־ידי יובל־גד, עלו 2.36 מיליון דולר.

קבלן יונה
25 מיליון שקל, בבורסה

בלקין ויונה ירוויחו כל אחד 700 אלף דולר ללא מאמץ.

פרטים אלה נודעו מתשקיף גיוס־ההון של קבוצת מרדכי יונה, הבונה את התחנה המרכזית בתל־אביב. ההנפקה היתה מוצלחת, וגייסה כ־25 מיליון שקל.

נוביק ינהל את „איגוד"

דויד נוביק, מי שהיה נשיא בנק לאומי ניו יורק, ינהל את בנק איגוד, במקום **דויד פרידמן**, שינהל את בנק לאומי. נוביק פורש מניו־יורק אחרי חמש שנות־ניהול. במקומו מונה מנהל אמריקאי.

בנק לאומי נחוש בדעתו שלא לוותר על השליטה על בנק איגוד. ריווחיות איגוד הינה מן הגבוהות במשק, והשנה הוא מרוויח 30% על ההון.

הבחירות והכלכלה

תוצאות הבחירות נושאות בחובן שינויים כלכליים. כך, למשל, התחזקות המפד"ל בראשות **אבנר שאקי** מבשרת את שליטתו המוחלטת בבנק המיזרחי. יו"ר מועצת־המנהלים של הבנק, **משה יגר**, שהוא תומך של מימד, יצטרך לפנות את מקומו.

שר־האוצר **משה נסים** מחזיק בידו, עד להחלפתו, את גורל כור, ועוד מיפעלים. בידו היכולת לעשות פיחות בכל רגע. פיחות לפני ה־1 בינואר ישנה דראסטית את מצב כור לרעה.

ח"כ שאקי
שליטה ב„בנק־המיזרחי"

דרוקר סיים בשמונה חודשים שכונה גדולה

איל־הבנייה הישראלי **זכריה דרוקר**, הבונה בצורה מאסיבית בארצות־הברית, הקים בשמונה חודשים שכונה בת 470 דירות גמורות ומאוכלסות. עתה מתחילים בשלב השני, שבו ייבנו עוד 840 דירות.

הדירות הן בעיר ניו־בראונשוויק במדינת ניו־ג'רסי, והן מיועדות לרוכשי דירות בראשונה. מחירי הדירות נעים מ־69 אלף דולר עד 154 אלף. הרוכש משלם במזומן עד 3500 דולר, והיתר בתשלומים נוחים של כמה מאות דולארים לחודש, במשך עשרות שנים.

הצלחת השכונה היתה סיפור מרכזי בעיתונות המקומית, וראשי־ערים באו למקום ללמוד את שיטות האיכלוס המהיר.

תודות לקניות המרוכזות של

קבלן דרוקר
עוד 840 דירות באמריקה

החומרים, הצליח דרוקר לבנות בחומרים מעולים ובמחירים נמוכים.

הדירות והבתים מרהיבים ביופיים, וכוללים את כל הנוחיות הניתנת להשגה באמריקה.

בית־המישפט אישר מכירת מניות „עץ לבוד"

בית־המישפט העליון אישר מכירה של חבילת־מניות עץ לבוד, שהיו בשליטת איש־העסקים **יורם גיל**. מדובר ב־450 אלף מניות, שנרכשו על־ידי גיל במחיר ממוצע של שיבעה דולר למניה. כאשר שערי המניה עלו ל־30 דולר האחת, הוא מכר אותן לחברת אריה לפיתוח שהיתה בשליטתו, במחיר הבורסה. הרווח שלו בעיסקה זו היה 10 מיליון דולר. כאשר נקלעו עסקיו לקשיים, תפס כונס־הנכסים את המניות והציען למכירה. הן נרכשו על־ידי בעלי־המניות של קונצרן עץ לבוד במחיר של 7.5 דולר האחת.

הסכם בין קירש לאייזנברג

הצדדים הרבים על השליטה בחברת ישרס **הגיעו להסכמה. נתן קירש, ששלט בחברה, הסכים לוותר עליה לטובת קבוצת־משקיעים משווייץ, המיוצגת על־ידי שלמה אייזנברג. עדיין לא נודע מה יהיה הסכום שיקבל תמורת כ־40% ממניות־החברה שיעביר.**

קבוצת אייזנברג, המורכבת מבעלי סוכנות סאניו **בשווייץ ובישראל, הסכימה כי קירש ישאיר בידו את פרוייקט־המרינה בהרצליה, שבו שותפת** ישרס.

סיפור עצוב

(המשך מעמוד 16)

עסל אכן יבטיח להתפטר. לא האמנתי כי החברים הערביים יוותרו על המקום הרביעי ברשימה, שבו החזיקו בבחירות הקודמות.

(ואכן, במקום הרביעי הוצב באדר יוניס, מנהל בית־ספר מכפר־ערה. לא היתה שום התחייבות של ממש מצד הערבים להתפטר למען מועמד יהודי שהוצב במקום ה־5. אילו זכתה הרשימה בשני מנדאטים, כפי שקיוותה, היתה סיעתה מורכבת עכשיו ממוחמד מיעארי ומריאח אבו־אל־עסל.)

אמרתי למתי שאני מצפה בלאו הכי לתבוסה נוראה של הרשימה ברחוב היהודי. אך הבעתי את הדיעה שניתן לשנות זאת ברגע האחרון ממש, על־ידי הקמת תנועה יהודית חדשה ושינוי גמור של קו ההסברה. הייתי מוכן להירתם למאמץ כזה, בתנאי שתינתן לי יד חופשית לבצע את תוכניתי. (אגב, מפ"ם הלכה בדרך זו והצליחה.)

היה לי הרושם שמתי כלל אינו מקשיב לדבריי. כך גם כאשר נפגשנו שנית, בנוכחות אמנון זיכרוני. מתי פלד היה „סגור". ייתכן שהתחייב בלפי החברים הערביים, ולא היתה לו אפשרות לסגת מהסכמתו להציג מועמדות בלתי־ריאלית.

מתוך סקרנות הלכתי לפגישה שבה בחרה אלטרנטיבה במועמדיה. לא דיברתי ולא הצבעתי, והודעתי לחברים שאין להציג את מועמדותי, גם לא למקום ה־120. כשנשאל מתי פלד על־ידי ארם קלר אם יש בכוונתו לשרת בכנסת אם ייבחר, הודיע שיתפטר אם לא תזכה הרשימה ב־1% של הקולות היהודיים. באותו שלב זה היה מעשי כמו קבלת 51%.

● חובה פטריוטית

ההמשך ידוע. הרשימה זכתה ב־33,695 קולות, לעומת 38,012 בבחירות הקודמות — אובדן נקי של 4317 קולות, למרות גידול האוכלוסיה ולמרות העליה בשיעור־ההצבעה במיגזר הערבי.

תשדירי־הבחירות של הרשימה הוכנו כאילו נועדו במפורש כדי להרתיע בוחרים יהודיים מלהצביע בעדה.

בגלל סירובה של רק"ח לעשות הסכם־עודפים עם הרשימה המתקדמת, וסירוב המתקדמת לעשות הסכם כזה עם רשימת דראושה, איבדה הרשימה את המנדאט השני שהיה לה.

מיעארי נבחר לבדו, וזה פטר את מתי פלד מן המצב הלא־נעים שאליו נקלע.

ראשי הרשימה התגלו כקצרי־רואי, ובמידה רבה כאגואיסטים. אך הרי זה מקובל בכל המיפלגות, ואין בעצם סיבה לצפות כי דווקא רשימה כזאת תהיה טובה בהרבה מאחרות.

המיוחד ברשימה המתקדמת היה שהיא חשפה את הבעיות הכרוכות בקיום רשימה יהודית־ערבית אמיתית, שבה שוכנים ביחד פטריוטים ישראליים־יהודיים וערבים בעלי הכרה לאומית. לשם כך הקמנו את הרשימה, ובכך נכשלנו.

בסופו של דבר היא הפכה רשימה ערבית שבה משמשים היהודים בקישוט, כשם שברשימות „הציוניות" משמשים הערבים בקישוט לרשימות יהודיות.

בשעה שנוצר מתח כה רב בין הרוב היהודי והמיעוט הערבי במדינה, היתה תנועה כזאת יכולה וצריכה למלא תפקיד חשוב. כישלון הניסיון הזה הוא הרה־אסון, ותוצאותיו חורגות בחשיבותן בהרבה מן התחום הצר של בעיות אישיות. משום כך מצאתי לנכון לפרט כאן את סיבותיו.

הרעיונות שבשמם יסדנו את הרשימות נכונות כיום כפי שהיו אז, ואולי עוד יותר.

שילוב פוליטי יהודי־ערבי במדינה חיוני לעתידה. כינונו הוא חובה פטריוטית. על כן אני מאמין שיקום, חרף כל הקשיים. לשם כך יש להפיק לקחים מניסיון הרשימה המתקדמת.

אדם סביר מדי

לא האמנתי שמייקל דוקאקיס ייבחר. והיה לי מיבחן פשוט לכך.

הצגתי לעצמי שאלה: תאר לך שאתה מנהל־הליהוק של סרט. בתסריט יש סצינה שבה מופיע נשיא ארצות־הברית. אתה צריך לבחור לתפקיד זה באחד משני שחקנים: דוקאקיס או בוש. במי היית בוחר?

לא הייתי בוחר בדוקאקיס. הוא לא נראה כמו נשיא. בוש נראה כמו נשיא.

אני סבור כי העם האמריקאי, חניך הסרטים, בחר בדרך זו. אולי לא התלהב מבוש. אך דוקאקיס לא נראה כמו נשיא.

ואיני מתכוון לצורתו החיצונית בלבד. בכל תגובותיו, הוא לא נראה כ„חומר נשיאותי". הוא לא התרגש, לא התלהב, לא מצא דרך אל לב ההמונים.

הוא נראה כאדם הגון, יעיל, אמין. מנכ"ל טוב. ראש־עירייה טוב. מושל טוב. אך לא כנשיא.

נשיא צריך להיות הרבה יותר מזה. הוא צריך לקבל החלטות גורליות בענייני חוץ וביטחון. הוא צריך להלהיב המונים כדי לשכנע אותם לעשות כך או אחרת. הוא צריך גם להפעים ולרגש בשעת־הצורך, לסמל ערכים וללכת בראש.

דוקאקיס

הייתי בעד כל מה שאמר. הוא אמר דברים הגיוניים. אבל לא האמנתי שיוכל לשכנע המונים ללכת אחריו. הוא הוכיח אי־יכולת זו כשלא הראה שום סימן של התרגשות כאשר אמר לו המראיין: „נניח שקיטי היתה נאנסת ונרצחת..."

מבחינה מסויימת, הוא מסמל את הבעייה היסודית של השמאל הליברלי בכל העולם. השמאל הזה הוא רציונלי, בעוד שהימין מנגן על הרגש. השמאל מציע פיתרונות רציונליים, סבירים. אבל הוא צריך לשכנע המוני אנשים, שאינם בהכרח רציונליים וסבירים.

האזרח הוא אדם. הוא אדם שלם, בעל רגשות ומחשבות, עולם מודע ובלתי־מודע, רציונלי ובלתי־רציונלי. כדי להנהיג אותו, כדי להביא אותו לעלות על דרך פוליטית זו או אחרת, צריכים לפנות אל האישיות השלמה הזאת. מעטים בשמאל מסוגלים לכך, או אף רואים את הצורך בכך. נדמה להם שדי במצע סביר.

כאן הפאראדוכס: בפוליטיקה אין זה רציונלי להתעלם מן הבלתי־רציונלי. מדינאי רציונלי הוא דווקא זה המבין את כוחו של היסוד הבלתי־רציונלי בחיים המדיניים.

ג'ורג' בוש הפיל את דוקאקיס כאשר האשים אותו ביחס של זילזול לדגל, לשבועת־האמונים, לסמלים הלאומיים. זה היה יעיל, מפני שהשמאל הליברלי באמת אינו מבין את חשיבותם וכוחם של סמלים, המדברים אל לב ההמונים. מי שרוצה לבטל סמל אחד, צריך לשים במקומו סמל אחר.

יש דימיון מסויים בין דוקאקיס ושימעון פרס. גם פרס הוא אדם חרוץ, שקדן, רציונלי, המשתדל מאוד־מאוד לעשות את מלאכתו נאמנה. אך גם הוא אינו מסוגל להלהיב, להפעים, ועל כן — להנהיג. לכן היתה זאת טעות לבנות מסע בחירות שלם על אישיותו. זה היה טוב לדויד בן־גוריון („אמור כן לזקן!"), וגם למנחם בגין („בגין! בגין!"). זה לא התאים לפרס.

שתי מערכות הבחירות — בישראל ובארצות־הברית — לא הוכרעו במישור הרציונלי. יתכן ששום מערכת־בחירות אינה מוכרעת כך.

למחרת היום

אפשר לקנא בארצות־הברית.

מנהלים שם מערכת־בחירות ארוכה. כמו אצלנו. המועמדים מחליפים ביניהם השמצות. כמו אצלנו. הולכים לקלפי. כמו אצלנו. אך ברגע שנסגרת הקלפי, הכל נגמר. שלא כמו אצלנו. אצלנו הכל רק מתחיל.

אחת המעלות של השיטה האמריקאית היא שיש הפרדה גמורה בין המישור הפרלמנטרי (הקונגרס) לבין המישור הביצועי (הנשיאות). הפרלמנט הוא מקום לדיבורים (וזוהי משמעות המושג: בית הדיבורים), לוויכוחים, לחילוקי־דיעות, לקשת רחבה של השקפות. הממשלה היא מוסד לקבלת החלטות ניהוליות מעשיות ולביצוען היעיל.

משום־כך תמכתי תמיד ברעיון להנהיג בישראל בחירות אישיות ישירות לראש הרשות המבצעת, כמו בארצות־הברית. כאשר התכנסה הוועידה הראשונה של תנועת העולם הזה — כוח חדש ב־1966 הצעתי לכלול זאת במצע שלה. הרעיון לא התקבל. הוא הפחיד את ידידיי. הם היו בטוחים שבבחירות ישירות כאלה ינצח דמגוג מסוכן.

אינני סבור כך. גם אילו היתה קיימת שיטה כזאת בישראל, היו מתמודדים על הכהונה לפני שבועיים שימעון פרס ויצחק שמיר. אחד מהשניים היה מנצח. ולמחרת היום יכול היה לגשת להקמת ממשלה חדשה.

גם אז היה צורך לעשות בכנסת עיסקות ולכונן פשרות עם מיפלגות אחרות, כדי להעביר חוקים ותקציבים. אך הכל היה פשוט יותר.

אין כל רע בריבוי מיפלגות קטנות. להיפך, יש בכך הרבה ברכה, אם זה מרענן את המחשבה ומביא לעימות מתמיד בין דיעות והשקפות. אולם עימות זה צריך להיערך במקום המתאים לו: בכנסת. הרשות המבצעת צריכה להתנהל על פי כללים אחרים.

בארץ קיימת שיטה זו במישור העירוני. ראש־העירייה נבחר

יומן אישי

אורי אבנרי

אישית, ויכול לנהל את ענייני העיר בצורה יעילה. מועצת־העירייה נבחרת על פי מפתח מיפלגתי. הצבעתי בשעתו בכנסת בעד הנהגת שיטה זו בעיריות, והיא הוכיחה את עצמה. איש אינו מציע כיום לשנות אותה.

התהליך של הרכבת הקואליציה אצלנו הוא מחזה מביש, מתיש, בלתי־יעיל ומזיק. כדאי להחליפו בשיטה פשוטה ויעילה יותר. הדוגמה האמריקאית סבירה.

האפיפיור מלובאביץ'

שתי מילים מהלכות בארץ מאז מוצאי יום־הבחירות: „מילחמת־תרבות". לא כל המשתמשים במושג זה יודעים את מקורו.

כאשר ייסד אוטו פון־ביסמארק, „קאנצלר הברזל", את הרייך הגרמני (השני) ב־1870, הוא נכנס מייד לעימות חזיתי עם הכנסיה הקאתולית.

הקאתולים היוו כשליש ברייך המאוחד. הם סגרו לאפיפיור, שהכריז זה עתה (גם כן ב־1870) על העיקרון שהאפיפיור „אינו יכול לטעות". ביסמארק לא רצה שהכומר הרומאי — מין רבי מלובאביץ' — יתן הוראות למיליונים מהאזרחים של הרייך.

באותן השנים התבסס ביסמארק הימני־שמרני על המיפלגה הליברלית־הלאומית, שלחמה לאיחוד הרייך, ועל כן נתן למדינה המאוחדת החדשה ציביון ליברלי מובהק. בתחומים רבים — עצמאות העיריות, ביטוח סוציאלי ועוד — היתה אז הקיסרות הגרמנית החדשה המדינה המתקדמת ביותר בעולם.

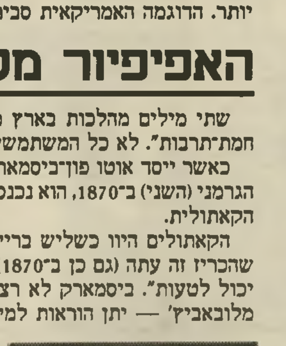

ביסמארק

כדי לשבור את כוח הכנסיה, שהתנגדה גם לאיחוד המדינה וגם לרוח הקידמה ששלטה בה, קידש ביסמארק מילחמה על המימסד הקאתולי. הוא אסר על הכמרים לשאת מעל הדוכן דרשות פוליטיות, הוציא את מיסדר הישועים אל מחוץ לחוק, הנהיג נישואין אזרחיים בלעדיים, הטיל פיקוח ממלכתי על הכנסיה, אסר מינוי כמרים שאין להם תוארים ממלכתיים, חיסל את ההשפעה הדתית על החינוך.

אחרי 16 שנים הסתיים המאבק בפשרה. ביסמארק נטש את הליברלים והתקרב למיפלגות הדתיות.

כאשר היה המאבק הזה בעיצומו, טבע הפאתולוג הנודע רודולף וירשוב את המושג „מילחמת־תרבות" („קולטור־קאמפף"). המושג הופיע בפעם הראשונה במצע־הבחירות של מיפלגת־הקידמה בשנת 1873.

זוהי, אם כן, משמעות המושג: מילחמה של השילטון החילוני במימסד הדתי, הפרדת הדת מן המדינה, איסור המעורבות הפוליטית של הדת, הנהגת נישואין אזרחיים, ועוד.

לדעתי, אין די בכך בשעה זו במציאות שלנו. המאבק שלנו אינו יכול להיות שילטוני־מוסדי בלבד. הוא צריך להגיע אל השורשים: אל תפיסת־העולם הבסיסית, אל ערכי־היסוד של החברה שלנו, אל מהות החינוך.

מחיר הכלב

המחוקק התנ"כי ציווה: „לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב בית ה' אלוהיך לכל נדר, כי תועבת ה' אלוהיך גם שניהם."

מחיר כלב הוא האתנן הניתן תמורת מעשה־זנות הומו־סכסואלי, שתנוחתו מזכירה מישגל־כלבים.

בשעתו השתמשתי בפסוק זה למטרה שונה לגמרי. כאשר עשו המערך והליכוד (שנקרא אז גח"ל) את הקנוניה שנודעה בשם „חוק באדר־עופר", הם הסתמכו על מאתמטיקאי בלגי בשם דה־הונט. השם מזכיר את המילה כלב בגרמנית ובאידיש. לכן קראתי לחוק המוצע בנאומיי בכנסת בשם חוק־הכלב.

קשה להסביר כאן את מהות התיקון, שהועבר בכנסת על־ידי הד"ר יוחנן באדר (חרות) ואברהם עופר (עבודה). זוהי שיטה מסובכת. יתכן שהיא צודקת במדינה שיש בה שתיים־שלוש מיפלגות. במציאות של ישראל, רבת־המיפלגות, היא פשוט גוזלת מן המיפלגות הקטנות את עודפי־הקולות שלהם, ומעבירה אותם לידי המיפלגות הגדולות. התוצאה היא שמיפלגה קטנה יכולה לשלם מחיר כמעט כפול עבור מנדאט בכנסת מאשר מיפלגה גדולה. (בכנסת החדשה „שילם" עבד־אל־והאב דראושה, למשל, 33,695 קולות עבור המנדאט היחיד שלו, ואילו הליכוד „שילם" עבור כל מנדאט 17,732 קולות.) זהו המחיר של דה־הונט, מחיר הכלב.

בהיכל הדמוקרטיה — מישכן הכנסת — יישבו מעתה ארבעה אנשים בזכות הכלב — שניים על ספסלי הליכוד (זלמן שובל ויהושע שגיא) ושניים על ספסלי המערך (מיכה גולדמן ועדנה סולודר). כל הארבעה הם, אגב, ניצים. הכלב נשך את גרשון שפט (התחייה), האמד מחאמיד (חד"ש), מתי פלד (המתקדמת) ואחמד אבו־עצבה (מיפלגתו של דראושה), וגזל את מקומותיהם.

שכח מזה!

יש משהו מרגיז מאוד ברדיו שלנו.

עורכי־החדשות בטוחים, כנראה, שכל אזרח בישראל מקשיב לכל מהדורה, החל בשעות הקטנות של הבוקר ועד אחרי חצות. מדי שעה הוא מפסיק את הכל — שינה במיטה, ישיבה עיסקית, תחרות־כדורגל, ניתוח בבית־החולים — כדי לרוץ אל המקלט ולהאזין לחדשות.

ואם אינו עושה כך, מגיע לו עונש. פשוט לא יגידו לו מה התרחש.

למשל, מי שהפעיל את המקלט למחרת יום־הבחירות (שלנו) בשעה 9 בבוקר, לא יכול היה לדעת מה היו התוצאות. זה לא נאמר לו, וגם לא ב־10, ב־11 וב־12. העורכים כאילו אמרו לו: אם לא הקשבת ב־7 בבוקר, חביבי, אז אתה לא אזרח הגון ולא מגיע לך לדעת.

כנ"ל אחרי הבחירות (שלהם) בשבוע שעבר. שמעת ב־7 בבוקר? אר־קיי, פארטנר. לא שמעת, FORGET IT. ב־9, ב־10, ב־11 והלאה לא גילו לך.

זהו מינהג מוזר מאוד. ברור כי העורכים רוצים להוכיח כל הזמן שהם רצים עם החדשות האחרונות, שזה מתחת לכבודם להזכיר דברים שקרו לפני שעה. הם לא רוצים לשעמם את המאזינים המקשיבים לכל מהדורה.

אנשי הבי־בי־סי נוהגים אחרת. הם משדרים את אותה הידיעה שעה אחרי שעה. אם היא חשובה, אפשר לשמוע אותה בחמש־שש מהדורות רצופות, בלי שינוי נוסח. ההנחה היא שמותר למאזין להפעיל את המכשיר שלו מתי שירצה, מבלי לחשוש שמא העלימו ממנו שפרצה מילחמת־עולם, ושניו־יורק ומוסקווה הושמדו — ידיעות ישנות, שכבר שודרו ב־7 בבוקר.

ניקוי הלול

בליל הבחירות ניתן לנו — כבונוס עבור דבקותנו במירקע — לחזות בקטעים ישנים של ניקוי ראש ולול. אי־אפשר היה שלא לערוך השוואות.

זוהר

איכותה האמנותית של סאטירה — להבדיל מערכה האקטואלי — נמדדת ביכולתה לעמוד בפני חבלת הזמן. עברו הרבה שנים מאז שעשו מוטי קירשנבאום ואנשי זו הארץ את ניקוי ראש, ומאז שאורי זוהר וחבריו (דאז) עשו את לול.

חוששני שההשוואה היא לרעת ניקוי ראש.

היה שם קטע שמצא חן בעיני גם הפעם — ארבעת „המומחים" המתראיינים בטלוויזיה, בהבעה של חשיבות נוראה, ואומרים בלה־בלה־בלה. כמעט מדי יום אפשר לראות בטלוויזיה מומחים כאלה.

אך רוב הקטעים נראים כיום די עלובים. אחרי שפג הרושם הראשון של ההעזה שבעצם הקרנתם, לא נותר מהם הרבה. נדמה לי שאנשי זו הארץ היו יותר טובים כאשר כתבו את המדור שלהם בהעולם הזה, ושהקטעים המודפסים שלהם מאז היטיבו לעמוד במיבחן הזמן.

לעומת זאת, לול נשאר מצויין. יתכן שהקטעים האלה טובים כיום אף יותר מכפי שהיו בעת שידורם הראשון. הרומאים הצרים על בית"ר תל־אביב, הסודאני המקפץ בחידון התנ"ך — שייכים כיום לקלאסיקה הישראלית.

עכשיו אורי זוהר עוסק בש"ס, ואריק איינשטיין מסית נגד עיתונאי קטן. חבל על דאבדין.

יאללה בסין

ידיד שביקר באחרונה בסין, במיסגרת של קבוצת־תיירים מישראל, סיפר לי את הסיפור הבא:

תוכנית־המסע היתה דחוסה, והחבורה מיהרה ממקום למקום. מדריך־התיירים הסיני הצעיר, שליווה אותה, התחיל לקלוט כמה מילים עבריות. המילה התכופה ביותר ששמע כפי הישראלים היתה „יאללה".

לבסוף התחיל גם הסיני לקרוא „יאללה!" כאשר האיץ בישראלים. אולם מכיוון שהיה סיני, והאדיבות היא טבע שני לעם זה, הקפיד להגיד: „יאללה, PLEASE!"

כוכבים

ג'יימי לי בדרך למעלה

בתם של טוני קרטיס וג'נט לי כבר לא זקוקה לאמא־אבא. היא כבר משהו בזכות עצמה

מעולם לא הכחישה כי שמם של הוריה פתח לה דלתות: „הייתי ילדה מלאכית אופיינית של כוכבי־הלכת של הוליווד, שמעולם לא היו בבית,

שחקנית קרטיס
תרגילים בהתבגרות

אבל כשהיו, יכולתי לשבת על ברכי האורחים שלהם, שהיו תמיד הכי מפורסמים בהוליווד." כך התוודתה פעם הכוכבנית הצעירה, ארוכת־הגפיים וצרת־המותן, ג'יימי לי קרטיס כשרק התחילה לשחק במותחנים מפוקפקים.

בגבר מאוהב שיחקה את אשתו החוקית של בימאי חלשלוש־אופי ונראתה בסדר גמור. בניקי וג'ינו היא אמינה ובסרט, שכבר היה ללהיט אדיר בהוליווד ועתיד להגיע אלינו בקרוב דג ושמה ואנדה, מצחיקון מצחיק מאוד של ג'ון (מונטי פייטון) קליז, היא ממש מבריקה.

תפקידה הבא הוא להיות שוטרת, כמו שחלמה מאז ומעודה, ואז, כמובן, קורים לה דברים שלא יכלה לשער מראש. מכיוון שהסרט הוא מותחן מובהק, אין טעם לספר מה מתרחש בדרכה של השוטרת היפה ורק להסתפק בציון הפארטנר שלה, רון סילבר, ששיחק בסילקווד בין השאר. הבימאית היא קתרין ביגלו.

תדריך

חובה לראות:

תל־אביב: צוללת צהובה, החגיגה של באבט, קפה בגדד, בוקר טוב וייט־נאם, כפר קטן שלי, בגלל המילחמה ההיא, אהבנו כל־כך, הקר מיסרית, עיניים שחורות, קיץ אצל סבא.

ירושלים: הנסיכה הקסומה, בוקר טוב וייט־נאם, החגיגה של באבט, ליידי איב, קפה בגדד.

חיפה: קפה בגדד, בוקר טוב וייט־נאם, בגלל המילחמה ההיא.

תל־אביב

★★★★ **קפה בגדד** (דיזנגוף, גרמניה, מוצג גם באורלי בחיפה) — מיפגשי־תרבות הופכים לניצוצות של קסם, השראה, ידידות ופריחה. פרסי אדלון, המפתיע בכל סרט שהוא עושה, מרחיק הפעם למידבר אמריקאי, כדי להוכיח מה שהתשיעית של בטהובן אומרת במוסיקה. אבל בקלילות.

★★★★ **החגיגה של באבט** (גורדון, דנמרק־צרפת, מוצג גם באימפריה בירושלים) — כגמול על הכנסת־אורחים נאה של כפר נורווגי מרוחק מכינה באבט, אשפית־מיטבח לשעבר בפאריס את הארוחה המגרה ביותר שנראתה אי־פעם על הבד. סרט על אמנות, על אהבה ועל חסד.

★★★ **קיץ אצל סבא** (מוסיאון, טאייוואן) — כמו חנות־חרסינה קולנועית וכמו ספר טוב. יריעה אנושית ורחבה של חוויות יום־יום בתקופת ילדות. עשוי ברגישות ובתבונה קולנועית של הו שיאו שיאן.

עדנה פיינרו ■

מסעות בלתי מתכלים

מסע לקיתירה (הקולנוע – בית ציוני אמריקה, תל־אביב, יוון) — **אזהרה: סרט של תיאו אנגלופולוס עשוי להיות חוויה. הוא עובד בכמה מישורים מקבילים, ולכן הוא דורש קצת מאמץ ונכונות להתרכז במשך השעתיים וחצי שהוא נמשך. כדאי מאוד.**

כדאי – ראשית, משום שבימאי יווני זה פועל בקולנוע במלוא המרץ, מפעיל אותו בכישרון ואומר דברים בעלי־משמעות, לא רק לגבי עבודתו בקולנוע, כי אם גם לגבי מקומו של הקולנוע בתוך מיכלול האמנויות וכתמצית האמנות בת־זמננו, לגבי מצבה של יוון בפרט ומצבו של העולם בכלל. והדברים שהוא אומר, לפי טיבעו האישי, מדכאים למדי, אך לא חסרי־תיקווה.

כל סרטיו הם מסעות – ממסע השחקנים דרך אלכסנדר הגדול, **המסע של מגדל הדבורים בעיקבות שביל הפרחים (משל לאמן־בימאי המחפש אחרי מקורות השראה), המסע של שני הילדים על פני יוון בסירטו האחרון (גם שם הם פוגשים את השחקנים והאמנים המחפשים לעצמם מקום בעולם), ואילו המסע לקיתירה הוא מסע חוזר של אנגלופולוס לתוך עצמו, זיכרונותיו ואמנותו במקביל למסע של הגיבור, בעיקבות אביו שעליו הוא רוצה לעשות סרט. בתוך מסע פנימי זה מקופל המסע של האב בחזרה למולדתו, מסע שאמנם נקרא מסע לקיתירה (כשם האי שבו נולדה אפרודיטה), אבל איש אינו מגיע לקיתירה, ואולי אפשר לומר שאיש אינו מגיע לשום מקום ממשי.**

תמצית: בימאי־קולנוע מנסה ללהק את סירטו הבא ומחפש שחקן לדמות אביו, במקביל לשיבתו של האב ליוון אחרי גלות של 32 שנה בברית־המועצות. הגולה מגלה כי העולם, שהשאיר בבית, נעלם. ילדיו גדלו ושקועים בשלהם, אשתו אהבה אותו ולא סלחה לו את עזיבתו, את הכפר עומדים למחוק. הוא לא שייך לשום מקום.

את הסיפור שבתוך הסיפור שבתוך הסרט מספר הבימאי בשפה קולנועית מרשימה, ומשתמש בדימויים מוסיקליים וחזותיים מפליאים, המלווים באווירת חורף עגמומי ניצחי.

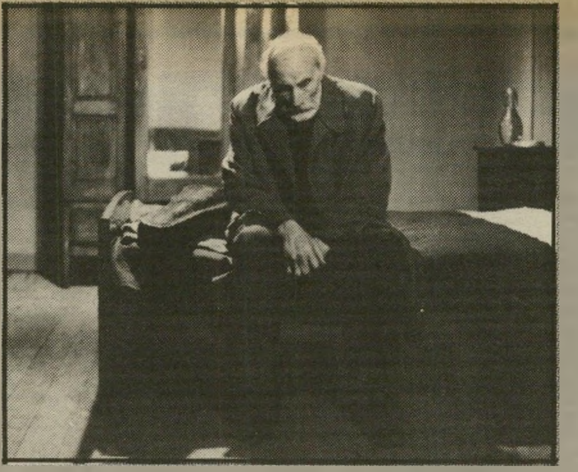

מאנוס קאטראקיס: באין מולדת

מסע להוליווד

המודרנים (דיזנגוף, תל־אביב, ארצות־הברית, יוצג גם בתיאטרון ירושלים) – **מי שמוכן לקחת את הסרט ולוא רק בזכות חתימת אלן רודולף – צודק. הוא בלי ספק אחד המובילים בקולנוע האמריקאי העכשווי, אפילו אם האמריקאים בעצמם אינם חושבים כך.**

אם ישאלו אותו הוא יאמר שאם המודרנים **היה אכן עושה כסף רב, היו כבר בדי הוליווד מוצפים בסרטים על אמנים ועל ציור, מה שרק מחזק את העובדה שלדעתו הוליווד היא בית־היוצר הכזבני ביותר של אחיזת־עיניים בקנה־מידה קבלני.**

ואם רוצים לראות את המודרנים **כסרט על ילקוט־הכזבים של לוס־אנג'לס – אפשר גם כך. ואם רוצים לראות את** המודרנים **כסרט על מהותה של ההיסטוריה האמריקאית בזיכרון האמריקאים – אפשר גם כך. ואם רוצים לראות את הסרט כרודולף על רודולף – אפשר גם כך.**

העיקר הוא שהרודולף הנוכחי הוא תענוג אסתטי וקולנועי לעיניים ולאוזניים. ב־1926, כך טוענת האגדה לפי רודולף, היו בפאריס לא רק המודרניסטים הידועים, כמו ארנס האמינגווי השיכור וגרטרוד שטיין הארסית, היו גם הרכלן מר ציפורי, אם נתרגם את שמו מצרפתית, והצייר ניק הארט (קית קאראדין) המעטר את הטור של ציפורי בעיתונות עד שיצליח להתפרנס מציוריו. המיליונר האספן והבריון סטון (ג'ון לון) ואשתו היפה רייצ'ל, שהיתה פעם אשתו של הארט (לינדה פיורנטינו הזכורה לטוב משיגעון של לילה**).**

הגיבורים האלה הם המיתולוגיה של האמנות המודרניסטית שחרטה על דיגלה את מחיר התמונה במקום את ערכו האמיתי של הציור. התקופה כולה היתה סמל להתמסחרות האמנות, כשם שהוליווד היא המיקדש המוכתר־רישמית של האמנות בימינו, אחיזת־העיניים במשמעותה העילאית.

שקר ואמת באמנות ובאהבה, וכמובן בחיים בכלל, הם נושאיו העקשניים של רודולף והוא מגדיל לעשות עם הצלם היפאני המופלא העומד לרשותו ועם צוות־שחקנים מסורתי.

לינדה פיורנטינו וקית קאראדין: תענוג אסתטי

כיס דמעות בזול

ניקי וג'ינו (בן־יהודה, תל־אביב, ארצות־הברית) – **אין ספק שלרוברט ואנג היו פעם כוונות טובות, עכשיו כבר אפשר לחשוד בכשרותו.**

מי שמתעקש לעשות סרטים על מוכי־גורל דווקא, התחיל את הדרך באלמבריסטה, סרט חצי דוקומנטרי לא רע בכלל, והמשיך אחר־כך רע, בין השאר ביצרים, סרט על מוכי־גורל בכלא.

הפעם הוא עושה מאמצים אדירים ולא מעוררי סימפטיה כדי לרכך את הצופה שלו בעניין אנושי כבד: נער מפגר. אבל עם תסריט מפגר יותר מן הנער ובימוי מאולץ הוא מצליח להשיג את ההיפך – רתיעה, חוסר־אמינות, וטריקים שקופים מדי.

אפשר לקרוא לסרט הזה גם שלושה מוכשרים נואשים מחפשים בימאי, שכן שלושת השחקנים, הנאבקים כדי להקנות אמינות לסיפור הדלוח של יאנג, דווקא מוכשרים מאוד.

תום הלאסה, מי שעשה אמדיאוס וירטואוזי אצל מילוש פורמן ואכן נחשב ללוליין מישחקי (הוא היה גם גיבורו של לילה מסחרר**) הוא המפגר בין שני אחים תאומים לא זהים, הסובל מליקויים תיקשורתיים ואינו מפגר לחלוטין. מעבודתו כפועל איסוף זבל הוא מממן את לימודי אחיו השואף להיות רופא.**

השחקן ריי ליוטה, בעל העיניים הכחולות העמוקות והלסתות המוגבהות, ששיחק לצידה של מלאני גריפית כבעלה לשעבר, במשהו פראי, **מצליח לא להיות מגוחך או מעצבן, למרות שורות דיאלוג בלתי־אפשריות, אבל זה קשה מאוד. בעיקר נוכח העובדה שהסיפור כל־כך אידיוטי.**

ג'ימי לי קרטיס, אחת השחקניות המגוונות ביותר של הוליווד היום, שעברה מסירטי אימים לצד אמה לעבודה בקומיקאית מושלמת בדג ושמה ואנדה **(בקרוב – קומדיה היסטרית!), אומללה ומובטלת בתפקיד חברתו של ליוטה.**

איך הטוב והמקסים מקופח בעולמנו, אפשר לראות ברחוב, ולשם כך לא צריך את הסרט הזה. אשר למפגרים, ראו שוב את דויד וליזה **או את הסרט התיעודי הנפלא של איירה וֿוהל** בסט בוי **שזכה באוסקר. אין צורך ללכת דווקא לסרט הגרוע הזה.**

ריי ליוטה וג'ימי לי קרטיס: יהודים רחמו רחמו

חדשות אכילה

בישול

דבר ידוע הוא שאמריקה מתקרבת אלינו כל הזמן בצעדי־ענק. כל האוכל הקפוא והחצי־מוכן, וכל מכשירי־החשמל החוסכים עבודה, ובזמן ה־אחרון אפילו סופר־מרקטים שפתוחים כל הלילה — ממש אמריקה.

כל הזמן חיכיתי לראות מתי תגיע הזוועה הזאת ששמה ארוחות טלוויזיה, שמיליונים בא־מריקה חיים ומשמינים מהן, ומיליונים אחרים, שיודעים מה זה אוכל טוב, נגעלים מהן.

אז זה הגיע. חברת תלמה החליטה להתלבש על זה. אלא שחברת תלמה מכירה, כנראה, את הקהל שלה וחושבת שהארוחות הללו, בתוך נייר־הכסף, שמוציאים מהמקפיא ומכניסים למיקרו־גל, יגרמו לישראלים (שאולי הם לא מומחים גדולים בענייני אוכל, אבל הם קצת יותר מומחים מהאמריקאים) לעשות פיחס.

אז תלמה התפשרה עם עצמה. הם הוציאו לאור לוח־שנה ועליו הצעות לארוחות־טלוויזיה. דוגמה לארוחת־טלוויזיה חלבית: שיבעה חומרים שונים ועוד שישה דברים אחרים לקישוט. ושמונה סעי־פים באופן־ההכנה, כולל חצי שעה המתנה במק־רר.

רטבים אירופיים
טעים, ובמחיר סביר

במילים אחרות, מי שרוצה ארוחת־טלוויזיה, צריך ללכת לשוק ולמכולת, לקנות סל מלא מצרכים, לחזור הביתה ולהיכנס למיטבח לשעה.

כאלה ארוחות אני מכינה כשיש לי אורחים חשובים. עם כל הכבוד לחברת תלמה, הפעם פי־שלתם. אי אפשר להיות קצת בהריון. או שאתם מציעים אוכל שלוקח שלוש דקות ויש לו טעם כזה או שתחליפו את השם.

רושם

למלון הילטון בתל־אביב הגיע קונדיטור מומ־חה בשם ז'אן־לוק קאיו. ראו במלון מה הוא עושה לעוגות והחליטו, כנראה, שחבל לבזבז את זה רק על אורחי המלון. ולכן מעכשיו יכול כל בן־אדם, או אשתו להיכנס למלון הילטון ולקנות עוגה (פי־רות, גבינה, רוקוקו, היער־השחור ועוד) כל אחת במחיר 41 שקלים. לגמרי לא זול, אבל העוגה ארוזה בקופסא מאוד הדורה ועליה כתוב שהיא מעשה ידיהם של אשפי מלון הילטון.

אתם יודעים כמה זה שווה לאנשים מסויימים?

צוק העיתים

חברת־המזון האירופית קונטיננטל פוד ראתה שהפוטנציאל בארץ הוא גדול ולכן פנתה וגיששה מה עושים כדי למכור כאן. זה היה עוד לפני הבחירות, אבל היה מישהו מאוד חכם שאמר להם: „רוצים למכור בישראל — קחו רבי שיתן לכם הכשר." לקחו רבי, נתן הכשר ועכשיו אפשר לק־נות בארץ כ־30 רוטבים, מיטבלים ומנות אח־רונות כשרות לגמרי.

מוצרים טעימים, ארוזים יפה ובמחירים סבי־רים לגמרי.

מומלץ

פינוקי עוף של עוף הגליל נראים למראית עין כמו עוד שניצל, שמחזיקים במקפיא ואחר־כך מטגנים קלות. אבל הפעם טרחו על המוצרים קצת יותר. מלבד שניצל העוף המצופה בפירורי לחם יש להם גם שניצל ממולא בפסטרמה, נתחי עוף בציפוי ירקות, שוקיים מצופים ועוד דברים טעי־מים להפליא, שאפשר לגמור את הכנתם בטוס־טר־אובן ללא שומן וללא טירחה גדולה.

המחירים בין 9 ל־13.50 שקלים למגשית במישקל 500 גרם. יופי!

עירבוב שמנים

ובלי שמן חדש הרי אי אפשר — אז יש שמן חדש. שמן מיוחד לסלט מתוצרת ויטה. עירבוב של שמן־זית זך ושמן־חמניות, שנקרא בישראל סלטית ומחירו 5.30 שקלים לבקבוק.

היצרנים אומרים שהוא בריא בגלל החמניות וטעים בגלל הזית.

שם עברי

ובמקום מנה אחרונה — מרציפן ממולא בא־גוזים או בדובדבנים, ומצופה בשוקולד לבן. 15 יחידות באריזה במחיר 8.97 שקלים. כל חתיכה מנה אחרונה. אבל השם הורג אותי. למה לקרוא לשוקולד ישראלי טעים דווקא אמדאוס? ככה היצרן חשב כנראה שהוא יצליח למכור יותר.

אז למי שמוכן לבלוע את השם המעצבן — הממתק טעים מאוד.

אחרי הבחירות

ידידי יוסי שין טילפן במיוחד, כדי להגיד לי שאם „אגודה" לא יכולה לשבת בקואליציה עם ש"ס — זו הוכחה ברורה לכך שיש אלוהים.

★ ★ ★

חברה שלי, שגרה כבר שלוש שנים בארצות־הברית, טילפנה אלי למחרת הבחירות, כדי לש־מוע את הבשורות ממקור ראשון (כלומר ממני). בישרתי לה שהליכוד קיבל 40 מנדאטים והמערך 39.

למחרת היא שמעה כנראה בטלוויזיה האמרי־קאית על הניצחון של המיפלגות הדתיות ומייד היא טילפנה שוב, לשמוע מה קורה כאן. הסברתי לה שזהו המצב, והליכוד, ביחד עם המיפלגות הדתיות, הולך להרכיב ממשלה.

עברו עוד יומיים, וכנראה היא שוב שמעה משהו בטלוויזיה האמריקאית. היא טילפנה שוב ושאלה מה זה הסיפור על אחד הרבנים שאמר למיפלגתו שהיא צריכה להרכיב ממשלה רק עם המערך. הסברתי לה מה שידעתי.

החברה שלי, שחשבון השיחות הבינלאומיות שלה התנפח מאוד השבוע, אמרה לי קצת בכעס: „כל יום את אומרת לי משהו אחר. אולי תחליטי?"

אלי דסה, העולם הזה

גימלאית בפעולה
צעירה ברוחה

הייתי צריכה לדעת כבר קודם לכן, שבסוף אני אהיה אשמה גם בעניין הזה. בשביל מה יש חב־רים?

★ ★ ★

דודתי הרטה בת ה־81 היא אשה מקסימה. חכמה, בעלת חוש־הומור, טובה, יפה, מפרגנת לכל העולם, אוהבת אדם, מתעניינת בכל דבר, קוראת הרבה, יודעת הרבה. בקיצור, דודתי הרטה היא אשה כמעט מושלמת. הכמעט הוא רק בגלל השפה העברית.

אמנם דודתי הרטה הגיעה ארצה כבר לפני 40 שנה, אבל מהר מאוד הסתבר לה שגם פה אפשר לדבר ולקרוא גרמנית וחבל על המאמץ להתחיל ללמוד את השפה המשונה הזאת ששמה עברית.

עברו שנים, היא קלטה כמה מילים בעברית והיום היא יכולה כבר להבין הרבה מאוד ואפילו לדבר היא יכולה. הבעייה היא רק עם האותיות המוזרות הללו שנראות כמו סינית וגם כותבים אותן הפוך. אבל הארץ מלאה בספרים ובעיתונים בגרמנית, ולכן אין בעייה עם האותיות העבריות. זאת אומרת, אין בעייה עד הבחירות.

בעצם, לא יפה מצד מישרד־הפנים שהם לא כותבים את פתקי־ההצבעה באותיות לטיניות, אבל זה מה שיש.

אז דודתי הרטה, שהיו לה המון שיחות פולי־טיות עם חברותיה, החליטה שהיא רוצה להצביע עבור אמנון רובינשטיין. הלכה וחקרה איך נראה הפתק שצריך לשים בתוך המעטפה אם רוצים להצביע לאמנון רובינשטיין. אמרו לה שעל הפ־תק כתוב „הן". הסתכלה דודתי הרטה בפתק הרבה פעמים ועשתה לה סימנים כדי לזכור. ה' זה כמו הרטה, היא חשבה לעצמה, וליד האות ה' יש איזה קו ארוך.

ובאמת, ביום הבחירות, כשנכנסה דודתי הרטה אל מאחורי הפרגוד, מייד היא ראתה את הנייר שעליו כתוב ה' כמו בהרטה, ולידו קו ארוך. לקחה את הפתק, שמה במעטפה והכניסה לקלפי.

אגב, לחברה של דודתי הרטה דווקא לא הצליח לבחור במה שהיא רצתה. וזה רק מפני שהיא לא עשתה שיעורי־בית. גם החברה של דודתי הרטה לא חזקה במיוחד בעברית, אבל היא ידעה שהיא מאוד רוצה להצביע לליכוד. המילה „ליכוד" מור־כבת מיותר מדי אותיות כדי שאפשר יהיה לזכור אותן, ולכן החליטה החברה של דודתי הרטה שהיא תצביע עבור מילה בת חמש אותיות שמת־חילה ב־ל'.

אבל כשהלכה הגברת אל מאחורי הפרגוד, הס־תכלה ימינה ושמאלה ולא ראתה אף פתק אחד שעליו כתוב משהו בחמש אותיות ושמתחיל ב־ל'. הסתכלה הגברת שוב ושוב ואז התחילו כבר לזרז אותה.

נו, מה היא יכלה לעשות? לא היה „ליכוד" בשום מקום. אז הדבר הראשון שנראה לה מוכר היה „אמת", והיא שמה „אמת" בקלפי. מה כבר יכול להיות? היא אמרה לעצמה, אמת, ליכוד, הכל אותו דבר.

★ ★ ★

נכון שהגימלאים לא עברו את אחוז החסימה ולא הגיעו לכנסת — אבל תראו מה, בכל זאת, קרה להם. כל הכבוד.

תחזית מזג־האוויר

הדיוק של השרות המטרולוגי מזכיר מאוד את הדיוק של סקרי דעת־הקהל לפני הבחירות. לפי השרות המטרולוגי אנחנו חיים כבר חודש וחצי בגשם סוחף. אנחנו וגם צפון־הארץ והדרום, המיזרח וקצת המערב. אבל איפה ההודעות שלהם ואיפה החורף?

ואם גם אתם, כמוני, התייאשתם מהאדונים (אולי גם גברות) הנכבדים של השרות הנ"ל, ובכל זאת אתם רוצים לדעת מה קורה בחורף — אז איש־בשורה אני לכם היום.

יש חורף! מתחיל ממש היום.

איך אני יודעת? ראיתי נחליאלי על המירפסת. והנחליאלים, כידוע, אינם עובדים לפי מחשבים, אינם קוראים מפות מטרולוגיות, אינם מתעס־קים במדע. הנחליאלים באים כשמתחיל כאן החורף.

נחכה שלושה ימים ונראה מי יותר מדוייק. אני מהמרת על הנחליאלים.

דניאלה שמי

מסיבה רומאית למהדרין ★ מי לא הצליח להיכנס למסיבה של „העיר" ★ השוקולד שנשאר בודד ומיותם

לא מספיק מסיבה

מצדה זאבי בתו של חב
עם זאבי, נ
לא נראתה זמן רב במסיבות. מצו
עסוקה באחרונה בשיפוץ הבוטיק

רונית רייכמן בתו של הפרופסור אוריאל רייכמן, רוקדת במסיבה כשהיא עטויה בסדין לבן ולראשה זר עלי דפנה. הבנים במסיבה היו נועזים יותר, וחשפו את גופם למרות הקור.

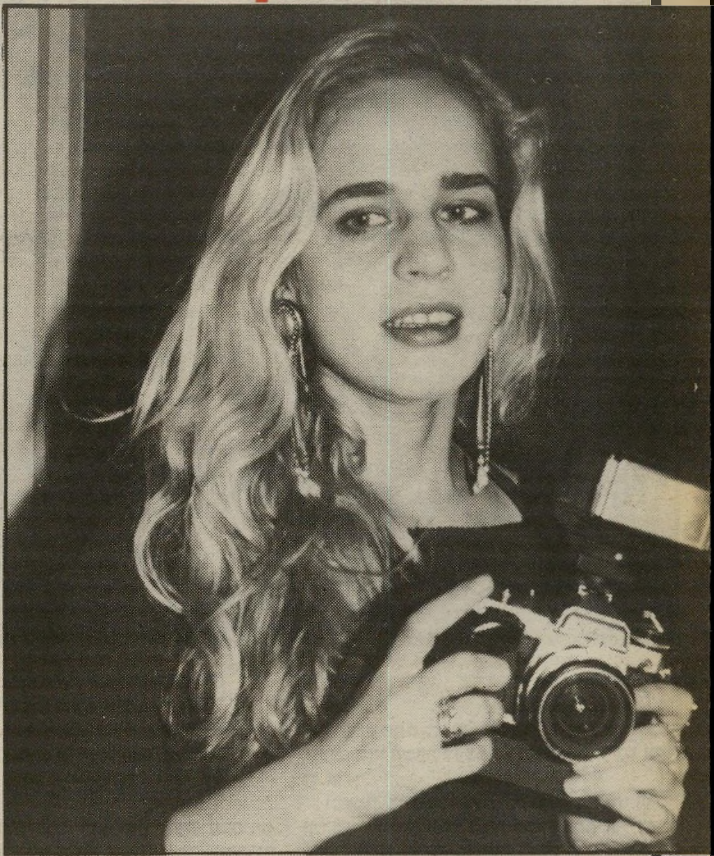

אלונה קמחי השחקנית, החליטה שתחת לרקוד היא תצלם את הרוקדים במצלמתו של אחד הצלמים במסיבה. מלי ציון (בצילום למטה) זוכה לחיבוק מידידה הזמר ניסים גרמה.

בת החוקה

במרחק חמש דקות מתל־אביב התקיימה ביום השישי מסיבה יוצאת־דופן. **עמית כץ**, גבר תל־אביבי נמרץ, קיבץ את כל חבריו וחברותיו במסיבה בנוסח רומי העתיקה במיבצר, סמוך למיבצר אנטיפטרוס בראש־העין.

כץ, הרואה את עתידו כמוסיקאי, אירגן את המסיבה כמו מיבצע צבאי לכל דבר. הוא ביקש מכל חבריו להגיע למקום כשהם עטויים בטוגות לבנות חושפות איברים ולראשם זרי־דפנה. למרבה הפלא נענו כולם לאתגר המסיבתי הזה והתייצבו בלבוש רומאי למהדרין. כך רקדו באולם הגדול שבמיבצר מאות רומאים ובנות זוגם לקצב של מוסיקה עדכנית. היין והבירה תרמו לאנרגטיות של הרוקדים, שהחלו להיסחף, ולולא הקור היו חלקם גם מתפשטים לגמרי. בין הרומאיות בלטה **רונית רייכמן**, בתו של הפרופסור **אוריאל רייכמן**, הפעיל לכינון חוקה בישראל.

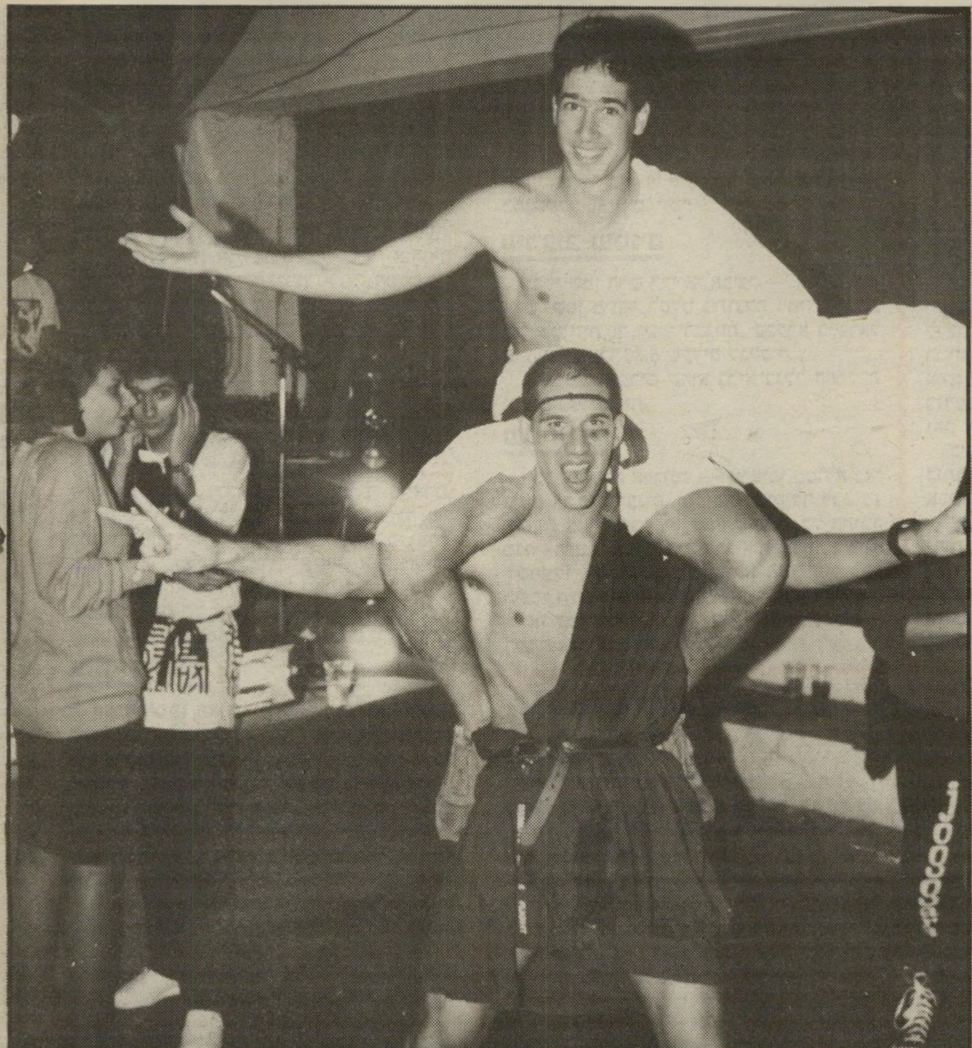

עמית כץ המחופש ללוחם רומאי, נושא על כתפיו את אחיו הצעיר גיל, בטוגה מסדין לבן. עמית, המנגן ושר, מתכוון להקים בקרוב הרכב מוסיקלי עם אחיו גיל. עמית וחבריו השתוללו במשך שעות רבות, כשהם רוקדים בחבורות ובמעגלים לקצב מוסיקת הדיסקו הקופצנית שהושמעה.

מסיבה אינטימית, מהסוג שכבר לא עושים כיום, ערכה לעצמה היחצנית **מלי ציון**, אמו של **בן ציון**, בן ה־10, כוכב הסרט אבא גנוב. מלי ציון, גרושה בשנות ה־30, היא גם אחותה של מעצבת־השיער הוותיקה **ליזה בביוף**, כך שמכל כיוון היא משופעת בבני־מישפחה מוכרים וידועים. אבל למרות זאת, הגיעו למסיבה שלה רק החברים שלה, ולא כל העיר כמקובל, והיו אף מי שהתלוננו על המיעוט.

איש־הקסמים **יוריני**, שהיה מלווה בחברתו ובפמליה הקבועה שלו שכללה בין השאר את איש־העסקים הצעיר־מאוד **מיקי לוגאי** ואת איש־המוסיקה **רן בגנו**, סיפר על תוכניותיו העתידיות בחו"ל, והזמרת **אילנה אביטל** הדגימה ריקודי דיסקו סוערים בחברת בן־זוגה **שי טוכמאייר**.

...בקרוב רחב־
...ימת מולדת,
...אופנאית היתה
...לה בתל־אביב.

סמדר קילצ'ינסקי העוסקת באיפור וגם קצת במוסיקה, פגשה בידידה מעצב־השיער מישל מרסייה (מימין), שהעניק לה חיבוק. חברתו הדוגמנית רונית זילברשטיין חייכה לעברם.

שלומציון גאליצין בתו של הסופר־העיתונאי עמוס קינן ובעלה ניקולאי גאליצין, (מימין) הגיעו למסיבה ביחד, אך שלומציון עזבה מוקדם יותר. ניקולאי, ש־התאקלם בחיי הלילה, כבר מבין עברית, אך מתקשה לדבר בעיקר בגלל השימוש הרב בסלנג התל־אביבי.

מטה־הקסמים וכתר־המלכות

הדיסקוטק היפואי פרדוקס נפתח כבר לפני חודש ימים, אך מסיבות שונות הדיר קהל האינים את רגלו משם. לפתע, ביום השישי האחרון, ממש כבמטה־קסם, החלו להציף את המקום מאות רבות של חוגגים ובליינים. הסיבה — מסיבה שנערכה לדוגמנית ונסיכת־היופי **רוויטל מור**, שחזרה מהמיזרח הרחוק, אחרי שזכתה בתואר סגנית שניה למיס אסיה.

רוויטל, גבוהת הקומה, קיבלה את אורחיה כשהיא לבושה בשימלת סריג בציבעי שחור וחום, ובלטה לטובה בסיגנונה הפשוט, בהשוואה לעשרות החתיכות שהיו לבושות בשחור אופנתי. כולן ציפו לבואן של עמיתותיה לעבודה, קרי, הדוגמניות, אך נראה שמרביתן לא הצליחו לגייס די פירגון ובשטח נראו רק כמה מהן, כמו הדוגמנית **תמי בן־עמי**, **גלית אהרוני**, שזכתה אף היא בתואר־יופי, הדוגמנית־הסטודנטית **רינת אלדר**, יפה מתמיד בג'ינס, ומלווה בחברתה הטובה **איריס כהן** והדוגמנית החדשה **צופנת יחיאלי** שהדהימה בתיספורת חדשה ובסיגנון לבושה ויצרה התקהלות סביבה מיד עם בואה.

המסיבה התחילה, כמובן, בשעת־לילה מאוחרת, כשהחלו להגיע בליני הקבע של העיר. השימחה הגיעה לשיאה כשמעצבת־השיער **ונדה קרן**, הגיעה בחברת שתי בנותיה **שרי** ו**תמי** ומלכת־הסריגים **מגי דוברוביצקי**. כל החבורה השמחה הזאת הראתה לכל הצעירים מסביב מהי שימחה אמיתית וכיצד רוקדים מכל הלב. דוברוביצקי, חמושה במישקפי־שמש שחורים ובשימלה שחורה ועטויה בתחרות ובכסיות תואמות, נכנסה למרכז העניינים, בעוד שבעלה **נחמן** העדיף לוותר על הרעש ועזב את המקום אחרי שהות קצרה, בחברת כמה ידידים שאולי קצת נבהלו מהרעש והבלגאן.

אלונה קיש מפרדוקס הסתובבה עם סלסלה ענקית מלאה בשוקולדים וחילקה אותם לאורחים, אך נראה שמר־ביתם לא נמנים דווקא על אוכלי השוקולד. מלכת־היופי־לשעבר **ימית נוי**, שמתנהגת כאילו כתר־המלכות ניתן לה לצמיתות, הגיעה בחברת בן־זוגה, **קובי טרייביטש**.

רוויטל מור (משמאל) הדוגמנית, בפוזה חברית עם ידידתה הדוגמנית אלונה פרידמן (מימין). השתיים היו ללא ספק היפות ביותר במסיבה, אך שתיהן באו בחברת בני זוגן.

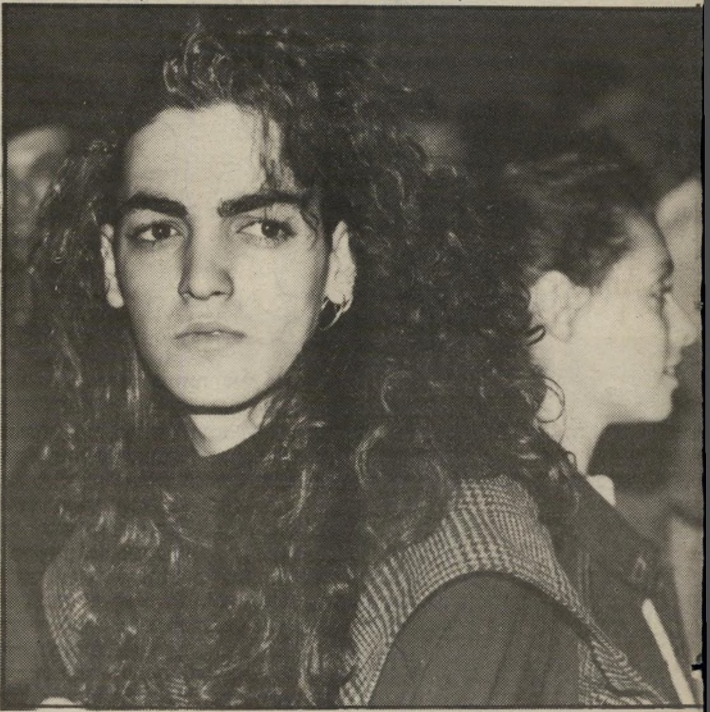

איציק ניני כוכב הסרט „העורבים", חזר לביקור מסקנדינביה, שם הוא עובד כסטייליסט עבור יצרנית מוצרי־השיער „וולה". ניני הופיע, כהרגלו, בתילבושת יוצאת־דופן, שמשכה את תשומת־לב הנוכחים.

בת הטרנספר

בשנה שעברה נהרו אלפים לתחנה המרכזית החדשה, הנמצאת עדיין במ־ערומיה, כדי לחגוג את מסיבת־העשור לשבועון העיר, שהיתה, ללא ספק, אחת המסיבות הגדולות ביותר שנער־כו בעיר בשנים האחרונות. השנה, גב־רה עליהם הצניעות והם בחרו בדיס־קוטק זמן אמיתי כאתר המתאים למסי־בה השנתית שלהם.

ואכן, כבר בשעות המוקדמות היה המקום מפוצץ מאנשים, ומי הגיע? הרבה לובשי שחורים והרבה קולנוע־נים וגם הרבה אנשי סאונד.

בכניסה התחוללו דראמות לרוב. מאות בליינים חסרי־פרוטקציה ניסו לגייס תירוצים וחברים כדי להיכנס.

למטה, בקומת הריקודים, היה האק־שן האמיתי. לקצב של מוסיקה טובה וסאונד עוד יותר טוב קיפצו ופיזזו מאות יפים ויפות וביניהם אשת־האופ־נה **מצדה זאבי**, בתו של **רחבעם זאבי**, ראש רשימת מולדת, הדוגמ־נית **עדיה מאירצ'ק** והאחיות **ורד** ו**סיגל הררי**, בנותיה של הזמרת.

...ורד הררי (משמאל) זמרת הג'אז הזוכה באחרונה בהצ־...לחה גדולה, באה בחברת אחותה הצעירה סיגל (מימין), ובחברת ידידה הוותיק איש־הספורט והטניסאי־לשעבר גיל סחר.

קרולין לנגפורד שבאחרונה מעדיפה להס־תגר בביתה, דווקא נהנתה במ־סיבה, ואמרה, שהיא מצפה לשינוי בקריירה.

מגי דוברוביצקי האופנאית (במרכז) רוקדת בשלישיה עם הדוגמן עופר רפאלי (משמאל) ועם רוני מאנה (מימין), מבעלי „הסינרמה".

כתב: זוהר אוהליאב, צילם: אלי דסה

שמעון ישראלי

הבטחות, הבטחות...

יש לי הרגל מגנה המלווה אותי מזה שנים:
אני גוזר ושומר כותרות פיקנטיות מתוך עתונים ישנים.
כותרות שמגרות את הדמיון והמחשבה —
ולפעמים אני נזכר בהן לצרך מערכון או כתבה.
וכך קרה לי גם היום כשנסיתי לראות
מה נשתנה בארבע שנים בין בחירות לבחירות.
ומצאתי כותרת אפינית מאד ואקטואלית לא פחות:
„ילד בן 11 למד על בשרו את ערכן של הבטחות."
הידיעה בעתון היא קצרה. אולי עשר שורות כלה:
באחר מסניפי הלכוד התנדב ילד לחלק חמר תעמולה.
הבטיחו לו שיקבל חלצה כתמורה על שרותו.
אך בתם המשימה גלה הילד שהלכוד אינו מקים את הבטחתו.
כל כך נפגע חוש הצדק של אותו ילד תמים
עד כי נפץ לוח מודעות של הלכוד בחמת אימים.
„בשביל להתנקם" — כדבריו — „בגדולים שאינם מקימים."
ועוד הוסיפה הידיעה כי הלכוד הגיש תלונה במשטרה,
אך זו שחררה את הילד לאחר החקירה.
בנמוק לשחרורו המשטרה מדגישה
ש„מפאת גילו אין הילד בר־ענישה."

...הוי ילד, ילד! נפשי יוצאת אליך!
אני מסגל להבין את דמעות העלבון הצורב בעיניך.
את הרגשת הזעם הזאת, הקשה והמתסכלת —
יכל היה לגרם לך רק איש שאף פעם לא היה ילד.
ככה זה. גדל האכזבה — אומרים — כגדל הצפיה.
אני רק מקוה שזו אכזבתך היחידה, ולא תהיה לה שניה.
אבל היות שאני מבגר ממך בכמה שנים טובות,
אני יודע, לדאבוני, כי עוד נכונו לך כמה וכמה אכזבות.
לכן קח ניר ועפרון ורשם את היום, החדש והשנה —
וכתב: הלכוד — אכזבה ראשונה.
וכדי שלא תשכח, הוסף בסוגרים מתחת לתאריך:
לא חלצה — ולא בטיח!

עכשיו שים לב. לספור שלך יש שני לקחים: חנוכי, מוסרי ופוליטי.
רגע, זה שלושה. סליחה, ילד, טעיתי.
בוא נדבר על הלקחים האלה. על כל אחד מהם לחוד.
כי למרות שאין ביניהם קשר — הם קשורים בלכוד.

הלקח הפוליטי נוגע למקרה שלך ישירות:
לעולם אל תבטח בחלצה שמבטיחים לך לפני הבחירות!
ללכוד נגמרו החלצות (גם את זאת רשם לפניך).
להפך, הוא רוצה עכשיו את החלצה האחרונה שעליך.
איך צעק שרון על ידין? „אני אציג אותך במערמיך!"
גם לי הם הבטיחו חלצות — עד לב השמים!
ובסוף מה? השאירו אותי בלי מכנסים.

עכשיו המוסר. ובכן, המוסר שלהם הוא מאד אלסטי.
הוא נמתח אצלם לכל הכוונים באפן פנטסטי.
בשכונות המצוקה, למשל, מורחים בו את הסדקים בצבע פלסטי.
בשטחים יש למוסר שלהם כשר גמישות אדיר:
פוגעים בראש — מותחים אותו למעלה — ומתברר שירו באויר.
למוסר הכפול שלהם יש עוד תכונה מוזרה:
למשל, מרמים ילד כמוך — וגם מוסרים אותו למשטרה.

ועכשיו הלקח החנוכי —
שלילד בגילך הוא חשוב הכי הכי:
יש לי חבר שהוא שופט. אגב, לכורניק שרוף.
והוא נוהג להכות יום יום את בנו האהוב,
גם כשלא מגיע לו. ככה סתם.
למה? כדי שהילד ילמד שאין צדק בעולם!

סוף־סוף נזכרו

סופרי ישראל יוצאים למערכה

ראשי אגודת הסופרים האמיצה שלנו, האנשים אשר במשך כל חודשי האינתיפאדה מילאו פיהם מים והתנהגו באופן מביש יותר מעמיתיהם בדרום־אפריקה, מרכז פא"ן (לה פא"ן) הישראלי שפנה בשעתו ל„גורמי ביטחון" מוסמכים תחת להרעיש שמים וארץ על הנבלה שבמעצרם בלא מישפט של סופרים חפים מפשע — כל הני צדיקין נזכרו עתה לפרסם כרוז שבו הם מביעים את „חרדתם העמוקה לעתיד חופש הביטוי ואורח החיים והתרבות במדינה, נוכח הסכנה שבראש מישרד־החינוך־והתרבות יעמוד שר, אשר השקפת עולמו אינה ציונית ושערכי הדמוקרטיה וחירות הביטוי והרוח זרים לו."

ומה יהיה אם בראש אותו מישרד יעמוד, חלילה, מרן הפרופסור אבנר שאקי שליט"א, איש שהוא דווקא ציוני כשר למהדרין, — האם אז לא יהיה מקום ל„חרדה עמוקה" ממין זה.

(את מי שמבקש באמת ובתמים תשובה לשאלה זו אני מפנה אל אחד מחברי ועד הנאמנים של התיאטרון הקאמרי שפרופסור זה שלנו מונה בשעתו על־ידי מרן השר זבולון האמר לכהן בו כחבר).

ואגב, מה בדבר שר־תרבות־וחינוך ואגודת סופרים המפרסמים כיתבי־גינוי/שיטנה כנגד סופר שאת

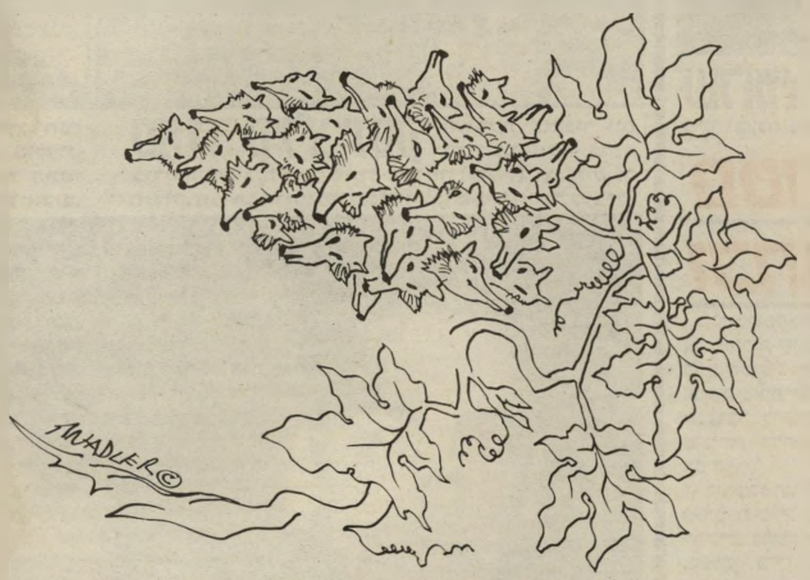

חרדה במחנה (צייר רוברט נדלר)

דבריו לא קראו או שסילפו במזיד על דרך מיטב המסורת של הדיס־אינפורמציה?! האם אלה אינם מעוררים „חרדה עמוקה לעתיד חופש הביטוי ואורח החיים והתרבות במדינה"?

ושר־ביטחון המתפאר כי כוחותיו חיסלו כך וכך אנשים, פצעו כך וכך אנשים ואסרו כך וכך בלא מישפט. מה באשר לו, הה, סופרי ישראל ועסקניה?

משונה, אבל עובדה היא כי מצפונם של סופרי ישראל ומוסדותיהם הרישמיים, ובעיקר של אלה האחרונים, היה תמיד סלקטיבי באופן מפתיע.

סלקטיבי עד כדי לעורר ספק אם אמנם הסיכוי למינויו של שר־חינוך שאינו ציוני, ר"ל, הוא שהוציא את הפא"נים שלנו ואת „כנופיית הארבעה" המנהלת את ועד האגודה שלהם משלוותם.

אולי — מלחש אותו שד קטן — אולי חוששים אמיצים אלה ל„ערכים" אחרים לגמרי. לאו דווקא דמוקראטיים ולאו דווקא רוחניים.

שאם לערכי דמוקרטיה, יצירה ורוח היו חרדים — היינו שומעים את קולם, רם וצלול כיאות לסופרים, מכבר. אפילו לפני המישלחת האחרונה לקיימבריג' או לסיאול, בירת דרום קוריאה.

מכבר!

סן־דוו ■

מנגד

„אנחנו, המחנה היוני"

„אנחנו, המחנה היוני, צריכים לתת לממשלה תמיכה בכל עניין של שלום והיא צריכה לדעת שנתמוך בה בכל תנאי... עכשיו, אין לנו ברירה אלא להיות אופוזיציה לוחמת."

אלה מקצת מדבריו של א"ב יהושע במשאל המוסף לתרבות, ספרות ואמנות של ידיעות אחרונות.

ואיני יודע אם לצחוק או לבכות.

„אנחנו, המחנה היוני". מה לך ממהר כל־כך לדבר בשם כל המחנה כולו?! דומה, לשון „אנחנו" זו יפה בעיקר להכאה על חטא: חטאנו, עוינו, פשענו...

אבל לא. „תמיד אנחנו". גם ביום, בלילה שאחרי...

„המחנה היוני"? שאלה קטנה: האם רבין, „המוח האנאליטי" הידוע, אחד הגרועים, אם לא הגרוע שבכולם, במערך זה „שלכם", זה האיש המתפאר בפרהסיה כי הרג כך וכך אזרחים, פצע כך וכך אחרים ועצר בלא מישפט 18,000 איש — האם גם הוא עדיין שייך למחנה היוני „שלכם". או מוטב: האם אתה ורעיך מוכנים להוסיף ולהשתייך למחנה שלו?

„נתמוך בה בכל תנאי". בממשלת שמיר־שרון־רפול־זאבי־שאקי? בכל תנאי?

אבל אולי כוונתך רק למה שנוגע לשלום. ואם כך, אנא השכילנו והצג לפנינו את תוכנית־השלום הזאת שאתה חוזה כי הממשלה הנזכרת עתידה להציע, ואשר לשם ביצועה תזדקק לעזרתך. לעזרתך ולעזרת „המחנה יוני" שלך?

„אופוזיציה לוחמת". צחוק אתה עושה עימנו. לא אתה ולא המחנה שלך אינם יודעים אפילו משמעותה של אופוזיציה לוחמת.

ובאמת, אימתי „לחמתם" בפעם האחרונה על דבר־מה. דבר־מה עקרוני. וב„מילחמה" כוונתי למשהו שבשבילו צריך מישהו לשלם.

אולי כוונתך לכך שאתה וידידך עמוס עוז מופיעים ומוצגים בחוץ־לארץ (בהסכמתכם, אני מקווה) כאנשים שהם „ממנהיגי שלום עכשיו".

שלום עכשיו לך, איפוא, ידידי. אופוזיציה לוחמת ממילא לא תהיה. לא אתה ולא חבריך.

האופוזיציה הלוחמת של „המחנה היוני" שלך לא הגיעה אפילו כדי כך שתסכים לשתף את אמיל חביבי בהפגנה לפני פתח ביתו של שר־הביטחון יצחק רבין. כשהגיעה תנועת שלום עכשיו להכרה, בפעם הראשונה בתולדותיה, לפני חודשים מיספר, כי אין עוד מנוס מלהפגין גם כנגד מדיניות יצחק רבין, המוח האנאליטי העשוי פלאסטיק. יום אחד לאחר שהזמינו את הסופר הערבי הוותיק — באמצעותי ובאמצעות יורם קניוק — ליטול חלק בהפגנתם, חזרו בהם לפתע שוחרי השלום היוניים והעכשוויים שלנו מהסכמתם והודיעו לאיש שלא יורשה לעלות על הבימה. וכך, בממשלת הליכוד ולובשי־השחורים תתמכו „בכל תנאי". אבל לאיש רק"ח לא תרשו לארוח לכם לחברה. וגם על העצומה הקוראת

למחנה־השלום הישראלי שלא לחזור (כאיוולתו מימים ימימה) על החרמת חברי־כנסת הנבחרים כדת וכדין על ידי מצביעים אזרחי ישראל ומ־כבדי חוקיה — סירבתם לחתום, אתה וחבריך. „אופוזיציה לוחמת".

אופוזיציה לוחמת?!

הראשון שנס על נפשו מן האופוזיציה הלוחמת היה הלוחם שימעון פרס. כבר בשעות הבוקר שלאחר יום הבחירות אמר לכתב־הרדיו משהו מעין: „האחריות לכישלון אינה אישית (כלומר, אינה שלו). היא של כולנו."

אמר וצילצל מייד אל החרדים בניסיון לקנות לפחות כמה מהם ברדך היחידה המוּכּרת לאופו־זיציונרים מסוגו.

אבל זכות הראשונים לעריקת־עכבר מן הס־פינה הטובעת שמורה כמובן ליצחק רבין. עוד אופוזיציונר לוחם מהולל. זה לא חל ולא רעד וקולו לא בגד בו בעת שרמז, במישדר־טלוויזיה, קבל עם ועדה, כי הדלת עוד אינה סגורה בפניו מלהצטרף לממשלה שתורכב בידי הליכוד. גם לדעתו שלו יש לברר „עד תום" מי אחראי למפלת מיפלגתו.

במקום „עד תום" — קרא „עד פרס". כמובן.

גם בדעתו שלו לא עלתה כמובן אף לרגע המחשבה כי מי שהנהיג את מיפלגתו לארבעה כישלונות בבחירות חייב, טרם שהוא מברר את אשמת זולתו, לפטור אותנו מעונשו שלו. עונש היונה שהיא נץ והנץ שהוא יונה. כלומר, יצור־הכילאיים, המיפלצת.

כיצד אמר זאת שועל־קרבות מפא"יניק ותיק אחר: מה, האם אנחנו חיים ביפאן, ששם קיימים מושגי כבוד ואחריות אישית?!

לא. אנחנו באמת לא חיים ביפאן. במקום זאת, אנחנו חיים בקסרקטין הקונסנסוס שעל גבול בני־ברק. בין יהושוּעסטאן לבין עוזוגראד, אנשי הרוח של „המחנה היוני", הלא היא „האופוזיציה הלו־חמת" שלנו.

אף מילה של חרטה על תמיכתם של „אנשי רוח" אלה בממשלת השיתוק הלאומי לפני ארבע שנים, הממשלה שאיפשרה לליכוד לצאת מתוך הביצה של מילחמת־הלבנון והמרמנה של 600 אחוזי האינפלציה. אף מילה על כך שהם סייעו בידי מנהיגיהם להחמיץ את האפשרות האחרונה לפי שעה לשבור את כוח מחנה המילחמה ל־50 השנים הבאות.

לא, אפילו לא ציוץ קטן של חרטה. מה אומר לכם, „המחנה היוני" שלנו ראוי לאנשי־הרוח שלו ואנשי־הרוח שלו ראויים ל„מחנה" שלהם.

הכשלון – יתום!

האופוזיציה הלוחמת באמת, האחרונה שנותרה בתמונה ובזיכרון, היתה בליל השימורים שלאחר יום הבחירות — חברת הכנסת אורה נמיר.

איזה מראה עגום ומרנין־לב כאחד.

כל המנהיגים הגדולים ברחו מכבר. שהרי המ־צב כבר היה ברור.

היה מי שפרש לביתו ומי שהלך להשתטח שוב על קיברו של הבאבא סאלי או יורשו הפלילי.

נעלמו הבאבא פרס והבאבא רבין. שום זכר לבאבא הלל ולבבתא אלמוזלינו.

מצלמת הטלוויזיה הראתה לנו את שיירי האו־הדים של מחנה מובס, מנוצח, עדר ללא רועה, עדר שכל רועיו נטשוהו.

כי מי רוצה להיות מזוהה עם הכישלון — ועוד לעיני המצלמה?! נותרה רק אשה אחת, לא תמיד סימפאטית, מדברת בלשון דיראקטית מרי, צוננת מרי, גבוהה מרי. אבל ישרה עד תום.

אשת ברזל. אשת עצבי ברזל. היחידה שלא ברחה.

אורה נמיר.

מי אמר שבמחנה־השלום שלנו לא נותרו מנ־היגים.

דמי יחרץ

כן. וגם עוזי ברעם. זה שאמר ראשון שאין מקום לחזור „תוך כדי התבזות" אחרי המיפלגות הדתיות. מי שעמד ראשון על התחבולה „הישנה ביותר בספר" (להוציא הטריקים של רחב הזונה): להוציא את מירב ההבטחות מן המערך ואחר־כך ללכת לליכוד ולגבות דמי לא־יחרץ כפולים.

ואולי דווקא דמי **יחרץ**.

בהלה?

נבהלו רק אלה שהבינו — או עדיין לא הבינו — שגמרו את הקאריירה. אמנם מפא"י למדה בשנותיה האחרונות להתרגל לכושלים — אבל כושלים רדודים ושקרניים כאלה, אנשי אין־חזון ואי־כבוד — ועוד ארבעה כישלונות רצופים...

במקום להיבהל, צריך היה להתעשת מיד ולפנות בכיוון שמציע א"ב יהושע: אופוזיציה לוחמת.

אבל לוחמת. כמו באנגליה, שבה חודש לאחר הבחירות הכלליות והקמת הממשלה כבר קיימת „ממשלת צללים": על כל שר כושל או גזען של „מולדת" או המפד"ל היו אלה מושיבים אדם בעל שיעור־קומה, אמין ובעל מוניטין.

האם אין כאלה במחנה?

אולי אין — אם נוסיף לטפח את פילוגינו היקרים. אבל אם נביא בחשבון את שולמית אלוני ויוסי שריד, אורה נמיר ועוזי ברעם, עמיר פרץ ואברום בורג, עזר וייצמן, יאיר צבן ואמירה סר־טני, מאיר פעיל ומתי פלד, אורי אבנרי ומוחמד וותד, עורך־הדין מוחמד מיערי ומאיר וילנר.

מה, יקראו להם ממשלת אש"ף?

רגע, רגע, ועכשיו לא קראו? ולראשו של עייזר שלנו לא עטרו כפיה אדומה?! ואת המערך לא הישוו להיטלר?!

ואז, כשיתכנסו הטובים והישרים והאמיצים שבכל מיפלגות „המחנה היוני", יהיה עליהם לל־מוד כדבעי את תורת האופוזיציה הלוחמת, **זו התורה שפרס ורבין, יצחק נבון וחיים בר־לב, שלמה הלל ושושנה אלמוזלינו, מעולם לא למדו ולעולם לא ילמדו.**

ואחרי שילמדו — כל שיצטרכו לעשות הוא לחכות. אולי מעט ואולי הרבה זמן.

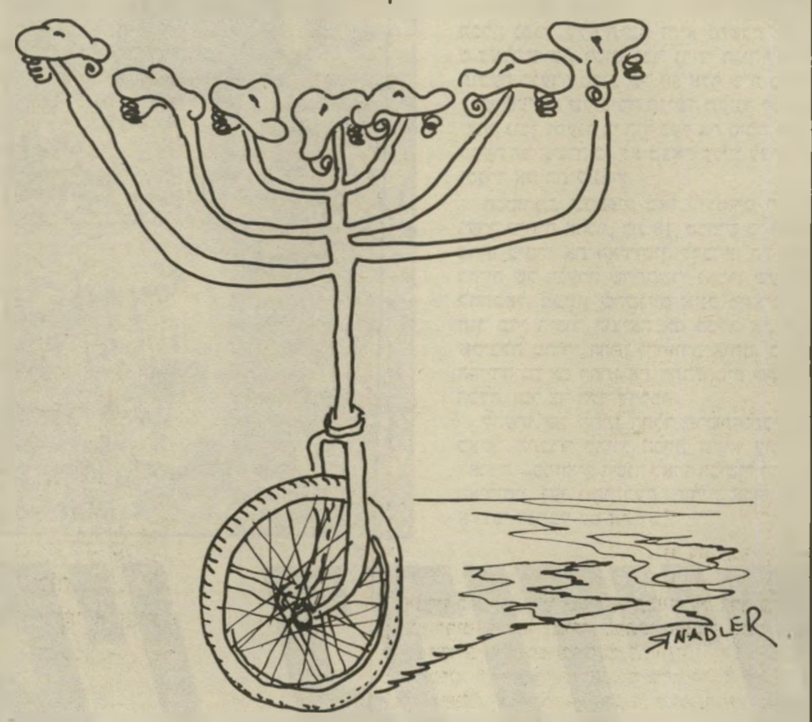

ליכוד לאומי (צייר רוברט נדלר)

מעט — אם לא ינסו לעזור לליכוד ולממ־שלתו. הרבה — אם ינסו שוב.

שהרי דין העקרב שהוא מכיש את הקרפדה שעל גבה הוא מנסה לחצות את הנהר. בטבעו הוא. צריך רק לתת לו הזדמנות טובה לטבוע.

וההזדמנות הפעם היא מצויינת: דוד לוי והפרופ' ארנס, מודעי ונסים, שרון ושמיר, רפול והרב פרץ, זאבי ודן תיכון, בני בגין ודוד מגן.

כמה זמן הייתם נותנים לקואליציה כזאת בטוטו?

ועוד לא אמרתי מילה על פרופ' שאקי כשר החינוך, על הכלכלה או על המילחמה שהללו יבקשו „לבשל" לנו באחד מגבולותינו.

לא, מעולם לא סמכתי על המערך, או על „יונים" דוגמת פרס ורבין, עמוס עוז וא"ב יהושע. וגם עכשיו כל תיקוותי כולה מבוססת על היכ־רותי את מחנה הנץ, מחנה המילחמה.

איך נאמר שם במקורות שלנו? „זורע עוולה יקצור אוון" ו„זורעי עמל יקצרוהו".

הם האנשים שאמרו גם: „כלפיד בוער ביד משוגע — שבט ממשלה בכף עריץ."

נתן זך ■

ספרים

דון ז'ואן במאה ה־16

במאה ה־16 היתה הלשון העברית נפוצה מאוד בין יהודי איטליה והיא שימשה אותם כלשון קודש וגם לצורכי יום־יום, מפנקסי קהילות ועד סיפרי־חשבונות של מלווים בריבית. לימים כונסו איגרות אלו לאיגרונים, הושמטו מהם שמות השולחים והמקבלים וזמנם, והם שימשו מעין סיפרי לימוד ללשון העברית בשביל ילדים והו־עתקו בעותקים רבים, שנשארו עד היום בארכי־נים שונים.

החוקר יעקב בוקסנבוים מאוניברסיטת תל־אביב הוציא לאור בימים אלו, בהוצאת האוניבר־סיטה, ספר חמישי של איגרונים כאלה, שמהם לומדים אנו הרבה על תולדות היהודים באיטליה באותו זמן.

הפעם מוקדש הספר לאיגרות של בני מישפחת ריאטי, שחיו בעיר סיינה, אב ושלושת בניו ואנשים קרובים להם, המספרים על חיי מישפחה בנקאית בודדה בעיר איטלקית בראשית המאה ה־16. אחד מ־300 המיכתבים שבספר מתאר את רמותו של מעין דון ז'ואן יהודי צעיר באיטליה באותם ימים. האיש מכונה לבן. והאיגרת מתוארת כ„כתב תיגר על בחור אחר מאבד זמנו בעבותות אהבה", ומייעצת כיצד להרחיק את „לבן" מזרו־עות אהובתו האיטלקיה — לשדך לו בת ישראל כשרה. וזה לשון האיגרת:

„לא אחמול ולא אכסה על בושת עלומי זממי הבחור מכוּר תחת סבלות נשים, רועה רוח, רודף קרים, בחיקו ישא עלמות אין מיספר, בבנות אהבים כלהבים תבער נפשו לעת צאת השואבות, נשים באות מעירות אותו, והוא בתוכן יתקלס יתעלס בשלל צבעים וידיו נטפו מור עם כל אבקת עצי בשמים, צחוק לכל עמים. הוא כן ידמה עצמו: מראהו כלבנון, וזאת קומתו דמתה לתמר, וביופיו בנות צעדה עלי שור, קשור במעשה עבות התשוקה; וברואתו נשים חוברות דוברות אשה אל אחותה, לבבו יחשוב כי עליו ועל יופיו יביעו ידברו לאמור: הידעתם את לבן, צח ואדום, בחור כארזים, קווצותיו תלתלים. בתוך עלמות תופפות כצמח השדה רבבה, תוכו רצוף אהבה, ינופף ידו, ישוטט ברחובות קריה, מציץ בין החרכים עד ישקיף וירא איילת אהבים אשר אהב, ישביע בצחצחות נפשו לראות הפרחה גפן תשוקתה אליו.

„ועתה ראיתי כי הוסיף על חטאתו פשע הקדשה (הכותב מבקש לומר כי גבורנו המאהב לקח לו פילגש איטלקיה) ואת לבו הוציא אליה לעבוט החוצה, ויקח מן הבא בידו צמרי ופשתי לכסות בשר ערוותה. אמרתי אכן סר מן הדרך, ונאפופיה מבין שדיה יכסוף כרביבים זרזיף ארץ, בה יתעלס בה יתחתן, ואוצרותיו לבז יתן. לכן אחי, הבה נתחכמה לו, נישא עינינו לבתולת בת יהודי, אם דל ואם עשיר, אפיריון נעשה לו בעלית קיר קטנה, ותהי לו לאשה, אז ישקוט ים תשוקתו מזעפו ולאט לו, לרגל הימים לבבו יבין כי מסך בקרבו רוח עיוועים."

ש. שבא ■

אמנון אחינעמי

על גבול הבלהות

אגוסטה קריסטוף
המחברת הגדולה
מצרפתית: יהודית פסטרנק
הוצאת הקיבוץ המאוחד, סימן קריאה וכתר

המחברת הגדולה הוא ספר יוצא־דופן, מזעזע ובלתי־נשכח. אגוסטה קריסטוף היא הונגריה המתגוררת בשווייץ, ואילו סיפרה זה ראה אור בצרפת. ואכן, זהו ספר אירופי מאוד, ספוג מסורת, מין סיכום מפוכח, אנאליטי ומתוחכם של תורת ההישרדות, כפי שנלמדה מחדש בתקופתנו.

עם זאת, זוהי יצירת אמנות רגישה המציעה לקורא סיגנון ספרותי חדש ומקורי שיש בו מר־כיבים המבטיחים כי ישמש מופת־חיקוי לסופרים רבים אחרים. הסיגנון, ייאמר כבר עכשיו, עובר בשלימותו לעברית בתרגומה המצויין של יהודית פסטרנק.

המחברת הגדולה היא יומנם של שני ילדים תאומים הכותבים „חיבורים" שבהם מתוארים חייהם. השניים הובאו על־ידי אמם לסבתא הגרה בכפר, בימי מילחמה, בארץ אירופית בלתי־מזו־הה. העיר הגדולה שבה גרו נתונה להפצצות והמ־זון אזל בה.

כאבים ושפות זרות

השניים, בני תשע בערך, יוצאי מישפחה טובה. אביהם עיתונאי שיצא לחזית. בכפר הם נתונים לחסדיה המפוקפקים של זקנה כפרית בורה, קמ־צנית, אלימה ומרושעת. במחברת הגדולה הם מתארים את תהליך הסתגלותם לתנאי חייהם החד־שים. הם עוברים קשה למחייתם אצל הסבתא, אבל לומדים להסתדר, לומדים לשרוד. למעשה, הם מאמנים עצמם במודע ובהיגיון לחיות בתנאים החדשים שנכפו עליהם. הם לומדים להכיר את סביבתם, לומדים להאזין לשיחות זרים כדי לד־לות מהן מידע חיוני, לומדים לנצל את המציאות לטובתם.

בתי־הספר סגורים, על כן הם מחליטים ללמוד בכוחות עצמם; בין היתר, גם כתיבת „חיבורים". לכתיבה זו חייב, לדעתם, להיות קנה־מידה ספ־רותי כלשהו. קנה־המידה שלהם לחיבורי המח־ברת הגדולה הוא תיאור האמת בצורתה החס־כונית והריאלית ביותר, בלא סנטימנטים ובלא שיפוטים ערכיים. כך, למשל, אסור לכתוב „סב־תא דומה למכשפה" אבל מותר לכתוב עובדות: „אנשים קוראים לסבתא מכשפה." הספר כתוב בגוף ראשון רבים, בלשון: אנחנו התאומים מת־ארים מה שאנחנו רואים ועושים.

הם מרגילים את עצמם לסבול כאבים, להיות אדישים לעלבונות, אך גם לומדים שפות בעזרת מילונים, גיאוגראפיה והיסטוריה בעזרת ספרים שהם מקבלים מן הכומר. הם חודרים למסתרי תורת הסחטנות, ההפחדה — וההופעה בציבור במוסיקה ובשירה. כל זה מדווח במישפטים לא־קוניים, חסרי פניות. בתחילה הסיגנון מפתיע. אחר־כך הוא מדהים וסופו שהוא מזעזע — הרבה יותר מכל פאתוס או רגשנות.

המחברת הגדולה הוא המחקר המפוכח ביותר שקראתי אני בתופעת ההישרדות. הוא מנסה להשיב על השאלה, מה קורה ליצור ראציונאלי כאשר הוא מוצא עצמו בתנאים שבהם הוא חייב להקדיש את כל מעייניו ותושייתו כדי לשרוד. סיטואציה אירופית שיש לה, למרבה הצער, מקבילות כלל־עולמיות.

מה קורה לעולם הריגשי של יצור אנושי בתנאים שבהם הרגשות הם מותרות העלולים לעלות לך בחיים עצמם?

הגנה היקפית

התאומים חסרי־השם אמנם מסתגרים במין „הגנה היקפית". אך הם מוקפים טיפוסים שונים ומשונים המגיבים אף הם, כל אחד על פי דרכו ואופיו, על אילוצי הסביבה. אגוסטה קריסטוף מצליחה ליצור בנו תגובות מוזרות מאוד. אפילו דמות מחרידה כמו אותה סבתא „מכשפה" הופכת במשך הזמן, כשמתבוננים בה היטב מבעד לעי־ניהם רואות־הכל של האחים התאומים, ליצור מורכב ומלא סתירות, שניתן, על אף כל הדוחה והמגעיל שבו, לחוש סימפטיה כלפיו.

על עטיפתו היפה של הספר כתוב שהמושגים „טוב" ו„רע" „אינם רלוואנטיים לעולם האכזרי של הספר." ונכון שהקריאה בו מזמנת לנו תרגיל מתמשך באכזריות. אבל הספר ניחן בתיחכום גדול הרבה יותר ממה שמחברי הכיתוב מייחסים לו. כך, היינו מצפים שבעולם שבו ההישרדות היא המטרה היחידה, חזות־הכל, ייעלם כל שריד של מוסריות ויימחקו כל הרגשות העדינים יותר. אגוסטה קריסטוף יודעת שזו פשטנות מסוכנת, מפני שרגשות הם חלק בסיסי מן המיכנה הפ־סיכולוגי שלנו. לכן, במצב שבו אנו מדבירים את הרגשות במודע ומכניעים אותם לשילטון ההג־

(המשך בעמוד 26)

קטינה גרוזית, שהתארסה בגיל 14, תובעת את חתנה המיועד בן ה־23, על הפרת הבטחת נישואין ועל בעילת קטינה

בדצמבר 1984 נערכו ברוב־פאר אירוסיה של סימה (שמה האמיתי אינו מפורסם בגלל התלונה על בעילת קטינה), בת ה־14 לסטודנט לרפואה יצחק גולן, בן ה־23. הוריה של הכלה רכשו עבור החתן שלוש חליפות, שני זוגות נעליים, חולצות ולבנים. הורי החתן רכשו עבור הכלה מערכת־ביגוד שמילאה ארון גדול. הם קנו לה: שני מעילי־פרווה, שמונה שמלות, שישה זוגות־נעליים, סוודרים, חלוקים, לבנים, חולצות, חצאיות, בגדי־קיץ וחורף ואימוניות, בסכום של 5000 ש״ח.

בכתב־התביעה, שהגיש עורך־הדין פיני אביב בשם הקטינה, נאמר: „יצויין כאן כי בעדה הגרוזית, במיוחד במישפחה כה מסורתית ושמרנית כמישפחת הכלה, גילה של התובעת נחשב כגיל אידיאלי לנישואין.״

לדברי כתב־התביעה פנו הורי החתן אל הוריה של סימה וביקשו את יד בתם. אחרי הפצרות והבטחות כי לימודיה של הילדה, שהיתה אז בכיתה ט׳, לא ייפגעו, נעתרו הוריה לבקשת האירוסין. המישפחות נתנו פומבי לידיעה על האירוסין והשמועה „פשטה כאש בשדה־קוצים בעדה הגרוזית הענפה,״ נאמר בכתב־התביעה. הורי התובעת ערכו מסיבה ענקית בביתם בחולון, ובני־הזוג החליפו במעמד זה מתנות של תכשיטי זהב וכסף.

בכתב־ההגנה שהגיש החתן על־ידי עורך־הדין יעקב סירי, הוא מכחיש את רוב דברי כלתו. „על גילה של התובעת קיבל החתן פרטים סותרים מדי פעם בפעם, ועד היום הזה אינו יודע את גילה האמיתי של הנערה.״

מספר החתן: „הוריי פנו אליה, מאחר שסברו כי מדובר בבחורה מבית טוב, ואשר לפי דברי אמה היא תלמידה מצטיינת בכיתה י״ב, עובדה שהתגלתה יותר מאוחר כאי־אמת, וזאת בלשון המעטה.״

טוען החתן: „גיל 14 אינו הגיל האידיאלי לנישואין בעדה הגרוזית, ולא קיים גיל אידיאלי בעדה לנישו־אין, הכל מתפתח ממיקרה למיקרה. יתרה מזו, אם ניתן לנקוב גיל מינימלי מקובל, הרי זה גיל 16־17.״

ההיכרות בין הילדה בת ה־14 וחתנה בן ה־23 היתה בת שבוע ימים כאשר נערך טכס־האירוסין. הם לא דיברו ביניהם ולא יצאו לבילוי משותף במשך שבוע זה אף לא פעם אחת. „אירוסין בעדה הגרוזית מטרתם

אירוסין גרוזיים

לתת לגיטימציה לפגישת הצדדים, אישור רישמי להיכרות, להבדיל מגמירת הדעת, ואין הם יוצרים מחוייבות כלשהי. בתקופה זו מנסים בני־הזוג למצוא שפה משותפת. אי־הבנות ומחלוקות שכיחות בתקופה זו, ובמיקרה של פירוד לא נפגע שמו של מי מהצ־דדים.״

כדי שבני־הזוג יוכלו להכיר זה את זה טוב יותר, נהוג שיתארחו זה בבית זה. לרוב מתארחת הצעירה בבית הורי חתנה המיועד. „בקיץ 1987 התארחה התו־בעת בבית הורי הנתבע במשך החופש הגדול. מאירוח זה חזרה חולנית ומדוכאת, אך לא רצתה לספר מאומה להוריה. רק לאחר שהופרו האירוסין סיפרה להוריה כי הנתבע כפה עליה באלימות וכוח, חרף התנגדותה, לקיים עימו יחסי־אישות בעת שהתארחה אצל הוריו. לאחר מכן ניסה לחזור על המעשה, הפעם לא באלי־מות אלא בשפת־חלקות, באמרו כי הם כבר מיועדים זה לזו, ובמילא עומדים להינשא.

„התובעת, כמובן, לא הסכימה לחזור ולקיים יחסי־אישות עם הנתבע לפני שינשאו ממש, אף שחמותה המייועדת אמרה לה כי עליה להיכנע בכל, לרבות בנושא אינטימי זה, לרצון בעלה המייועד,״ נאמר בכתב־התביעה.

החתן, בכתב־הגנתו, מכחיש הכל. לדבריו: „התובעת התארחה בשבוע הראשון של החופשה ה־גדולה בביתנו, ואז התברר כי היא סובלת ממחלה נדירה מילדותה. היא קיבלה התקף כאשר שהתה בבית הוריי. מדובר בווירוס הנמצא בגופה ובמצבים מסויימים, כגון שינוי מזג־האוויר, התקררות קלה או עייפות קלה, הווירוס פעיל וגורם לזיהום בכל הגוף. ההתקף מלווה בחום עד 41 מעלות, הקאות, התייב־שות וכאבי־ראש חזקים. ההתקף חולף כעבור כמה ימים ומשאיר את הנערה תשושה וחלושה, היא זקוקה לשינה משך רוב שעות היום. אם התובעת ואחיותיה הגדולות סיפרו לנתבע ולהוריו כי הטיפול שנהגו לתת לנערה התבטא בשכיבה במיטה בלבד.״

מכיוון שהחתן הוא סטודנט־לרפואה, הוא התעניין במהות מחלתה של כלתו המייועדת, וגילה כי המחלה גורמת להתערערות מערכת ההורמונים בגוף, התק־שות והצטברות של סידן בעצמות ואחר־כך לבעיות חמורות בכבד ובכליות, ולאובדן תוחלת החיים בגיל 40־45. לדבריו, הוסתרה מחלתה של סימה מפני מישפחת החתן.

החתן מכחיש כי כפה על הנערה קיום יחסי־אישות וטוען כי לא הפעיל אף פעם אחת אלימות או כוח על התובעת.

גירסת הנערה על ביטול האירוסין: „התובעת הח־לימה והתאוששה ממחלתה. כמו כן, בלית־ברירה, בידעה כי היא במילא עומדת להינשא בקרוב, סלחה לנתבע על מעשהו. ברם, זמן קצר אחר־כך ביטל החתן במפתיע את אירוסיו לתובעת.

„התובעת ומישפחתה הוכו בתדהמה נוכח ביטול האירוסין, שהינו מעשה חריג ביותר בעדה הגרוזית, ויעטה על הכלה אות־קלון בל־ימחה. תוכן הידיעה על ביטול האירוסין נפוץ בכל העדה, ועורר גל שמועות ורכילות על התובעת ומישפחתה.״

בשל עוגמת־הנפש שנגרמה למישפחה ולנערה, בשל הבושה והקלון, וגם מכיוון ששמה הטוב של הכלה נפגע ללא־תקנה והיא נחשבת בקרב העדה כ„בעלת־מום״, ושום גבר גרוזי הגון לא ירצה בה, תובעת הנערה סכום של 50 אלף ש״ח כפיצוי.

מישפחתה של סימה הגישה תלונה למישטרה נגד יצחק גולן, וטענה כי הוא בעל את סימה. אחרי בדיקה קבעה המישטרה כי לא מצאה עניין לציבור בפרשה, וסגרה את התיק נגדו.

הסטודנט, שהספיק מאז להתארס ולהתחתן עם נערה גרוזית אחרת, בת 18, מכחיש כי הוא או מיש־פחתו ביטלו את האירוסין. לדבריו, היו אלה דווקא הוריה של הנערה שהתקשרו ואמרו שעל האירוסין להתבטל, מכיוון שהשניים אינם מתאימים זה לזה. תוך כדי דיבור הוציאה אם הכלה את התכשיטים שקיבלה מהורי החתן והחזירה אותם. בלית־ברירה, החזירה גם אם החתן את התכשיטים שקיבלה מהורי הכלה, וכל צד הלך לדרכו.

לדעתו של החתן החלה פרשת־התביעה כנקמה, כאשר התברר להורי הכלה שהוא עומד להינשא לאחרת. „כמחצית השנה לאחר הביטול החד־צדדי של האירוסין, נעורו התובעת והוריה, אחרי ששמעו על אירוסי הנתבע עם אחרת.

„אם התובעת הובילה את הנערה למישטרה יומיים אחרי אירוסי הנתבע, והגישה נגדו תלונה בגין בעילת קטינה. בינואר 1988 נחקר הנתבע במישטרה.

„יתרה מזו, הורי הנערה הודיעו כי יעשו הכל כדי לפגוע בנישואי הנתבע, בשמו הטוב ובלימודיו, בכך שיתבעו אותו בבית־המישפט.

„יתרה מזו, הורי התובעת אף התקשרו עם הורי הבחורה שהתארסה עם הנתבע, הכפישו אותו וביקשו ממישפחתה לבטל את אירוסיה עימו...״

בקשתו של החתן היא כי בית־המישפט ידחה את תביעת הנערה, ויחייב אותה בהוצאות המישפט ושכר־טירחת עורכי־דין.

בבירור התביעה ייאלץ בית־המישפט לרדת לנבכי מינהגיה של העדה הגרוזית, ולברר אם אמנם אירוסין הם רק למטרת היכרות, או שיש בהם גמירת־דעת בין הצדדים, אם ביטולם של אירוסין כאלה מטיל על הנערה כתם כבר הפוגע בסיכוייה להינשא, ואם אמנם גיל 14 הוא הגיל המקובל לאירוסין, או שמא הוא מוקדם מדי.

אילנה אלון ■

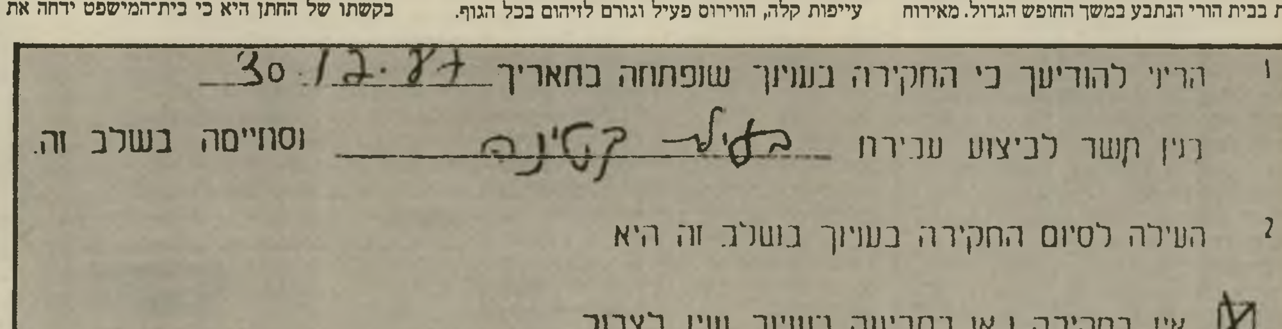

1 הריני להודיעך כי החקירה בעניין שנפתחה בתאריך 30.12.87

בקשר לביצוע עבירה בעילת קטינה וסויימה בשלב זה.

2 העילה לסיום החקירה בעניין בנשוא זה היא

X אין בחקירה ו או בתביעה בעניין ענין לציבור

החלטת המישטרה לסגור את התיק

„בקשר לביצוע עבירה בעילת קטינה...״

דף חדש

(המשך מעמוד 25)

יוני של מוחנו — הרגשות אינם נע־למים אלא משנים כיוון. לשני הילדים יש רגשות והם פועלים על פיהם כל עוד אין בפעולה כזאת כדי להעמיד את קיומם בסכנה. יש להם קני־מידה מוס־ריים — אך הגיוני שאין אלה אמות־המידה המקובלות. מה עוד שמבחינה תרבותית הם, בשל גילם, בבחינת לוח חלק. הרי מעולם לא למדו את אפלטון או את קאנט. לכן שיפוטיהם המוסריים ותגובותיהם, המעשים שהם עושים על סמך שיפוטים אלה, הם לעיתים קרו־בות זוועתיים.

פיגור מוסרי פרטי

התנהגותם מפחידה באכזריותה, לא מפני שמניעיהם חסרי רגשות ודעת טוב ורע, אלא מפני שיצרו לעצמם ערכי מוסר זרים לנו. מפני שסולם הע־דיפויות שלהם, בעולמם המופקר וחסר הפשרות, לא ייתכן שידמה לזה הנוהג בעולמנו המוגן והמפונק. לכן, למשל, אין ערכו של אדם נמדד בעיניהם, לא על פי קירבתו המישפחתית, זהותו הל־אומית או תפקידו החברתי. הוא נמדד על פי מעשיו בלבד. מעטים מאוד מבי־נינו עשויים לעמוד בבחינה ביהיביו־ריסטית כזאת — אך היא בכל זאת בחינה מוסרית.

ההקבלה בין ההחלטות האופראטי־ביות של הילדים, הנובעת מראיית־העולם הקטאסטרופאלית שלהם, לבין האידיאולוגיות וקווי־הפעולה של או־תם פוליטיקאים שהישרדות־בכל־מחיר היא במרכז עולמם — מתבקשת מא־ליה. גם אלה האחרונים מטפחים תמיד פיגור מוסרי פרטי, לעיתים מעוות לא־פחות מזה של התאומים, כדי להצדיק את מעשיהם.

המחברת הגדולה היא יצירה מזע־זעת, לא רק מפני שהיא מתארת עולם זר, אכזרי ונטול רחמים — אלא מפני שהיא חושפת את קירבתנו שלנו לאותו עולם בלהות. הרי אנחנו חיים על גבו־לו, על גבולו ממש.

תיאטרון

מומלץ לסובלים מנדודי שינה

תוך חודשים ספורים הצליח תיא־טרון חיפה להתדרדר ממעמד של חלוץ התיאטרונים בישראל לזה של מוסד גרעוני טעון־טיפוח שנראה שאין לו שום תקנה.

בד־בבד עם ההתפטרות האחרונה בשורת ההתפטרויות, זו של דורון תבורי, שמחזהו הכת הלבנה נפסל להצגה בטענה/תואנה שהוא עלול לפגוע ברגשות הדרוזים, הודיעה גם דרמטורגית התיאטרון, ד״ר מרים יחיל־וקס, על פרישתה. הקש ששבר, במיקרה זה, את גב הגמל היתה החלטת הנהלת התיאטרון להפסיק את העבודה על מחזהו של קובי ניב, ועדת ויינברג, שד״ר יחיל־וקס אמורה היתה לביימו.

ועדת ויינברג הוא מחזה סאטירי ובחיפה של גוראל אין אוהבים, כידוע, סאטירות. כך בימים כתיקונם. על אחת כמה וכמה בעונת בחירות.

בינתיים מוסיף נישואי פיגארו לבו־מארשה (בימוי: קתלינה בוזיאנו) לק־צור עוד ביקורות קטלניות. האחרונה בסידרה לפי שעה היא זו של ד״ר שוש אביגל שסיכמה את קטילתה בעיתון חדשות במילים: „תיאטרון חנוט, מעצ־בן במיקרה הטוב, מומלץ לסובלים מנ־דודי שינה ומעדיפים לעשות זאת בישיבה.״

נכון לעכשיו, עדיין לא הצליח מנהלו האמנותי של התיאטרון, ז׳יל־ברטו טופאנו, יורשם של יהושע סובול וגדליה בסר, להעלות על הבמה ולו גם הצלחה אמנותית אחת. אדרבה, חוגים יודעי־דבר בתיאטרון חוזים עוד כמה כשלונות מוחצים בנוסח יהודי בחצר הרוכס.

נראה שמנהל אמנותי, ככל יוצר אחר בעצם, לא רק שאינו יכול לשמש „משרתם של שני אדונים״, אלא שאינו מסוגל גם לכהן כ„יהודי בחצר הרוכס״, אפילו הרוכס עצמו הוא יהודי כאריה גוראל.

פיגארו פה ■

יגאל תומרקין ונעמה
טאפט לבאבא ב־15 אלף דולר

יגאל תומרקין:
שמוק בדמות ישו

איך לעשות מזבל זהב ומטינופת עניין מוסרי?

אפשר לבטל בישראל את „כך" ולהעמיד את הרב מאיר כהנא מחוץ לחוק, ועל־ידי כך לתת לגיטימציה לחזירויות מולדת, מפד"ל, ש"ס, התחייה והליכוד. אפשר להעלות סרט כהפיתוי האחרון של ישו ולעורר את חימת הקאתולים, בעיקר הקאתוליות, ובעיקר אלמנות וגרושות.

אילו הייתי צריך לסקור סרט זה במערכת של דמויות אסוסיאטיביות ישראליות, הייתי אומר: אליהו בן־אלישר כישו, לימור ליבנת כמריה מגדלנה, ולהקת עינבל ככל שאר האפוסטלים, בדינאמיקה של תראפיה קבוצתית.

הכל בפשטנות אמריקאית, עם האורתיות הגרוניות המסתופפות בתוך הזמן הצהוב של דויד גרוסמן, כלומר בתוך מחנה־פליטים בעל קירות־בוץ.

סרט האמור להיות מתוחכם כפאזוליני, אך המזכיר את הסבתא הפולנית של גרוסמן.

ישו שלומיאל אימפוטנט, שבעזרתו של יהודה איש־קריות האלים מצליח להגשים עצמו. נוסחתו המקורית של ניקוס קאזאנצאקיס, בעל הספר הזה. הסיפור והרעיון מבוססים על רעיונותיו של אריוס הקדוש, שגרם לפירוד בכנסיה, למילחמות ולהשמדה. לאמור: ישו ל א היה בן האלוהים, אלא נס חד־פעמי של האלוהים, להראות לבני־אנוש את יכולת האלוהים הכל־יכול.

התסריטאי שרדר והבימאי מרטין סקורסזה נתנו לאריוס הקדוש ולקאזאנצאקיס פירוש ומייק־אפ אמריקאיים הוליבודיים. אם אלוהים רוצה, גם מטאטא יורה. עם קצת אמונה יש הרבה מאזוכיזם ופשטנות. ומכאן שגם שמוק יכול להיות ישו. אלוהים אוהב את כולם, בפרט את אלה שבמידבר. וברקע מוסיקה ערבית.

על מה הזעם, בעצם? העולם היה צריך להבין שדבר כזה בדיוק חייב לקרות אם יש נשיא בדמותו הפונדמנטליסטית של רונלד רגן. אז ישו בא בדמותו של שמוק יהודון נברוטי.

על מה הרעש, בנות? אני הולך לקולנוע סן־מישל בפאריס, ואחרי שעתיים יש פצועים: יש עשן ואש ואין קולנוע, ממש אינתיפארדה.

על מה הפצצות, רבותי הקאתולים? אתם מתחילים להזכיר לי את בני־ברק וירושלים!

הבורות כקרדום לחפור בה

סוף־סוף הגיעה התיקשורת אל האמנות החזותית. במיסגרת ההבנה והתפיסה של ההמונים, כמובן.

צילום הצילום הוא השתלה שהצליחה. הצלחה לא בתחום אמנות־הצילום, אלא בתחום הגדרת הצילום כאמנות חזותית. כי בכל שנות התיקשורת בכלל, והטלוויזיה בפרט, היתה האמנות הפלאסטית — כלומר הציור והפיסול — ממזרה מוזרה, לפעמים בלתי־מובנת, לפעמים מבוזה. משהו בין קישקוש זנב־החמור להייבראו ותורת הנסתר.

האמנות זכתה, אמנם, בסופרלטיווים כאוונגארד וכמודרנה — אך תמיד היתה די מסובכת ולא־חשובה לעורך, לעיתונאי, ובעיקר לקהל. אמנות מודרנית כשלעצמה מעולם לא זכתה בסיקור הולם, רק לסיקור הרכילות שסביבה. ואם זכתה, זכתה בסיקור משעמם, כלומר בביקורת במדור־האמנות. (מי קורא? — האמנים והכותב!)

אני, על 55 שנותי, כמעט שאיני מכיר איש־תיקשורת שלא עושה את בורותו קרדום לחפור בה, ושאינו מתגאה באי־הבנה באמנות מודרנית, ומהדרין מוסיפין גם מוסיקה מודרנית ושירה.

אולם פער זה תוקן להפליא משנכנס הצילום אל תוך המדור הנפלא של „אמנות". ההיסטריה שבה חוגגים הצלמים והתיקשורת את הצילום נפלאה ומדבקת. מה נפלא יותר מלהיפטר מכאב־הראש האמנותי הזה!

עכשיו הכל בהיר ומובן. מעכשיו צילום הוא אמנות פלאסטית. מעכשיו גם צילום הוא לא רק אמירה, אלא בעיקר מודרנה ואמנות. כמו ציור ופיסול.

הצילום כאמנות סידר את הראש הקטן של התיקשורת והקהל. בראוו!

וכשמוסיפים עוד מילים, זה נשמע כמעט משכנע. בעיקר כשברקע נשפכות דמעות־תנין של „צלמים אמנותיים" על קיפוחם.

„הללויה!" יכול כל עיתונאי לומר בביטחה, „גם אני מבין באמנות!" וכל צלם אומר, בשיא הרצינות, „אני אמן". מיליארד או מיליארד־וחצי אמנים הצטרפו לקהלנו. לא אלמן העולם ולא אלמן ישראל.

בעצם, רציתי לפתוח בשלמי־תודה לארם ברוך, אוצר הביינאלה. בכך מנע ממני את הטורח לנסוע לעין־חרוד. אני פשוט לא אוהב תערוכות־צילום.

אני מאוד אוהב צילום בספרים. אני מאוד אוהב לעשות קולאז'ים מצילומים ולהפכם לאמנות. אני אוהב צילומים בעיתון, שם הם מדברים אלי כפי שצריך עיתון לדבר: הסתכל, קרא וזרוק.

כשהצילום היה עדיין צילום, התגאו הצלמים בחילוניותם — כלומר, בחוסר־הקדושה של הצילום לעומת האמנות היומרנית. היום מנסה הצילום לעשות אמנות בכוח, ולכל היותר מצליח לעשות גראפיקה שימושית, שאיננה שימושית כלל וכלל.

הצילום שכח את אימרתו של אמן הדאדא, מאן ריי: „אני מצלם את מה שאיני יכול לצייר. אני מצייר את מה שאיני יכול לצלם." היום הצילום טורח להדביק לעצמו את התואר הטיפשי „יוצר", במקום תואר־הכבוד המחייב „מתעד". שכן הוא מתעד נפלא ונוגע־ללב כאמצעי יצירה.

הצילום הוא, קודם כל, אמצעי־עזר חשוב. הצילום כמוצר יכול להיות מצויין, יפה, גדול. אך דגול ככל שיהיה, הוא אינו בר־קיימא. אין לו מקור (אוריגינל), ומבחינה רוחנית הוא נעלם. אין הוא יכול ליצור את ה„קליק" שיוצרת יצירת אמנות: את הבלתי־מוסבר, המטאפיסי, את האמירה הייחודית בצבע, בקו, בחומר, בקנה־מידה, בחלל, בנפח.

צילום וגראפיקה „מוכרים" לך את עצמם בקלות, במהירות מדהימה (כשהם טובים), אך באותה קלות הם מאבדים את הקרנתם ואת קרינתם.

ונחזור לעין־חרוד ולביינאלה. כל שאמרתי אינו אומר שמיכל היימן איננה צלמת מצויינת. להיפך, היא בעלת חותם אישי. אין היא זקוקה לחיזוק של מרסל דושאן (ולא דושאמפ, כפי שכותב אדם ברוך) ושל ולטר בנימין (לא בנג'מין) שהאמריקאים מרבים לצטטם, לא תמיד במקום הנכון (וכך גם אדם ברוך בהסבריו). אין שום דבר משותף בין שיכפול הפופ של אנדי וורהול, שהוא פופוליסטי, אם לא נאו־פאשיסטי, ובין תאוריית „יצירת האמנות בעידן השיעתוק הטכני", של ולטר בנימין, שהיא מרקסיסטית — וגם מיושנת ברובה.

לא ניתן להתכחש לסיומת המאמר של בנימין (כפי שעושים האמריקאים, וארם ברוך בעיקבותיהם): „תחי האמנות — ושיאבד העולם, אומר הפאשיזם (כוונתו של בנימין לצ'יף מארינטי ולפוטוריסטים האיטלקיים), ומצפה שהתפיסה החושית, אשר שונתה על־ידי הטכניקה, תמצא את סיפוקה האמנותי במילחמה. זהו, ללא ספק, שיאו של רעיון ה'אמנות לשם אמנות'.

„האנושות, אשר לפנים, אצל הומרוס, היתה חיזיון לעיניהם של האלים האולימפיים, הפכה עתה חיזיון עבור עצמה. ניכורה מעצמה הגיע לדרגה כזאת, שהיא מסוגלת לחוות את השמדתה שלה עצמה בתור הנאה אסתטית ממדרגה ראשונה. זה מה שצופנת בחובה האסתטיזציה של הפוליטיקה, כפי שהפאשיזם מיישם אותה. תשובת הקומוניזם לכך היא הפוליטיזציה של האמנות" (בנימין).

הדברים נכתבו בשנות ה־20. חלום הקומוניזם היה אז IN מבחינה אינטלקטואלית — התשובה היחידה לעולם חדש, המנוגד לריאקציה ולפאשיזם.

בינתיים התרחבה היריעה והקצוות התחברו. האסתטיקה של הפאשיזם, של תרבות ההמונים, וגם זו של הדיקטטורה של הפרולטריון, קיבלו את אותו הביטוי של קידוש הטריוויה, השיווק והקיטש, והפיכתם לפאראדוקס אינטלקטואלי כביכול או אמירה לאומית, הכל בהתאם למישטר.

וכזאת היא עבודת הקולאז' של הצלם גדי דגון, הענק והפשטני — 14 מ' אורך! — שבה מופיע הבאבא־ברוך עם מכוניתו וקהל מאמיניו. פופ באיחור של 26 שנים. אגב, הצילום נמכר לבאבא־ברוך ב־15 אלף דולר, מחיר שיא לטאפט.

לעומתו, צילום־העיתונות של אלכס ליבק הוא אכן חסר יומרה „יצירתית". זהו צילום של „האיש שבמקום האירוע". בכתבה המצולמת של לוויית יעקב פפאשווילי יש אותה עוצמה של הלווייה הספרדית של יוג'ין סמית, וזו מחמאה.

ולבסוף, אדם ברוך, החוזר ומצהיר שאמנות היא לא תרבות, אלא קודם כל עוצמה כלכלית, בוודאי שמע על אחד ראושנברג, הלוקח צילום של הנשיא קנדי (של צלם אנונימי), מדפיסו לכאן ולכאן, מוסיף כמה צבעים וכמה קווים — וזה שווה מיליון. זו נגיעתו הברוכה של האמן. לא ראיתי שצלם יעשה זאת. אז יחי ההבדל הקטן!

מריה מגדלנה (ברברה הרשי) ובימאי מרטין סקורסזה
אליהו בן־אלישר כישו, ליבנת לימור כמריה מגדלנה

רובוטים וסמים

האולימפיאדה במרחק של כמה חודשים נראית אחרת. עדיין אכזבת השיא הלא־מוכר של ג'ונסון לא פגה. השעון הביולוגי חזר לתיקנו, אפילו אצל הצופים הקנאים ביותר. אישית, נמאסו עלי לילות־השימורים של סאול, זו האולימפיאדה היקרה, הציבעונית, המצולמת ביותר. אני נתתי לווידיאו לרוץ במקומי. אכן זה לא אותו המתח לראות וידיאו, אחר שמיעת תוצאות הלילה ברדיו, עם קפה של בוקר.

בכלל, טעם החיים של קוקה־קולה. נותנת החסות לשידורי־האולימפיאדה בטלוויזיה. אינו טעמי. יותר מדי מהומה סביב לא־מאומה, סביב שיפור־שיא באלפית שנייה, שבו שותפים, מלבד הספורטאי, גם מרענים וגם גאווה לאומית אווילית.

ראשים קטנים, גנטיקה עם בסיס איתן. ספורטאים בנויים בידי מרענים גרמניים, אסוסיאציות מעוררות־חלחלה, גם בלי להפעיל הרבה דימיון.

כריסטינה אוטו לא נולדה כזאת, בטח לא נולדה ככה, למרות שניסים קיוויתי כמעט בלע, מרוב התלהבות, את המיקרופון ולא פעם אחת, כשהוריע: זהב לכריסטינה אוטו, ההימנון האמריקאי לכבוד כריסטינה אוטו, השחיינית האדירה... (כריסטינה אוטו היא ממיזרח־גרמניה).

ועוד אני חושב: אילו נשארתי במיזרח־גרמניה, שם נולדתי, הרי אחת כזאת היתה יכולה להיות בתי, למשל. צריך אבא בעל בסיס גנטי, והמדינה היתה ממלאת אותה סטרואידים, התעמלות ובריכה. יוצאת־חלצי, מכונת־שיאים ענקית עם ראש בלונדי וקטן. איזה חלום־בלהות!

אירגוני צער־בעלי־חיים מוחים, בצדק, כנגד ניסויים בחולדות ובארנבות (הקרויות בשפת־המדע שפני־נסיון), ובצדק מרימים אירגונים אלה קול צעקה ומחאה, כשווטרינרים אניני־נפש ושמיעה חותכים לכלבים את מיתרי־הקול.

שלא ינבחו ולא יצרחו כאשר מבצעים בהם ניסויים רפואיים. הם גם מתלוננים על השחיטה הכשרה, וכו' וכו'.

איש לא הוקיע או החרים את הניסויים האלה בייצור יצורי בריכה, ריצה, קפיצה, הרמת־מישקולות, איגרוף וכו'. הרי כולם יודעים שאלה הם זוללי־סטרואידים, ובונים אותם בגישה צינית ומדעית. מכונות לטווח קצר. סמרטוטים לטווח ארוך.

לעומת זאת, יש בנו די ציניות וצביעות כדי לפסול את הלוגמים או המרחרחים סמי־מרץ לפני התחרות ו/או בפרהסיה.

אני מסתכל ביצורים ענקיים, נוגים וקטני־ראש אלה, שהחברה מקריבה אותם על מיזבח הסטרואידים והסמים — כדי לשפר שיאים באלפית שנייה.

(המשך בעמוד 40)

העמותה ע"ש הצייר והסופר
נחום גוטמן ז"ל

התחרות לפרס ע"ש הצייר והסופר נחום גוטמן ז"ל

העמותה והקרן ע"ש נחום גוטמן ז"ל מכריזות על תחרות להענקת פרס לספר עברי מאוייר איור אמנותי. סכום הפרס השנה — 8,000 ש"ח.
סופרים ומאיירים יגישו את מועמדותם לתחרות על הפרס, בליווי חמישה עותקים מספריהם, עד לתאריך ז' בטבת תשמ"ט (15.12.88), למזכירת העמותה — הקרן, גב' רינה לוי, בית "מעריב", תל־אביב.

טקס חלוקת הפרס ייערך בסוף חודש דצמבר ש"ז.

בתחרות ישתתפו רק ספרים מאויירים שנדפסו והוצאו בשנתיים האחרונות ושלא זכו עד עתה בשום פרס אחר. כל מתחרה רשאי להגיש לא יותר משניים מחיבוריו המאויירים.

אקורדיוניסטית
מארגנת שירה בציבור עם שיקופיות ומישחקי־חברה
במסיבות
תוכנית מיוחדת לימי־הולדת
טלפון: 221017, תל־אביב

**"השעה היא
שעת־חירום
והפעולה המשותפת
היא צו השעה..."**

צעד ראשון

תוצאות הבחירות לכנסת ה־12 מבשרות לא רק החרפה באמצעי הדיכוי בשטחים הכבושים אלא גם כירסום בזכויות הדימוקרטיות של אזרחי ישראל.

חיזוק כוחו של מחנה הימין – כולל מפלגות דתיות ומפלגות־טרנספר – מרחיק את סיכויי השלום ועלול לדרדר את עמי האיזור למלחמה חדשה, אכזרית מכל קודמותיה.

על כן אנו נחושים באמונתנו, כי יש להתמיד במאבק ולגייס את מירב הכוחות – למען השלום, למען השיוויון, למען הדימוקרטיה. הירידה הקלה בכוחנו לא תרפה את ידינו. סיעתנו בכנסת תמשיך בפעילותה, כאשר לצדו של ח"כ מוחמד מיעארי תפעל סיעה מורחבת, שבה חברים יהודים וערבים. הביטאונים שלנו – בעברית ובערבית – ימשיכו להופיע ומשרדי הרשימה (בנצרת ובתל־אביב) יתמידו בפעילותם.

הנהלת הרשימה המתקדמת לשלום קבעה מועד קרוב לכנס פעילים ארצי (בטירה, במועדון הרשימה, ב־19 בנובמבר), שיוקדש להפקת לקחים, ובחרה ביוסי אמיתי, מזרחן מקיבוץ גבולות, לתפקיד יושב־ראש משותף של ההנהלה.

אנו קוראים לסיעות חד"ש והמפלגה הדימוקרטית הערבית לכונן בכנסת בלוק פרלמנטרי, שיפעל למען קידום השלום הישראלי־פלסטיני ולמען השיוויון בין כלל אזרחי ישראל. בלוק פרלמנטרי זה עשוי, לדעתנו, להיות צעד ראשון לקראת הקמתה של חזית רחבה, שבה יטלו חלק גם מפ"ם, רצ ושינוי; חזית שתגייס את מירב כוחות השלום הישראליים – בכנסת ומחוצה לה.

השעה היא שעת־חירום והפעולה המשותפת היא צו השעה.

הרשימה המתקדמת לשלום
ההנהלה, 5 בנובמבר 1988

טל' 662457, 03־659474, תל־אביב

במדינה

דרכי חיים
השפעת הצילה ממוות

היא התכוננה לנסוע במכוניתו של מיכה רייסר. וגם שני אחרים. הגורל מנע זאת.

נעמי רזן

בילי רובין, כתבת־ספורט צעירה (22), שהיתה במשך החודשיים וחצי האחרונים צמודה לחבר־הכנסת המנוח מיכה רייסר, בכל הקשור לעבודתו כיושב־ראש מטה־האירגון של הליכוד, עדיין לא התאוששה מן ההלם.

רובין היתה אמורה להצטרף אל רייסר ואל נהגו, שאול מנשה, בנסיעה הגורלית לירושלים, לצורך צילום 50 המועמדים הסופיים של הליכוד לכנסת. משם היו השלושה אמורים לנסוע לסיור בן־יומיים בישובי־הדרום.

לנוסעי־המכונית היו אמורים להצטרף עוד שני אנשים: חבר־הכנסת פינחס גולדשטיין, שנהגו לא הגיע באותו בוקר לעבודה ועל כן ניסה למצוא את רייסר, לא הצליח, והסתדר איכשהו; וצחי הנגבי, שגם הוא לא הצליח לאתר את רייסר כדי להצטרף לנוסעי־מכוניתו.

בילי, ילידת חדרה, שהגיעה לעבודה עם רייסר בעיקבות היכרותה עם הנהג שלו, לקתה יומיים קודם לכן בשפעת חזקה, וחשה ברע. אבל היא החליטה להתעלם מהמחלה ולנסוע.

באותו בוקר צילצל מיכה רייסר לדירתה, בשבע בבוקר, שאל מה שלומה, וייעץ לה ללכת לבדיקות בקופת־חולים, לסיימן בהקדם האפשרי, להודיע לו, והוא ישלח את הנהג לאסוף אותה.

בילי התעכבה בבדיקות עד שעה 10, לא יצרה קשר עם רייסר, והוא יצא לירושלים בלעדיה.

בהלווייה היא חשה ברע והתעלפה. חבר־הכנסת מאיר שיטרית היה הראשון שהבחין בכך, עיסה את ראשה ודאג שיקראו לאמבולנס. רובין נלקחה להדסה, שם קיבלה כדורי־הרגעה וחוברה לעירוי.

בשבת שלאחר־מכן הלך אביה של בילי רובין לבית־הכנסת, ובירך את ברכת הגומל.

כתבת רובין
עיכוב בקופת־חולים

מיפעלים
לעשות דראמה

להיות בתוך ביצה, כמו ברחם אמא. בסופי־שבוע ובחגים.

רונן בר

שקט. קול בוקע מתוך השחור.

"אתם בתוך ביצה, כמו עובר ברחם אמו. תרגישו את החמימות העוטפת אתכם, אתם אוהבים את החום. לאט־לאט תצאו החוצה, בתוליים, חסרי־אישיות. תוך היכרות עם הסובב אתכם תעצבו אישיות משלכם." מוסיקה קוסמית נשמעת ברקע, בוקעת מתוך טייפ עתיק.

כשמתרגלות העיניים לאפילה, אפשר להבחין בצלליות זזות באקסטזה. קולות מוזרים, לא־מובנים, צפים בחלל החדר.

לעשות דראמה, והרבה.

מחנה־דראמה מחוזי מתקיים אחת לחודש בצפון. איגוד מיל"ב פתח כבר לפני שמונה שנים במיבצע, מתוך כוונה לתת מיסגרת לשוחרי־התיאטרון בפריפריה.

בכל השנה, בסופי־שבוע ובחגים, במשך שלושה ימים, עושים דראמה־נטו. תרגילים לשיפור האישיות, תרגיל ראי, פנטומימה ואפקטים מיוחדים. השבוע התארחו בבית רוטנברג בחיפה. רבים, מסתבר, נושרים עם הזמן, אולם הרוב נשארים ומתמידים.

דרגה מסוכנת. מה עושים? מתחילים ב"חימום", שבו כל אחד חייב להתרכז ולהתכונן נפשית להמשך.

אחר־כך באים התרגילים לשיפור היחס בין התנועות, הריכוך והריכוז.

ההמשך תלוי במורה. לעיתים קובע המדריך נושא מסויים, שאותו צריכים המשתתפים לפתח ולאלתר. לפעמים מעדיף המורה לנהל שיחה על מהות וקיום, ולפעמים עובדים על "שיעורי־הבית" מהפעם הקודמת.

יש משהו פרטיזני במחנות. פעם המחנות הם ברמת־יוחנן, פעם בטיבעון. לא בטוחים לגבי המחנה הבא. אולי זוהי הסיבה לכך שילדי־הפרחים המוזדקנים מגיעים לשם.

המחנה הבא יימשך כשבוע ימים על מרשאות חוות־הצופים ברמת־יוחנן. הרבה דינמיקה קבוצתית תהיה שם. בקיץ הקודם הזילו שם הרבה דמעות. הגיבוש הגיע לדרגה מסוכנת.

רונן בר
ממשיך בחקירת היחס של הנוער למין

השומר בשער של קולנוע אוריון נראה משועמם. מעל הקולנוע, בגרול, תלוי שלט: "הנהלת אוריון גאה להציג: סרטי־הסכס הטובים ביותר לשנת 1988."

השומר שילח אותי לקופה, למטה. מבוכה. מה יקרה אם מישהו מוכר יעבור במיקרה? אולם הרחוב אדיש לכתב הקטן, שניגש לקנות כרטיסים. ולא רק הוא. לפניי, בתור, חבורה של בני־עשרה, הקונים כרטיסים כשברק מלא־ציפיה בעיניהם. המוכר מתעלם מכך שהם בני 15 לכל היותר, וגובה בשימחה את הכסף.

עולים בגרם־מדרגות רעוע לעבר הפתח. השומר נוגע בתיק שלי, ובכך מסתיימת הבדיקה הביטחונית. אני, לכל הדיעות, לא נראה חשוד.

נכנסים. שתי שניות, והעיניים מתרגלות להכלאה בין ריצוד המסך לאפלולית האולם.

נכנסתי באמצע סרט, האותיות אוריון מקושקשות בצבעי גואש ביד חובבנית. את השלט "מעל גיל 18" הוריד מישהו מזמן.

שני רמקולים עתיקים, ממש מוצג לתערוכה, פולטים אנחות בקצב מרוד.

תופסים מקום בשורה האחרונה, ומנסים להביט ביושבים, המפוזרים שווה בכל האולם.

כמעט כל הצלליות יושבות לבד, במרחק שני כסאות זו מזו, ובוהות.

המזגן פולט ריח בלתי־נעים חריף, ואולי זה הריח הטיבעי של המקום.

מוסיקה פסטוראלית נשמעת, ועל האקרן מופיע גבר הלבוש בהידור מישרדי, כשהוא מתווכח בלהט עם אשה ארמונית, שופעת חמוקים. פתאום העט שלה נופל, לגמרי במיקרה, לריצפה, וכשהיא מתכופפת מתגלה העובדה המבישה שהיא פשוט שכחה בבוקר ללבוש תחתונים. פתאום גם הגבר, בלי בגדים, מתכופף מעליה, אולי הוא ימצא את העט האבוד?

בסופו של דבר הם מתייאשים מהקולמוס ועוברים, בהיסוס־מה, לתכל'ס.

היא על השולחן, מעיפה בנשיפת נהמותיה את הניירות. הוא על השולחן והיא עליו, והוא פתאום בא לה מהצד. הכל זז על המסך, ובחוסר־תיאום בלתי־רגיל עם תנועות־השפתיים של הגיבורים חוזרות האנחות למלא את האולם.

כך רבע שעה של אותו אקט, עד לסיומו בצרחות חצי־היסטריות של המזכירה.

בכל סצינה כזאת מתחילים הצופים להרגיש שלא בנוח, והשכן שלי לוחש "כמה שהכסאות כאן לא מרופדים!"

כמה מהצופים שולפים מאי־שם מעיל־גשם מטונף, ולמרות החום אוספים אותו אל חיקם. חלק מרשרשים בשקית־ניילון.

הבוס מחליט, בינתיים, שמזכירה אחת שופעת־איברים זה לא מספיק לו, והוא זקוק לעוד קצרנית. אחרי ראיון־קבלה קצר (וארלג על הפרטים) היא משתכנת לה, אחד כבוד, ליד המזכירה הקודמת, שעברה כבר ראיונות־קבלה לאין־ספור.

אבל הנה מגיע המילכוד. תחת שהחדשה תתאהב בבוס, היא מתאהבת בקולגה שלה לעבודה, ובשעות־הפנאי הן עובדות קשה מאוד. צריכים, כנראה, לעבור טיפול פיסיו־תראפי וכימו־תראפי כדי להגיע ליכולת כזו של אקרובטיקה ולגודל כזה של איברים.

מי נגד מי?!

אבל פתאום נכנס הבוס. אוי, כמה שהוא המום, כמה שהוא נרגז! עצבני כל־כך, עד שהוא מעניש אותן בלראות אותו — כן, כן... ערום. וכדי שהעונש יהיה מושלם הוא גם מצטרף.

וסרט חדש. והפעם סיפורו של זוג טריי־טרי, שבנישואיו החלו להתגלות משברים. הבעל טוען שאשתו לא מבינה אותו, ולכן הלך להתוועדות קצרה עם העוזרת.

האשה טוענת שהבעל פשוט שובי־ניסט, ולכן גם היא הלכה אצל העוזרת.

נשאלת כאן השאלה, הכמעט־מלו־דראמטית: מה יהיה בסופם?

אל דאגה: התסריטאי לא ישאיר אר־תם ברד. ממש מן השמיים צונח לו רוזן צרפתי, המתחפש כמשרת המועסק ב־בית הזוג. היות והכל בעולם הפורנוג־ראפי מסתכם במין, הרי שגם הבעיות של בני־הזוג נובעות מהכחול־הכחול הזה, והרוזן שוקד לפותרן.

פעם עם הבעל, פעם עם האשה. פעם הוא גם מביא חבר. בסופו של דבר, לקראת בואו של פיתרון מוחלט לבע־יות, הם עושים את זה בחמישיה. לא ברור איזה איבר שייך למי.

אחת מהן אדישה. קוראת עיתון־נשים ידוע, אגב מישגל. האחר מדקלם, לא ייאמן, רווקא את אפלטון, והיתר סתם נאנחים. ושוב, אותן שקיות מרש־רשות.

חרדי אחד קם ומתקדם במהירות לעבר השרותים. בכניסה הוא מאבד לרגע את ההתלהבות וחוזר למקומו לעוד דקותיים של צפייה.

אחרי שיושבים ושורפים שעות מול השיגרה הזאת של כפנים/כחוץ, מת־חילים, סוף־סוף, להעריך את שושלת. מסתבר שיש שחקנים אף גרועים מגי־בורי אותה סידרה.

בקטעים הקצרים של העלילה הם מדקלמים ונכנסים מהר מאוד לטכסי־המגעים.

רגע אחד של אור. אפשר להביט ב־את הווידיאו. היום כבר לא צריך להרחיק עד לבתי־הקולנוע. הכל מגיע ממש עד הבית. ולמי שאין להם וידיאו יש כבלים. התחנות הפיראטיות מקפי־דות להקרין, אחת לשבוע, סרט פורנוג־ראפי, הנחשב „קשה". פורנו שבפורנו.

לפורנו, הוא יספר קצת יותר על מיז־מוזים חד־מיניים ועל ידיים, העלולות להתחיל ללטף אותך באמצע סרט. יס־פר לך על החיים הדפוקים שלו ושל שאר הצופים הקבועים. חיים, שלא נת־נו להם אפשרויות, שלא הכניסו יחד

חב ממלאכת המישגלים. כל סרט נועז וחולני מרעהו. ביצועים שאף המנוסים שבקוראים לא יאמינו שהם אפשריים.

הנה, הנה, ג'ון הולמס, שנפטר לא מכבר מאיידס וסרטן־הפין, עומד עירום ומדבר עם הצופים על איך זה להיות

ציפיות מסויימת שנבנתה, ושנהרסה באותה פעם ראשונה.

בתי־קולנוע לא קשה למצוא. בחיפה יש את אוריון, בתל־אביב יש קולנוע מרכז, ובירושלים עדן.

הפנים משתנות, הצללית נשארת.

פורנוגראפיה באפלה

יושבים בסביבה. הרבה דתיים, הרבה זקנים, החובשים כובעים־של־פעם. תע־רובת של יצורים מוזרים, נערים ער־

אולם כאן, באולם, יש תרבות אחרת. אנשים הרוצים לראות הכל בגדול מאוד. מעבירים כאן יממות שלמות.

איתם למיטה מישהי כמו ג'ינה מהסרט.

יש כאן הרבה יותר מסתם זימה. זהו פינטוז על החיים, לא רק על סכס.

בעל איבר באורך 30 ס"מ.

עושים סכס מכל הסוגים. חצי מה־קהל ככר בשרותים והריח באוויר גובר. שני צופים מביטים זה בזה במבט חודר, ומתקרבים זה לזה. בסרט מתנפלות שתי סוהרות על אסיר, והוא כל־כך נהנה מזה.

לפעמים העלילה עוסקת בריגול תעשייתי, ולפעמים בימי־הביניים. הת־נוחות חוזרות על עצמן, קטעי־הקישור ביניהן קצרים מאוד, כדי לתת לשקיות קצת מנוחה. סכס אוראלי ואנאלי, עם

בירושלים יש יותר דתיים בקולנוע, ובתל־אביב יותר מיוצאי עדות־המיז־רח. בחיפה זקנים וערבים מאכלסים את האולם.

במקומות מסויימים מציעים גם קל־טות־וידיאו של הסרטים שהוקרנו, למ־כירה.

סוף היום. הצלליות מעיפות מבט אחרון בבלונדרית שופעת־החמוקים, כ־שהיא מאבדת בפעם האחרונה את בתו־ליה. אנחה אחרונה עוד בוקעת, אגב ניתוק הרמקול מזרם־החשמל.

כל אחד יכול לראות סרטים כחולים בבית. יש קלטות וידיאו בשפע. מדוע הם מחפשים זאת באפלת הקולנוע, על האקרן הגדול?

ביים ויהודיים, וגם אנשי־עסקים מכופ־תרים בטוב־טעם.

מיזמוזים חד־מיניים

המאה ה־20 הביאה עימה שיכ־לולים טכנולוגיים, הכוללים גם

הכרטיס הוא יומי, כך שאפשר בקלות לראות 10 סרטים ביום.

צלליות שותקות. לפעמים פורצות בצחוק קצר, לא־מובן. יודעות את תפ־קידן. מסתכלות בזעם בחבורת הצעי־רים, שפלשה בצחוקים רמים לתוך ממ־לכתם הפרטית.

אם מתקרבים אל מישהו מהמכורים

שני דתיים, צעירים מאוד, נכנסים. לא מבינים, נדהמים, מבולבלים.

השכן לידי עושה לעצמו את אותו מעשה בגללו קיבל אונן עונש מוות בתנ"ך, וג'ינה מפקירה גופה לחסריהם של שלושה גברברים. עוד סוף של סרט, ועכשיו „בקרוב". כל הצגת סרט נמשכת רבע שעה, ומביאה תקציר מור־

מכשירים ועם צינצנות, עם כסאות ופעם אף עם אפרכסת־טלפון.

הכל בתירגום עברי־ערבי, כדי ש־נהיה בעניינים ונדע בדיוק על מה חו־שב סילווסטר סטאלון, כשהוא עושה ילדים באחד מסרטיו הראשונים.

כדי שלא יגידו, שאין גם קצת רו־מאנטיקה, דואגים הגיבורים להגיד מדי פעם משהו בסיגנון „אני אוהב את ה...שלך" או „אני אוהב לעשות לך את זה."

מה קורה באמת!

שיחות עם בני־נוער, שצפו בסר־טים כאלה, מגלות את השינוי הטראומטי שעברו, כשהגיעו למגע מי־ני „על אמת". הם מדברים על מערכת־

אור של שתי נורות־ניאון גורם לכו־לם למצמץ בעיניים, עד שמתרגלים אל האור.

גם באור הצלליות נשארות צלליות. מביטות באדישות במסך הלבן, ומזדח־לות החוצה.

קבוצת־הנערים מחליפה חוויות של איך היה לפני ואיך עכשיו, כשהם כבר הרבה יותר גברים.

הצמד בעל המבטים הישירים יוצא מחייך, יד ביד. הצופים, שכבר שרפו כאן ימים על ימים, עוברים בפעם המי־יודע־כמה את סף הדלת.

לפני שיוצאים לא שוכחים, כמינהג המקום, לירוק על דלת־הכניסה, כמו שעשו אתמול ושלשום, וכמו שיעשו מחר ומחרתיים.

שיגרה כחולה.

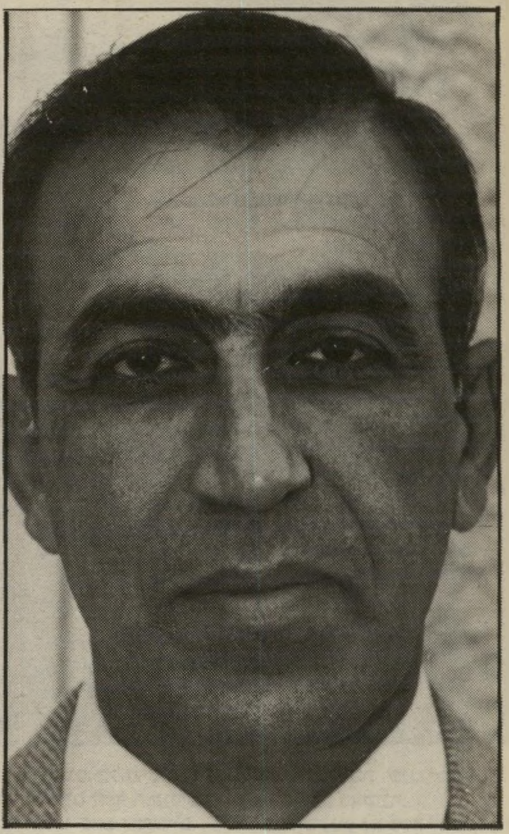

אלי דסה, העולם הזה

ששון מרון:

„אין ספק שהבנק צריך להחזיר את הכסף!"

בשבוע שעבר נפלה פצצה חדשה – פקידה בסניף „בנק איגוד" חשודה במעילה בסכום של יותר ממיליון דולר. שאלתי את ששון מרון, מבקר „בנק דיסקונט", איך יתכן להעלים סכום נכבד כזה. האם בכלל אפשר לסמוך על המערכת הבנקאית, ואיך היא מתפקדת במיקרים כאלה.

הפקידה מעלה באמון של אנשים שהיו מקורבים לה. חלק מהכסף ניתן לה על־ידי אנשים שכלל לא היו להם חשבונות בבנק, והם נתנו לה כספים כדי שתשקיע עבורם. מצב כזה יכול להתרחש רק כאשר אין ללקוחות ביקורת על חשבונותיהם. בעיקרון יש לבנקים אמצעי־בקרה המתריעים על מיקרים כאלה.

● באילו אמצעים אפשר לנקוט כדי לעלות על מעילות בסדר־גודל כזה או אחר?

הבנקים נוהגים לשלוח ללקוח תמצית־חשבון, שבה מוריעים ללקוח על כל פעולה, למשל על רכישת ניירות־ערך וכו'. אפשר להוציא תמציות־חשבון במערכת הממוחשבת של הבנק, ואם רואים שהיתרה נעלמה, צריך מיד לברר. ייתכן שבמיקרה זה הפקידה דאגה להשמיד את ההודעות, ולא שלחה אותן ללקוחות.

● זאת אומרת שהבדיקה מוטלת על הלקוח. ואיפה אחריות הבנק?

חוץ מביקורת הלקוחות עצמם יש גם ביקורת פנימית בסניפים. הביקורת הפנימית צריכה להיות מודעת למשיכות בחשבון הלקוח, במיוחד בסידרי־גודל כאלה.

קיים גם דו"ח־תנועות־גדולות, המספק פרטים על תנועות גדולות בחשבון הלקוח. הדו"ח הזה מונח גם לפני הדרג המינהלי בסניפים.

● אבל עובדה היא שמיקרה כזה בכל זאת קרה, למרות כל אמצעי־הביקורת.

כספים

מצב כזה יכול לקרות כשיש אמון גדול מדי. וזה בדיוק מה שקרה כאן.

● האם תסיקו מסקנות מהמעילה האחרונה?

כל הנהלה צריכה לבדוק את עצמה, וכמובן להסיק מסקנות בהתאם. אני בהחלט אעשה את זה. אבל העובדה שסניף שלם יכול להתרוקן, ואף אחד לא שם לב לכך — זה לא יתכן, זה לא נורמלי.

● האם לדעתך באמת צריך לפצות את הלקוחות?

אין עוררין על כך שצריך להחזיר את הכסף, כך בוודאי היתה ממליצה ההנהלה אצלנו. אין כל סיבה להטיל את האשמה על הלקוחות. אם כסף כלשהו נלקח מלקוח, הוא צריך להיות מוחזר לו בתוספת ריבית.

● מהו, לדעתך, הנזק המצטבר לבנק?

הציבור די מפוכח. אני לא מאמין שיהיה נזק מצטבר.

(אורית זרובבל)

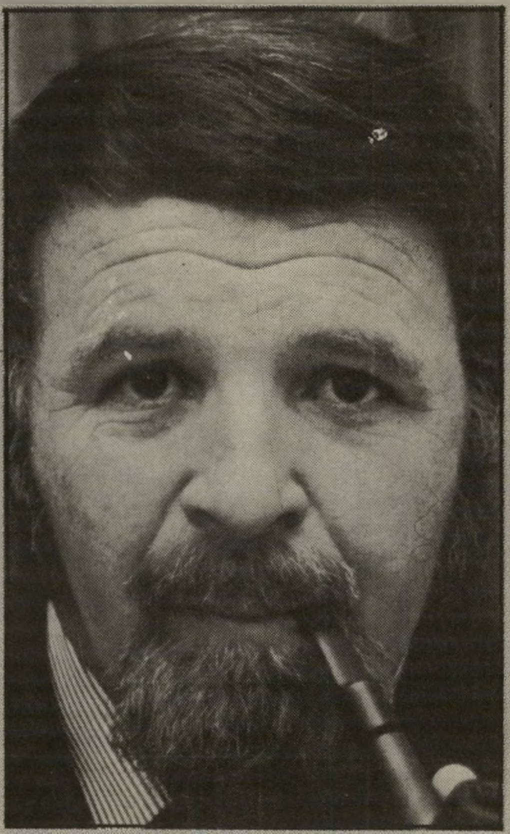

שבח וייס:

„הממשלה הנוכחית יכולה לכהן עוד ארבע שנים!"

כמה פשוט הכל באמריקה! בבוקר אחד האמריקאים הצביעו, ועוד באותו ערב הם ידעו מי הנשיא החדש שלהם, מי סגנו וכל השאר. אצלנו כבר עברו שבועיים מאז יום־הבחירות, ועוד לא ידוע שום דבר.

כמה זמן הסיפור הזה יכול להימשך, שאלתי את הפרו־פסור למדע־המדינה, ח"כ שבח וייס.

בחודש מאי האחרון יצא לאור ספרי יומן פרלמנטרי. שם, בעמוד 181, יש פרק ששמו „1 בנובמבר 1988", המדבר על הבחירות שהיו כאן לפני שבועיים. כתבתי שם שהרכבת הממשלה תימשך מנובמבר ועד לתחילת אפריל 1989, מאחר ותוצאות הבחירות תהיינה מאוד מסובכות, ושני המחנות הגדולים ייחזרו אחרי המחנה הדתי.

● זה היה ניחוש מוצלח שלך, אבל בספר בכל זאת כתבת השערות. עכשיו, כשהתוצאות לגמרי ברו־רות, כמה זמן יכולה ממשלת־מעבר לתפקד?

על־פי החוק הישראלי יכולה ממשלת־מעבר לכהן לנצח, כלומר כל עוד שלא מכוננים ממשלה קבועה. ולא רק שממשלת־מעבר יכולה לכהן לנצח, אלא שגם אי־אפשר להביע לה אי־אמון, כך שתיאורטית יכול להיווצר מצב שממשלה זמנית תכהן עד לבחירות הבאות בעוד ארבע שנים, ואז, אם התוצאות תהיינה

הממשלה

דומות, שוב תהיה ממשלת־מעבר, ככה עד מות אחרון חבריה.

● ואני מבינה שלאף אחד מהצדדים לא בוער שום דבר, הפעם?

בוודאי שלא. זו ממשלה מאוד מעניינת. שולטים בה המערך, הליכוד, ש"ס, אגודת־ישראל, המפד"ל. אז מה החיפזון?

● ואתה באמת חושב שמכיוון שכולם במילא שולטים בממשלת־המעבר, לא ייעשה מאמץ להגיע במהרה לממשלה קבועה?

אנחנו רואים שנעשים כל הזמן מאמצים מכל הצדדים, ויכול להיות שעד שיתפרסמו בעיתון השורות הללו, כבר תהיה איזו התרחשות־פתע. אבל בהחלט יכול להיות גם שעוד זמן רב לא יקרה כלום.

● אתה מוכן לנחש מי ירכיב את הממשלה בסוף?

הניחוש שלי הוא ששמיר ירכיב את הממשלה הבאה.

(דניאלה שמי)

עוזי קרן

צחי נגה:

„ביקשו מאיתנו רק לחבוש כיפה במישרד!"

הבחירות כבר מאחורינו, ואת התוצאות ירגישו הכל כבר בקרוב. גדולי־התורה וחכמי־התורה התקשו להחליט למי הם רוצים לתת את תמיכתם, אבל דבר אחד כבר ברור: המיפלגות הדתיות הרחיבו את השפעתן. מי שיכולים לזקוף לזכותם חלק מכך הם מישרד יחסי־הציבור „נגה־גוב־קרטין", שסיפקו ייעוץ תיקשורתי לתנו־עת ש"ס. צחי נגה שימש כדובר אישי לרב יצחק פרץ. שאלתי אותו האם „עשה חושבים" לפני שלקח על עצמו את התפקיד.

לא היה לנו זמן לעשות חושבים. קיבלנו את ההצעה שלושה שבועות לפני הבחירות. זאת היתה החלטה של הרגע.

● אתם לא רואים סתירה בכך שאתם, כחילוניים, סיפקתם שרותי־ייעוץ למיפלגה חרדית שאף חיזקה את כוחה בעשרות אחוזים?

לא היתה לנו שום בעייה. לא מצאנו שום סתירה בעבודה עם ש"ס וגם לא פחדנו מפני הרחבת ההשפעה, מפני שאין לש"ס כוונות לגזור על הציבור גזירות שלא יוכל לעמוד בהן.

● עכשיו אתה נשמע כמו דובר. אני מבינה שהקשר עם ש"ס לא נגמר אחרי הבחירות.

מלכתחילה דובר על התקופה שעד הבחירות. הגענו לתנועה שלא הבינה דבר בתיקשורת, והראינו להם מהי כוחה של התיקשורת. אחרי שבוע קיבלתי הצעה לשמש כדוברו האישי של הרב עד אחרי הבחירות, ועכשיו פנו אלינו וביקשו דוברות קבועה הן לשר, הן למיפלגה. יש להם גם כוונה להוציא עיתון.

חרדים

● לא מפריע לכם להיות מזוהים בצורה כה עמוקה עם ש"ס? זה לא יפריע לכם בעסקים?

זה לא יפריע לנו. צריך להפריד, דיעות לחוד ומיקצועיות לחוד. אמנם, אילו היינו מקבלים הצעה מתנועה קיצונית היינו מסרבים, כי בסופו של דבר יש עקרונות אישיים וגבולות שאי־אפשר לעבור, וש"ס היתה בגבולות הסביר מבחינתנו האישית.

● ולא נדרשו מכם כל ויתורים אישיים?

לא ביקשו מאיתנו שום דבר, פרט לכך שבזמן שאנחנו נמצאים בתנועה או מלווים נציגים של התנועה נחבוש כיפה.

חוץ מזה, מובן שלא דיברנו על חוויות־שבת או מישחקי־כדורגל בדיונים של יום ראשון.

● אני מקווה שהסובלנות הזאת שהם גילו כלפיכם תבוא לידי ביטוי ביחס לכלל הציבור החילוני.

הכוונה של ש"ס היא רק לשמור על הסטאטוס־קוו ולבטל את הכירסום שחל בו. לא מעבר לזה.

(אורית זרובבל).

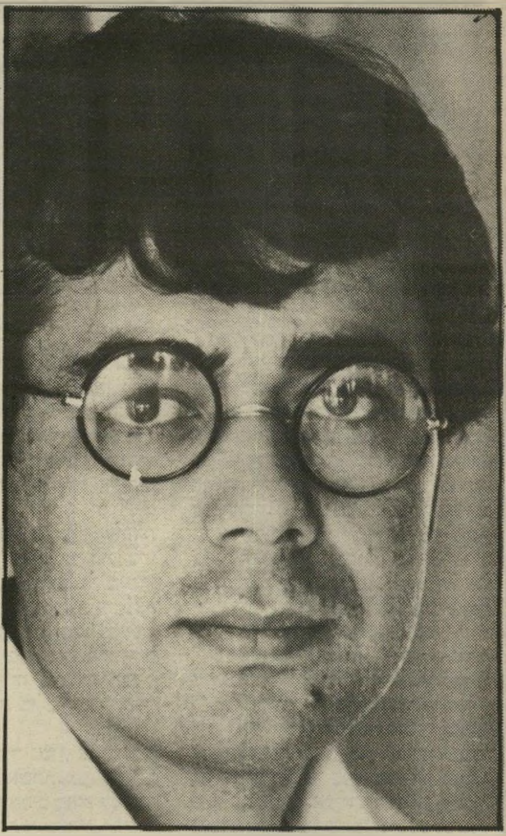

אורי שטיין, חדשות

אמנון לוי:

„מה עוזרת החביבות לשליח של הרב שך?"

בתיזמון מדוייק עם הבחירות לכנסת והמהפך החרדי יצא לאור סיפרו של העיתונאי אמנון לוי, „החרדים", המספק לקורא החילוני תמונת־מצב על הרחוב החרדי. שאלתי את לוי האם חזה את המהפך הדתי, והאם העיתוי של יציאת הספר לאור היה מכוון.

הרשי לי לתקן אותך. הספר יצא כבר בראש־השנה, והבחירות ותוצאותיהן נתנו לו דחיפה. לגבי התוצאה — לא חזיתי אותה. חזיתי את תהליך התחזקות הרחוב החרדי, בהתעצמות מיספרית ובהתחזקות אידיאולוגית.

● **מה הכוונה?**

אתן לך דוגמה — אם בשנים הראשונות לקום המדינה החרדים לא גידלו זקן, היום נדיר לראות חרד בלי זקן. יש עכשיו ברחוב החרדי ביטחון עצמי, שבא לידי ביטוי גם מבחינת האינטנסיביות שבה הם מחזיקים באידיאולוגיה שלהם. זה גורם להם להיות נוקשים כלפי העולם החילוני, ומאפשר דברים שפעם לא היו קורים. היום אין להם עוד פחד ממעורבות.

● **אבל זה עדיין לא מסביר את המהפך.**

אף אחד לא יכול היה לצפות אותו. ההתפתחות העיקרית היתה ממש בחודש האחרון, והיא קשורה לאירועים ברחוב החרדי, ובעיקר הוויכוח שבין הרב (אלעזר) שך ללובאביצר. נקודה נוספת היא האחוז הגדול של לא־דתיים, שהצביעו עבור מיפלגות דתיות, ואת זה אי־אפשר היה לצפות.

● **האם עוסק הספר במגמות ברחוב החרדי?**

הספר הוא היכרות עם החרד. כוונתי היתה להפשיט מהחרד את הצבע השחור. להראות אותו כפי שהוא, בביתו, מהם יחסיו עם אשתו, חיי־האהבה שלו. מה זה להיות ליטאי או חסיד. לאדם החילוני נראים החרדים כמו יצורים מעולם אחר, והספר בא

ספרים

להפסיק את הדמוניזציה והדה־הומניזציה שבאה כתוצאה מכך.

● **איך אתה מסביר את ההערצה הפתאומית שהפגינו עיתוני סוף־השבוע האחרון לרב אברהם רביץ?**

רביץ הוא תופעה מעניינת. הוא איש מקסים, אינטליגנטי, משופשף במגע עם חילוניים, פתוח לתיקשורת. יש לו אינטונציה נכונה, ביטויים סחבקיים, והוא מקרין התלבטות מיוסרת. הפאראדוקס הוא שרביץ הוא שליחו־עלי־אדמות של הרב שך, שהוא הרב בעל הגישה הבדלנית ביותר ברחוב החרדי, האומר על הציבור החילוני „במקום שהם מתכנסים — פזר, במקום שהם מתפזרים — כנס."

● **האם רביץ הוא אדם דתי מסוג חדש, או שהוא פשוט מיישם את השיטות שבהן החזיר בתשובה?**

רביץ, בניגוד להרבה אחרים, לא מתנהג בזילזול כלפי החי־לונים. יש לו הרבה כבוד אליהם. זוהי אולי פונקציה של יחסיו עם חוזרים בתשובה.

(אורית זרובבל)

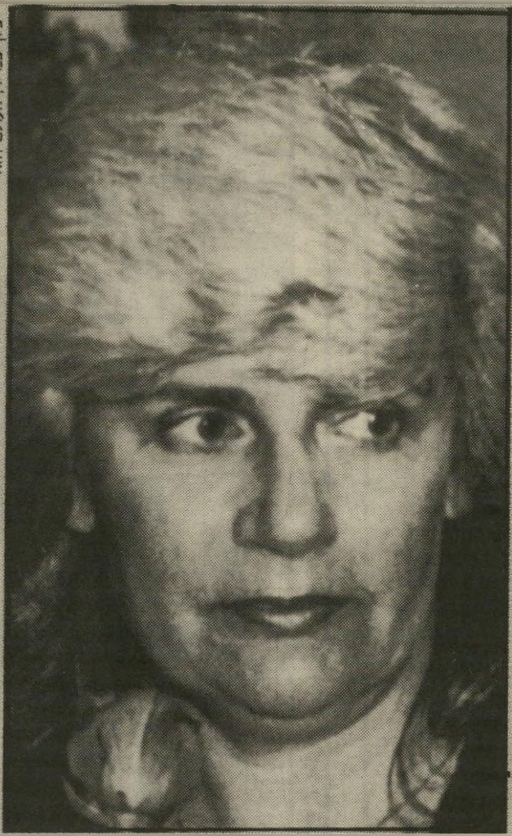

ציון צפריר, העולם הזה

רות סירקים:

„כל אחד יכול לבקר בארמון של ,שושלת'!"

אם אתם נוסעים, במיקרה, לארצות־הברית, וכבר ראי־תם את כל אתרי־התיירות שלה, ומתחשק לכם משהו חדש – יש! המו"לית רות סירקיס ביקרה לא מזמן באתר־תיירות חדש יחסית, האחוזה שאותה אנחנו רואים בכל שבוע בסידרה „שושלת". ביקשתי מרות סירקיס כמה פרטים על אתר־התיירות החדש, לטובת קוראי „העולם הזה".

קודם כל, האחוזה לא נמצאת בדנבר קולוראדו, אלא דרומית לסן־פרנציסקו, די קרוב לאוניברסיטת סטאנפורד. הבעיה היא שאי־אפשר לבוא לשם סתם לביקור, אלא צריך לטלפן ולקבוע ביקור מראש.

● **ואז לכל אחד עושים סיור פרטי?**

לא. הם אוספים, כנראה, קבוצות קטנות של 10 אנשים בערך, ולכל קבוצה כזאת מדביקים מדריך.

● **ובזמן הביקור אפשר לראות איך מסריטים את „שושלת"?**

לגמרי לא. את שושלת כבר לא מסריטים שם. אחרי כמה שנים של הסרטה הודיעו לאנשי שושלת שהכסף שלהם, כנראה, לא מכסה את הנזקים שהם עושים למקום, ולכן בנו העתק של האחוזה באיזה מקום בהוליווד, ושם ממשיכים להסריט את הסידרה.

● **אז מה אפשר לראות במקום?**

אפשר לראות את הבית הענקי, אבל עיקר היופי הוא בגנים הנפלאים המקיפים את הבית מסביב, שטחים ענקים. עשרות סוגי־פרחים, כשביניהם פסלים ומיזרקות והפתעות שונות. בהחלט כדאי לבקר במקום, אבל לא בגלל שושלת, אלא בגלל הגנים.

תיירות

● **למי שייכת האחוזה?**

האחוזה נבנתה בשנת 1918 על־ידי ארכיטקט מאוד ידוע באותם הימים, עבור איש עשיר מאוד בשם בורן. כשמת בורן, נמכר הבית למישפחה עשירה אחרת בשם רוט, שגרה במקום עד 1975. כשנפטרה הגברת רוט, היא הורישה את האחוזה לציבור, והעמותה שקמה מתפעלת את האחוזה עד היום, משכירה אותה לאירועים מיוחדים, ונותנת אפשרות לציבור לבקר בה.

● **איך מתקשרים לשם וקובעים תור?**

אני מניחה שבמישרדי־נסיעות בסן־פרנציסקו, או במרכזי־תיי־רות במקום, יתנו את מיספר־הטלפון. אני פשוט זרקתי אותו. צריך לשאול על אחוזת פילולי ולא על שושלת, כי השם פילולי ידוע שם.

● **למה אחוזת פילולי?**

זה השם שנתן לאחוזה ארון בורן, בעליה הראשון. השם פילולי מכיל את ראשי־התיבות של שלוש המילים שבהן הוא האמין: FIGHT (הילחם!), LOVE (אהוב!), LIVE (חיה!).

(דניאלה שמי)

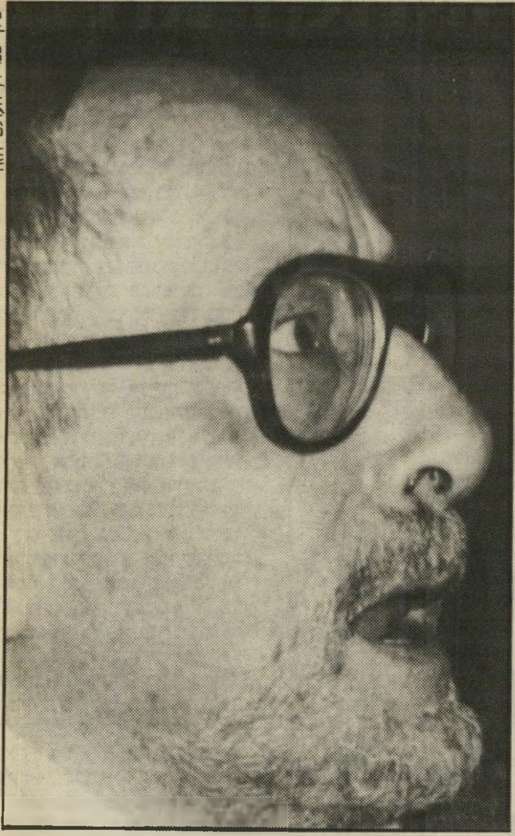

ציון צפריר, העולם הזה

יגאל מוסינזון:

„אז קרה לשנינו אותו הדבר עם מארילין!"

בתוכנית־הטלוויזיה „מסך אישי" סיפר השחקן יוסי ידין למארח אהוד מנור, כיצד פגש בבית־קפה, ליד סטודיו־השחקנים של לי שטרסברג, גברת צעירה יפה ובלונדית, לקח אותה לשתות קפה, ורק אחר־כך התברר

טלוויזיה

שזו היא מארילין מונרו המפורסמת, אשר מאוד התפעלה מהעובדה שיש גבר בעולם שאינו מזהה אותה.

כמה אנשים שצפו בתוכנית התפלאו למישמע הסיפור הזה, מאחר ואותו סיפור בדיוק סופר לפני שנים על־ידי המחזאי ייגאל מוסינזון. טילפנתי למוסינזון ושאלתי אותו מה דעתו על הסיפור של ידין.

הוא אמר מה שאני אמרתי?

● **בדיוק אותו הדבר.**

אני יודע? אולי השפעת הסיפור שלי עבדה עליו. אולי הוא פשוט היה באותו בית־קפה ליד הסטודיו של שטרסברג וקרה לו אותו המיקרה. מארילין מונרו לא שנאה גברים.

● **ובכל זאת, נראה מאוד מוזר ששני ישראלים קורה בדיוק אותו הסיפור עם אותה האשה באותו המקום.**

מה אני אגיד לך? אם יוסי מספר, זו בטח אמת. אז קרה לשנינו אותו הדבר.

(דניאלה שמי)

תשבץ העולם הזה 2672

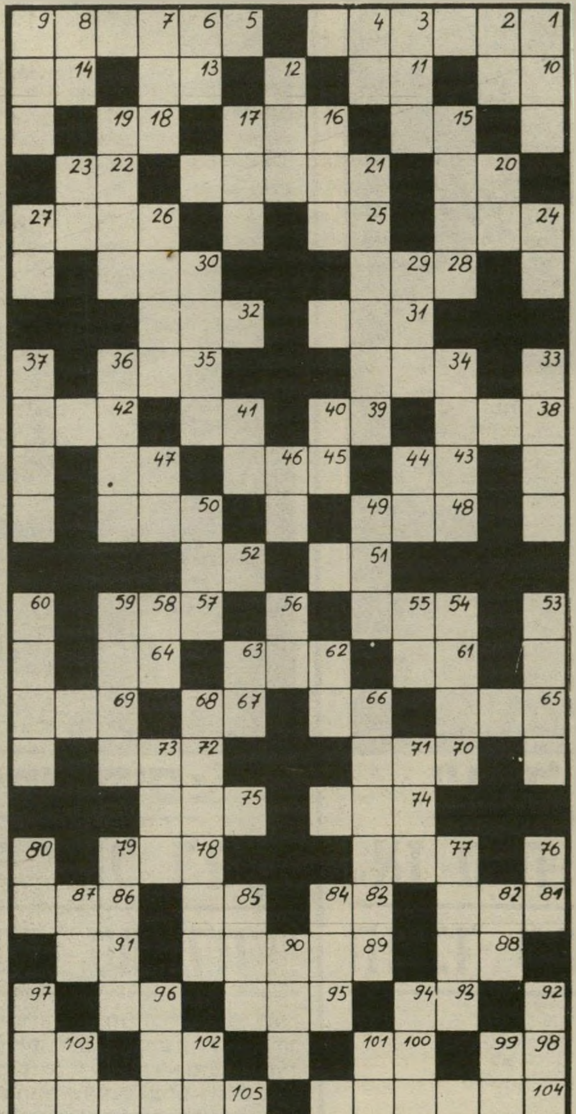

מאוזן:

1) „אורים ותומים" בדלפי (מ); 5) כלי שיט; 10) שיר; 11) יורד ממנו ריר; 13) כינוי לאלילים; 14) סר מדרך הישר; 15) כרת ערלה; 16) נחש ארסי; 18) בית; 20) משאלה; 21) נתונה למשמרת; 22) תנועה בכנסת; 24) מתכת רכה; 25) הכלה של צייד הפרפרים; 26) החלק התחתון בדבר; 28) מחיה השפה העברית (ר"ת); 30) עוף טורף; 31) ממיתת בית־דין; 32) ספר ביוגרפי של אניטה שפירא; 34) אדום עז; 35) מחבר „האנשים הראשונים על הירח"; 38) מחבר „בין שיני אריות" (ש"מ); 39) יחידת מרחק; 41) משורר ישראלי (ש"מ); 42) נחל אכזב; 43) אביון; 45) מין דג; 47) שחק „הסכם ג'נטלמני" (ש"מ); 48) מתקן דת צ'כי שהועלה על המוקד בימי הבינים (ש"מ); 50) נזל, נטף; 51) שר בממשלה; 52) אריג גס; 54) דרך; 57) כניסה; 61) די; 62) עטין הבהמה; 64) אחד הטעמים; 65) הכהן הגדול בשילה; 66) מין שיט; 67) שרץ, זוחל; 69) משועבד למישהו; 70) גדר; 72) תבואת השדה שנותרה לאחר הקציר; 74) נדונית החתן; 75) שדה בור; 77) בהרת בעור; 78) מוצא האיש; 81) סבב, הקיף; 83) קוסם; 85) דין; 86) זבל; 88) אש מעופפת כחץ; 89) שבירה; 91) מושב רם; 93) עלה; 95) בקש, התחנן; 96) בסיס; 98) ענף; 100) אליל מצרי; 102) קבוץ בדרום; 103) מילת רבוי; 104) קטטה (2,4); 105) מס.

מאונך:

1) עץ מחטי, בהשאלה — חכם וגדול בתורה; 2) קידומת בארץ השפלה; 3) נגמר; 4) סמל למידה קטנה; 6) כח; 7) שר צבאה של דבורה הנביאה; 8) סוד; 9) הפסקות זמן קבועות; 12) מטבע אירופי; 15) עם 21 מאונך, שם ספרו של דרווין; 16) גבעה נישאה; 17) סחוס; 19) עצל; 20) אמצע; 21) ראה 15 מאוזן; 23) פקודה; 24) שיח צעיר; 26) מחבר „וילהלם טל" (ש"מ); 27) מטבע ישן בארץ; 29) מגדל צופים; 30) מתוח ומוכן לפעולה; 33) שמה של הכלבה הראשונה בחלל; 34) הרגל; 36) עוללות של זית; 37) מידת נפח עתיקה; 40) מילת הסכמה; 41) מפרנס; 44) עמק באיטליה; 46) אות החיבור 47) בן־בקר; 49) תבר, הצמד; 50) הלך סביב ובתחבולות; 53) שור שנגח שלש פעמים; 54) חוכר שדה מבעליו לעבדו; 55) חכם בתורה; 56) תלמיד חכם (ר"ת); 58) שור שאינו מועד; 59) קונוס; 60) שר או מנגן יחיד בלווי מוסיקלי או בלעדיו; 62) מידת היבש (עשר איפות); 63) שובב; 66) יצירה של פרנץ שוברט (4,2); 68) כלי נגינה רוסי; 71) יחידת משטרה מיוחדת; 73) איש גבוה ורזה; 76) מילת סרוב; 77) חסר; 79) מזווג זווגים; 80) קבוץ בצפון; 82) זהב; 84) תואר אצולה בארצות שונות; 85) סל עשוי מענפי תמר; 87) תשלום חובה; 90) ממיני הארבה; 92) קבוץ בלב העמק; 94) הנהר הגדול שנועד במקרא כגבול למדינה; 96) מנפץ הפשתן; 97) סולם התוים; 99) בעל חיים מימי; 101) עיר שכבש יהושע; 102) שוכן במקום; 103) בוסתן.

—אביגיל ינאי—

תן טרמפ לחייל

איתן עמיחי
הדברת מזיקים בע"מ

מומחים להדברת תיקנים (ג'וקים), תולעי עץ, חרקי ספרים ובגדים, עירפול מיוחד לארועים למניעת יתושים וחרקים מעופפים.

רמת־גן רח' מודיעין 18, ת.ד. 2272, טל. 03-75-22-777

1987

בשמירה על בריאותך ורכושך

מיכתבים לרותי

נעמי רון

בעל אידיוט

„יש לי בעל אידיוט, משהו, לא מה־עולם הזה," היא אמרה לי בטלפון, וכבשה את ליבי מהשניה הראשונה, עם הפתיחות שלה. „אני לא מתגרשת ממנו, כי הוא בעלי השני, ויש לנו תינוקת, ואנחנו גרים במקום שאפילו אלוהים שכח אותו.

„אני בת 35, נראית טוב, עובדת כמזכירה בחברה, יש לי המון ערבים פנויים. ריק לי, ונורא חסר לי מישהו אינטליגנטי, אינטלקטואל, גבוה, נאה באמת, מושך, שרק הקול שלו בטלפון יזרוק אותי לקאנטים. רוצה שהוא יהיה בין 40 ל־45, מצליח בעבודתו, בעל עמדה, ישר, שיהיה בו כל מה שחסר לבעלי.

„רוצה שהוא יהיה נשוי, אחד שלא בוגד בדרך־כלל באשתו. אני מעולם לא בגדתי בבעלי, ויחסים מחוץ למיסגרת — אם יהיו לי — יהיו חדשים לגביי. חשוב לי גם שיהיה לו חוש־הומור, כי רק אדם חכם יכול לצחוק באמת. כאשר בעלי ואני רואים קומדיה, אני צריכה להסביר לו למה צחקתי." שאל אותי על (1/2672).

* * *

תת־רמה בטלפון

מוכרחה לענות לקורא שלמה שפירא מרמת־השרון, ה„יהודי המבוגר מאוד", שהתלונן עליי בשבוע שעבר במדור מיכתבים למערכת. קודם כל, מר שפירא, אני מתנצלת אם נעלבת באופן אישי בגלל ההודעה שאני לא מוכנה יותר לדבר עם עילגים, סתומים ועוזבי בית־ספר בכיתה ו'.

אני שמחה לשמוע שלמרות שנאלצת לעזוב את בית־הספר בגיל 13, אתה, כיום, אמיד מאוד ומסודר היטב בחיים, ושלושת ילדיך סיימו את לימודיהם באוניברסיטה. אתה — אני בטוחה — בהחלט לא עילג ולא סתום, ואשמח לשוחח איתך בטלפון, אם תרצה. הודעה זו שלי נכתבה במרירות ובמחאה על קולות דוחים המגיעים אליי בזמן האחרון בטלפון, אשר מדברים בסיגנון שהוא תת־רמה, לעיתים גס, ובעברית עילגת (והם לא עולים־חדשים).

ברור לי, מר שפירא, שתרבות ואינטליגנציה אינן נמדדות במיספר שנות־לימוד. כל מה שאני מבקשת ממי שרוצים להיעזר בשרות של **רותי בטלפון** זה לומר שלום יפה, להזדהות בשם הפרטי, לדבר בנימוס ולהיות חביבים, עד כמה שאפשר. מבטיחה להיות נחמדה אל כל מי שיימלא את בקשותיי אלה.

אז להשתמע ב־**221017**.

* * *

מיברק

ירושלמית בת 41, גרושה, נאה־פלוס, אם לבת בגיל העשרה, בעלת גובה בינוני, מעוניינת להכיר חבר־לחיים, בערך בן־גילה, סימפטי, אסתטי, אשר רוצה למצות ביחד את הטוב שבחיים. שאל אותי על (2/2672).

לא מהמיזרח־הרחוק

רחלי שמש

לא רק קארייירה בראש — גם משפחה וילדים

רחלי שמש שומעת לפעמים ברחוב: תראה איזה תאילנדית (או סינית, או יפאנית) חמודה, בוא נתחיל איתה. אבל היא לא תיירת מהמיזרח־הרחוק. היא דווקא צברית.

בת 28, דקת־גו, גובה 1.65 מטר, שחקנית בהצגות־ילדים וזמרת במועדונים, שרה בעיקר שירי ארץ־ישראל. למרות העיסוקים האלה, לא רק קאריירה בראש שלה – גם מישפחה וילדים, כאשר היא תמצא את הפארטנר המתאים.

יש לה בעייה עם תווי־הפנים שלה: כל פעם היא מתאכזבת מחדש במיבחני־בד. אומרים לה שהיא שחקנית טובה, אבל הפנים שלה לא משתלבות בסיפור. בשטח הזימרה, לעומת זאת, היא מדווחת על צעד גדול קדימה: „אני עובדת עכשיו על אריך־נגן, יחד עם נסי ברנדס ויאיר קלינגר," היא מודיעה.

תקליט כזה, כאשר עובדים עליו ברצינות, עולה בסביבות 25 אלף דולר. מי מממן לה? רחלי: „יש לי משקיע, אבל אני לא מספרת כרגע מי זה. הוא ראה אותי המון בהופעות. הוא אוהב את הקול שלי ואת ההופעה הפראית שלי. אני מופיעה בבגד־גוף, עם רגליים חשופות, בחצאית מיני. נותנת את כל הנשמה. אבל עם כל הרעש, אני בחורה עדינה, ביישנית, נאיבית, ילדותית, מפונקת ורומאנטית."

מרים בנימיני

מזל החודש: קשת

מה צפוי לקשתים ב־1989

יום־ההולדת הוא סימן להתחלה חדשה. לקשתים מסמל יום־ההולדת השנה גם תקופה חדשה. הכוכבים אוראנוס ושבתאי, שישבו במזל קשת האחד שבע שנים והשני שלוש שנים, גרמו לקשתים, שהיו רגילים ליהנות ממזלם הטוב לקשיים רבים.

בין פברואר ליוני 1988 עזבו צמד הכוכבים את קשת ועברו לגדי, אך נכנסו חזרה בהילוך אחורי והזכירו לקשתים שעדיין לא גמרו עימם את החשבון. מי שעד אז לא הספיק לקבל את המכה, קיבל אותה בתקופה זו.

רבים מבין הקשתים עברו פרידות, ניתוקים, שינוי מקום־מגורים או מקום־עבודה, צרות במישפחה, מחלות ובעיקר בעיות כלכליות.

מעכשיו הם יתחילו שוב ליהנות מהמזל, אלא שעדיין ימשיכו להרגיש מחסור בכספים.

אוראנוס ושבתאי נמצאים בבית השני (בית הכספים) וסטורן, האחראי על המחסור, יימצא שם עד ינואר 1991 ולא יאפשר להם ליהנות מחוסר־דאגה בתחום הכלכלי. בכל זאת, למרות הבעיה המסוימת הזו, שתשפיע על איכות־החיים, אפשר לאמר שהקשתים נכנסים לתקופה טובה, שאין להשוותה לשבע או שלוש השנים שחלפו. מה יעבור, אם כך, על הקשתים ב־1989?

● אהבה. רומאנטיקה

מחודש מרס השנה ייכנס כוכב יופיטר לבית השביעי של הקשתים, כלומר למזל תאומים. זהו הכוכב של הקשתים ולכן הוא משפיע עליהם יותר מאשר על כל מזל אחר. יופיטר הוא כוכב השפע, הטוב והמיטיב, אך מצד שני, הוא אינו סובל זיופים ושקרים ולכן לא תמיד השפעתו קלה.

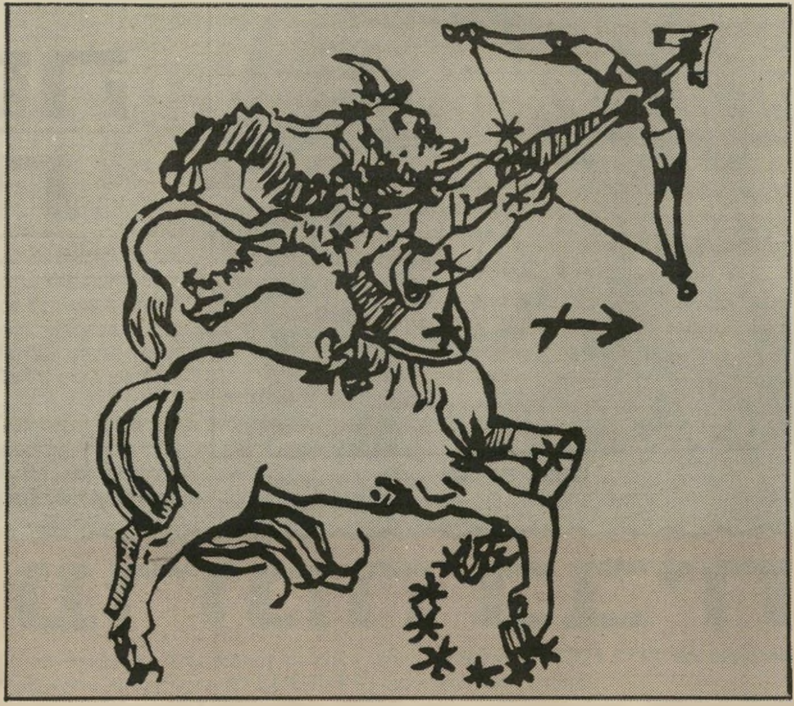

השנה תהיה לקשתים שנת שיא מבחינה רומאנטית. הקשתים יהנו מקשר חדש, מלהיב ועמוק. קשר רציני, שיכול להוציא אותם מהבדידות ואף להביא אותם לרצות מיסגרת של נישואין. על־פי־רוב הקשתים אינם אוהבים להגביל עצמם במיסגרות מחייבות, אבל הפעם הרגשות יכתיבו להם איך לפעול.

אין הכוונה לקשתים נשואים או למי שכבר קשורים בקשר־אהבה. אולם קשרים שאינם טובים, קשרים מעורערים, לא־יציבים וחולים עלולים להסתיים דווקא בהשפעתו של כוכב יופיטר ותחתם יימצא קשר חדש, בריא, יציב ונכון יותר.

רבים מבין הקשתים נוטים להרבות בחברים, וליהנות ממיספר בני־זוג בעת ובעונה אחת. אלה בוודאי יקצרו הצלחות, אך הדרישה של יופיטר לאמת תעמיד אותם לפני בעיה והם יצטרכו למסור דין וחשבון ולהתייצב למול מציאות לא כל־כך נעימה.

● עבודה וקארײרה

דגש מיוחד על שותפויות. מי שיקח לעצמו שותף יוכל ליהנות מהצלחה ולהוריד חלק מהמעמסה והאחריות מעל כתפיו. בעבודה עצמה תהיה התקדמות. אפשר יהיה לייצב, לקדם ולבסס את ההישגים שהיו להם בשנה החולפת. לאחר סיכסוכים, מפחי־נפש, אכזבות וקשיים יוכלו הקשתים ליהנות מתקופה שקטה.

תפקיד, מקום או עבודה הנושאים אופי קבוע ובטוח, יחזירו להם את השקט הנפשי. רבים יסעו לחו"ל במיסגרת עבודה, שליחות או ייעוץ, כך שצפוייה להם שנה מעניינת בעבודה ומחוצה לה.

קידום בקארײרה גם הוא אפשרי השנה.

● כספים

זהו נושא רגיש ומאכזב. עד ינואר 1991 יסבלו הקשתים מבעיות כלכליות. כל התמרונים והפטנטים לא יעזרו. גם אם ההכנסות יהיו גדולות, ההוצאות יהיו גדולות עוד יותר. אי־אפשר להתחכם עם הגורל, וכוכב סטורן, הנמצא בבית השני (בית הכספים), לא מאפשר לצבור, לחסוך וליהנות מביטחון ומיציבות כלכלית. לכן צריך להשלים עם המצב ולחפש דרכים שונות לפיתרון.

● בריאות

גם בתחום הזה יהיה קל יותר. מי שסבלו מתופעות קשות ובעיות יצליחו למצוא דרך לצאת מהן. הבעייה עם בריאותם של קרובים מבוגרים עדיין לא חלפה, אולם גם בתחום זה יהיה קל יותר. לא כל המחלות מצליחות להתרפא כשקיים מעבר כוכבים זה או אחר, אבל נראה שהקשתים ימצאו את האנשים, השיטות או הדרכים שבאמצעותם יוכלו לצאת מהבעיות שמהן סבלו.

● נסיעות. לימודים ובעיות עם החוק

החל מחודש מרס צפויות נסיעות רבות לחו"ל. הן במיסגרת העבודה או מסיבות אחרות. הנסיעות ישאירו את רישומן עוד זמן רב אחרי החזרה. בלימודים צפויה הצלחה. מי שמעורבים בערכאות מישפטיות לא ייצאו חייבים בדין, ובמגעים עם החוק יהיה להם מזל.

בין ה־17 ל־19 בחודש אתם עלולים לא להרגיש טוב. עייפות, חולשה ומצב־רוח מוזר עלולים לגרום לאימפולסיביות ולחוסר־סבלנות. ענייני כספים יעסיקו אתכם בין ה־21 ל־23. אתם חייבים לעמוד בזמנים ולהחזיר חובות שונים. אל דאגה. סכום־כסף יתקבל ממקור כלשהו ויעזור לכם. גם השבוע תהנו מהרומאנטיקה. פעילות יוצאת־דופן, שבה אתם מעורבים, תפגיש אתכם עם מישהו מאוד מעניין ומושך.

* * *

הבריאות שלכם או של אחרים שוב תתפוס זמן יקר ותגרום לכם לשנות תכניות ברגע האחרון. יהיה קל יותר מה־22 בחודש. תפגשו דמות שהיתה חשובה לכם בעבר ודרכה תכירו מישהו נוסף, שעשוי להביא לשינוי מעניין בתקופה הקרובה. ענייני כספים הופכים להיות חשובים. תצטרכו להיות זהירים בכל הנוגע לשטח זה. חיסכו בהוצאות וחשוב שתארגנו את אי־הסדר ששורר בשטח זה. בני־מישפחה עלולים להאשים אתכם בהאשמות לא נעימות.

* * *

שבוע מעייף ומאמץ. עליכם להספיק לסיים פרוייקט או עבודה כדי לעבור לתפקיד חדש. גם אחרי שעות העבודה אתם עסוקים מאוד ואינכם מוצאים זמן למנוחה. נסו לסיים את מה שאתם עושים בצורה מכובדת, כדי לא לתת פיתחון־פה לאלה שעימם עבדתם עד עכשיו. ידידים ירגיזו אתכם בשבת. כתוצאה מכך, אתם מסוגלים לבצע צעד קיצוני. מה־21 תרגישו לא טוב ותצטרכו גם לטפל בהורים מבוגרים.

המאבקים עם הממונים או עם עמיתים בעבודה ומשכים, אולם עכשיו מסתמן פיתרון והוא אינו לרעתכם. יתכן שאתם חוששים ומותשים, אבל דווקא עכשיו צריך להמשיך ולהתעקש, והעתיד יראה שכדאי היה לחכות בסבלנות. בתחום של חיי הרגש מתחיל להיות קל יותר. הופעתכם מושכת ובני המין השני שמים לב אליכם. פגישות שיהיו ב־17, ב־18, ב־21 וב־22 יהיו בעלות משמעות לעתיד. נאמנותכם לידידים עומדת במיבחן. נסו לא להיכשל.

* * *

אביזרים חדשים לבית או אירגון חדש של הדירה עדיין מעסיקים אתכם. בקרוב תהנו מתקופה של עליה בפופולריות, גם בקרב המין השני וגם בקרב ידידים וחברים לעבודה. משימה שלקחתם על עצמכם תבוצע בהצלחה ולמרות הדאגה וההתחלה הלא־כל־כך קלה תצליחו מעבר למצופה. כאבי־גב עלולים להציק לכם השבוע. חשוב שתטפלו בעצמכם בדרך לא־שיגרתית. נסיעה לחו"ל וקשר עם ארץ אחרת יעודדו אתכם.

* * *

נסיעות, פגישות עם מכרים חדשים, התכתבויות ושיחות־טלפון מעסיקות אתכם השבוע. מעבר למקום חדש מפחיד אתכם, אך יתברר כחיובי. הבית ואירגון צורת המגורים יתפסו את זמנכם הפנוי ויאלצו אתכם להיכנס להוצאות לא מתוכננות. בעבודה צפויה התקדמות או הצעה משמחת, אבל אל תמהרו להתלהב, שום דבר עוד לא בטוח, ויתכן שמדובר על תקופה קצרה. שימרו על איפוק. מהתחום הרומאנטי תהנו ב־17 וב־18 בחודש. הכל יקרה באופן לא־צפוי.

את השבוע הקרוב הקדישו עד כמה שאפשר להנאות רומאנטיות. השליטה בבן הזוג חוזרת אליכם. כל האכזבות שהיו בחודש האחרון יתחילו להישכח ועם הרבה טקט ודיפלומטיה תוכלו לכוון את הכל לפי רצונכם. בעבודה – שימרו על שתיקה, אל תבואו בדרישות, בהצעות או בתביעות. יש תכנית עבורכם, ובינתיים לא מתכוונים לגלות לכם דבר. בכספים – מתחיל להיות יותר קל. התכוננו לקבל החזרים.

* * *

זהו שבוע מפתיע לטובה. התכוננו להפתעות שיכינו לכם קרובים או ידידים. מצבכם הכספי משתפר וזוהי רק ההתחלה. סכום כסף גדול יגיע אליכם באופן בלתי־צפוי. בנסיעות, שתבצעו השבוע, עלולים להיות דחיות, ביטולים או תקלות. היו גמישים והכינו תכניות חליפיות. שבת וראשון לא נוחים. אתם עלולים להרגיש לא טוב ולהסתבך ללא צורך. כדאי לגשת לרופא להתייעצות ולטיפול. האמנים שביניכם יזכו לשבחים על עבודתם ולהצעות מעניינות.

* * *

עייפות, תיסכול ואכזבות מאפיינים את התקופה. כבר אין לכם כוח להמשיך, אבל הכל עומד להשתנות בקרוב ותתחיל תקופה טובה יותר. דרושה לכם נסיעה או שינויים בעבודה ובצורת החיים. אלה ייצאו לפועל רק אחרי יום־ההולדת. ידידים יעודדו ויעזרו, אולם זה לא ימנע את הבעיות. בני־מישפחה, שאינם מרגישים טוב, יזדקקו לכם בין ה־21 ל־23 בחודש. ברומאנטיקה צפויות היכרויות חדשות.

ה־16 יפתיע לטובה. יתכן שמדובר בהעלאה במשכורת או בסכום־כסף שיעזור לכם לסגור גרעונות בבנק. מריבה בבית או עם בני־מישפחה, זה יכול לעלות לטונים גבוהים ולהביא להחלטות מהירות וקיצוניות מדי. חכו בסבלנות ותנו לזמן לעשות את שלו. הכל יסתדר בצורה הטובה ביותר. ב־22 בחודש יהיה נעים יותר. צפויות פגישות רומאנטיות עם אנשים מעניינים. בעבודה תהיה לכם הצלחה. פרוייקט שאתם מבצעים, ייזכה אתכם בהרבה מחמאות ובקידום.

* * *

אתם קצת מבולבלים. הצעות־עבודה חדשות ותכניות לשינוי מהותי בחייכם מעמידים אתכם בפרשת־דרכים. קשה לכם להחליט. תצטרכו להסתפק בכל מה שנושא אופי יציב וקבוע. אתם מתגעגעים להרגשה של ביטחון וקביעות. כבני דלי ברור שזה לא לכל החיים, אבל תקופת־מה דרוש לכם משהו אחר. בני המין השני מנסים למצוא קשר. דמויות מן העבר שבות ומחפשות את חברתכם, שימרו על הקיים.

* * *

נסיעה לחו"ל או אירוח של מישהו שיגיע משם יקדמו את השאיפות המיקצועיות. ענייני כספים ממשיכים להדאיג, בינתיים ההוצאות גדולות מדי ובני־מישפחה באים בבקשות שאתם לא מסוגלים לסרב להן. ה־17 וה־18 בחודש יוסיפו לכם ביטחון, בייחוד כאשר תשמעו את דעתם של מומחים על עבודה טובה שעשיתם. מיכתב או שיחת־טלפון שיגיעו ב־22 או ב־23 יאלצו אתכם לשנות תכניות בעבודה. יש מי שמנסה לעבור מאחרי גבכם ולהוציא מכם תפקיד שכבר שייך לכם.

רחל מרחלת על כל העולם

הנסיכה והדוקטור

כל הזמן כותבים ומרכלים על נסיכות אירו־פיות שונות — מאנגליה, ממונאקו, ומעוד כמה ארצות. אבל על נסיכה אמיתית אחת, מספרד, עוד לא כתבו. לא בעיתון ישראלי, בכל אופן.

לפני שבועיים הגיעה הנסיכה, שהיא קרובת־מישפחה מדרג ראשון של המלך **חואן קארלוס**, לביקור פרטי בארץ, וזאת ההזדמנות הראשונה להציג את הוד־מעלתה.

יש לה שם בעל צילצול אצילי: **מריה איזבלה**. היא יפה, חטובת־גוף, גרושה ואם לשניים, בת 43, אבל אף אחד לא רוצה להאמין שזהו גילה האמיתי. היא נראית צעירה בהרבה,

מריה איזבלה
נסיכה אמיתית

וכאשר היא מסתובבת עם בתה, הן נראות כמו שתי אחיות.

וכמו הרבה נסיכות, היא גם עשירה מאוד, ויש לה שישה בתים יפים, לא פחות, במד־ריד, בברצלונה, במר־בייה, בפאריס, ועוד שניים, שאת מיקומם שכחתי, מרוב קינאה.

אילן שוורץ
מארח

מריה איזבלה, כך סיפ־רו לי, היא חברה טובה של הנסיכה **קארולין** ממונאקו ואביה, הנסיך **רנייה**. אחרי מותה של אשת הנסיך, **גרייס קלי**, עודדה מריה את האלמן האבל, והיתה אף אחת המועמדות לתפקיד אשתו השניה, אבל היא החליטה שהוא קשיש מדי בשבילה.

לארץ הגיעה כאורחתו של הד"ר **אילן שוורץ**, רופא־מחטים, רווק, צעיר ממנה בכמה שנים טובות.

השניים נפגשו בראשונה לפני שנים אחרות במונאקו — הוא סירב לגלות לי באילו נסיבות — ומאז שמרו על קשר ביניהם. את היום הראשון לשהותה כאן בילתה הנסיכה בדירתו הצפון־תל־אביבית של הדוקטור, ואחר־כך הם הדרימו לאי־לת, לצורך שמש ובילויים.

אני מקווה שלא אקלקל לד"ר שוורץ את הקאריירה הרפואית שלו אם אגלה שהוא נמשך לזמרות, ורצוי שתהיינה יפות וחתיכות. לפני שנים היה לו רומאן של חצי שנה עם **עליזה עזיקרי**, ומתי־שהוא היה לו קשר כלשהו עם יפה אחרת, **מוניקה טסלר**, שחקנית וזמרת, אהובת הקהל הרומני בעיקר, הידועה כיום, אחרי נישו־איה, כמוניקה ורדימון.

שאלתי את הד"ר על התרשמותה של הנסיכה מהארץ, והוא סיפר שהיא אהבה את כל המקומות שבהם סייר איתה, ונהנתה לפגוש אנשים נחמ־דים, כמו שניים מידידיו — הכנר **מירל רזניק** והמוסיקאי הכי מצחיק במדינה, **ננסי ברנדס**.

תגובות שליליות היו לנסיכה רק על שני דברים: בליל־הבחירות היא לא הצליחה להבין איך זה יש לנו 27 מיפלגות, ובשביל מה צריך את זה; וכאשר ראתה את **צביקה פיק** בטלוויזיה, כשהוא מבצע את שירי **חוליו איגלסיאס** (שהוא ידיד קרוב שלה) אמרה: „איך הוא מעז לשיר שירים של חוליו? יש לו המון אומץ, וזה קצת מעורר־רחמים!" אבל היא מוצאת דבר אחד המשותף לשניהם: עמידה משעממת על הבימה.

שרונה מארש
נשוי, עשיר, ובן למישפחה מיוחסת

הפגישה הלילית

לפני כמה ימים היה מישחק־כדורסל מאוד חשוב בתל־אביב. זה היה כל־כך חשוב, שאפילו אני הלכתי. ואחרי שהראש הסתובב לי מהמעקב אחרי שחקני שתי הקבוצות, שרצו אחרי הכדור, שמתי לב לכך שחלק מהקהל בכלל לא היה עסוק במישחק שעל המיגרש, אלא בנערת־הזוהר לשעבר, וגם הדוגמנית־לשעבר, והמזכירה־כיום — **שרונה מארש**, שהיתה עסוקה בלהחזיק ידיים עם החבר הנוכחי שלה, שהוא **גבר נשוי**, עשיר מאוד, ובן למישפחה מאוד מיוחסת בארץ.

והזוג הזה נראה כל־כך מאוהב ומאושר, שמאוד הסתקרנתי לדעת איך הכירו השניים זה את זה, והתברר לי שיש להם נושא משותף. הבוס שלה, עורך־הדין **יגאל ארנון**, אחד מגיבורי הפגישה הלילית, הוא עורך־הדין של בן־הזוג שלה. מאז שהם הכירו זה את זה, יש להם הרבה פגישות ליליות.

ערומה בבית

כשקראתי את כתב תביעת־הגירושין שהגיש יצרן־החזיות **יוסי רידר** נגד אשתו ואם שני ילדיו, עורכת־הדין **ליבנת רידר**, בכיתי וצחקתי לחילופין.

בכיתי מפני שלא הבנתי איך שני אנשים בוגרים, שהתחתנו מרצון ובהסכמה הדדית, ואולי מאהבה, הגיעו למצב כזה, וצחקתי מפני שחשבתי שאם אלכסיס מהסידרה שושלת היתה קוראת את התביעה הזאת, היא היתה מקבלת רגשי־נחיתות איומים.

עורכת־הדין ליבנת רידר היתה נשואה לפני שמונה שנים לרופא־השיניים ואיש־החברה **עמי ויז'נסקי**, שהתפרסם כמאהבה של הרוזנת המנוחה **כריסטינה פאולוצ'י**. לאחר גירושיהם הוא התחתן עם **ענת זמיר**, דוגמנית, שהיתה גם סגנית מיס עולם לפני כמה שנים. במקביל התחתנה גרושתו, ליבנת, עם תעשיין־החזיות רידר, שהתגרש מאשתו, אשת־האופנה **נורית רידר**.

בכתב־התביעה טוען הבעל שאשתו, עורכת־הדין, מסרבת לקיים איתו יחסי־מין, שהיא בוגדת בו עם גבר זר, שהיא מחזרת אחרי גברים באופן פומבי, וזאת היא עושה במסיבות ובאירועים חברתיים שונים, שהיא שותה לשכרה במסיבות, וכתוצאה מכך היא משפילה אותו ואת הילדים, שהיא יוצאת למסיבות־ניאוף־והוללות, וחוזרת מהן בשעות הקטנות של הלילה, שהיא מסתובבת בביתם כשהיא ערומה כביום היוולדה, שהיא צועקת ללא הרף על כל בני־הבית, שהיא מבזבזת כספים על מאהביה, ללא כל הגבלה, ושכתוצאה מכך הילדים מוזנחים כלכלית ואישית.

בקיצור, זה ממשיך עוד ועוד ועוד ועוד, ולי כבר לא היה כוח לכל הסעיפים המפחידים האלה. אז אני משאירה את המשך הטיפול בתיק הזה לאנשי הרבנות, ואני רק מחכה לכתב־ההגנה של האשה.

יש על מה לדבר

אין מה לדבר. **בילי גורביין** היא אחת הבחורות היותר מיוחדות המסתובבות ומבלות בגוש־דן.

בילי גורביין
תואר שני במדעי המדינה

גורביץ בת ה־32, העוסקת בהנחיית תצוגות, מוכרת בסיגנון־לבושה יוצא־הדופן, ובמיזוגה הפ־ראי.

בשנים האחרונות היה לה רומאן ארוך עם איש־האופנה **ז'ק לימור**, והם בלטו בעיר הזאת בהפרש־גילם ובמכונית המיוחדת שלהם. לאחר־מכן היא היתה חברתו של היהלומן **עזרי גרדי**, ועכשיו היא החברה של היבואן **אלי שטיין**, זה שהיה נשוי עם הפסלת **גילה שטיין**.

אבל את הפרט המעניין עליה כמעט שכחתי לציין. בילי גורביץ, שהיא חתיכה אמיתית, מסיימת בקרוב את המאסטר שלה במדעי־המדינה, ולפעמים היא גם מרצה. אז אני שמחה לדעת שבילי גורביץ מסוגלת לדבר גם על נושאים אחרים, מלבד אופנה ותצוגות־אופנה.

אבא? מה פתאום?

הבדרן־שחקן **דודו טופז** עומד להיות אבא בחודש ינואר הקרוב.

זאת לא מתיחה. סיפור־המעשה התחיל בירו־שלים, שם יש מאפרת רווקה בת 38, שהיא בחוד־שי־הריונה האחרונים, והטוענת שהיא בהריון מדודו טופז.

אז ניסיתי לשאול את דודו טופז, והתקשרתי איתו, וגם השארתי כמה הודעות, אבל הוא לא התקשר עימי.

יכול להיות שהוא עסוק כעת בקניית מתנות ובגדים לתינוק שיוולד בקרוב. אז בכל אופן אני מאחלת לזוג הלא־נשוי הרבה מזל ואושר, ושלא ישכחו להזמין אותי לברית־המילה, אם זה יהיה בן־זכר.

דודו טופז
מאפרת רווקה

לא גבינה ומוסיקה

יש בתל־אביב איש־מוסיקה מאוד מוכ־שר, שקוראים לו **שם־טוב לוי**, והוא גם בחור פופולרי. היתה לו אשה בשם **צפנת ירון**, ההולכת כששיערה קצוץ, וכמה קווצות־שיער ארוכות מלפנים.

לפני זמן לא רב היא נסעה עם בחור בשם **דני תמיר**, שנראה כמו אחד מהחיפושיות בתקופה הטובה שלהם, לאי קפריסין, לא כדי לבלות שם, ולא כדי לאכול גבינה יוונית ולשמוע מוסיקה יוונית, אלא פשוט כדי להתחתן.

נראה לי שזה רעיון בכלל לא רע להתחתן שם. זה לבטח עדיף על דרך־היסורים בארץ, אם אתה לא יכול להתחתן עם פתק מהרב־נות.

עדי ועדי

כל כמה חודשים אני מתעניינת מה קורה אצל **עדי שטראוס**, אחד היורשים של אימפריית־הגלידות והגבינות שטראוס. כי הבחור הסימפא־טי הזה, הדומה מאוד לאביו **מיקי**, מאוד נחבא אל הכלים, למרות הייחוס והיופי שלו.

אז לפני כמה חודשים היה לו רומאן קצרצר עם הדוגמנית **ליאת רון**, ומאז לא שמעתי מה קורה איתו בתחום הרומאנטי.

והנה סיפרו לי שלעדי יש חברה צעירה, ושהד־בר המיוחד ביותר בקשר הזה הוא שגם לבחורה הזאת קוראים **עדי**, ושם מישפחתה הוא **בן־יהו־דה**, ושהם כבר כמה שבועות ביחד, מאוד צמודים ואוהבים.

אבל נודע לי גם שעדי, שסיימה לא־מכבר את שרותה הצבאי, נוסעת בימים הקרובים לחו"ל, ותוך כמה חודשים נפסיד גם את עדי שטראוס, הנוסע אף הוא, למטרות לימודים.

כמה שאני מכירה את הצעירים האלה, אני בטוחה שהם יחזרו לכאן תוך כמה חודשים.

כסאות מוסיקליים

בעולם־האופנה יש תמיד שינויים, אלא שהם הרבה יותר מהירים מאשר השינוי בטעמם של הקונים.

למשל, **סילביאן אימברג**, מבעלי מיפעל בגדי־הים, צמוד באחרונה ליפה בשם **אורנה דגן**, ששיחקה פעם באחד מסרטי אסקימו לימון.

הדוגמן **עופר רפאלי**, הלשעבר של **שרון בריר**, מאוהב כיום בדוגמנית ההולנדית **מריולן**.

ואילו מעצבת־האופנה הצעירה והמצליחה, **ציפי פריזן**, צמודה לחתיך בשם **ארז יניב**, בוגר וינגייט, הלומד כיום תיאטרון באוניברסיטת תל־אביב.

אני ביטבול, המנהלת את בית־האופנה של **קובי רביץ**, יוצאת קבוע עם **מומי אס**, מנקניקי אס.

נכון לעכשיו הרשימה מעודכנת, ויתכן שבשבוע הבא יתהפך הגלגל. החבר'ה משחקים בכיסאות מוסיקליים, והזוגות יכולים להתחלף ביניהם.

עופר רפאלי וחברתו מריולן
שינויים מהירים —

יש חיים אחרי 30

היא נאה מאוד, והיא גם אמידה מאוד, ויש לה הרבה מחזרים, ותתפלאו לדעת: היא לא בגיל העשרה, וגם יותר מכפול מזה. זוהי אשת־החברה **אדית תאומים**, המכהנת בהרבה תפקידים ציבוריים, בין השאר כיושבת־ראש אגודת ידידי בית התפוצות.

לגברת תאומים הזאת יש בן ובת בוגרים. לפני הרבה שנים היא התאלמנה מבעלה הראשון,

אדית תאומים
חבר חדש

הקבלן **יעקב דולגין**. לאחר מותו היא נישאה **לאליהו תאומים**, מי שהיה מנכ"ל כימיקלים לישראל, שממנו היא התאלמנה לפני שמונה שנים.

האשה הנמרצת והחריפה הזאת התמסרה לפעילות ציבורית, ולפני שנתיים היא הכירה את איש־העסקים **משה קשטן**. שנתיים נמשך הסיפור בין השניים. לפני חודש הם נפרדו, ולגברת תאומים יש חבר חדש. זהו עורך־הדין **משה סטרבילביץ**.

נו, תגידו עכשיו שאין חיים אחרי גיל 30!

עדי שטראוס (משמאל)
נסיעות לחו"ל

ענת סרגוסטי, העולם הזה

אורנה דגן
צמודה מאוד

סילביאן אימברג
— בטעם הקהל

כל מיני מינים

עיתונאית באחד העיתונים היומיים, שאף אחד לא ידע אם היא מעדיפה גברים או נשים, לא מסתירה באחרונה את העדפותיה. העיתונאית, שהיא ללא ספק טיפוס מיוחד ולא־שיגרתי, לפחות בדרך ההתבטאות והכישרון העיתונאי שלה, מאוהבת בזמרת מוכשרת, המשתייכת לגל החדש, מה שהחבר'ה קוראים כאסח.

השתיים נראות מאושרות ביחד, ואם להן טוב – אז מי אנחנו שנלין.

זמרת אחרת, יותר מפורסמת וגם מאוד מוכשרת ומצליחה, האוהבת את שני המינים כאחד, מחזרת באחרונה אחרי יפהפיה צעירה ממוצא תימני. הזמרת, הידועה בכיבושיה בקרב בנות־מינה, נראית נלהבת ביותר מהקשר החדש שלה, ונראה שזה גם יתבטא בכמה שירים שהיא כותבת.

לעומתן יש עיתונאית אחת שמאוד אוהבת את בני המין החזק, והסובלת מכך שבעלה מסרב לתת לה גט. הבעל, שהוא עיתונאי מוכר באחד העיתונים, עושה לה את המוות, והאמינו לי, אני עוקבת אחר מאבקיה של העיתונאית הנחמדה הזאת כבר כמה שנים, ואני גם מכירה את בעלה, אמנם פחות טוב, ופשוט קשה לי להבין מה היא עשתה עם טיפוס קשה כזה. אולי לאל פיתרונים. לא לי.

לאיש הבא מבחוץ נראית ישראל בימים אלה כמו סיבוך אחד גדול. ג'ורג' פיישוטו, עיתונאי מפורטוגל, שבא לשבוע כדי לסקור את המצב בישראל, מתאר את הרגשתו ואת התרשמותו. ענת סרגוסטי ליוותה אותו

גן־הילדים בהתנחלות אפרת
„אני לא חושב שהחיילים הישראליים הם מיפלצות..."

ביום שעזב העיתונאי ג'ורג' פיישוטו את פורטוגל בדרכו לישראל, עסקו הכותרות הרא־שיות בעיתונים היומיים שם בס־פורט. „כך זה בדרך־כלל אחרי סוף־השבוע," אמר. ברדיו סיפרו בעיקר על אירועים בינלאומיים. פורטוגל היתה רגועה, ושום דבר מסעיר לא עמד שם על הפרק.

הוא הגיע לישראל ביום השני שעבר, כדי לערוך כתבה מקיפה, הן על הרכבת הקואליציה, הן על הסיכסוך הישראלי־פלסטיני.

הוא בא ממדינה שבפרלמנט שלה 250 חברים, המחולקים בין חמש מיפלגות – למדינה שבה ניסו 27 מיפלגות להיכנס לכנסת. הוא נחת במקום שבו 120 חברי־כנסת מחולקים בין 15 מיפלגות, שבה מתחבטים עורכי־העיתונים היו־מיים איזו מכל הידיעות החשובות לשים בכותרת הראשית של יום־המחרת. הוא הבחין שכל מהדורת־חדשות ברדיו שונה מקודמתה, ושהאירועים רודפים זה את זה בקצב מסחרר. הוא שם לב לכך שדברים, הנראים ברורים בבוקר, מקבלים תפנית חדה אחרי־הצה־ריים.

ליוויתי אותו במשך שבוע ימים, ונתקלתי בקושי רב להסביר לזר, שזו לו הפעם הראשונה בישראל, את נבכי הפוליטיקה המקומית, את המגמות, השאיפות, ובעיקר ההבדלים שבין המיפלגות השו־נות. ניסיתי, ללא הצלחה יתרה – אני מניחה – להסביר לו את ההב־דלים שבין ארבע המיפלגות הד־תיות השונות.

הוא המתין בעניין ובהשתאות, ביחד עם עם־ישראל, לפסיקתם של מועצת־חכמי־התורה ומועצת־גדולי־התורה, שיורו לפוליטיקאים שלהם על מי להמליץ לתפקיד ראש־הממשלה.

■ ■ ■

יוס־הסיורים הראשון הוק־דש לגדה־המערבית. מלווה פל־סטיני לקח אותנו לכפר כיסאן, הנמצא דרומית לבית־לחם, ליד גוש־עציון. ג'ורג' הביע את רצונו לבקר בכפר ערבי ובהתנחלות יהו־דית.

סיפורו של הכפר נמצא בשולי האינתיפאדה. כשהגענו לא היו מהומות. צבא לא סייר ליד הב־תים. מחסומי־אבנים לא הוצבו בדרכים, ודגלי אש"ף לא היו תלו־יים על חוטי־החשמל, אולי בגלל הסיבה הפשוטה שבמקום אין חו־טי־חשמל. בכפר אין ולא היה אף פעם חשמל.

בסוף חודש אוקטובר, ב־27 בו, נהרסו בכפר כיסאן 26 בתים. הסי־בה הרישמית היתה שבתים אלה נבנו ללא רשיון. המישפחות שב־תיהן נהרסו קיבלו מן הצלב הא־דום הבינלאומי אוהלים קטנים, ובהם הם חיים מאז. ארבע נפשות ויותר באוהל אחד צר. רוב המטל־טלים, שהוצאו מן הבתים, מרו־כזים בערימות ליד ההריסות ומ־כוסים בבדים ובניילונים, בניסיון להגן עליהם מפני פגעי־הטבע – גשם, רוח ושמש.

תושבי הכפר הקטן, המונה בסך־הכל 600 איש, הם בדווים במקורם, אך נמצאים על אדמה זו כבר 200 שנה, לדבריהם.

הם מאמינים, כך סיפרו, כי היד הקשה המופעלת כלפיהם, והרס הבתים, לא נועדו אלא כדי לשכנע אותם לעזוב את אדמתם למקום אחר, כדי שאפשר יהיה למסור את האדמה להתנחלות מעלה־עמוס הסמוכה.

לחוסיין עלי־עודה זו כבר הפעם השלישית שהורסים את ביתו. הפ־עם הראשונה היתה ב־1982, הש־נייה ב־1987, השלישית לפני חו־דש. לא פעם הגיש, לדבריו, בקשה לרשיון־בנייה, אך מעולם לא זכה לקבל אותו. הוא סיפר שהבתים נהרסו, למרות שתושבי־הכפר עיר־ערו על פסק־הדין, והעירעור טרם נדון.

ילדי המישפחות הסתובבו זבי־חוטם בין ההריסות, איש זקן נערך לתפילת־צהריים על אחת האבנים הגדולות, הפזורות בשטח, כשפניו למכה. בית־הספר שבו למדו היל־דים, בכפר רשאידה הסמוך, נהרס גם הוא, ביחד עם הכפר כולו. התו־שבים הועברו לשטח אחר. ילדי כיסאן נותרו ללא בית־ספר.

חוסיין עלי־עודה בנה, בסמוך לאוהל, תנור־בישול גדול מאבני הבית שנהרס, והוא הציג אותו בגאווה לפני העיתונות.

מניין נפגעי־האינתיפאדה בכפר שכוח־האל אינו גדול. תושב אחד נהרג באמצע חודש ינואר 1988, חודש אחרי תחילת ההתקוממות. שלושה תושבים נפצעו. איש לא נעצר.

■ ■ ■

בדרך חזרה נכנסנו להתנחלות אפרת, השוכנת כשני קילומט־רים מערבית לכיסאן. ההתנחלות יושבת על גיבעה מול גוש־עציון, מצידו המיזרחי של כביש בית־לחם־חברון.

אפרת מוקפת גדר־ביטחון גבו־הה, המצויידת לכל אורכה בפנסים רבי־עוצמה. בתים קטנים, הבנויים מאבן, פזורים על מידרונות הגיב־עה. כבישים חדשים, מידרכות רחבות, הרבה ירק. בשעת־הצה־ריים, שבה הגענו למקום, סיימו ילדי אפרת בדיוק את הלימודים בבתי־הספר ובגנים, ומילאו את הרחובות. כל הגברים והילדים חבשו כיפות לראשיהם, הנשים בשביסים ובמיטפחות.

באיזור־התעשייה של אפרת ראיין ג'ורג' בעל־מיפעל המייצר מכשירים רפואיים מתוחכמים. איש החובש כיפה סרוגה, אמרי־קאי במקורו, שעלה לארץ לפני 20 שנה, ושהתנחל באפרת עם הק־מתה, באמצע שנות ה־70'.

הפורטוגלי ניסה להבין בעזרתו את עמדותיהם של אנשי־הימין בישראל, הטוענים לבעלות על הש־טחים שנכבשו ב־1967.

ג'ורג' נדהם לגלות אדם תרבו־תי, המסביר את רעיונותיו בשקט ובהגיון. רק אז הבנתי מדוע שאל שוב ושוב בזהירות אם ניתן יהיה לבקר באחת ההתנחלויות. הוא סיפר לי, מאוחר יותר, כי דימיין לעצמו את המתנחלים כאנשים קשים, „עם סכין בין השיניים", וגילה, לתדהמתו, אדם חושב מן היישוב.

■ ■ ■

בדרך חזרה לתל־אביב אמר לי שהיה מעוניין לדבר עם מישהו מן המיפלגות הדתיות, וש־הוא מעדיף מישהו מש"ס. כמי שבא מפורטוגל הבין שיש בארץ הבדל בין יהודים אשכנזים ליהו־דים ספרדים, וחשב שהקורא ה־פורטוגלי, שהמונח יהודים ספר־דים אינו זר לו, יהיה מעוניין לש־מוע את דעתם של נציגי הציבור הספרדי הדתי בארץ.

ציידתי אותו ברשימת חברי־הכנסת של ש"ס ובמיספרי־הטלפון שלהם מן הכנסת הקודמת. הוא ניסה את מזלו ונפל על שימעון בן־שלמה. בעזרת שכן מתורגמן, שה־אנגלית שלו היתה דלה ועילגת, הסביר בן־שלמה לג'ורג' שהוא כבר אינו נמנה על אנשי ש"ס, שפרש ממיפלגה זו והקים מיפלגה חדשה בשם יש"י – „יחד שיבטי ישראל" – וכי ניסה לרוץ לכנסת ולסחוף איתו את קולות בני העדה התי־מנית.

בן־שלמה גר בשכונת־גאולה בי־רושלים, הסמוכה למאה־שערים. איש ממוצע קומה, לבוש־בגדים שחורים, כיפה שחורה ומיגבעת שחורה לראשו, גר בדירה צנועה, כמעט סגפנית, בבית־אבן ישן. אין הוא דובר אנגלית כלל.

בן־שלמה שטח את עיקרי שאי־פותיהם של אנשי ש"ס, וכשנשאל מה הם, לדעתו, גבולותיה המדי־ניים של ישראל, ענה בחיוך שהג־בולות כתובים בתורה, והם מש־תרעים מן הפרת והחידקל במיזרח עד לנילוס. אך הוא טרח להדגיש שאנשי ש"ס לא ילחמו כדי להשיג גבולות אלה, ושהם יושגו בעתיד עם ביאת־המשיח.

כשנשאל אם הוא ציוני, פתח בהסבר ארוך, שבו אמר כי כל יהודי דתי הוא ציוני, מכיוון שהוא מתפלל לציון מדי יום, שהיא ירו־שלים. הוא אמר עוד שהיה רוצה לראות את ישראל כמדינת הלכה, ותיבל את דבריו בפסוקים מהמ־קורות, ששימשו לו הוכחה לחיזוק רעיונותיו.

זר לא יבין

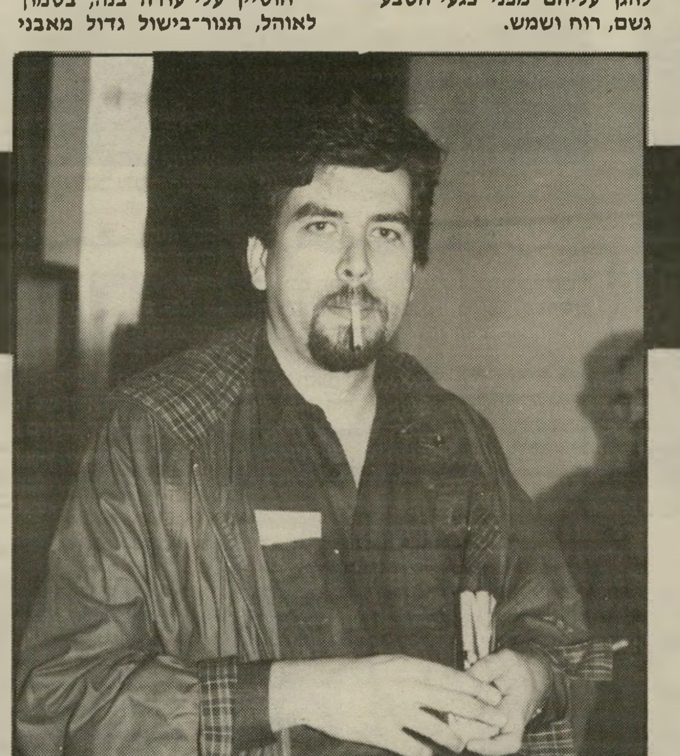

עיתונאי פיישוטו
כאדם, לאו דווקא כיהודי

הסיור שערכנו אחר־כך במאה־שערים, בחצרות הפנימיות ובשוק הקטן, נתנו לג'ורג' את ההרגשה שהוא צועד ברחובות מן המאה הקודמת. הוא חשב שמקומות כא־לה קיימים רק בסרטים, ונדהם לגלות שהם ישנם גם במציאות ובשלהי המאה ה־20.

אחרי כמה ימים של שהייה בא־רץ ושיחות עם אנשים אמר שנדהם לגלות כי בכל שיחה, כל יהודי מג־ייס לעזרת טיעוניו היסטוריה של 2000 שנה. הוא סיפר ששם לב שבארץ זה עניין רווח להזכיר בנ־שימה אחת משהו שקרה לפני עש־רות דורות ומשהו שקרה לפני שבוע, כאילו אלה מאורעות סמו־כים זה לזה.

■ ■ ■

ביום הראשון בילינו בהמתנה אין־קץ לפסיקתם של הרבנים. נסענו מוקדם בבוקר לירושלים, כדי לפגוש את נציגי המיפלגות החרדיות בבואם לנשיא, ובמהלך היום נדחו הפגישות שוב ושוב.

ג'ורג' היה צריך לשלוח את המ־אמר שלו ביום השני, ובמהלך ה־המתנה הנצחית חשב שיצטרך לתת תיאור כללי של המגעים הקו־אליציוניים בלי שיהיה להם פיתרון חד־משמעי. גם כשאנשי המיפלגות החרדיות – ש"ס ואגודת־ישראל – הודיעו כי הם ממליצים על יצחק שמיר, הבין ג'ורג' שאין פירוש הד־בר שממשלה חדשה תיכון למחרת בבוקר. הוא הצליח לקלוט שזהו רק שלב במשאים־ומתנים מסו־

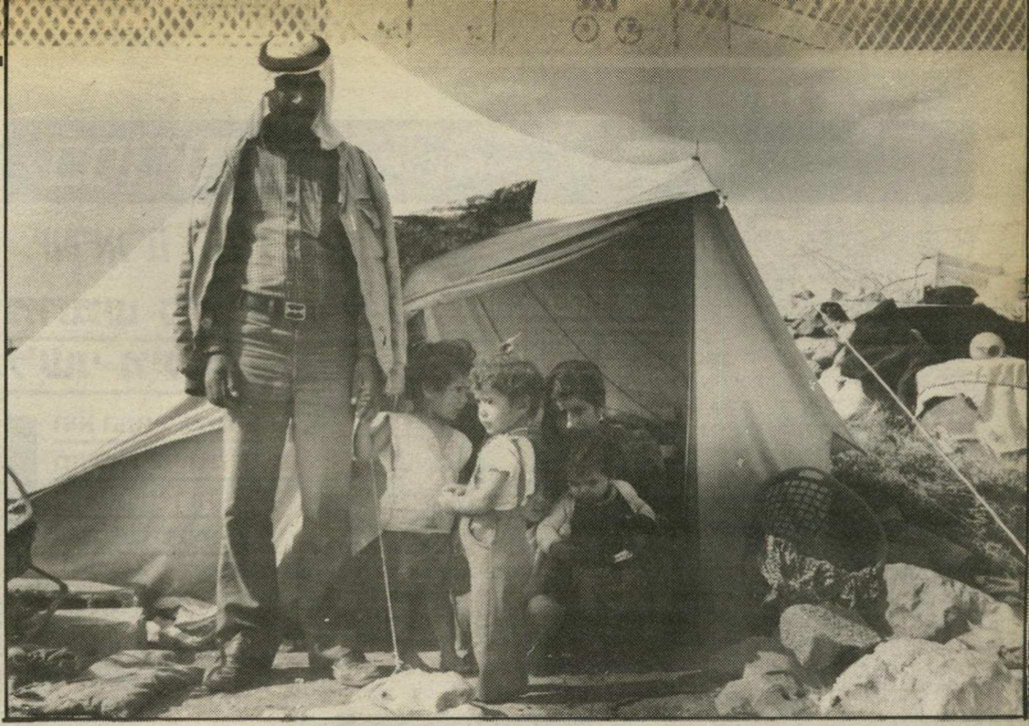

ילדים ללא גן ליד בית הרוס בכפר כיסאן
„ההתקוממות אינה די חזקה...״

בכים וארוכים בדרך לקואליציה ממשלתית.

ג'ורג' (34) הוא עיתונאי בכיר בשבועון הנקרא „סבאדו" („השבת"). הוא עבד בעבר ביומון בפורטוגל השייך לממשלה, וכאלה יש כמה במדינה זו. הוא הסביר שעובדה זו אינה פוגעת בחופש־הביטוי וחופש־הבעת־הדיעה של העיתונאים בעיתונים אלה.

ההבדלים בין מיפלגות שמאל

זאת

וימין בפורטוגל, כמו במרבית מדינות המערב (ובכלל) הם הבדלים שנשענים על תפיסת־עולם כלכלית וחברתית שונה. הוא סיפר כי עיקר המחלוקות בין המיפלגות השונות סובבות סביב נושאים אלה. הוא גילה כי בארץ ההבדלים בין שמאל וימין הם הבדלים מדיניים, ולאו דווקא תפיסות־עולם חברתיות־כלכליות שונות.

■ ■ ■

● ידעת משהו על ישראל, לפני שבאת הנה?

קראתי הרבה לפני שבאתי ומאז שנות העשרה שלי, כי יש לי שורשים יהודיים. ידעתי הרבה על בן־גוריון, על הקמת המדינה, על המילחמות ב־1948, 1967 ו־1973. אני עוקב מקרוב אחרי המצב הפוליטי בישראל, אבל זה נעשה מרחוק, ורק על־ידי קריאה.

● אתה בוודאי מתעניין בישראל יותר מפורטוגלי ממוצע?

בוודאי.

● בגלל העובדה שאתה עיתונאי, או בגלל השורשים היהודיים שלך?

מכיוון שיש לי שורשים יהודיים, ומאז שאני עיתונאי יותר קל לי. ובעבר כתבתי הרבה על ישראל.

לפני שנעשיתי עיתונאי, בצעירותי, הייתי חבר במועדון של יהודים בפורטוגל, ושם היינו צופים בסרטים והיינו מנהלים דיונים וויכוחים על ישראל. זה היה בסוף שנות ה־60'. היום אני יכול לומר שהסרטים שראינו אז על ישראל היו סרטי־תעמולה, שסופקו על־ידי ממשלת־ישראל וגופים יהודיים שונים מחוץ לישראל.

● אתה בחרת עכשיו לבוא הנה, או שזו היתה יוזמה של העורך שלך?

אני בחרתי לבוא.

● למה?

כעיתונאי בפורטוגל יש לי עמדה טובה, גם בשבועון שבו אני עובד. חוץ מזה, בגלל הרקע שלי, אני מבין טוב יותר מה שקורה. העניין הוא שבחרתי לבוא אחרי הבחירות, כי חשבתי שאחרי הניסיון של ממשלת־אחדות־לאומית יקרה פה משהו חדש. האמת היא שאני עדיין חושב כך. אני חושב שמשהו קורה פה. אני עדיין לא יודע לאיזה כיוון הפנייה. לפני שבאתי חשבתי שהדברים יהיו יותר ברורים. היום אני מבין שהם מסובכים.

● ידעת על תוצאות הבחירות בישראל?

כן, אבל לא את מלוא הפרטים. בפורטוגל קראתי על התוצאות הראשוניות. היה לי מידע כללי על מה שקורה פה.

בחרתי לבוא עכשיו, כי חשבתי שממשלה חדשה תביא משהו חדש ביחסי ישראל והפלסטינים. לפני הבחירות חשבתי שאף אחת משתי המיפלגות הגדולות כאן לא תשיג רוב גדול, אבל לא הבנתי את כוחן של המיפלגות הדתיות.

● האמנת שבתוך זמן שהותך פה תורכב ממשלה חדשה?

אולי לא חשבתי שתהיה ממשלה, אבל האמנתי שיהיה ראש־ממשלה חדש. חשבתי שיהיה כיוון ברור, ולא ציפיתי למשא־ומתן כל־כך ממושך.

● עכשיו, אחרי כמעט שבוע בישראל, אתה מבין קצת את ההבדלים בין המיפלגות החרדיות?

אני מנסה. אני לא מצליח להבין את ההגיון של זה, אבל כשאני קורא אני מצליח לראות מה הם רוצים.

■ ■ ■

● מוזר בעיניך שדתיים־אורתודוכסים שולטים במדינה בצורה כזאת?

קשה לזר לומר זאת. זה נוגע לאנשים שבחרו בהם. לי זה נראה דומה למדינות ערביות אחרות, שבהן יש קבוצות דתיות קטנות, שבמשך הזמן מגדילות את כוחן. אני בטוח שיש לתופעה זאת משמעות.

בכל אופן, המיפלגות החרדיות כאן הן בשבילי משהו חדש לגמרי. אני מבין שהן רוצות לשנות באופן עמוק את המיבנה והאופי של המדינה. אני מבין שהן לא רוצות שתהיה פה מדינה מודרנית כמו מדינות־המערב, אלא מושכות יותר לכיוון האופי של מדינות־ערב.

● מה הרשים אותך ביותר?

הניסיון להבין את המצב הפוליטי. הבנתי שהאינתיפאדה לא משנה הרבה לאזרחי ישראל. אני חושב שאחרי 11 חודשי התקוממות, אנשים בישראל צריכים לחשוב איך לפתור את זה, ולא בדרך של כוח, אלא איך לתת לפלסטינים סוג של אוטונומיה, או להביא למצב שיפתור את בעיית הפלסטינים ואת בעיית החיילים הנמצאים כל הזמן במצב של מילחמה. חשבתי שההתקוממות תשפיע על דעת־הקהל בישראל, אבל תוצאות הבחירות מראות שלא.

● בלומר?

שזו לא הבעייה העיקרית. אבל לדעתי ההתקוממות זו בעייה שקיימת, וצריך לפתור אותה. אני מרגיש שחלק גדול מן הציבור בארץ רוצה לפתור את הבעייה בדרך של גירוש. אני חש שציבור גדול אומר שאם הם עושים מהומות, צריך לגרש אותם. שמתי לב שגם המערך שם את הבעייה הפלסטינית במקום הראשון במהלך מערכת־הבחירות, ועכשיו, אחרי התוצאות, הבעייה תידחק מי־יודע־למתי.

● כלומר אתה לא מרגיש שיש פיתרון בטווח קרוב?

לא, בכלל לא. זה אפילו יותר עדין ומסובך ממה שחשבתי. אני מבין שהמאבק הפלסטיני אינו די חזק כדי לשנות את דעת־הקהל בתוך ישראל.

■ ■ ■

● המשא ומתן עם החרדים מוזר בעיניך?

אילו הייתי ישראלי, אולי הייתי מרגיש כך. כזר אני מחייך לעיתים מן הפולקלור כאן. אני מרגיש שיש להם כוח, אבל הם לא יודעים מה לעשות איתו. ובתקופה זאת נראה כאילו הכל קורה, ובעצם שום דבר לא קורה. יש לדתיים כדור בידיים, והם לא יודעים מה לעשות בו. אולי זה נובע מן העובדה שהם אינם פוליטיקאים מיקצועיים.

● מה ההתרשמות שלך מן הביקור בגדה המערבית?

זה קשה לומר. אני לא כל־כך אמוציונלי ביחס לדברים, אני תמיד מנסה להיות רציונלי. אם אנשים רוצים לראות חיילים מפטרלים בתוך ריכוזי אוכלוסיה, זה מצב של מילחמה. באירופה אנחנו רואים דברים כאלה רק בסרטים. אני ידעתי מה המצב מצפייה בטלוויזיה ומקריאת עיתונים.

● וכאן זה נראה אחרת?

כן, כי כשאתה מדבר במישרין עם אנשים, אתה מרגיש אותם טוב וחזק יותר. גם עכשיו אני מאמין שלא כל הפלסטינים זורקים אבנים על חיילים. הרשים אותי מאוד לראות שהישראלים מרגישים בשטחים הכבושים כמו בארץ זרה, והם מתנהגים כאילו הם כבשו אותה לפני ימים אחרים. אבל אני מאמין שהישראלים משתלטים יפה על המצב. יש להם הכוח והסמכות לשים אנשים בעוצר, ולא להרשות להם לצאת.

● החיילים הישראלים לא נראים לך קשים? יש שהגדירו אותם כחיות.

לא, בכלל לא. כשרואים בטלוויזיה כתבות מדרום־אמריקה על שוטרים ברחובות, הם נראים כמו מיפלצות. גם השוטרים בפורטוגל לפני המהפיכה היו קשים יותר. פה הם לא רכים, אבל אם מסתכלים בחייל ישראלי, הוא נראה לי כמו אזרח במדים. רובם מאוד־מאוד צעירים, ואני לא מצליח להבין מה הם בעצם מרגישים כלפי הבעייה הפלסטינית. כל הזמן אני עושה השוואות מן הניסיון שלנו.

כשדיברתי בעבר עם פורטוגלים צעירים, שהלכו למילחמה במושבות, הם תמיד היו חוזרים עם דיעה שונה לחלוטין מזאת שהיתה להם כשיצאו למילחמה. אחרי שהם הלכו לשם ובאו במגע עם המציאות והאוכלוסיה, הם לא רצו לחזור לשם יותר, ופנו נגד הממשלה. חשבתי שפה יקרה משהו דומה לחיילים, אבל זה לא קרה.

לא, אני לא חושב שהחיילים הישראליים הם מיפלצות, אני חושב שיש בידיהם מידע שגורם להם לנהוג כפי שהם נוהגים.

● זה עניין של חינוך, לדעתך?

חינוך, תרבות, ואולי זו הדרך שלהם להתמודד עם הבעייה. נראה לי שהם מאמינים שהם באמת מגינים על עצמם ועל מדינת־ישראל. על המולדת ועל היהדות ועל הערכים. אני מבין את זה, למרות שאני לא מסכים.

● אתה לא מסכים?

אני מסכים לקיומה של ישראל, אני לא יודע אם זה נכלל בהגדרה של ציוני או לא, אבל זו לא בעייה שלי, כי לי יש מולדת. אבל ליהודים יש כל הסיבות שתהיה להם מדינה. אני לא מסכים לצורה שהדברים נעשים פה, אבל זו דעתי.

אני חושב שאפשר היה להשיג הסכמה בין שני העמים, ועד כמה שאני יודע בתחילת דרכה של הציונות היו שדיברו על רעיון של פדרציה יהודית־ערבית.

■ ■ ■

● כשבאת הנה לישראל, הרגשת משהו מהיהדות שלך?

זו שאלה קשה.

● אתה בכלל מגדיר את עצמך כיהודי?

לא. אני גדלתי כקאתולי, למדתי בבית־ספר קאתולי דתי, נהגתי ללכת עם אבי לכנסיה בכל יום ראשון.

● אבל תמיד ידעת שאתה יהודי, שאמך יהודיה?

כן, אבל רק בגיל 11 או 12 התחלתי לחשוב על הדברים האלה, ואז עשיתי ביוזמתי צעד לכיוון היהדות, התחלתי ללכת לבית־הכנסת, למדתי עברית, התפללתי. אחר־כך הרגשתי שזה מס־

צילמה: ענת סרגוסטי ■

מישלחת אגודת־ישראל בבית הנשיא
„המיפלגות הדתיות כאן זה כמו בארצות־ערב״

זר לא יבין זאת

(המשך מעמוד 37)

פיק, וחדלתי. הבנתי שיש לי שורשים יהודיים, אבל אני לא מרגיש כיהודי באופן עמוק.

ההיסטוריה של העם היהודי הרשימה אותי כאדם, לאו דווקא כיהודי.

באתי הנה כדי להתרשם ולראות במו עיני, אחרי שקראתי כל־כך הרבה על ישראל, רציתי לראות במו עיני איך זה נראה.

● וזה דומה למה שקראת?

זה אף פעם לא דומה. אבל יש דברים שהם בכל זאת דומים.

● כמו מה, למשל?

האנשים. אחד הדברים הטובים שגיליתי הוא שהאנשים מאוד פתוחים ומאוד מתעניינים בכל דבר.

● יש דברים שהתאכזבת מהם?

לא, כי ידעתי עליהם קודם. גם מן הבעייה הפלסטינית לא התאכזבתי, כי ידעתי שזה כך. יכולתי רק להתרשם יותר. עכשיו אני רואה את המצב בצורה יותר ריאליסטית.

● את ההתנחלויות דימית לעצמך באופן כזה?

לא. ושם התאכזבתי במובן הטוב. חשבתי שההתנחלויות אלה אנשים עם סכין בפה. אני מבין שיש ביניהם פאשיסטים וגזענים, אבל יש גם אחרים.

אחרי שדיברתי עם חלק מהם ראיתי שאני לא מסכים עם דרך־הכיבוש שלהם, אבל אני מבין שהם יותר ריאליסטים ממה שחשבתי קודם לכן, וזה נתן לי רעיון שהם מאוד חכמים ויודעים איך לנהל את הדברים. אני לא

שישראל לא נלחמת נגד צבא, אלא נגד אזרחים. ואולי ההתקוממות היא רק בשלביה הראשונים. אבל קשה לי לדבר על מאבק של עם אחר, כי להם יש הסיבות שלהם והצורה שלהם לראות את הבעיות.

■ ■ ■

● במהלך הביקור בארץ ראיינת גם את שימעון בן־שלמה, לשעבר מש"ס, מה דעתך?

אם הוא משקף את דרך החשיבה של החרדים, ואילו אני הייתי ישראלי, הייתי חושש.

● ממה היית חושש?

מהדרך שבה הם מנסים לשלוט במדינה. שוכנעתי שהם רוצים לשלוט בכל השטחים במדינה. הם מאמינים שיש להם אור האלוהים, והם רק המתווכים. הם רוצים לשנות את החברה כאן. אני חושב שיש להם רקע ותומכים בישראל. לדעתי צריך לבחון את הרעיונות שלהם, ולא לתת להם לשלוט במדינה. הם הופכים לפונדמנטליסטים, דוגמת האיית־אללה.

הם רוצים לשלוט במדינה בעזרת הדת, ואלה השורשים התרבותיים שלהם. עד כמה שאני מבין, המצביעים והתומכים שלהם הם יהודים שבאו מארצות־ערב, ושם זו דרך טיבעית. אני לא אומר שהם אינם מפותחים ואינם תרבותיים, אלא שזו דרכם לראות את העולם, והם מנסים לנצל את המצב לטובתם.

אם הם יצליחו עכשיו, הם ישנו את הציונות. בן־שלמה אמר שמה שדרוש

המתנחל באפרת

„לא עם סכין בפה..."

יודע אם הם בכלל מחפשים פיתרון לבעייה, אבל נראה לי שהם פועלים כך שתהיה בעייה קשה להחזיר את המצב לקדמותו.

אילו היו מתנהגים כמו חיות, היה קל לשנות את המצב, אבל הם עושים את הדברים בצורה כל־כך חכמה.

ההתנחלות שבה ביקרנו נראית כמו מודל לחברה המאמינה בזה. יש להם נוחיות, איכות־חיים, מיפעלים עתירי־ידע. אילו היו מביאים לשם תייר, ולא היו אומרים לו שזו התנחלות, והיו מסבירים לו שהמקום קיים רק מיספר מועט של שנים, אין איש שלא היה מריע בהתלהבות. אחרי הביקור שם הבנתי כמה קשה יהיה פיתרון הבעייה הפלסטינית, ואני חושב שאין הרבה ישראלים שיסכימו לעקירת ההתנחלויות.

● זאת אומרת שאחרי הביקור כאן אתה יותר פסימי ביחס לפיתרון?

אני לעולם לא פסימי. אני יכול לומר שאילו הייתי פלסטיני הייתי נעשה פסימי, אבל אני לא פלסטיני. לדעתי גם הפלסטינים צריכים לשנות את דרכם, וחלקם משרתים את המדיניות הישראלית.

תמיד חשבתי שהפיתרון לפלסטינים אינו פיתרון צבאי, אלא מאבק נגד הכיבוש.

אני רואה את ההתקוממות כמשהו חדש וחשוב לפלסטינים, כי בנשק לא

עכשיו זה עלייה דתית. הוא הסביר שיהודי צפון־אפריקה לא באו לישראל מסיבות אידיאולוגיות או בגלל אנטישמיות, כמו האשכנזים, אלא בגלל מוטיבציה דתית, כך שבעוד כמה שנים הם יוכלו לשנות את האופי של מדינת־ישראל.

אבל הבנתי שיש הרבה התנגדות בתוך ישראל להשתלטות הזאת, וראיתי שהמתנגדים הם אנשים גם מן הימין וגם מן השמאל.

הדתיים שמים את הציונות באותו השק, ביחד עם הדת ועם אלוהים, זו דרך־חשיבה שונה לגמרי. אבל, אולי, בטווח הרחוק אלה הם השותפים היותר־טובים לפלסטינים. הם גם קרובים אליהם יותר מהיהודים האשכנזים, ויש להם תרבות משותפת איתם.

■ ■ ■

● מה תכתוב במאמר שלך השבוע?

אני אנסה להסביר מה קורה פה, מבלי להיכנס ליותר מדי פרטים, כי איש לא יבין. אני אנסה להסביר את הבסיס של המיפלגות הדתיות. אני, כזר, מתייחס אליה כאל קבוצה אחת, כי במונחים כלליים כולם רוצים אותו הדבר.

אני רואה שכל המיפלגות הדתיות משחקות כדי לקבל יותר כוח. אבל אולי זה חיובי גם משום שזה יתן הלם לדעת־הקהל בישראל, ואולי בעתיד

במדינה

ישראלים בחו"ל

מחמש ליש"ט לשני מיליון

הוא התחיל כמגהץ מדים לחבריו. היום יש לו עסק תיירות שמגלגל מיליונים.

נעמי רזן ■

הסיפור של צביקה גילבוע התחיל לפני שמונה שנים ביום־חורף קר בלונדון, בחדר־השינה שלו בדירתו הקטנה והשכורה, על שולחן קטן, עם מכשיר טלפון ו־5 לירות שטרלינג בכיס. היה לו בשפע רק ידע וניסיון בנושא תיירות ונסיעות.

במשך שנים אחדות הוא עבד קשה מאוד. היה רץ בשעות הערב למיסעדות הישראליות, הנגב ותל־אביב, ומבקש מהישראלים שם לתת לו לטפל בכל הקשור לכרטיסיהם לארץ. אחר־כך היה מביא להם הביתה, בגשם ובשלג, את הכרטיסים.

שנתיים לאחר־מכן הוא העביר את העסק, ג'יל טראבל, למישרד קטן במרתף בווסט־אנד, המרכז הסואן של לונדון. סידרת מודעות בעיתונים בישראל בנוסח „כשאתה בלונדון יכול להיות לך הרבה יותר זול ונוח עם שירותי ג'יל טראבל", הביאה לו לקוחות רבים. רבים עד כדי פתיחת נציגות בישראל, בשם לונדון סנטר.

לפני ארבע שנים עזב גילבוע את המרתף לטובת מישרד מרווח ומהודר בגלוסטר־פלייס, מרחק 10 דקות הליכה מאתר־התיירות הישראלי הפופולרי מרקס־אנד־ספנסר. את הקירות מקשטים פוסטרים של נופי הארץ, שלוש מתוך שש עובדות־המישרד הן ישראליות, והאווירה ישראלית.

חמש הליש"ט של 1980 הפכו למחזור סנתי של שני מיליון ליש"ט. גילבוע בן ה־44, גרוש מישראלית ואב לבן, גל בן ה־16, מתגורר כיום בבית יפה בווסט־האמפסטד, נוסע במרצדס חדשה. הוא טיפוס אוהב־חיים, אוהב לבלות עד השעות הקטנות, אבל לפני הכל הוא גבר שעובד קשה, גם כיום, כאשר העסק שלו הפך לסיפור־הצלחה. גם כאשר הוא מגיע לארץ, כדי לפגוש את בני־מישפחתו, הוא מתרוצץ עם תיק הג'יימס־בונד שלו מפגישה לפגישה מרבית שעות היום.

צביקה גיבלוע, יליד תל־אביב, בנה את עצמו. כבר בבית־הספר התיכון הוא התחיל לעבוד, כיוון שהיה לו ברור שאף אחד לא יתן לו את מה שהוא שואף שיהיה לו.

מגהץ בתשלום. כאשר היה בקורס־מדריכים בבית־ספר לקשר, הוא עמד וגיהץ, לקראת מיסדר, את חליפת־המדים שלו. חבר מהקורס, שלא התחשק לו לגהץ, ביקש מצביקה לגהץ גם את המדים שלו. בסדר, אמר המגהץ, זה יעלה לך שקל (או סכום דומה). תוך זמן קצר עמדו כל החבר'ה בתור, כדי שהוא יגהץ להם. אחר־כך, בשק"ם, הוא הזמין אותם, בחלק מהכסף שהרווית, לקולה ולמצופה.

אחרי הצבא הוא עבד במישרד־הנסיעות של הסטודנטים, איסת"א. ביום עבד במישרד, ובלילה היה נוסע לשדה־התעופה, כדי לקלוט את נוסעי טיסות הצ'ארטר ולהביאם לבית־מלון. טיול שעשה עם שני חברים באירופה חרץ את גורלו, כדבריו. הוא החליט שהוא רוצה להיות מארגן טיולים.

„נכנסתי למישרד־נסיעות בתל־אביב," סיפר צביקה, „ואמרתי למנהל, דויד בר, שאני רוצה לארגן טיולים לצעירים באירופה, שיתן לי רק שולחן וטלפון, וברווחים נתחלק חצי־חצי. הוא, כנראה, ראה את הפוטנציאל שבי, ואמר לי: אתה בחור נאה, ואם נכנסות למישרד קליינטיות, אני רוצה שתגיד להן שאתה מטפל בכל הטניינים. לא רק בטיולים מאורגנים, לכן אני רוצה לתת לך גם משכורת.

„סמי רוזנברג, שהיה אז מנכ"ל קופל, הציע לי לייסד מחלקת טיולים מאורגנים, שלא היתה קיימת אז בחברה. היתה לי משכורת גבוהה, מכונית צמודה והרגשה שאני הולך להיות יד־ימינו. המחלקה הפכה להיות גורם ריווחי ביותר בחברה.

איפה רודוס? „בשלב מאוחר יותר גיליתי את האי רודוס, לגמרי במיקרה. ביקרתי באתונה, עמדתי בתור בבנק, והתחלתי לדבר עם אדם, שהתברר שהוא בעל בית־מלון ברודוס. לא ידעתי בכלל היכן האי הזה על המפה. הוא הזמין אותי לבוא לבקר. התלהבתי ממה שראיתי.

„חזרתי לארץ ואמרתי לרוזנברג: הולכים על רודוס! הוא שאל אם

החברה בארץ ולהחזיר חובות. זאת היתה מכה קשה. מצאתי את עצמי, פתאום, בשפל, במקום הכי נמוך, והחלטתי להישאר בלונדון עוד כמה ימים, כדי להתאושש.

„קיבלתי אז הצעה לנהל חברת־נסיעות ביוהנסבורג. הייתי שם שנה, ואז, בדרכי חזרה לארץ, עשיתי חנייה בלונדון, כדי לאסוף חפצים שלי שנשארו שם. אבל במקום לחזור לארץ, החלטתי שכדי להתגבר על הרגשת הכישלון שהיתה לי, כתוצאה מנפילת החברה שלי בארץ, אני חייב להקים עסק בלונדון. ככה נולד ג'יל טראבל."

שגרירים לישראל. השנה עברו דרך החברה כמה אלפי ישראלים, אבל גילבוע מרגיש שזו רק ההתחלה. פרט לתיירים מישראל, הוא שלח לארץ כ־4000 תיירים. במשך הזמן הוא פיתח את נושא המתנדבים לקיבוצים ולמושבים, ולדבריו „אותם צעירים הופכים להיות אחר־כך שגרירים טובים של ישראל, ומלבד זאת, התחלתי עכשיו לשלוח את ההורים לבקר את ילדיהם בארץ."

סינדי האריס

מנכ"ל גלבוע (עם אירית צוקר, האחראית לטיסות)

„נתתי את ההוראה להחזיר חובות..."

השתגעתי, הרי גם בארץ יש חוף־רחצה, אז מי צריך את רודוס? אבל אני האמנתי באי, ודי מהר הוא הפך ללהיט. לא שכחתי את מנהל בית־המלון, ואת הקבוצות הראשונות הבאתי אליו.

„באוקטובר 1973 התגייסתי, כמו כולם. הייתי עם השיריון בחזית ברמת־הגולן, ואחר־כך בסיני. חצי שנה אחר־כך חזרתי לקופל, אבל מצאתי שם אווירה לא־נעימה, אנשים חדשים שלא היו לטעמי, ועזבתי.

„השלב הבא היה הקמת חברה חדשה בתל־אביב עם קבוצת משקיעים מאנגליה ומדרום־אפריקה. אחרי שנה משגשגת התחילו בעיות מצידם, במימון. נוצר לחץ, ויצאתי ללונדון כדי להיות קרוב לאחד השותפים ולהפציר בו שיישלח כסף.

„ארזתי מיזוודה קטנה ויצאתי לשלושה ימים, עם 300 דולר בכיס. אחרי חודש הבנתי שלא מדובר בבעיות טכניות בלבד, כפי שחשבתי, אלא במצוקה גדולה, שבה שרויה קבוצת המשקיעים מדרום־אפריקה.

„מייד נתתי הוראה לפרק

מזה שנה הוא עוסק גם בהבאת קבוצות של פנויים ופנויות מישראל, במטרה להכיר להם פנויים ופנויות אנגלים, כאשר בתוכנית — מסיבות וטיולים משותפים. גילבוע, גבר פנוי בעצמו, מודע לבעיית הבדידות באופן אישי. כישראלי החי בלונדון, אשר החליט שבת־זוגו חייבת להיות ישראלית, לא תמיד קל לו.

בשלב מסויים הוא מתכוון לחלק את זמנו בין תל־אביב ללונדון, ובשלב מאוחר יותר, בתוך 10 השנים הקרובות, הוא מקווה לחזור לארץ, ולעבוד מכאן.

בביקורו הנוכחי בארץ הוא סגר מעגל: דויד בר, מנהל חברת הנסיעות אשר נתן לו צ'אנס לפני יותר מ־20 שנה, יצא לגימלאות, ושאל את צביקה אם הוא יכול לתת לו מישרה בלונדון סנטר. גילבוע נתן לו, בשימחה. לא על

ציון צפריר, העולם הזה

והי המציאות הישראלית החד־שה: האב — לוחם ותיק. הבן — אמן, חוזר בתשובה.

האב, יצחק ג׳יבלי, הוא „ג׳יבלי הקטן", (להבדיל מ„ג׳יבלי הגדול", האלוף (מיל׳) בנימין ג׳יבלי, שהיה באותה תקופה ראש־אמ"ן), היה לפנים מפורסם מאוד.

חייל ב־101, היה נהגו של רחבעם („גנדי") זאבי, ידיד של אריק שרון, נפל ב־1954 בשבי הירדני בפעולת־תגמול בעזון, והיה כלוא בזרקא במשך ארבעה

נה," אומר „ג׳יבלי הקטן".

אולם גיל ג׳יבלי רואה בחזרה בתשובה תהליך טיבעי, כמעט מובן מאליו. כשהיה בן ארבע התגרשו הוריו. הוא נשאר עם אמו. כשהיה בן 12 נישאה אמו בשנית. גיל עבר, לבדו, לקיבוץ מזרע, שם גדל.

„אני שייך לדור אובד," הוא אומר. „בלי תוכן, בלי רוח. חיים של לא־כלום. נוצר אצלי חלל גדול שהיה צריך להתמלא. האמנות לא הספיקה לי, אין בה את אותו משהו שהופך דבר מסתם לא־

עכשיו זה קרה לבנו של „ג׳יבלי הקטן", איש היחידה 101, חניכו של גנדי

חודשים. למענו ניסה גנדי לחצות את הגבול בג׳יפ של האו"ם, כדי לחטוף קצינים ירדניים להחלפה. גנדי נתפס בגבול, ושר־הביטחון פינחס לבון תבע לסלקו מצה"ל.

ג׳יבלי הוא בן דור ההולך ונכחד. דור „פעולות־התגמול". היום הם פזורים, נשכחים. באחרונה נראו ביחד בחתונתו השניה של „ג׳יבלי הקטן", לפני 15 שנים: חוגגים, זוללים, זמן־מה לפני שהתכסו בקמטי־זיקנה, לפני שהפכו מאנשים בשר־ודם לדמויות היסטוריות.

כשגמר להיות גיבור, הפך „ג׳יבלי הקטן" לנהג אגד. היום הוא פנסיונר.

„עייפתי מכל זה," הוא אומר. „נמאס לי שוב ושוב לספר מי אני ומה הייתי ומה עשיתי. העבר הזה משעמם אותי מאוד."

כלום לסס־חיים. הייתי כמו גולה בארצי, חי ולא חי, לא שייך לאיש."

אפשר, כמובן, להתייחס רק לגורם האישי. מנותק מאביו, נפרד מאמו בגיל־ההתבגרות, מחפש בית חדש. אולם לחזרה בתשובה של גיל יש יסודות רחוקים יותר, שורשיים יותר.

כי כך קרה לרבים מבניהם של הלוחמים ההם: חיפוש קדחתני אחרי משהו אחר. אש הקומזיצים לא הצליחה לחמם גם את בני הדור השני.

תיאור חתונתו השניה של „ג׳יבלי הקטן" (העולם הזה, גליון 1872, 18.7.73) ממחיש זאת. ביולי 1973 התקבצו בביתם של אלק ודליה פך לרנר בני החבורה ההיא: מאיר עמית, בנימין ג׳יבלי, ריבקל׳ה מרניק, מאיר הר־ציון, דני זיידל.

אל כרי הדשא, בין ערימות של

ג׳יבלי, חוזר בתשובה

תווי פניו חדים, נוקשים, בפיו מיקטרת נצח, כמו סמל מופגן של קשיחות. הוא שב ומבקש שמעלליו לא יוזכרו, ומה שחשוב עכשיו זה גיל, „הילד", כך הוא מכנה אותו.

מדורה מפלסטיק

גיל ג׳יבלי, צייר קריקטורות, שב לארץ אחרי שהות של שש שנים בניו־יורק. חזר עם אשה וילד ועם הדת היהודית.

„עכשיו, אחרי הבחירות, אני מסתכל עליו וחושב: הוא בצד שלהם. משו־

בשר, בר־משקאות וצבא־מלצרים, הובאה מדורה מלאכותית, עשויה מפלסטיק וממנורה אדומה. הגיבורים ההם שרו בעייפות־מה משירי הפלמ"ח, ונדמה היה כי הם רחוקים מהימים ההם, מהתרבות ההיא, מרחק עצום ורב. את העייפות הזו הנחילו לבניהם.

אנשים מכוכב אחר

גיל ג׳יבלי נסע לניו־יורק לפני שש שנים, ללמוד ציור. „משם הסתכלתי על הארץ כמו שצריך להביט

בתמונה: מרחוק, כדי לקלוט את כולה. ואז התחלתי לחשוב, והבנתי שהישראליות שלי אינה מספיקה לי, שיש משהו נוסף, יהודי, דתי, משהו שהיה זר לי מאוד עד אז."

הוא ניסה להתקרב ליהודים הרפורמים ואז הכיר את יפית, שבאה לניו־יורק מירושלים, מבית חרדי. אחרי שבועיים נישאו.

„הורי התנגדו. גם חתונה כה מהירה, גם בחורה דתיה. דתיים נראו להם כמו אנשים מכוכב אחר. לאט־לאט הם התרגלו."

„ג׳יבלי הקטן": „כשהוא נסע לניו־יורק אמרתי לו: אל תחזור לי מסומם או זרוק כזה, עם עגיל באוזן. על דת בכלל לא חשבתי.

„היום, כשהוא אומר לי: אל תדאג, בעזרת השם יהיה טוב, אני נרגע, כאילו אני מרגיש שבאמת יהיה טוב. קשה להסביר את זה, אבל יש באמונה הזו משהו מרגיע."

סימני־הזיהוי הדתיים אינם אהובים על גיל. הוא חובש כיפה לעיתים רחוקות, בדרך־כלל כובע־מיצחיה. את פיאותיו הוא מגלגל מאחורי האוזן, מסרב בכל תוקף להניח להן ליפול על לחייו. גם בישיבה הוא אינו לומד. הדת בשבילו היא אורח־חיים, לא אוסף של דפי גמרא. הוא נראה כמו תשדיר־תעמולה של מימ"ד, למענה הצביע.

„ניו־יורק מלאה ביהודים כמוני. כלפי חוץ איש לא יחשוד בהם שהם

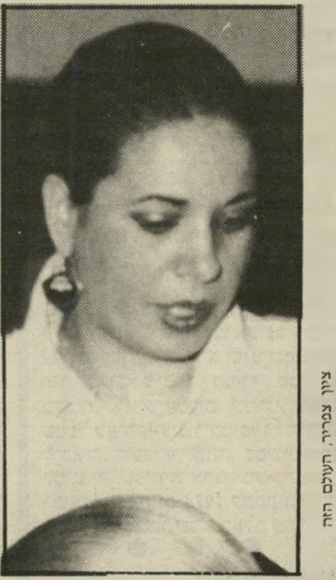

יפית ג׳יבלי
נישואין אחרי שבועיים

דתיים. הם נראים מודרניים לגמרי. ובעצם הם שומרים על כל המיצוות.

„אני מתפלל שלוש פעמים ביום, שומר שבת, כשרות, מקפיד על מיצוות טהרת המישפחה. התנהגותי השתנתה: אני לא מקלל או מביט בבחורה ברחוב. אני עושה לעצמי דין־וחשבון אינסופי של מה מותר ומה אסור, מתוך אמונה שמה שקבעו לנו חכמינו זה הדבר הטוב ביותר בשבילנו."

חמש שנים חלפו מאז פנה גיל ג׳יבלי לדת היהודית, ועדיין יש בדבריו התלהבות ראשונית.

„היום אני לא מבין איך לא ראיתי את כל היופי הזה קודם לכן, איך חייתי במשך 26 שנים בלי המיצוות.

„רק עכשיו, כשאני מאמין, הפכתי לאדם חופשי באמת. יש לי למעלה מישהו שדואג לי והכל ברור ומובן. אני יודע מה מותר ומה אסור, ולכן אני חופשי יותר, פחות מוגבל."

הציור עדיין תופס מקום חשוב בחייו, אלא שכעת הפכו הקריקטורות למיצווה של ממש. „אני משעשע אנשים, גורם להם לצחוק, וזו מיצווה גדולה."

הוא הביא עימו מניו־יורק פרס מטעם האו"ם, פירסום קריקטורה בספר הומור 1987 וחצי שנה של עבודה כעוזר לרענן לוריא.

„לוריא צריך להגיש כל יום כמה קריקטורות שיתאימו להומור של אנשים בחמש יבשות. הקריקטורות שלו מתפרסמות גם באיי פיג׳י וביפאן. זו עבודה קשה. הוא קם בכל בוקר בשעה חמש, עד שעה עשר קורא עיתונים, מגבש רעיונות.לקראת השעה 12 בצהריים הוא מתחיל להגיש את העבודות.

„אני עזרתי לו קצת בגיבוש הרעיונות ובהשלמת הקריקטורות. הקווים העיקריים שלו, כמובן."

„ג׳יבלי הקטן" מביט בבנו בפליאה. „גיל צייר. הילד ממש צייר," הוא אומר. יש לו לג׳יבלי, ילד נוסף, בן שנה, כמו נכדו, בנו של גיל. אבל גיל הוא „הילד".

שרה ליבוביץ

ציון צפריר, העולם הזה

גיל ויצחק ג׳יבלי
נגדי רצה לחטוף קצינים

הנדון

(המשך מעמוד 5)

קיימת מיום ליום באווירה של פחד, התלבטות והיסוסים. ראשה היה מודע לאפשרות שתיפול בכל רגע, אם יעשה צעד בלתי־זהיר. בלילות היה חולם חלומות־ביעותים על הפגנות ימניות אלימות, על התקוממות של מתנחלים, על הצורך להפעיל את צה"ל — צבא העם כולו — נגד מחנה המהווה את מחציתו.

אותו הדבר נכון, כמובן, גם בצד השני.

ממשלת־ליכוד־דתיים תהיה תלוייה בכל רגע בשבע או בשמונה סיעות קט־נות בכנסת, המסוכסכות ביניהן והשונ־אות זו את זו. כל צעד יכול להביא לפירוק. גם היא תחלום חלומות־בלהה על חידוש ההפגנות של מילחמת־הלבנון, על התופעות הקשות בצה"ל, אם יידרש לבצע החלטות שמחצית העם מתנגדת להן.

גם ממשלה כזאת לא תוכל לקבל החלטות מרחיקות־לכת.

■ ■ ■

לעומת זאת, האם ממשלת לי־כוד־מערך בהכרח גוזרת על המ־דינה שיתוק מוחלט?

עד עכשיו זה היה כך. שימעון פרס לא הצליח בנס־יונותיו לקרב את השלום בדרך של מאניפולציות, מאחורי גבו של יצחק שמיר. שמיר לא עשה כלום, מפני שבמילא לא רצה לעשות כלום.

אך אם ישתנה המצב הבינלאומי, אם יבשיל התהליך הבינלאומי המקרב את ברית־המועצות לארצות־הברית, אם יחליטו שתי מעצמות־העל שהגיעה העת להשכין שלום במרחב שלנו, אם ינקוט אש"ף עמדות חד־משמעיות המ־קובלות על שתי המעצמות — אין תנ־הג אז ממשלת ליכוד־מערך?

יתכן שלא תהיה לה ברירה אלא להיכנע ללחצים ולהתקדם לעבר השלום. תהיה לכך מעלה גדולה אחת: כאשר שתי המיפ־לגות הגדולות יתמכו בתהליך כזה, מרצון או מאונס, אפשר יהיה לעשות זאת בלי פחדים הדדיים.

זהו חשבון רחוק. הוא מבוסס על אם ואם ואם. אינני בא להפיח תיקוות־שווא. אינני מתלהב מתהליך־שלום שכולו כפוי, שאינו נובע מליבו של הציבור הישראלי עצמו.

אבל — וזה העיקר — אינני מאמין כי אפשרות כזאת קיי־מת בממשלת־אחדות פחות מאשר בממשלת מערך־חרדים, שלא לדבר כלל על ממ־שלת ליכוד־חרדים.

■ ■ ■

היתי מציע לשוחרי ממשלת ליכוד־מערך לנתק את הקשר בין מישאלה זו ובין המישאלה ל"שינוי שיטת־הבחירות".

יש בסיסמה זו הרבה מג־ניבת־הדעת.

"שינוי שיטת־הבחירות" היא סיסמה ריקה, אם אין אומרים איזו שיטת־בחירות צריכה להתקבל. יש עשרות שיטות שונות, ועשרות ואריאציות לכל שיטה. הפרטים הם הקובעים.

(המשך בעמוד 40)

אני תומך בשינוי מסויים, ומתנגד בתוקף לשינויים אחרים. אני סבור כי השיטה הקיימת, על כל ליקוייה, עדי־פה על הרבה מן השיטות המוצעות. ואני סבור כי יש לפחות שיטה אחת שהיא עדיפה על השיטה הקיימת. (כוונתי לבחירת חלק מן הח"כים בב־חירות אישיות, וחלוקת שאר המושבים כך שיישמר ההרכב היחסי של הכנסת כולה.) אני תומך גם בבחירה אישית של ראש־הממשלה. אך אינני מאמין כי ניתן להשיג יעדים אלה ברגע של התלהבות, כתוצאה מהלם של בחירות.

השאלה העומדת לפני המדינה כרגע היא: האם להניח למיעוט חרדי קטן להשתלט עלינו, או להמשיך בממשלת ליכוד־מערך.

נדמה לי שכבר נוצר בציבור רוב גדול למען האפשרות הש־ניה.

תמרורים

חופה בודהיסטית

נישא ♦ **ג'יגמה סינגיי ואנ־גצ'וק** (33), מלך בוטאן הבודהיסטית שבהרי־ההימאלאייה (מיליון תושבים, 46 אלף קילומטרים מרובעים), לארבע אחיות, שעימן חי המלך בתשע השנים האחרונות ואשר ילדו לו במשך שנים אלה ארבעה בנים וארבע בנות.

● ● ●

מסיבה תת־קרקעית

נחוג ♦ בבירמינגהאם, אנגליה, יום־הולדתו ה־40 של **הנסיך צ'ארלס פיליפ ארתור ג'ורג'י**, יורש־העצר הבריטי, במסיבה רבת־משתתפים שנערכה במוסך תת־קרקעי, בחסות אירגוני־הנוער המקומיים, שצ'רלס הוא פטרונם מאז מהומות העניים והשחורים, לפני שש שנים, בעיר, שהיא השנייה בגודלה בבריטניה (מיליון ו־100 אלף תושבים). יודעי־

הנסיך צ'ארלס
הקודם הוצא להורג

דבר גילו שכאשר הוא יעלה לכס־המלוכה, בעיקבות אמו, אליזבת הש־נייה, יהיה תוארו המלכותי: צ'רלס השלישי, יותר מ־300 שנים מאז נשא מלך אנגלי את התואר (צ'רלס השני — 1630 עד 1685, בנו של צ'רלס הראשון, שהוצא להורג ב־1649 על־ידי אנשי אוליבר קרומוול, המורד במל־כות).

● ● ●

שגרירה קולנועית

נחוג ♦ יום־הולדתה ה־60 של **שירלי טמפל בלייק**, ילדת־הפלא של הקולנוע האמריקאי בשנות ה־40. טמפל, בתו של בנקאי שזנח את עבו־דתו על־מנת לנהל את עיסקי בתו, ושביזבז את הכנסות־הענק שלה בהש־קעות־סרק. נישאה בראשונה בגיל 17, לשחקן־עמית. היא התגרשה ממנו תוך שנים מיספר ואחרי שנישאה בשנית, לאיש־עסקים שמרני, פנתה טמפל לעיסקי־ציבור במיפלגה הרפוב־ליקאית, שהביאו אותה, במשך הזמן, למישרת שגרירת ארצה בגאנה המע־רב־אפריקאית וב־1974 לתפקיד ראש־הטכס במימשלו של ג'ראלד פורד.

● ● ●

תובע שפוט

נפטר ♦ בוושינגטון, מהתקף־לב, בגיל 75, **ג'ון מיטשל**, יועץ לעסקים, שנודע יותר כראשון בין ארבעת שרי־המישפטים (שתוארם בארצות־הברית הוא התובע הכללי), אשר התחלפו בקצב מסחרר בתקופת נשיאותו של ריצ'ארד ניכסון, כאשר נחשפה פרשת־הציתות ווטרגייט. מיטשל, שהתפטר ממישרתו בלחץ אשתו, שאיימה עליו בגירושין אם לא יעשה כן, הועמד, למרות זאת, למישפט (בעיקר באשמת עדות־שקר על מעורבות ניכסון בפ־רשה) ונדון ל־19 חודשי מאסר.

● ● ●

כימאי רבני

נפטר ♦ במונטריאול, קנדה, בגיל 113, **יוסף טשופר**, שנחשב לקשיש בין 14 מיליון היהודים בעולם (מיספר היהודים בקנדה: כ־310 אלף). טשופר, יליד לטביה, היה כימאי במיקצועו ומוסמך לרבנות גם יחד, ואביהם של 15 בנים ובנות ש־11 מהם נפטרו על פניו במשך שנות חייו הארוכות.

שמוק בדמות ישו

(המשך מעמוד 27)

HIGH קצר, ואחר־כך הנג־אובר ארוך כחיים — מצבי־רוח של גיל־המעבר בשנות ה־20 היפות. אחר־כך באים בלות וניוון גופני. לבסוף גם גידולים סרטניים. כל זאת לשם שיפור שיא באלפית שנייה!

אני אוהב כדורגל נורמלי. אך, בינינו, מעל לכל אני מעדיף את הצורה הישנה, זו של הגלדיאטורים, של נוצ־רים ואריות. שם הגועל־נפש פחות מתוחכם. אין פוסטר־פיניש ואין חסות של קוקה־קולה, אומגה, פוג'י או קודאק. העסק חד וחלק. לחיים ולמוות.

כשרואים בן ג'ונסון כזה, או כריס־טינה אוטו, או שטראוס, או, לחילופין, את הפריק — שואו של המתעמלות, יש מישהו החושב שככה הן באו מן הבית? איזה חיים אומללים! כמה אימו־נים, כמה סטרואידים! איזו מישמעת וכמה גועל־נפש?

ואיך שאני נהנה מן הגועל הזה, ממערכות־קידום־המכירה העולמיות על גבם של האומללים האלה, גדולי־הגוף וקטני־הראש! איזה גועל מרהיב וציבעוני! האולימפיארה המצולמת ביותר, היקרה ביותר, המכניסה ביותר. איזה תענוג מגעיל, ג'אנק פוד שובי־ניסטי ואמיתי, שבגללם השינה אינה שינה, ואם היא שינה — הרי שהמתח אינו מתח. ואם השיא הוא שיא, אז איזשהו סם־מרץ הורס לנו אותו, ומייד. איזו צביעות! כי אם הגברת היא אדון, אז מה? מה לא עושים למען הדגל הלאומי, וכדי להראות לנו שהקידמה האמיתית זורחת במיזרח! שם חיים כבר היום בני המאה ה־21. ואיזה חיים! שיאים על שיאים! מי שלא מאמין — שיבוא אלי. אני אראה לו הכל בצבעים טיבעיים בווידיאו שלי.

(נ"ב: אני מעריץ את נבחרת הכדור־עף לנשים של פרו. הן נראות נורמ־ליות!)

וכשמדברים על גועל ועל אולימ־פיארה, אי־אפשר לסיים בלי הפיל והשאלה היהודית, בעיקר כשיש מיש־חקים בסביבות החגים, כלומר ביום־כיפור. אם אתה הולך לאולימפיארה, אז ברומא נהג כרומאי. כשהעיקר הוא תחרות בין אדם לאדם, על מיגרש בינ־לאומי, מוותרים על החשבונות שבין אדם למקום. ואם אלוהים חשוב כל־כך, לפרט ו/או לכלל, אל יישלח הפרט אל הקצה השני של העולם בשם האלוהים — רק כדי להפסיד מדליה בטוחה. והיו דבו ים מעולם באולימפיארת־חלם.

ליבי־ליבי על יואל סלע, שייט מעו־לה, שיחד עם עורלתו הפסיד גם את המדליה האולימפית הראשונה לישר־אל מאז הברית בין הבתרים.

מצידי, לא היה קורה דבר אילו התח־רה ביום־כיפור והיה מגיע למקום הרא־שון בפוסאן. להיפך, העולם היה רואה שסוף־סוף אנחנו ככל העמים, שאנחנו מתרחקים בתחומים שונים, לאט אך בביטחה, מן החושך הארכאי.

כאחד שעסק שנים הרבה בשיט, לא נתקלתי בתופעה דומה לתופעה של האחים טורטן מן המארינה בתל־אביב. אני זוכר אב, איש־מדע, רוחף באופן היסטרי זוג־ילדים מגעילים לניצחו־נות. הדרך והיושר לא משנים.

אני זוכר (במעומעם) עירעורים, צע־קות ומריבות שנקשרו בשמם של שני דורות טורטן. גזע אלופים. זה לא ספורטיווי, לא קדוש, לא סימפאטי, אגואיסטי ומניאקי. אפילו לגנבים יש איזה קוד! לטורטן, כנראה, אין.

אילו הייתי במקומם, יתכן שהייתי מפליג ביום־כיפור, במחאה נגד הדת, ושובר כלים ברעש. מראה אחת ולת־מיד לכל עסקני־הספורט מאיפה מש־תין הדג. אבל בשביל זה צריך להיות שייט מעולה, אלוף מוצק ומצליח, המנצח בזכות תכונותיו ויכולת־השיט שלו. לא תככן קטן ומצחין היוצא לים, בפוסאן הרחוקה, וכשאינו מצליח בתח־רות — והרעש גדול, והעסקונה נחר־דת, וכך גם הרבנות והמימסד הפוליטי — מתקפלת העַרימה, וראש־מישלחת שייטי ה־470 אינו נשמע ואינו נראה.

האחים טורטן החסודים מספרים לנו שבסך הכל יצאו להתאמן. מוזר שאימון זה קרה דווקא על המסלול האולימפי, ודווקא בזמן התחרות ברגם 470.

איך אמר השומר אברהם שפירא? "זה נוער זה? זה חרא!"

פרנסות קלות

אילנה אטיאס (26) נראית כמו ילדה מבית טוב. היא דקיקה ותמירה, גיזרתה חטובה ואפה סולד. תמורת עיצובו מחדש של אפה שילם אחד ממאהביה, אשר על פי כתב־האישום סחטו ממנו אחר כך היא ובעלה יוסף, סכום של 25 אלף שקלים.

אילנה ויוסף (32), נאשמים על־ידי התובעת שרה רדין, בעבירות של סחיטה, זיוף מיסמכים וקבלת כספים במירמה. הבעל נאשם גם בסרסרות לזנות בנסיבות מחמירות. בתחילה כפרו אילנה ובעלה בכל פרטי כתב־האישום, אולם השבוע, אחרי שכמעט הסתיימו עדויות התביעה, הודיעה הסניגורית נירה לידסקי, כי הנאשמת מודה כמעט בכל פרטי כתב־האישום נגדה, מלבד בעבירה של החזקת חשיש וזיוף מיסמך. בעלה הודה רק בכך שעי־סוקה של אשתו כנערת־ליווי ומעסה נודע לו אחרי מעשה.

מכיוון שהתביעה לא הסכימה לוו־תר על פרטי הזיוף והחשיש, טרם נגזר דינה של אילנה, ומישפטם של בני הזוג נמשך.

על פי כתב־האישום ידע הבעל, יוסף, שהוא גם אבי שני ילדיה של אילנה, שאשתו עסקה בזנות בשנים 1986־1988 והסכים לכך. השניים יצרו קשר עם גברים באמצעות מישרדי־ליווי שבהם הועסקה אילנה וגם באמצ־עות מודעות בעיתונים שבהן הציגה אילנה את עצמה כסטודנטית המבקשת תמיכה, ושכרו לשם כך תיבת־דואר בבני־ברק.

"הרצחת וגם ירשת"

אחרי שראו כי אפשר לעשות כ־סף קל במיקצוע העתיק, גבר תא־בונם של בני־הזוג. וכדי להשיג כספים נוספים קשרו קשר לספר סיפורי־מיר־מה לגברים ששכבו עם אילנה, להציג לפניהם מיסמכים מזוייפים ואף לאיים עליהם.

בשנת 1986 הכירה אילנה גבר, שכונה בכתב־האישום א"ב. שמו הא־מיתי נאסר לפירסום. הוא הפך לל־קוח ואף קשר עם אילנה קשר רומאנטי. היא קיימה איתו מגעים מיניים תמורת 300 שקלים בכל פעם, ואחר כך ביקשה ממנו כספים נוספים למען סידור גט מבעלה, לצורך הפלה, וגם לשם ניתוח פלסטי באפה של אילנה.

כאשר ראו בני־הזוג עד כמה קל להוציא כספים מהגבר הקשיש, דרשו ממנו סכום נוסף של 20 אלף דולר, לכיסוי חובות שונים של אילנה. כאשר סירב הגבר, הופיע בעלה במישרדו והציג את עצמו כאחיה. הוא סיפר שהיא נשואה ובעלה, אדם מסוכן ואלים, יושב בכלא ועומד להשתחרר.

אחרי לחצים שונים העביר הנסחט את הכסף לחשבונה של אילנה בבנק.

כאשר עצרה המישטרה את אילנה ובעלה, בגלל תלונתו של לקוח אחר שלה, התגלה מיספר־הטלפון של א"ב בספר־הטלפונים של אילנה, והמישטרה הגיעה גם אליו.

תמליל של שיחת־טלפון בינו ובין המפקח חיים פינחס הוגש השבוע לבית־המישפט, ושם סיפר הגבר כדל־הלן:

חיים פינחס: שלום, אתה יודע למה התקשרו אליך?

א"ב: אני תארתי לעצמי שזה קשור אחרי שראיתי בעיתון על העניין, הבנ־תי שבמוקדם או במאוחר תגיעו גם אלי. אני מוכן למסור לכם הכל, בת־נאי... זה עלה לי הרבה כסף העסק הזה, אני מודיע לכם, רציתי להשתיק אותה. יש לי חיי־מישפחה, ואני לא רוצה לפגוע בחיי־המישפחה.

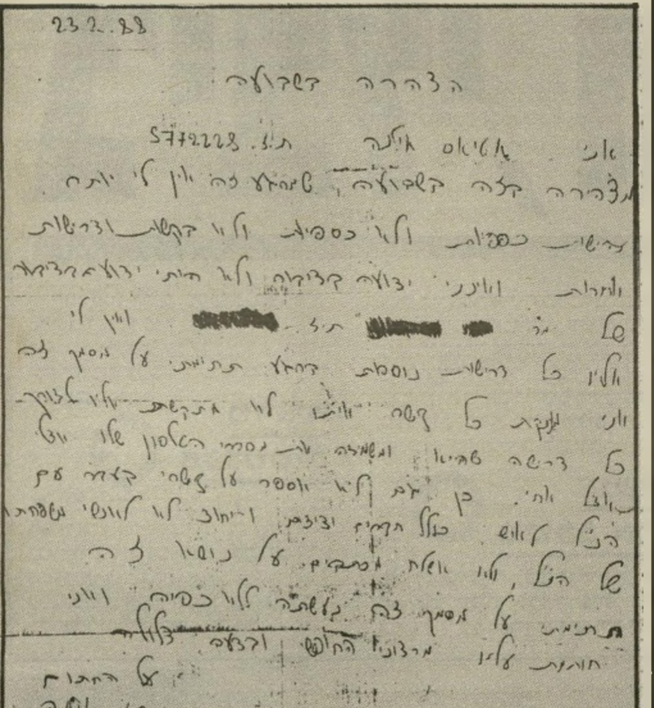

23.2.88

התצהיר של אטיאס לא"ב
"שלא תטלפן לאשתו"

יוסף נאשם בכך ששלח את אשתו אילנה לזנות, ואחר כך סחט כסף מן הלקוחות שלה

חיים פינחס: היה חשש לחיי־המישפחה?

א"ב: בשביל זה עלה לי כל־כך הרבה כסף. אני גמרתי וסגרתי אותה ברוך השם, לפני כמה חודשים.

פינחס: בכמה כסף אתה מעריך את זה?

א"ב: הרבה! לקחתי בשחור ולוויתי מאנשים ואני משלם ריבית על ריבית. אמרתי שאני אשלם הכל רק לא לראות את המלוכלכת הזאת...

פינחס: מה השם שהיא הציגה את עצמה לפניך?

א"ב: בהתחלה היא הציגה את עצמה בשם ויקי, ואחר־כך בשם אילנה. לפני שאני מתחיל, אני רוצה שהשם שלי ישאר חסוי, שלא תקרא לי להעיד, אני יכול להעיד אצל השופט, אבל לא באולם.

פינחס: אין דבר כזה שהעדות שלך במישטרה תספיק, אתה תצטרך להופיע בבית־המישפט. אני מבין שהיית קורבן לסחיטה?

א"ב: אפשר לקרוא לזה כך. אני רוצה שלא יהיה ברוך, אחרי שאני שילמתי כל־כך הרבה כסף שהעסק הזה יתפוצץ, איך אומרים: ,הרצחת גם ירשת?' גם שילמתי וגם בסוף אני אגמור עם כל המישפחה שלי? אתה מבין מה שאני מפחד שיקרה?...

א"ב: היו לי בעיות בבית מבחינת חיי־הנישואין, לא בעיות של ריב או משהו, בחיי המין. אני נשוי ויש לי ילדים. אני נשוי כבר יותר מ־30 שנה. הילדים שלי כבר גדולים ולכן לא רציתי כמו כל האנשים האלה ללכת לתל־ברוך וכל העניינים האלה. חיפשתי משהו מכובד יותר. קראתי בעיתון על מכוני־עיסוי. פניתי ואמרו לי לגשת לאיזה מלון בתל־אביב ולטלפן שוב משם. באתי, שלחו לי בחורה שקראה לעצמה ויקי. גמרתי, שילמתי לה איזה 200־300 שקלים, אני כבר לא זוכר. זה היה בסוף 1986.

כעבור שבועיים דיברתי עוד פעם עם המישרד וביקשתי אותה שוב. ואז היא אמרה לי למה דרך המישרד? תן לי את הטלפון שלך, ואני אתקשר אליך.

נפגשתי איתה בערך פעם בשבועיים בממוצע. ברוב המיקרים במלון פלורידה ברחוב הירקון. פתאום, אחרי שלוש פעמים, סיפרה שבעלה בבית־סוהר והיא צריכה לשלוח לו כסף וכל מיני סיפורים, ואני התחלתי להרגיש שמשהו כאן לא טוב.

פינחס: עד אז הפגישות שלך היו תמורת כסף?

א"ב: כן, כל פגישה 200־250 שקלים. אם היה לי 300 שקלים הייתי נותן לה אותם, ואם היה לי 200 נתתי לה 200. פגישה כזאת היתה נמשכת בין שעה וחצי לשעתיים.

לא היה לי מיספר־טלפון שלה. היא היתה מתקשרת אלי ואני הייתי קובע פגישה. פתאום היא התחילה לבוא בדרישות, ,אני צריכה כסף... משחררים אותו, אני צריכה כסף שייתן לי גט,' וסיפורים כאלה. התחלתי להרגיש שהיא משקרת. לפעמים היתה מתבלבלת ומספרת לי דברים שונים. אבל כל זמן שהיא לא דרשה כסף אמרתי לעצמי שתספר מה שהיא רוצה.

ברגע שהיא התחילה לבקש כסף ניסיתי לגמור את העניין. כשהיא היתה מתקשרת אלי הייתי אומר לה שאין לי זמן. יום אחד היא התקשרה אלי ואמרה שעברה לגור באריאל. קודם לכן היא גרה ברמת־גן. היא אמרה לי: ,אני יושבת בתחנת־אוטובוס לאריאל בפתח־תיקווה, תבוא.' נסעתי מהעבודה, זה היה לפני ארבעה חודשים, אני חושב. היא התחילה לאמר לי: ,יש לי חובות. יש לי ילדים. אני צריכה 20 אלף דולר. הנושים רצים אחרי ואני צריכה כסף.'

אמרתי לה כי בשביל לתת לה כסף אני צריך ללוות בריבית שחורה.

נכנסתי ללחץ, מה אני צריך צרות? הרבה שנים אני חי בשקט. מה אני צריך צרות עם אחת כזאת? ניסיתי לאמר לה שאין לי כסף ופה ושם, אבל היא אמרה שדיברה עם אחיה והוא ידבר איתי. אז היא טילפנה אליו והוא דיבר איתי, סיפר לי כל מיני סיפורים, ניפח לי את הראש.

פינחס: מה הוא סיפר לך?

א"ב: אמר שהיא ביזבזה הרבה כסף והמצב לא טוב, ובעלה יוצא מבית־הסוהר בחודש מאי, וואי ואבוי אם בעלה ישמע מה שהיא עשתה. הוא אמר לי את זה ככה, כדי לתת לי רמז שאני אזהר. אמרתי לו: ,אם אתה לא תספר לו והיא לא תספר לו, הוא לא יידע.' שאלתי מרוע הוא לא עוזר לה והוא אמר שהוא בסך הכל שכיר.

התחלתי כבר להבין שהוא כזה וזה המצב ואני לא יוצא ממנו, אז אמרתי לה: ,טוב, בואי אני אחתים אותך על משהו,' והחתמתי אותה על מיכתב. ואמרתי לה שאני נותן לה את זה והיא משמידה את מיספר־הטלפון שלי, וזהו. איך הגעתם אלי? מהטלפון שאצלה?

פינחס: היא זכרה אותו בעל־פה.

א"ב: זהו, אז הלכתי והלוויתי כספים, עשרים וכמה אלף שקלים, וזה לקח איזה חודשיים, בסביבות 5000–6000 בכל פעם, בסוף הייתי הולך איתה לבנק.

פינחס: היא אמרה מה יקרה לך אם לא תיתן לה את הכסף?

א"ב: שהיא לא יודעת מה תעשה, היא אמרה: ,אני אכנס ללחץ ואני לא יודעת מה אעשה.' והיא יודעת את מיספר־הטלפון שלי בבית, עובדה, שאחיה טילפן אלי הביתה.

פינחס: איך קוראים לאחיה?

א"ב: הוא אמר שקוראים לו אבי, והיא אמרה לי שלבעלה קוראים יוסי. זה, אחיה, היה אצלי בעבודה. אתמול כשראיתי בעיתון את הסיפור הייתי 99 אחוזים בטוח שזה היא. היום ראיתי תמונות בעיתון והתברר לי שזה בעלה ולא אחיה. פחדתי שהיא תטלפן לאשתי. זה הדבר הכי פשוט, אפשר לעשות את זה בשתי דקות. הוא הראה לי מיסמך שהיה כתוב בו שיוסי אטיאס יושב במעצר, עם חותמת של המישטרה. זהו, זה בעצם כל הסיפור, ועד היום אני לא יודע איך אצא מהעניין הזה.

נאשמת אטיאס
הלקוח שילם עבור האף

נאשם אטיאס
„המישטרה מושחתת"

שוטרים זייפו מיסמכים

א"ב שילם לאילנה דמי אתנן ומתנות במשך שנה וחצי, ואחר כך נאלץ לשלם לה לפי דרישתה ודרישת בעלה סכום של 20 אלף דולר. אבל הוא לא רצה צרות ולא התלונן במישטרה. לעומת זאת, ג"ד, לקוח אחר של אילנה, שהכיר אותה באמצעות מודעה שפירסמה בעיתון, כאילו היא סטודנטית המחפשת תומך, לא נפל ברשת.

הוא נפגש איתה מיספר פעמים במלון קטן בהרצליה, שילם לה את האתנן שביקשה, אך החליט לנתק איתה את הקשר אחרי שגילה כי איננה סטודנטית וכי אינה על רמה מספיקה עבורו. מיד אחר כך, החל לטלפן אליו אדם שהציג את עצמו כאחיה, ודרש ממנו סכום־כסף כדי לשלם את חובותיה. הגבר גם הופיע בבית־העסק השייך לג"ד והטריד אותו.

אז פנה ג"ד למישטרה וסיפר את סיפורו. המישטרה שלחה שוטרת שהתחזתה לפקידה בעיסקו של ג"ד וחיכתה לבואם של בני־הזוג. הבעל הגיע וכאשר יצא מהמקום נעצר על־ידי שני שוטרים שחיכו לו שם. את אילנה עצרו השוטרים ברחוב ליד מקום העסק שם עמדה וחיכתה. כאשר ראתה האשה כי עוצרים את בעלה התפרצה בצעקות, השתוללה והיכתה בידיה לכל עבר. רק בעלה הצליח להרגיע אותה.

מאז מעצרם, ביוני השנה, יושבים השניים במעצר. בעת חקירתו של אטיאס התברר כי ב־1984 היה עד־מדינה בתיק פלילי מסובך, וישב במעצר הגנתי במטה הארצי בירושלים. בתקופה זו רכש לו ידידים מבין קציני המישטרה ולדבריו הם עזרו לו לזייף את המיסמכים שנמצאו ברשותו.

כדי להחלץ מהאישום הנוכחי, ביקש אטיאס לעשות עיסקה עם חוקריו. הוא הבטיח למסור להם פרטים על שחיתות במישטרה, כדי להביא להקלה בעונשו. הפרטים שמסר נחקרים במישטרה, והסניגורית עו"ד לידסקי ביקשה לדחות את מועד עדותו של אטיאס עד לאחר שהמישטרה תסיים את חקירתו בענין השחיתות.

אילנה אלון

סניגורית לידסקי
קשר רומאנטי עם הלקוח

תובעת רדין
שוטרת התחזתה לפקידה

צילם: אלי דסה

אם יש לך איי־קיו 145, ואתה כמעט גאון, אתה יכול להצטרף. שרה ליבוביץ מסבירה איך

מועדון החכמים

„כשהייתי חייל, הסתכסכתי עם מישהו והוא אמר לי: יש לך איי־קיו נמוך. אתה מטומטם! לא ידעתי מה לומר. עכשיו אני מקווה שאוכל להתגבר על בעייה כזו, בעזרת תעודה של מנסא.

„או: כשאני מחפש עבודה, שואלים אותי אם אני חכם. בטח שאני חכם, אני אומר. מניין לך? שואלים אותי. עכשיו אוכל לשלוף תעודה של מנסא ולהוכיח שיש לי איי־קיו גבוה," אומר דויד קמפלר (31), הנדסאי מחשבים.

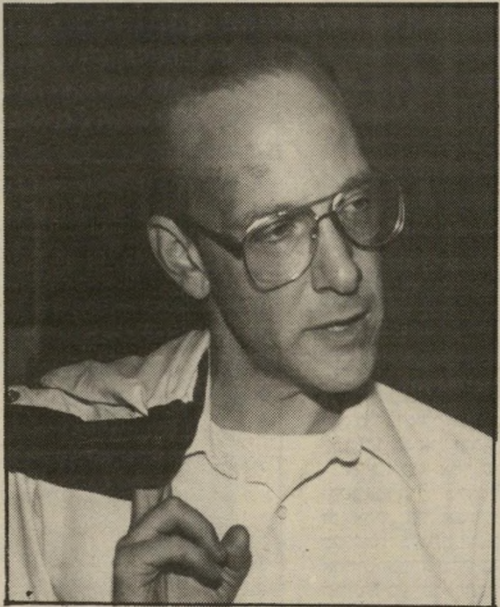

נבחן לרי גולדשטיין
„לחפש אנשים חכמים כמוני..."

נבחנת גילה רודרמן
„תמיד ידעתי שאשתדל..."

מנסא הוא ארגון בינלאומי, המקבל אל שורותיו רק אנשים בעלי מנת־מישכל גבוהה. הארגון נוסד בלונדון ב־1946. מקימו, ליינס וור, אז סטודנט באוקספורד, הוא כיום פנסיונר בן 77, נשוי טרי.

וור חלם על ארגון חובק־עולם, שחבריו יהיו פותרי־בעיות ומטקסי־עצות, סייענים גאוניים לכל מי שידרוש את חוכמתם. גם על הצד החברתי, המשעשע, חשב. וכי מה יפה יותר מנישואי גאון וגאונה?

מטרתו הראשונית של וור לא הושגה. איש אינו מתייחס ברצינות כה גדולה לחברי מנסא. מה שנותר הוא ארגון חברתי, השואב אליו תימהוניים כמו גם אנשים רציניים.

ב־1946 היו במנסא חמישה חברים. היום — 90 אלף. כמעט בכל ארץ יש סניף של הארגון, או חברים בודדים המשתייכים למרכז הלונדוני.

לפני 10 שנים הוקם גם בארץ סניף של מנסא. היו בו 180 חברים, ומרכזו היה בכפר־סבא. פעילותו של הסניף היתה דלה, עד שהתפרק לחלוטין.

עכשיו רוצה מנסא לחדש את הסניף. השבוע התכנסו באוניברסיטת תל־אביב 70 אנשים, מכל רחבי הארץ, כדי להיבחן בבחינת מנסא.

זהו מבחן פסיכוטכני, צורני בלבד. 40 דקות, 36 שאלות. כדי להשתייך למנסא צריך להימצא בשני העשירונים העליונים מכלל הנבחנים, כלומר לקבל כ־145 נקודות. וזה הרבה. לרוב האנשים איי־קיו בין 100־110 נקודות.

„לנפח את האגו"

הם מאוד נרגשים, המועמדים. חלקם יודעים שהם חכמים, אחרי שעברו בחינות דומות. חלקם חושבים שהם חכמים.

נטע הראל, בת 15, תלמידת תיכון מכפר־סבא: „אני שמה לב לזה שרוב האנשים שאיתם אני מדברת הם ברמה נמוכה ממני. הם מדברים על דברים שחלפו בראשי מזמן, וזה משעמם אותי. לכן אני מחפשת אנשים ברמה גבוהה."

לרי גולדשטיין, 34, איש־שיווק: „כדי ליצור יחסים טובים, צריך ששני בני־הזוג יהיו ברמה שווה. לכן אני כאן, כדי לחפש אנשים חכמים, כמוני."

גילה רודרמן, 16, מנצרת־עילית: „כבר כשהייתי ילדה קטנה סיפר לי אבי על מנסא, והראה לי מיבחנים הדומים לאלה של הארגון. תמיד ידעתי שאשתדל להיות חברה בארגון הזה."

„אני רוצה לנפח את האגו שלי," לוחשת מישהי לחברתה. וזוהי האווירה. כ־40 נבחנים, ביום־הבחינות הראשון, חדורי חשיבות עצמית, משתדלים להרכיח עד כמה שהם חכמים, מי בבדיחה שנונה, או שנונה־לכאורה, מי בהצגת שאלות אינטליגנטיות.

נבחנת נטע הראל
„רוב האנשים הם ברמה נמוכה ממני..."

כל־כך חכמים, ובכל זאת לא כולם שולטים באנגלית, מבקשים מנציג מנסא שידבר לאט. כשמבקשים מהם לשים את דמי־הבחינה, 35 שקלים, במעטפה, הם קצת מסתבכים ומתבלבלים, לא מבינים איזה מיקוד לכתוב על המעטפה.

„אל תיקחו את המיבחן הזה ברצינות רבה מדי," אומר אד וינסנט, נציג מנסא שהגיע מלונדון. „נניח שלא תעברו את הבחינה. אז מה? הרי זה רק ארגון חברתי שלא צריך להגזים בערכו ובכוחו. ותמיד תוכלו לומר שאת הבחינה עברתם, אולם אין לכם עניין בארגון, לכן אינכם מצטרפים לשורותיו."

בתום שני ימי המיבחנים התברר כי 60 אחוז מהנבחנים עברו את הבחינה. זהו אחוז גבוה. בדרך־כלל עוברים רק 45 אחוזים.

למי מהעוברים שיצטרף לארגון צפויות חוויות מסעירות. לחברי מנסא בקליפורניה יש קבוצות־שיוט, ובניו־יורק משקיעים חברי הארגון בבורסה, ביחד, כקבוצה. במלזיה הם קוראים ספרים ומטיילים בחיק־הטבע. באנגליה עורכים פיקניקים ומארגנים חוגי־היסטוריה.

הקבוצה הישראלית, כשתקום, תוכל לבחור לה את פעילויותיה בעצמה.

„הכל תלוי בכם," אומר וינסנט, „וזה נחמד מאוד. היום יש מועדונים וקבוצות לכל דבר, לכל נושא. למה שלא יהיו גם קבוצות של חכמים?"

צילם: ציון צפריר ■

הבחינה של „מנסא"
לשדך גאון לגאונה

מאה חמש עשרה מילים על ברווז אחד

北京烤鴨

材料 鴨1隻6斤 滾開水1杯

八角3朵 五香粉1小匙 糖汁1杯

製法

鴨洗淨拭乾水份把五香粉放入

鴨肚內用滾開水燙淋鴨身多次把

八角糖汁滾淋在鴨身上盡量淋勻

鴨皮將細打結鴨頸然後吊在通風

處乾6小時用烤箱以180°烘烤1小時

即可取出

בתל אביב יש למעלה מ-30 מסעדות סיניות, אבל "ברווז הזהב" יש רק אחד.
בתפריט שלנו תמצא כמאה מנות מעניינות, אבל המנה המעניינת ביותר היא "הברווז הפקיני".
אנחנו עושים אותו בדרך הנכונה: לאט לאט.
איך נהנים מברווז פקין?
או שמכינים אותו בבית לפי ההוראות המדוייקות שבמודעה, או שמרימים את הטלפון 03-491-873 ומזמינים מקום.
אגב: את הברווז הפקיני חייבים להזמין לפחות 24 שעות מראש, לשולחן של לא פחות מארבעה איש.
להשתמע.

ברווז הזהב
THE GOLDEN DUCK

ברווז הזהב, מסעדה סינית רח' משה סנה 93 (דרך הרצליה, רמת השרון). טל. 491873. ליד הכפר הירוק לפני שדרות הברושים

בכסלו תשמ״ט, 16.11.1988 מיספר 2672 שנה 53 המחיר: 5.00 שקלים (כולל מע״מ), באילת: 4.35 שקלים

העולם הזה

האשה שכבה עם גברים — הבעל נאשם בסחיטה מהלקוחות

עסק מישפחתי מכניס